

Rovaniemen hovioikeus

Tuomio

24/127266

Antamispäivä
20.06.2024Asianumero
R 22/878**Ratkaisu, johon on haettu muutosta**Lapin kärjäoikeus 31.08.2022 nro 132857
(liitteenä)**Asia**

Törkeä virka-aseman väärinkäyttäminen ym.

Valittajat ja vastapuolet Rovaniemen kaupunki
Heli Hannele Välikangas
Jussi Kalervo Päckilä (vastavalittaja)**Vaatimukset hovioikeudessa**

Kaupungin valitus

Kaupungin vaatimukset

Rovaniemen kaupunki (jäljempänä myös kaupunki) on vaatinut, että Välikangas tuomitaan kärjäoikeudessa esitettyjen ja hovioikeudessa tarkennettujen syytteen teonkuvausten mukaisesti kohdassa 1 ensisijaisesti törkeästä virka-aseman väärinkäyttämisestä ja toissijaisesti törkeästä petoksesta. Petosrikoksen osalta kaupunki on tarkentanut syytteen tekoajan päättyvän saneerausohjelman vahvistamiseen 28.10.2020.

Kaupunki on myös vaatinut, että Päckilä tuomitaan kärjäoikeudessa esitettyjen ja hovioikeudessa tarkennettujen syytteen teonkuvausten mukaisesti kohdassa 3 ensisijaisesti virkavelvollisuuden rikkomisesta tai toissijaisesti tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta. Syytteiden teonkuvaukset ilmenevät jäljempänä.

Kaupunki on vaatinut, että Välikankaan ja Päckilän yhteisvastuullisesti maksettavaksi tuomitun vahingonkorvauksen määrä korotetaan 451 878,88 euroksi viivästyskorkeineen 30.3.2017 lukien ja että heidät veloitetaan yhteisvastuullisesti korvaamaan sille asian selvittelykuluina 275 013,46 euroa. Kaupunki on lisäksi vaatinut, että Välikangas ja Päckilä veloitetaan yhteisvastuullisesti korvaamaan sille asian käsittelystä kärjäoikeudessa aiheutuneet oikeudenkäynti- ja asianosaiskulut kokonaisuudessaan viivästyskorkeineen sekä sen oikeudenkäynti- ja asianosaiskulut hovioikeudessa viivästyskorkeineen.

Kaupungin tarkennetut rangaistusvaatimukset

1. Törkeä virka-aseman väärinkäyttäminen
Rikoslaki 40 luku 8 §, 11 § 5 kohta, 12 § 1 mom
Perustuslaki 2 § 3 mom ja 118 § 1
Laki kunnallisesta viranhaltijasta 4 luku 17 §
Kuntalaki 1 § 1 mom ja 97 § 2 mom

Hallintolaki 2 §, 6 §, 27 §, 28 §, 29 § ja 31 § 1 mom
13.2.2017 - 31.3.2017 Rovaniemi

Rovaniemen kaupungin konserniasiamies Heli Välikangas on hankkiakseen itselleen tai toiselle hyötyä rikkonut virkatoiminnassa noudatettaviin perustuslain, kuntalain, hallintolain, kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain ja kaupungin sijoitusohjeiden säännöksiin tai määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa ilmoittaa esteellisyydestään asian käsittelyyn, huolehtia asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä, sijoituspäätöksen valmistelun perusteellisuudesta ja sijoituspäätöksen ohjeiden mukaisuudesta osallistuessaan päätöksentekoon tai sen valmisteluun tai käyttäessään julkista valtaa muissa virkatehtävissään seuraavalla tavalla:

Välikankaan tehtäviin on kuulunut Rovaniemen kaupungin sijoitussalkun hoitaminen muun muassa pitämällä yhteyttä varainhoitajiin ja seuraamalla sijoitusten kehitystä sekä jäljempänä selostettavalla tavalla Front Finance Oy:n velkakirjasijoituksen valmistelu. Välikangas on konserniasiamiehen tehtävien lisäksi toiminut myös Rovaniemen kaupunkikonserniin kuuluvan Rovaniemen kylien kehittämissäätiön asiamiehenä ja tässä tehtävässä vastannut kehittämissäätiön sijoitusten valmistelusta, esittelystä, päätösten täytäntöönpanosta ja sijoitusten seurannasta.

Rovaniemen kaupunginhallitus on 30.3.2017 pidetyssä kaupunginhallituksen kokouksessa päättänyt osana reilun 11 miljoonan euron sijoituskokonaisuutta sijoittaa kaksi miljoonaa euroa Front Finance Oy:n velkakirjoihin kaupungin rahoitusyksikön esityksen mukaisesti. Kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti rahoitusyksikkö on 31.3.2017 sijoittanut miljoona euroa Kehitysrahastosta ja miljoona euroa Vahinkorahastosta Front Finance Oy:n velkakirjoihin, mikä sijoitus on toteutettu palveluntarjoaja Front Capital Oy:n kautta. Ostositoumuksen on allekirjoittanut rahoitus- ja kehittämissyksikön päällikkö, Välikankaan esihenkilö kaupunginkamreeri Jussi Päckilä.

Front Finance Oy:n velkakirjasijoitus on ollut kaupungin sijoitusohjeen vastainen, koska se ei ole ollut ohjeissa edellytetyllä tavalla vastuullinen eikä turvallinen sijoitus eikä velkakirjojen liikkeellelaskija hyvämaineinen ja tunnettu. Sijoitus on myös ollut vastoin sijoitusohjeen määräyksiä likviditeetistä ja perusallokaatiosta, sillä sen myötä kaupungin kokonaissijoitusvarallisuudesta on ollut Front Finance Oy ja eQ Liikekiinteistöt huomioiden epälikvideissä ja ”muissa sijoituskohteissa” yli 20 %. Sijoitusta valmistellessaan Välikangas on osaltaan laiminlyönyt sijoitusohjeen mukaisen palveluntarjoajien kilpailutusvelvoitteen jättämällä kilpailutuksen kokonaan tekemättä.

Välikangas on yhdessä esihenkilönsä Päckilän kanssa valmistellut sijoitusesityksen kaupunginhallituksen kokoukseen, Välikangas on hoitanut yhteydenpidon Front Capital Oy:n edustajaan, laatinut Front Capital Oy:n edustajan avustuksella Front Finance sijoitusta koskevan esittelytekstin, jonka Päckilä on esitellyt ns. listapalaverissa 24.3.2017. Välikangas ja Päckilä ovat vielä 29.3.2017 tavanneet Front Capital Oy:n edustajan ja keskustelleet sijoituksesta tämän kanssa. Sijoitusta koskeva markkinointimateriaali on ollut valmistelijoiden käytössä. Kaupunginhallituksen kokouksessa 30.3.2017 Välikangas ja Päckilä ovat esittelijän lisäksi osallistuneet sijoitustuotteiden esittelyyn.

Sijoitusta koskeva Välikankaan laatima esittelyteksti on ollut puutteellinen, virheellinen ja harhaanjohtava ainakin seuraavilla tavoilla:
- esittelytekstissä ei ole ollut lainkaan mainintaa sijoituksen riskeistä

- esittelytekstistä on puuttunut maininta Front Capital Oy:n toimimisesta palveluntarjoajana
- esittelytekstistä ei ole käynyt ilmi, että Front Finance Oy on ollut vastaperustettu
- esittelytekstistä ei ole käynyt selkeästi ilmi se, että Front Capitalista poiketen velkakirjat liikkeelle laskenut Front Finance Oy ei ole Finanssivalvonnan valvoma
- esittelytekstistä ei ole käynyt selkeästi ilmi Front Capital Oy:n ja Front Finance Oy:n tosiasialliset omistussuhteet
- esittelytekstin perusteella on voinut päätyä käsitykseen, että Front Finance Oy:n kautta voi sijoittaa vastaaviin kulutusluottoihin kuin pankit tarjoavat, vaikka Front Finance Oy:n rahoittamien yhtiöiden kulutusluotot ovat poikenneet pankkien tarjoamista olennaisesti mm. lainaehtojen ja korkojen osalta
- esittelytekstistä ei ole käynyt ilmi, että Front Finance Oy:n taserakenteessa pääsääntöisesti 90 prosenttia on velkarahoitusta
- esittelytekstistä ei ole käynyt ilmi, että kyseessä on epälikvidi sijoitus, jolla ei ole lainkaan realistista jälkimarkkinaa
- esittelytekstistä ei ole saanut asianmukaista kokonaiskuvaa sijoituksen luonteesta ja siitä, että kaupungin sijoitusvarallisuudesta merkittävä osa esitettiin sijoitettavaksi riskipitoisiin kohteisiin.

Edellä kuvatuin tavoin kaupungin sijoituksen valmistelu Front Finance Oy:ön on ollut puutteellista ja sijoitusohjeiden vastaista ja lisäksi sijoituksen palveluntarjoajalla on ollut merkittävä rooli esittelytekstin laadinnassa. Sijoitus on valmisteltu selvästi Rovaniemen sijoitusohjeiden vastaiseen Front Finance Oy:ön tiedostaen muun muassa, millaisia pikavippejä Front Financen sijoituskohteena olevat yritykset tarjoavat tai vähintäänkin Välikangas on suhtautunut sijoituskohteiden luonteeseen välinpitämättömästi.

Välikangas ja Päckilä ovat olleet paikalla kaupunginhallituksen kokouksessa 30.3.2017, mutta asian esittelijälle tai kaupunginhallituksen jäsenille ei ole esittelytekstissä, Päckilän kokouksessa esittelemässä dioissa tai kokouksessa suullisesti annettu riittäviä tietoja päätösharkinnan pohjaksi liittyen sijoituksen todelliseen luonteeseen, riskeihin ja sijoitusohjeen vastaisuuteen, vaikka se olisi sijoituksen määrä ja luonne huomioon ottaen ollut välttämätöntä.

Sijoituspäätöstä valmistellut Välikangas on ollut asiassa esteellinen, koska hän on ennen kaupungin sijoituspäätöksen tekemistä ja valmistelua sijoittanut kahdella eri kerralla 7.10.2016 ja 14.2.2017 omia varojaan Front Capital Oy:n kautta Aasa-konserniin kuuluvien yhtiöiden 12 kuukauden velkakirjoihin yhteensä 170 000 euroa. Front Finance sijoituksen markkinointimateriaalista on ollut selkeästi todettavissa, että Front Finance Oy:n on tarkoitus rahoittaa mm. Aasa-konsernin yhtiöitä. Välikangas on kaupungin Front Finance sijoituksen jälkeen sijoittanut omia varojaan Aasan 12 kuukauden velkakirjoihin 31.10.2017 100 000 euroa ja Supernovan 24 kuukauden velkakirjoihin 29.3.2018 100 000 euroa.

Kun Rovaniemen kaupunki on sijoittanut Front Finance Oy:n liikkeelle laskemiin velkakirjoihin ja Front Finance Oy on edelleen sijoittanut Aasaan, on Välikankaan todennäköisyys saada omat Aasa-konserniin kohdistuneet sijoituksensa takaisin korkoineen kasvanut. Välikangas ei ole missään vaiheessa kaupungin (tai säätiön) sijoitusten valmistelua tuonut esiin omaa asiakassuhdettaan Front Capital Oy:ön ja yksityishenkilölle suuruudeltaan huomattavan suuria saataviaan Aasalta ja näihin liittyvää mahdollista esteellisyyttään valmistella kaupungin sijoituspäätöstä Front Capital Oy:n kautta Front Finance Oy:n velkakirjoihin.

Front Capital Oy on veloittanut Välikankaalta hänen henkilökohtaisista sijoituksistaan listahintoja pienemmän, samansuuruisen merkintäpalkkion kuin Rovaniemen kaupungilta ja Rovaniemen kylien kehittämissätiöltä, mitä voidaan pitää poikkeuksellisenä, koska yksityishenkilöltä veloitettava merkintäpalkkio on yleensä suurempi kuin suurempia summia sijoittavalta institutionaaliselta sijoittajalta on peritty. Välikangas on tältäkin osin hyötynyt kaupungin tekemästä sijoituksesta Front Finance Oy:ön.

Front Finance Oy on vuonna 2020 hakeutunut velkasaneeraukseen ja Rovaniemen kaupungin velkakirjasaatavia yhtiöltä on leikattu 26,59 prosenttia, mistä on aiheutunut kaupungille huomattavan suuria taloudellisia tappioita, vähintään 451 878,88 euroa.

Kaupunginhallituksen 30.3.2017 tekemän sijoituspäätöksen valmistelu ja sitä seurannut esittely eivät edellä selostetuvin tavoin ole täyttäneet hallinnollisen päätöksenteon asianmukaisuudelle asetettuja vaatimuksia eikä asian valmistelussa ole noudatettu hyvän hallinnon periaatteita eikä kaupungin omia sijoitusohjeita.

Välikangas on menettelyllään ainakin tavoitellut huomattavan suurta hyötyä eli taloudellista hyötyä ainakin 185 925 euron arvosta ja muuta hyötyä yrittämällä peittää omat laiminlyöntinsä sijoitusten valmistelussa. Huomioiden Välikankaan valmistelutoimet ja sen myötä syntynyt tietoisuus sijoituskohteesta ja sen sijoitusohjeiden vastaisuudesta, kilpailuttamisen laiminlyönti ja päinvastaisen väittäminen, harhaanjohtavan esittelytekstin laatiminen sekä toimiminen esteellisenä omaa taloudellista asemaa edistäen rikos on tehty erityisen suunnitelmallisesti ja häikäilemättömästi.

Kun otetaan huomioon edellä mainitut seikat, teon laatu, Välikankaan asema kaupungin organisaatiossa ja säätiössä, kaupungille aiheutuneen vahingon määrä sekä kahden kvalifiointiperusteen täytyminen virka-aseman väärinkäyttäminen on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä.

TOISSIJAINEN RANGAISTUSVAATIMUS

1. Törkeä petos

Rikoslaki 36 luku 2 § 1

13.2.2017 - 28.10.2020 Rovaniemi

Rovaniemen kaupungin konserniasiamies Heli Välikangas on hankkiakseen itselleen tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä erehdyttämällä tai erehdystä hyväksikäyttämällä saanut Rovaniemen kaupunginhallituksen päättämään kahden miljoonan euron sijoittamisesta Front Finance Oy:n velkakirjoihin seuraavalla tavalla:

Välikankaan tehtäviin on kuulunut Rovaniemen kaupungin sijoitussalkun hoitaminen muun muassa pitämällä yhteyttä varainhoitajiin ja seuraamalla sijoitusten kehitystä sekä jäljempänä selostettavalla tavalla Front Finance Oy:n velkakirjasijoituksen valmistelu. Välikangas on konserniasiamiehen tehtävien lisäksi toiminut myös Rovaniemen kaupunkikonserniin kuuluvan Rovaniemen kylien kehittämissätiön asiamiehenä ja tässä tehtävässä vastannut kehittämissätiön sijoitusten valmistelusta, esittelystä, päätösten täytäntöönpanosta ja sijoitusten seurannasta.

Rovaniemen kaupunginhallitus on 30.3.2017 pidetyssä kaupunginhallituksen kokouksessa päättänyt osana reilun 11 miljoonan euron sijoituskokonaisuutta

sijoittaa kaksi miljoonaa euroa Front Finance Oy:n velkakirjoihin kaupungin rahoitusyksikön esityksen mukaisesti. Kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti rahoitusyksikkö on 31.3.2017 sijoittanut miljoona euroa Kehitysrahastosta ja miljoona euroa Vahinkorahastosta Front Finance Oy:n velkakirjoihin, mikä sijoitus on toteutettu palveluntarjoaja Front Capital Oy:n kautta. Ostositoumuksen on allekirjoittanut rahoitus- ja kehittämissyksikön päällikkö, Välikankaan esihenkilö kaupunginkamreeri Jussi Päckilä.

Front Finance Oy:n velkakirjasijoitus on ollut kaupungin sijoitusohjeen vastainen, koska se ei ole ollut ohjeissa edellytetyllä tavalla vastuullinen eikä turvallinen sijoitus eikä velkakirjojen liikkeellelaskija hyvämaineinen ja tunnettu. Sijoitus on myös ollut vastoin sijoitusohjeen määräyksiä likviditeetistä ja perusallokaatiosta, sillä sen myötä kaupungin kokonaissijoitusvarallisuudesta on ollut Front Finance Oy ja eQ Liikekiinteistöt huomioiden epälikvideissä ja ”muissa sijoituskohteissa” yli 20 %. Sijoitusta valmistellessaan Välikangas on osaltaan laiminlyönyt sijoitusohjeen mukaisesti palveluntarjoajien kilpailutusvelvoitteen jättämällä kilpailutuksen kokonaan tekemättä.

Välikangas on yhdessä esihenkilönsä Päckilän kanssa valmistellut sijoitusesityksen kaupunginhallituksen kokoukseen, Välikangas on hoitanut yhteydenpidon Front Capital Oy:n edustajaan, laatinut Front Capital Oy:n edustajan avustuksella Front Finance sijoitusta koskevan esittelytekstin, jonka Päckilä on esitellyt ns. listapalaverissa 24.3.2017. Välikangas ja Päckilä ovat vielä 29.3.2017 tavanneet Front Capital Oy:n edustajan ja keskustelleet sijoituksesta tämän kanssa. Sijoitusta koskeva markkinointimateriaali on ollut valmistelijoiden käytössä. Kaupunginhallituksen kokouksessa 30.3.2017 Välikangas ja Päckilä ovat esittelijän lisäksi osallistuneet sijoitustuotteiden esittelyyn.

Sijoitusta koskeva Välikankaan laatima esittelyteksti on ollut puutteellinen, virheellinen ja harhaanjohtava ainakin seuraavilla tavoilla:

- esittelytekstissä ei ole ollut lainkaan mainintaa sijoituksen riskeistä
- esittelytekstistä on puuttunut maininta Front Capital Oy:n toimimisesta palveluntarjoajana
- esittelytekstistä ei ole käynyt ilmi, että Front Finance Oy on ollut vastaperustettu
- esittelytekstistä ei ole käynyt selkeästi ilmi se, että Front Capitalista poiketen velkakirjat liikkeelle laskenut Front Finance Oy ei ole Finanssivalvonnan valvoma
- esittelytekstistä ei ole käynyt selkeästi ilmi Front Capital Oy:n ja Front Finance Oy:n tosiasialliset omistussuhteet
- esittelytekstin perusteella on voinut päätyä käsitykseen, että Front Finance Oy:n kautta voi sijoittaa vastaaviin kulutusluottoihin kuin pankit tarjoavat, vaikka Front Finance Oy:n rahoittamien yhtiöiden kulutusluotot ovat poikenneet pankkien tarjoamista olennaisesti mm. lainaehtojen ja korkojen osalta
- esittelytekstistä ei ole käynyt ilmi, että Front Finance Oy:n taserakenteessa pääsääntöisesti 90 prosenttia on velkarahoitusta
- esittelytekstistä ei ole käynyt ilmi, että kyseessä on epälikvidi sijoitus, jolla ei ole lainkaan realistista jälkimarkkinaa
- esittelytekstistä ei ole saanut asianmukaista kokonaiskuvaa sijoituksen luonteesta ja siitä, että kaupungin sijoitusvarallisuudesta merkittävä osa esitettiin sijoitettavaksi riskipitoisiin kohteisiin.

Edellä kuvatuin tavoin kaupungin sijoituksen valmistelu Front Finance Oy:ön on ollut puutteellista ja sijoitusohjeiden vastaista ja lisäksi sijoituksen

palveluntarjoajalla on ollut merkittävä rooli esittelytekstin laadinnassa. Sijoitus on valmisteltu selvästi Rovaniemen sijoitusohjeiden vastaiseen Front Finance Oy:ön tiedostaen muun muassa, millaisia pikavippejä Front Financen sijoituskohteena olevat yritykset tarjoavat tai vähintäänkin Välikangas on suhtautunut sijoituskohteiden luonteeseen välinpitämättömästi.

Välikangas ja Päckilä ovat olleet paikalla kaupunginhallituksen kokouksessa 30.3.2017, mutta asian esittelijälle tai kaupunginhallituksen jäsenille ei ole esittelytekstissä, Päckilän kokouksessa esittelemissä dioissa tai kokouksessa suullisesti annettu riittäviä tietoja päätösharkinnan pohjaksi liittyen sijoituksen todelliseen luonteeseen, riskeihin ja sijoitusohjeen vastaisuuteen, vaikka se olisi sijoituksen määrä ja luonne huomioon ottaen ollut välttämätöntä.

Sijoituspäätöstä valmistellut Välikangas on ollut asiassa esteellinen, koska hän on ennen kaupungin sijoituspäätöksen tekemistä ja valmistelua sijoittanut kahdella eri kerralla 7.10.2016 ja 14.2.2017 omia varojaan Front Capital Oy:n kautta Aasa-konserniin kuuluvien yhtiöiden 12 kuukauden velkakirjoihin yhteensä 170 000 euroa. Front Finance sijoituksen markkinointimateriaalista on ollut selkeästi todettavissa, että Front Finance Oy:n on tarkoitus rahoittaa mm. Aasa-konsernin yhtiöitä. Välikangas on kaupungin Front Finance sijoituksen jälkeen sijoittanut omia varojaan Aasan 12 kuukauden velkakirjoihin 100 000 euroa 31.10.2017 ja Supernovan 24 kuukauden velkakirjoihin 100 000 euroa 29.3.2018.

Kun Rovaniemen kaupunki on sijoittanut Front Finance Oy:n liikkeelle laskemiin velkakirjoihin ja Front Finance Oy on edelleen sijoittanut Aasaan, on Välikankaan todennäköisyys saada omat Aasa-konserniin kohdistuneet sijoituksensa takaisin korkoineen kasvanut. Välikangas ei ole missään vaiheessa kaupungin (tai säätiön) sijoitusten valmistelua tuonut esiin omaa asiakassuhdettaan Front Capital Oy:ön ja yksityishenkilölle suuruudeltaan huomattavan suuria saataviaan Aasalta ja näihin liittyvää mahdollista esteellisyyttään valmistella kaupungin sijoituspäätöstä Front Capital Oy:n kautta Front Finance Oy:n velkakirjoihin.

Front Capital Oy on veloittanut Välikankaalta hänen henkilökohtaisista sijoituksistaan listahintoja pienemmän, samansuuruisen merkintäpalkkion kuin Rovaniemen kaupungilta ja Rovaniemen kylien kehittämissäätiöltä, mitä voidaan pitää poikkeuksellisenä, koska yksityishenkilöltä veloittettava merkintäpalkkio on yleensä suurempi kuin suurempia summia sijoittavalta institutionaaliselta sijoittajalta on peritty. Välikangas on tältäkin osin hyötynyt kaupungin tekemästä sijoituksesta Front Finance Oy:ön.

Front Finance Oy on vuonna 2020 hakeutunut velkasaneeraukseen ja Rovaniemen kaupungin velkakirjasaatavia yhtiöltä on leikattu 26,59 prosenttia, mistä on aiheutunut kaupungille huomattavan suuria taloudellisia tappioita, vähintään 451 878,88 euroa.

Kaupunginhallituksen 30.3.2017 tekemän sijoituspäätöksen valmistelu ja sitä seurannut esittely eivät edellä selostetuin tavoin ole täyttäneet hallinnollisen päätöksenteon asianmukaisuudelle asetettuja vaatimuksia eikä asian valmistelussa ole noudatettu hyvän hallinnon periaatteita eikä kaupungin omia sijoitusohjeita.

Välikangas on menettelyllään tavoitellut huomattavan suurta hyötyä eli ainakin 185 925 euron suuruista taloudellista hyötyä ja aiheuttanut Rovaniemen kaupungille huomattavaa ja erityisen tuntuva eli yhteensä ainakin 451 878,88 euron suuruista vahinkoa. Kun otetaan huomioon teon

laatu, Välikankaan asema kaupungin organisaatiossa ja säätiössä, kaupungille aiheutuneen vahingon määrä ja toimiminen esteellisenä omaa taloudellista asemaa edistäen sekä kahden kvalifiointiperusteen täytyminen petos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä.

3. Virkavelvollisuuden rikkominen

Rikoslaki 40 luku 9 § 1

Perustuslaki 2 § 3 ja 118 § 1

Hallintolaki 2 §, 6 § ja 43 §

Laki kunnallisesta viranhaltijasta 4 luku 17 §

Rovaniemen kaupungin hallintosääntö

31.5.2017 - 30.9.2019 Rovaniemi

Jussi Päckilä on kaupunginkamreerina virkaansa toimittaessaan tahallaan rikkonut virkatoiminnassa noudatettavaan perustuslain, hallintolain, kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain ja Rovaniemen kaupungin hallintosäännön säännöksiin tai määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa seuraavalla tavalla:

Rovaniemen kaupunki on edellä syytekohtissa 1 ja 2 selostetulla tavalla sijoittanut kaksi miljoonaa euroa Front Finance Oy:n velkakirjoihin palveluntarjoaja Front Capital Oy:n kautta. Päckilä on päätöksillään ajalla 27.10.2017–30.9.2019 sijoittanut kaupungin Front Finance Oy:n velkakirjoihin tehtyjen sijoitusten tuottamat korot, yhteensä merkintäpalkkioineen 364 190 euroa edelleen Front Finance Oy:n 36 kuukauden velkakirjoihin. Päckilällä ei ole ollut toimivaltaa päättää korkojen uudelleensijoituksista, sillä hallintosäännön 1.6.2017 34 §:n mukaan kaupunginkamreerin toimivaltaan on kuulunut vain lyhytaikaisten kassavarojen sijoittaminen.

Päckilä on lisäksi päätöksellään 31.5.2017 sijoittanut 700 000 euroa Rovaniemen kaupungin varoja Front Finance Oy:n likvidivelkakirjaan Front Capital Oy:n kautta ja 5.4.2018 20 miljoonaa euroa Evli Yrityslainan likvidivelkakirjaan. Päckilä on laiminlyönyt laatia edellä todetuista korkosijoituksista ja 31.5.2017 tekemästään Front Finance Oy:n 700 000 euron likvidivelkakirjasijoituksesta ja 5.4.2018 tehdystä 20 miljoonan euron Evli yrityslainasijoituksesta Rovaniemen kaupungin hallintosääntöjen 1.1.2016 55 §:n ja 1.6.2017 155 §:n sekä talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden kohtien 3.3 mukaiset kirjalliset viranhaltijapäätökset. Päckilä on myös laiminlyönyt hallintosäännön 1.1.2016 58 §:n ja hallintosäännön 1.6.2017 39 §:n mukaisen velvollisuutensa ilmoittaa sijoituspäätöksistään kaupunginhallitukselle, minkä johdosta kaupunginhallitus ei ole voinut käyttää otto-oikeuttaan.

Edellä todetut Päckilän tekemät 364 190 euron ja 700 000 euron velkakirjasijoitukset ovat olleet kaupungin sijoitusohjeiden vastaisia, koska ne eivät ole olleet ohjeissa edellytetyllä tavalla vastuullisia eivätkä turvallisia sijoituksia eikä velkakirjojen liikkeellelaskija Front Finance Oy hyvämaineinen ja tunnettu.

Päckilä on myös rikkonut sijoitusohjeiden kohtia 1.1 ja 4.3 laiminlyömällä täysin velvollisuutensa raportoida kaupunginhallitukselle syytekohtissa 1 ja 3 tarkoitettujen sijoitusten tuottojen ja riskien kehityksestä.

Teko ei huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen.

TOISSIJAINEN RANGAISTUSVAATIMUS

3. Tuottamuksellinen virkavelvollisuuden rikkominen

Rikoslaki 40 luku 10 §

Perustuslaki 2 § 3 ja 118 § 1

Hallintolaki 2 §, 6 § ja 43 §

Laki kunnallisesta viranhaltijasta 4 luku 17 §

Rovaniemen kaupungin hallintosääntö

31.5.2017 - 30.9.2019 Rovaniemi

Päkkilä on ensisijaisessa syytteessä kuvatulla tavalla virkaansa toimittaessaan huolimattomuudesta rikkonut virkatoiminnassa noudatettaviin säännöksiin ja määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa. Teko ei huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen.

*Kaupungin valituksen perusteet*Ensisijainen rangaistusvaatimus kohdassa 1*Yleisperustelut*

Kaupunki on lausunut, että Välikangas oli tavoitellut kohdan 1 menettelyllään huomattavan suurta hyötyä ja rikos oli tehty erityisen suunnitelmallisesti ja häikäilemättömästi. Virka-aseman väärinkäyttämistä oli pidettävä myös kokonaisuutena arvostellen törkeänä.

Huomattavan suuri hyöty

Tavoitellun hyödyn osalta tunnusmerkistön täyttymisen edellytyksenä ei ollut hyödyn saaminen vaan ainoastaan hyödyn tavoittelu. Välikankaan tavoitteleman taloudellisen hyödyn suuruutta arvioitaessa huomioon oli otettava merkintäpalkkiohyödyn ja velkakirjoista saatujen korkotulojen lisäksi myös Välikankaan velkoja-aseman merkittävä parantuminen tämän omien Aasa-konserniin kohdistuneiden sijoitusten osalta. Välikankaan tavoitteleman hyödyn määrä oli ollut ainakin 185 925 euroa koostuen tämän henkilökohtaisten, ennen kaupungin sijoituspäätöstä tehtyjen sijoitusten 170 000 euron pääomasta, sijoitusten odotetusta 13 900 euron korkotuotosta sekä tämän saamasta 2 025 euron merkintäpalkkiohyödyistä. Rikoksen tekoaikana riski siitä, että Välikangas menettäisi myös sijoitustensa pääoman, oli ollut jäljempänä todetuin tavoin suuri, minkä vuoksi myös pääoma tuli ottaa huomioon tavoitellun hyödyn määrässä. Koron osalta määrä perustui velkakirjoissa sovittuihin korkoprosentteihin ja merkintäpalkkiohyödyn osalta Välikankaan listahinnoista saamaan alennukseen. Taloudellisen hyödyn huomattavuutta tuli tulkita pitkälti vastaavalla tavalla kuin sitä oli oikeuskäytännössä tulkittu muiden rikosten kohdalla.

Aasa-konsernin yhtiöt kuuluivat Front Finance Oy:n lähipiiriin ja niillä oli sama omistus pohja. Front Finance Oy oli ollut Aasa-konsernin ja sen emoyhtiön Supernova JV S.à.r.l:n keskeinen rahoittaja. Merkittävän osan Front Finance Oy:n osakkeista omistivat Front Finance Oy:n, Front Capital Oy:n, Supernova JV S.à.r.l:n ja Aasa Holding Oy:n hallituksen jäsenet Hannu Kananen, Kaarlo Harju ja Pekka Rikala. Yhtiöt ovat edellä mainituin tavoin olleet voimakkaasti sidoksissa toisiinsa, mistä Välikangas oli ollut tietoinen, koska oli tuntenut yhtiöt hyvin. Välikankaalle annetussa

markkinointimateriaalissa Aasa oli esitelty selkeästi ja ensimmäisenä Front Finance Oy:n sijoituskohteena.

Välikangas oli sijoittanut henkilökohtaisia varojaan Aasa-konserniin vuosina 2016–2017. Ennen kaupungin sijoituspäätöstä hän oli sijoittanut Aasa Oy:ön 7.10.2016 100 000 euroa ja 14.2.2017 70 000,00 euroa. Kaupungin sijoitusten jälkeen hän oli vielä 31.10.2017 sijoittanut 100 000 euroa Aasa Global AS:iin ja 29.3.2018 100 000 euroa Supernova JV S.à.r.l:iin. Välikankaalla ei edellä mainittujen 370 000 euron sijoitusten lisäksi ollut muita henkilökohtaisia sijoituksia.

Aasa-konsernin yhtiöt olivat niin sanottuja pikavippiyhtiöitä ja Välikankaan henkilökohtaisten sijoitusten osalta kysymys oli siten erittäin korkean riskin sijoituksista. Aasa-yhtiöllä ei pikavippiyhtiöiden yleisesti käyttämän liiketoimintamallin mukaisesti ollut lainkaan omaa pääomaa, vaan se tarvitsi toiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi jatkuvasti ulkoisten sijoittajien sijoittamaa pääomaa, jotta ne kykenivät myöntämään lainoja edelleen asiakkailleen. Mitä enemmän pääomaa tällaiset yhtiöt saivat toimintaansa, sitä paremmat mahdollisuudet niillä oli hallita riskejä, jotka aiheutuivat siitä, että suuri osa yhtiöiden asiakkaista eivät kyenneet maksamaan lainaansa yhtiölle ajoissa takaisin. Pikavippiyhtiöihin tehdyt sijoitukset olivat olleet vuonna 2017 erityisen korkean riskin sijoituksia eduskunnassa tuolloin valmisteilla olleiden, pikavippiyhtiöiden luotonantoa rajoittavien lainmuutosten vuoksi, mistä myös Välikankaan oli täytynyt olla tietoinen. Välikankaan ennen sijoituspäätöksen valmistelua tekemien 170 000 euron henkilökohtaisten sijoitusten maturiteetti oli ollut 12 kuukautta, joten niiden olisi tullut erääntyä maksettaviksi vuosien 2017–2018 aikana. Edellä mainituista syistä kaupungin vuonna 2017 Aasa-konsernia rahoittavaan Front Finance Oy:ön tekemät suuret sijoitukset olivat merkittävästi alentaneet Välikankaan henkilökohtaisten sijoitusten riskiä. Tästä huolimatta riskit olivat realisoituneet vuonna 2018 Aasa-konsernin yhtiöiden ajauduttua taloudellisiin vaikeuksiin. Kaupunki oli Front Finance Oy:n yrityssaneerauksessa yhtiön toiseksi suurin velkoja.

Välikangas oli menettelyllään tavoitellut itselleen myös muuta kuin taloudellista hyötyä. Oikeuskäytännössä on katsottu, että tavoiteltuna hyötynä voidaan pitää myös haitallisten seuraamusten välttämistä esimerkiksi omia virheitä salaamalla. Välikangas oli pyrkinyt salaamaan sijoituspäätöksen valmistelussa tekemiään virheitä ja laiminlyöntejä muun muassa laatimalla sijoituksista puutteellisen esittelytekstin.

Erityinen suunnitelmallisuus ja häikäilemättömyys

Välikankaan rikos oli myös tehty erityisen suunnitelmallisesti ja häikäilemättömästi. Teon suunnitelmallisuutta ilmensi se, että sijoitusten valmisteluprosessi oli ollut monivaiheinen. Kysymys oli ollut laajasta erilaisten tekojen ja laiminlyöntien yhdistelmästä, jonka tarkoituksena oli ollut hyödyn hankkiminen Välikankaalle itselleen. Välikangas oli muun muassa esittänyt poliisille esitutkinnan aikana asiakirjan, jonka tämä oli väittänyt osoittavan kilpailutuksen suorittamista, vaikka kilpailutusta ei ollut tehty. Välikangas oli laatinut sijoituskohteista puutteellisen ja harhaanjohtavan esittelytekstin tavoitellakseen taloudellista hyötyä ja peitelläkseen omia laiminlyöntejään, vaikka oli ollut tietoinen niiden todellisesta luonteesta.

Rikos oli myös tehty erityisen häikäilemättömästi, koska Välikangas oli osallistunut sijoituspäätöksen valmisteluun tietoisena omasta esteellisyydestään. Hän oli toiminnassaan osoittanut piittaamattomuutta

julkisen vallan käytössä noudatettavia sääntöjä ja arvoja kohtaan. Lisäksi hän oli Rovaniemen kaupunkikonsernin eri tahojen puolesta sijoittanut Front Finance Oy:ön ja Front Capital Oy:n kautta Aasa-konserniin suuren määrän varallisuutta. Rovaniemen kaupungin sijoitusten lisäksi hän oli ollut valmistelemissa tai päättämässä Kylien Kehittämissäätiön 1 950 000 euron sijoituksista Front Finance Oy:ön ja Aasa-konserniin sekä Maila Nyländenin rahaston 70 000 euron sijoituksesta Front Finance Oy:ön. Edellä mainittujen lisäksi hän oli yrittänyt saada myös Liisa Johanna Alaojan rahaston koko pääoman sijoitetuksi Front Finance Oy:ön, mutta yhtiön johto ei ollut suostunut tähän.

Kokonaistörkeys

Välikankaan menettelyä oli pidettävä myös kokonaisuutena arvostellen törkeänä. Kokonaistörkeyden puolesta puhui kahden ankaroittamisperusteen täytyminen. Välikangas oli esteellisenä, suurta etua itselleen tavoitellen sekä asianmukaisen valmistelun laiminlyöden valmistellut kaupunginhallitukselle 2 miljoonan euron sijoitukset vasta perustettuun, pääasiassa pikavippiyhtiöihin sijoittavaan sijoitusyhtiöön. Kysymys oli ollut julkisten varojen käytöstä. Menettelystä oli aiheutunut kaupungille huomattavaa taloudellista vahinkoa. Asiassa ei ollut tuotu esiin kokonaisarvostelua lieventäviä seikkoja.

Toissijainen rangaistusvaatimus kohdassa 1

Petosrikoksen tunnusmerkistön täytyminen

Toissijaisesti Välikankaan oli katsottava syyllistyneen törkeään petokseen. Välikangas oli erehdyttänyt kaupunkia /kaupunginhallitusta laatimalla valmistelussa edellä ensisijaisen rangaistusvaatimuksen osalta kuvatuin tavoin Front Finance Oy:stä esittelytekstin, joka oli ollut puutteellinen ja harhaanjohtava sekä antamalla Front Finance Oy:stä sijoituskohteena virheellisen kuvan. Hän oli ollut läsnä kaupunginhallituksen kokouksessa, jossa sijoitus oli esitelty. Kysymys oli ollut petoksen tunnusmerkistössä tarkoitetusta erehdyttämisestä. Hänen menettelynsä vuoksi kaupunginhallitus oli saanut sijoituskohteesta virheellisen käsityksen, johon se oli perustanut päätöksensä. Kaupunginhallitus ei olisi päättänyt sijoittaa Front Finance Oy:n velkakirjoihin, mikäli sille olisi annettu sijoituskohteesta oikea kuva.

Välikangas oli menetellyt sijoitusten valmistelussa edellä kuvatuin tavoin hankkiakseen itselleen taloudellista hyötyä. Petosrikoksen tunnusmerkistön täyttymisen kannalta riittävää oli hyötymistarkoitus, eikä hyödyn saamista voitu edellyttää. Tavoiteltu hyöty oli ollut luonteeltaan oikeudetonta, koska Välikangas oli toiminut vastoin kaupungin sijoitusohjeita, hallintolaissa säädettyjä esteellisyyssäännöksiä sekä hyvän hallinnon periaatteita. Teosta oli aiheutunut kaupungille taloudellista vahinkoa, sillä se oli sijoittanut erehdyksen vuoksi sijoitusohjeiden vastaiseen kohteeseen, jonka korkeat riskit olivat aktualisoituneet myöhemmin. Välikangas oli ollut tietoinen sijoituksen todellisesta luonteesta. Hän oli muun muassa poistanut esittelytekstilunnonksesta sellaisia sijoituskohteen riskejä koskevia mainintoja, jotka olisivat olleet oleellisia sijoituspäätöstä tehtäessä. Koska Välikangas oli tuntenut sijoituskohteen hyvin, oli pidettävä vähintäänkin varsin todennäköisenä, että tämä oli mieltänyt esittelytekstissä antamansa tiedot puutteellisiksi ja harhaanjohtaviksi. Välikankaan oli tullut myös pitää vähintäänkin varsin todennäköisenä, että teosta aiheutuu kaupungille taloudellista vahinkoa muun muassa pääoman menettämisen muodossa ottaen

huomioon, että kyseessä ollut yhtiö oli sijoituskohteena ollut monelta osin sijoitusohjeiden vastainen.

Kokonaistörkeys

Välikangas oli tavoitellut menettelyllään huomattavaa hyötyä edellä ensisijaisen rangaistusvaatimuksen perusteissa kuvatuin tavoin. Välikangas oli lisäksi aiheuttanut kaupungille huomattavaa tai erityisen tuntuva vahinkoa. Menettelystä oli aiheutunut kaupungille välitöntä vahinkoa 451 878,88 euroa. Rikosta oli pidettävä myös kokonaisuutena arvostellen törkeänä ottaen huomioon, että menettely täytti kaksi törkeän petoksen kvalifiointiperustetta sekä edellä törkeän virka-aseman väärinkäyttämisen kokonaisarvostelun osalta todetun.

Ensisijainen rangaistusvaatimus kohdassa 3

Toimivallan ylittäminen

Päkkilä oli syyllistynyt kohdassa 3 virkavelvollisuuden rikkomiseen. Tämä oli ensinnäkin kaupunginkamreerina ylittänyt toimivaltansa päättäessään itsenäisesti kaupungin Front Finance Oy:n velkakirjasijoituksista saatujen korkotuottojen sijoittamisesta takaisin Front Finance Oy:n 36 kuukauden velkakirjoihin. Toimivalta päättää pitkäaikaisista rahoitussijoituksista oli kuulunut kaupunginhallitukselle. Kaupunginkamreerilla oli ollut oikeus päättää ainoastaan lyhytaikaisista kassavarojen sijoittamisista. Sijoittamista 36 kuukauden velkakirjoihin ei ollut pidettävä lyhytaikaisena sijoittamisena. Toimivalta oli määrätty kaupungin hallintosäännössä ja talousarvion täytäntöönpano-ohjeissa. Päkkilä oli ollut velvollinen noudattamaan kyseisiä, sisällöltään yksiselitteisiä säännöksiä. Näin ollen merkitystä ei tullut antaa sille, oliko korkotuottojen uudelleensijoittaminen kaupunginkamreerin päätöksellä ollut kunnan vakiintuneen käytännön mukaista. Päkkilä oli myös itse ollut luomassa kyseistä käytäntöä talous- ja rahoitusyksikön johtavana viranhaltijana.

Viranhaltijapäätösten tekemisen laiminlyönti

Päkkilä oli laiminlyönyt velvollisuutensa laatia tekemistään sijoituspäätöksistä kirjalliset viranhaltijapäätökset sekä ilmoittaa päätöksistä kaupunginhallitukselle. Hän oli 31.5.2017 päättänyt 700 000 euron sijoittamisesta Front Finance Oy:n likvidivelkakirjaan laatimatta kirjallista viranhaltijapäätöstä tai ilmoittamatta päätöksestä kaupunginhallitukselle 1.1.2016 voimaan tulleen hallintosäännön sekä myös talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden edellyttämällä tavalla. Lisäksi Päkkilä oli 27.10.2017–30.9.2019 päättänyt itsenäisesti Front Finance Oy:ön tehtyjen sijoitusten korkojen, yhteensä 364 190 euron, sijoittamisesta takaisin Front Finance Oy:ön sekä 5.4.2018 sijoittanut 20 miljoonaa euroa Evlin yrityslaina-sijoituskohteeseen. Hän ei ollut laatinut sijoituksista kirjallisia viranhaltijapäätöksiä, vaikka 1.6.2017 voimaan tulleen hallintosäännön mukaan yli 5 000 euron sopimusten tekeminen edellytti kirjallisen viranhaltijapäätöksen tekemistä. Tämän vuoksi kaupunginhallitus ei ollut saanut tietoa Päkkilän toimista, eikä ollut voinut käyttää otto-oikeuttaan. Hallintosääntöjen ja talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden määräyksiin perustuvat velvoitteet olivat olleet yksiselitteisiä ja Päkkilällä oli ollut velvollisuus tuntea ne sekä noudattaa niitä. Rahoitusyksikön yleiselle tavalle ei

siten tältäkään osin voitu antaa asiassa merkitystä. Edellä todetuin tavoin Päckilä oli ollut mukana muodostamassa rahoitusyksikön ”yleistä tapaa”.

Uudelleensijoitusten sijoitusohjeiden vastaisuus

Päckilän edellä todetut uudelleensijoitukset Front Finance Oy:ön olivat olleet kaupungin sijoitusohjeiden vastaisia. Päckilä oli ollut kaupungin rahoitus- ja talousyksikön esimies, jonka tehtäviin oli kuulunut merkittävältä osin sijoitustoiminnasta huolehtiminen. Vaikka kaupunginhallitus oli aikaisemmin päättänyt sijoittaa Front Finance Oy:n velkakirjoihin, Päckilän oli katsottava laiminlyöneen velvollisuutensa huolehtia siitä, että uudelleensijoituksissa noudatettiin sijoitusohjeiden määräyksiä. Päckilä oli keväällä 2017 osallistunut Front Finance Oy:n edustajan kanssa tapaamiseen, jossa hänelle oli esitelty sijoituskohdetta, joten hänen olisi tullut ymmärtää sijoitusten olevan ohjeiden vastaisia. Hän oli valmistellut sijoituksia yhdessä alaisensa Välikankaan kanssa. Päckilä oli laiminlyönyt virkavelvollisuutensa huolehtia kaupungin alkuperäisten Front Finance Oy:n velkakirjoihin tehtyjen sijoitusten ohjeidenmukaisuudesta, joten sama velvollisuus oli laiminlyöty myös uudelleensijoitusten kohdalla.

Raportoinnin laiminlyöminen

Päckilä ei ollut raportoinut sijoitussalkuista kaupunginhallitukselle sijoitusohjeiden edellyttämällä tavalla. Kaupungin sijoitusvarallisuudesta ei ollut raportoitu toukokuun 2017 ja elokuun 2019 välisenä aikana luotettavasti ja ajantasaisesti tai vähintään osavuosikatsausten yhteydessä, kuten sijoitusohjeissa vaadittiin. Raportointivelvollisuus oli ollut kaupungin rahoitus- ja talousyksiköllä ja kyseisen yksikön esimiehenä toimineella Päckilällä. Raportoinnin laiminlyönnillä oli ollut merkittävä vaikutus kaupungille, koska mikäli sijoituksista olisi raportoitu ajantasaisesti, olisi Front Finance Oy:ön tehtyjä sijoituksia voitu tarkastella jo hyvissä ajoin ennen yhtiön hakeutumista yrityssaneeraukseen. Päckilä oli siten aiheuttanut laiminlyönnillään kaupungille taloudellista vahinkoa.

Toissijainen rangaistusvaatimus kohdassa 3

Toissijaisesti Päckilän oli katsottava syyllistyneen tuottamukselliseen virkavelvollisuuden rikkomiseen edellä ensisijaisen rangaistusvaatimuksen osalta mainituin perustein.

Vahingonkorvausvaatimukset

Välikangas

Välikangas oli aiheuttanut kaupungille vahinkoa rangaistavaksi säädetyllä teolla ja oli vahingonkorvauslain perusteella velvollinen korvaamaan aiheuttamansa taloudellisen vahingon kokonaisuudessaan. Ilman Välikankaan kohdassa 1 kuvattua menettelyä kaupunki ei olisi sijoittanut Front Finance Oy:n velkakirjoihin, jotka olivat sijoitusohjeiden vastaisia erittäin korkean riskin sijoituskohteita, eikä sille olisi aiheutunut taloudellista vahinkoa. Mikäli rikosperusteisen vastuun edellytysten ei katsottu täyttyvän, Välikangas oli toissijaisesti velvoitettava korvaamaan kaupungille tuottamuksellisesti

virheillään ja laiminlyönneillään aiheuttamansa vahinko. Aihetta korvausvastuun rajoittamiseen ei ollut, koska Välikangas oli aiheuttanut vahingon tahallisesti vahingonkorvauslaissa tarkoitetulla tavalla. Välikangas oli aiheuttanut vahingon julkista valtaa käyttäessään ja asiassa oli myös syytteen teonkuvauksessa ja valituksen perusteissa todettujen seikkojen perusteella erittäin painavia syitä tuomita Välikangas korvaamaan kaupungille aiheutunut taloudellinen vahinko, joka ei ollut vahingonkorvauslaissa tarkoitettu tavoin yhteydessä henkilö- tai esinevahinkoon.

Päkkilä

Päkkilä oli aiheuttanut kaupungille vahinkoa rangaistavaksi säädettyllä teolla tai toissijaisesti tuottamuksellisesti. Ilman Päkkilän kohdassa 3 kuvattua menettelyä sekä käräjäoikeuden hänen näytetyksi katsomaa menettelyä 30.3.2017 tehdyn sijoituspäätöksen valmistelussa ja esittelyssä kaupunki ei olisi sijoittanut sijoitusohjeiden vastaiseen, erittäin korkean riskin sijoituskohteeseen Front Finance Oy:ön, eikä sille olisi aiheutunut taloudellista vahinkoa. Päkkilä oli virkamiehenä velvollinen korvaamaan virassaan virheillään tai laiminlyönneillään kaupungille aiheuttamansa vahingon. Asiassa oli tuottamuksellisen vastuun osalta syytteen teonkuvauksessa ja valituksen perusteissa todettujen seikkojen perusteella erittäin painavia syitä aiheutuneen taloudellisen vahingon korvaamiseen. Päkkilä oli toiminut korkeassa virka-asemassa ja laiminlyönyt tehtäviensä kannalta keskeiset velvollisuudet. Varallisuusvahinko oli tapauksessa tyypillinen ja ainoa mahdollinen vahinkolaji, mikä puolsi vahingonkorvauksen määräämistä myös tuottamuksen perusteella. Päkkilä ei voinut vapautua siviiliperusteisesta vastuusta vetoamalla hänelle myönnettyyn vastuuvapauteen, koska vastuuvapautta ei ollut myönnetty oikein ja riittävin perustein.

Vahingonkorvauksen määrä

Vahingonkorvauksen määrä oli laskettava vertaamalla tosiasiallisia tapahtumia siihen, miten tapahtumat olisivat todennäköisimmin edenneet ilman rangaistavaa menettelyä ottaen huomioon kysymyksessä olevan vahingonkäräjän yksilölliset suunnitelmat ja olosuhteet. Käräjäoikeus oli tältä osin määrittänyt sekä toteutuneen tapahtumainkulun että hypoteettisen tapahtumainkulun virheellisesti.

Hypoteettisen tapahtumainkulun osalta vertailukohdaksi oli otettava tapahtumainkulku, jossa Rovaniemen kaupunki olisi sijoittanut kysymyksessä olevat varat kaupungin sijoitusohjeiden mukaisiin kohteisiin. Mikäli kahden miljoonan euron sijoitusta Front Finance Oy:n velkakirjoihin ei olisi tehty, ei kyseisiä varoja olisi pidetty noin kolmen ja puolen ajan eli 30.3.2017–28.10.2020 nollakorkoisella pankkitilillä, vaan ne olisi sijoitettu muualle. Kyseiset varat olivat sisältyneet yhteensä 11 490 000 euron erään, joka kaupungin oli jo 30.3.2017 kaupunginhallituksen pöytäkirjasta ilmenevin tavoin ollut tarkoitus sijoittaa. Todennäköisintä olisi ollut se, että mikäli kyseiset kaksi miljoonaa euroa olisi sijoitettu muihin kohteisiin, ne olisivat kehittyneet vastaavalla tavalla kuin muut kaupungin sijoitukset mainitulla aikavälillä. Vertailukohdaksi oli otettava kohteet, joihin kaupunki oli sijoittanut samanaikaisesti Front Finance Oy:n velkakirjasijoitusten kanssa eli sijoitukset Evli Pankki Oyj:hin, Taaleri Oyj:hin ja eQ Liikekiinteistöihin, sekä kaupungin pitkäaikaiseen sijoituskohteeseen Fenniaan. Vahinkotapahtumaa oli tarkasteltava aikavälillä sijoituspäätöksen tekemisestä yrityssaneerausohjelman vahvistamisajankohtaan. Hypoteettisen tapahtumainkulun mukainen

arvonkehitys oli määritettävä laskemalla verrokkisijoituskohteiden sijoitetun pääoman mukaan painotettu keskiarvo ja kertomalla arvioinnin kohteena oleva kahden miljoonan euron sijoitus kyseisellä keskiarvolla. Painotetun keskiarvon mukaan laskettu arvonkehitys oli ollut kyseisellä aikavälillä noin 10,65 prosenttia, mitä oli pidettävä hypoteettisen tapahtumainkulun mukaisena arvonkehityksenä. Hypoteettisen tapahtumainkulun mukaan kaupungin kahden miljoonan euron sijoituksen arvo olisi ollut tarkasteltavan ajanjakson lopussa yhteensä 2 213 000 euroa. Sijoituksen hypoteettinen arvonkehitys oli laskettu mahdollisimman maltillisesti.

Toteutuneen tapahtumainkulun osalta huomioon tuli ottaa se, että kaupungin saatava Front Finance Oy:ltä oli yrityssaneeraushetkellä 28.10.2020 ollut velkakirjojen korkotuottojen uudelleensijoitukset huomioon ottaen 2 438 943,54 euroa. Yrityssaneerauksessa tehty pääoman leikkaus huomioon ottaen sijoitusten arvo oli tuolloin ollut 1 707 260,56 euroa, mikä tuli ottaa lähtökohdaksi vahingon määrää laskettaessa.

Mahdolliset sijoitusten tuotot tuli vähentää vasta toteutuneen tapahtumainkulun ja hypoteettisen tapahtumainkulun erotuksesta. Vahingonkorvauksesta voitiin vähentää sijoituksista kertyneet tuotot, joita ei ollut uudelleensijoitettu tai kotiutettu, saneerausohjelman leikkausprosentilla huomioituna eli 53 860,56 euroa, jonka määrän kaupunki on täsmentänyt pääkäsitelyssä. Päckilän uudelleensijoittamia korkotuottoja, noin 360 000 euroa, ei sen sijaan tullut vähentää laskelmasta lainkaan, koska tuotot oli sijoitettu kohdassa 3 kuvatuin tavoin sijoitusohjeiden vastaiseen kohteeseen, mistä oli aiheutunut kaupungille lisävahinkoa ja koska tuotot, joita ei ollut kotiutettu, olivat olleet tosiasiaassa mukana yrityssaneerauksessa leikatussa kaupungin saatavien pääomassa.

Korvattavan vahingon määrä tuli siten laskea vähentämällä 2 213 000 eurosta 1 707 260,56 euroa ja 53 860,56 euroa, jolloin vahingon määräksi saatiin 451 878,88 euroa.

Selvittelykustannukset

Välikankaan ja Päckilän menettelystä oli rikosten laatu ja aiheutetun vahingon laajuus huomioon ottaen aiheutunut kaupungille huomattavan paljon selvitystyötä. Kaupunginhallitus oli 8.10.2020 päättänyt ulkoistaa selvitystyön ulkopuoliselle asiantuntijalle Krogerus Oy:lle, mistä oli aiheutunut kaupungille yhteensä 275 013,46 euron kustannukset (ilman arvonlisäveroa). Vastaajat tuli velvoittaa korvaamaan rikosasian selvittämisestä aiheutuneet kustannukset.

Välikankaan valitus

Välikankaan vaatimukset

Välikangas on vaatinut, että hänet vapautetaan tuomitusta korvausvelvollisuudesta. Toissijaisesti Välikangas on vaatinut, että tuomitun vahingonkorvauksen määrä alennetaan 5 692,40 euroksi ja että korvaukselle määrätään maksettavaksi viivästyskorkoa vasta 28.10.2020 alkaen. Välikangas on lisäksi vaatinut, että kaupunki velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudessa viivästyskorkeineen siltä osin kuin niitä ei korvata valtion varoista.

Välikankaan valituksen perusteet

Yleisperustelut

Välikangas on lausunut, että hänen menettelynsä ei täyttänyt virka-aseman väärinkäyttämisen tai muiden virkarikosten tunnusmerkistöä, eikä perustetta vahingonkorvauksen tuomitsemiselle siten ollut. Kaupungille ei ollut aiheutunut korvattavaa vahinkoa, eikä vahinko ainakaan ollut ennakoitavassa syy-yhteydessä Välikankaan menettelyyn.

Julkisen vallan käyttö

Hän ei ollut käyttänyt julkista valtaa valmistellessaan 30.3.2017 tehtyä sijoituspäätöstä, eikä rangaistavaksi säädetyn teon eli virka-aseman väärinkäyttämisen tunnusmerkistö siten täyttynyt. Hän oli ollut kaupunkiin työsuhteessa eikä virkasuhteessa ja lain mukaan julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä tuli hoitaa nimenomaan virkasuhteessa. Hänen tehtäviinsä ei siten ollut voinut kuulua julkisen vallan käyttöä. Rikosoikeudellisen virkavastuun soveltaminen työsuhteeseen johtaisi myös työntekijän kannalta ennalta-arvaamattomiin lopputuloksiin.

Kysymys ei ollut julkisen vallan käytöstä myöskään valmistellun sijoituspäätöksen sisällön perusteella. Päätöksellä ei ollut lain tai asetuksen nojalla annettu toista velvoittavaa määräystä tai päätetty toisen edusta, oikeudesta tai velvollisuudesta. Julkisen vallan käyttö oli yksipuolista määräämistä toisen oikeuspiiristä tai siihen puuttumista, mistä ei ollut ollut kysymys. Kaikki viranomaistoiminta ei ollut julkisen vallan käyttöä ja esimerkiksi kaupunginhallitus voi käsitellä asioita ja tehdä päätöksiä, joissa ei ollut kysymys julkisen vallan käytöstä. Yksityisoikeudellisten sopimusten tekemisestä päättäminen ei ollut sellaista ainoastaan laissa annetun valtuutuksen perusteella sallittua puuttumista yksilöiden oikeuksiin tai velvollisuuksiin, jota julkisen vallan käytöllä tarkoitettiin. Päätöksillä ei ollut puututtu laissa tarkoitettulla tavalla toisen eli yksityisen hallinnon asiakkaan oikeusasemaan vaan kysymys oli ollut kaupungin omien varojen sijoittamisesta. Sijoituspäätöksillä ei ollut ollut asianosaisia, eikä kaupunginhallituksella ollut ollut velvollisuutta päätösten tekemiseen. Julkisten varojen käytöstä päättäminen ei suoraan tarkoittanut julkisen vallan käyttöä.

Hyödyn tavoittelu

Hän ei ollut tahallisesti tavoitellut eikä saanut menettelyllään itselleen taloudellista hyötyä. Kaupungin sijoituspäätöksen tekemisen aikaan 30.3.2017 Front Finance Oy ei ollut sijoittanut Aasaan vielä lainkaan, eikä tällaisista sijoituksista ollut päätetty. Markkinointimateriaalin maininta Aasasta oli ollut esimerkinomainen. Hänellä ei ollut ollut mahdollisuuksia vaikuttaa siihen, mihin kohteisiin Front Finance Oy varojaan sijoittaa. Hän taas ei ollut missään vaiheessa sijoittanut Front Finance Oy:ön, johon kaupunki oli sijoittanut, eikä kaupunki ollut sijoittanut Aasaan tai Supernova JV S.à.r.l:ään, joihin hän oli sijoittanut.

Hän ei ollut saanut kaupungin Front Finance Oy:ön tekemistä sijoituksista itselleen hyötyä ja hyötymisen mahdollisuus oli ollut täysin teoreettinen siinäkin tapauksessa, että Front Finance Oy olisi sijoittanut koko kaupungin

sijoittaman kahden miljoonan euron pääoman saman yhtiön velkakirjaan kuin mihin hän oli sijoittanut henkilökohtaisia varojaan. Kaupungin sijoituksella ei ole voinut olla mitään vaikutusta hänen sijoitustensa kotiutumiselle ottaen huomioon muun muassa Supernova-konsernin oman pääoman ja velkakirjalainojen määrä vuosina 2016–2017. Lisäksi kaksi hänen henkilökohtaisista sijoituksistaan oli tehty vasta huomattavasti kaupungin sijoituspäätöksen jälkeen. Näistä viimeisimmän eli 27.3.2018 tehdyn velkakirjasijoituksen erääntymisajankohta oli siten käytännössä ollut sama kuin kaupungin sijoituksilla. Näin ollen voitiin yhtä hyvin katsoa, että hänen sijoituksensa olivat parantaneet kaupungin mahdollisuuksia saada sijoittamansa pääoma ja korko takaisin kuin että kaupungin sijoitus oli parantanut hänen vastaavia mahdollisuuksiaan.

Hän ei ollut hyötynyt menettelystään tai tavoitellut hyötyä myöskään henkilökohtaisista sijoituksistaan maksamiensa merkintäpalkkioiden osalta. Välikankaan maksamat merkintäpalkkiot olivat olleet ennen kaupungin sijoituksia 0,25 % ja kaupungin sijoitusten jälkeen ne olivat nousseet 0,375 %:iin. Ne olivat myös olleet jatkuvasti suuremmat kuin kaupungilta perityt merkintäpalkkiot.

Esteellisyys

Hän ei ollut ollut sijoituspäätöksiä valmistellessaan esteellinen. Esteellisyys edellytti erityistä intressiä. Kaupungin sijoituspäätöksistä ei ollut odotettavissa hänelle etua. Hänen tietojensa tai yleisen elämäkokemuksen perusteella hänen omien sijoitustensa aseman parantuminen ei ollut ollut päätöksiä tehtäessä lainkaan todennäköistä.

Sijoitusohjeiden vastaisuus

Kaupungin Front Finance Oy:ön tekemien sijoitusten ohjeidenmukaisuutta tuli tarkastella osana 30.3.2017 päätettyä sijoitusten kokonaisuutta. Sijoitukset olivat olleet ohjeiden edellyttämällä tavalla turvallisia, koska sijoitetut varat oli hajautettu useisiin kohteisiin. Sijoitusohjeen mukaisen (3–5 % p.a.) tuottotavoitteen saavuttaminen oli vuoden 2017 markkinatilanteessa edellyttänyt myös riskinottoa. Kun sijoituksia tarkasteltiin kokonaisuutena, olivat muut tuolloin päätetyt sijoitukset tuottaneet Front Finance Oy:n riskin mahdollisesta realisoitumisesta huolimatta ainakin 10,65 % eli huomattavasti yli tavoitteen. Front Finance Oy:n sijoitusta ei tullut pitää liian riskialttiina sijoituskohteena ainoastaan korkean vuosituoton vuoksi. Sijoitusta tuli verrata myös muihin samalla kertaa tehtyihin sijoituksiin. Lisäksi kaupunginhallituksella olisi ollut mahdollisuus valita sijoituskohteeksi myös Front Finance Oy:n lyhyempiaikainen velkakirja matalammalla tuotto-odotuksella.

Sijoituskohteen tunnettuus ja hyvämaineisuus olivat tulkinnanvaraisia käsitteitä, eikä niiden arviointia ollut sijoitusohjeissa tarkemmin määritelty. Front Finance Oy oli ollut sijoitusohjeissa tarkoitettulla tavalla tunnettu ja hyvämaineinen, koska sen avainhenkilöt, omistajat ja pääomasijoittajat olivat tunnettuja ja hyvämaineisia ja koska palveluntarjoajalla Front Capital Oy:llä oli ollut pitkä toimintahistoria. Front Capital Oy oli Finanssivalvonnan toimivallan alainen mitä Front Finance Oy puolestaan ei olisi edes voinut olla.

Sijoituskohde ei ollut ollut myöskään sijoitusohjeiden vastuullisuutta koskevan määräyksen vastainen. Rikosvastuuta ei myöskään voinut perustaa tällaiseen

arvosidonnaiseen määritelmään. Yhteistyökumppanina sijoituksessa oli ollut Front Capital Oy, jolla oli ollut pitkä ja moitteeton toimintahistoria. Ohjeissa ei ollut kielletty sijoittamista kulutusluottoja tarjoaviin toimijoihin. Front Finance Oy:n toiminnassa oli noudatettu Suomen lainsäädäntöä kuten kuluttajansuojalain korkosääntelyä. Sen toiminnassa oli myös noudatettu sekä yleisiä vastuullisuusperiaatteita että YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteita, vaikka yhtiö olikin ollut osan ajasta muodollisesti irtautuneena kyseisistä YK:n periaatteista.

Hän ei ollut rikkonut myöskään sijoitusohjeiden kilpailuttamista koskevia määräyksiä. Kaupungin sijoitusohjeissa ei ollut ollut tarkempia menettelyohjeita kilpailuttamisesta. Kysymys ei ollut ollut julkisen hankinnan kilpailuttamisesta.

Esittelytekstin puutteellisuus ja harhaanjohtavuus

Hänen laatimansa, Front Finance Oy:tä koskenut esittelyteksti ei ollut sisältänyt mitään totuudenvastaisia tietoja. Se oli myös vastannut laadultaan ja laajuudeltaan täysin muista sijoituskohteista laadittuja esittelytekstejä. Front Finance Oy:tä koskenut esittelyteksti ei ollut laajuudessaan poikennut muista sijoituskohteista sijoitusten riskejä, Finanssivalvonnan toimivaltaa tai sijoitusten luonteen esittelyä koskevilta osin. Front Finance Oy:n edustaja ei ollut osallistunut esittelytekstin laadintaan. Kysymys oli siitä, että hän oli tavalliseen tapaan pyytänyt tietoja sijoituskohteesta sijoitusten valmistelua varten sekä lähettänyt luonnoksen esittelytekstistä tiedoksi yhtiön edustajille siihen perehtymistä varten. Näin hän oli toiminut myös muita sijoituksia valmistellessaan. Lisäksi kaupunginjohtajalla ja kaupunginhallituksella oli ollut mahdollisuus kysymysten esittämiseen, lisäselvitysten pyytämiseen sekä asian palauttamiseen valmisteluun, mikäli jokin sijoituskohdetta koskeva asia olisi jäänyt esittelyn perusteella epäselväksi. Kaupunginjohtaja ja kaupunginhallitus olivat tosiasiaa olleet selvillä päätettävistä sijoituskohteista, tai ainakin heillä oli ollut mahdollisuus asian selvittämiseen.

Vahingonkorvaus

Hänen menettelystään ei ollut aiheutunut kaupungille korvattavaa taloudellista vahinkoa. Kaupungin sijoitusta Front Finance Oy:ön ei tullut tarkastella erikseen, vaan osana 30.3.2017 päätettyjen sijoitusten kokonaisuutta. Kaupungin tuolloin sijoittama pääoma ei ollut ainoastaan säilynyt, vaan se oli tuottanut yli kaupungin asettaman tuottotavoitteen (3–5 % p.a.). Sijoitukset olivat siten olleet voitollisia, vaikka huomioon otettiin Front Finance Oy:n sijoituksen pääoman menetys. Ennakoimattoman riskin toteutumisesta huolimatta 30.3.2017 sijoitettu pääoma ei ollut vaarantunut, koska sijoitukset oli hajautettu asianmukaisesti.

Vaikka kaupungille katsottaisiin aiheutuneen taloudellista vahinkoa, ei vahinko kuitenkaan ollut ollut ainakaan ennakoitavassa syy-yhteydessä hänen menettelynsä. Sijoitusten tulevaa kehitystä tai sitä, että Front Finance Oy ajautuisi noin kolmen vuoden kuluttua sijoituspäätöksen tekemisestä taloudellisiin vaikeuksiin, ei ollut ollut mahdollista ennustaa. Kyseiset taloudelliset vaikeudet ja kaupungin sijoittaman pääoman osittainen menetys eivät myöskään olleet olleet seurausta mistään väitetyistä laiminlyönnistä tai virheestä.

Korvausvastuun sovittelu ja korvausvelvollisuuden alkamisajankohta

Viimesijaisesti hänen kaupungille maksettavaksi tuomittavaa vahingonkorvausta oli soviteltava viiteen prosenttiin vahingon täydestä määrästä. Korvausta oli ensinnäkin soviteltava ottaen huomioon vahingon suuruus, teon laatu, hänen asemansa sekä vahingonkärsineen tarve. Työntekijän ja virkamiehen kohdalla täysi korvaus ei ollut lähtökohta vaan korvausvelvollisuus rajoittui aina kohtuulliseen määrään. Hän ei ollut aiheuttanut vahinkoa eli kaupungin sijoitustappiota tahallaan riippumatta siitä, katsottiinko hänen menetelleen rikostunnusmerkistön täyttymisen edellyttämällä tavalla tahallisesti. Täysi korvausvastuu oli kohtuuton myös siihen nähden, että hän oli ollut tekoikaan työsuhteessa kaupunkiin siten, että hänen työajastaan oli kuulunut kaupungille ainoastaan 30 prosenttia ja että kaupunki oli vastaavasti maksanut vain 30 prosenttia hänen kuukausipalkastaan. Sovittelua puolsivat myös kaupungin varallisuusolot ja kaupungin sijoituspäätöksistä 30.3.2017 kokonaisuudessaan saama hyöty sekä vahingon ennakoimattomuus. Lisäksi Välikangas on vedonnut korvauksen sovittelun perusteena vahingonkorvauslain vahingon kärsijän myötävaikutusta koskevaan säännökseen.

Vahingonkorvaukselle voitiin tuomita maksettavaksi viivästyskorkoa aikaisintaan vahingon tapahtumisesta eli Front Finance Oy:n saneerausohjelman vahvistamispäivästä 28.10.2020 lukien.

*Päkkilän vastavalitus**Päkkilän vaatimukset*

Päkkilä on vaatinut, että hänet vapautetaan tuomitusta korvausvelvollisuudesta tai että korvaukselle määrätään joka tapauksessa maksettavaksi viivästyskorkoa vasta haasteen tiedoksiannosta eli 4.4.2022 alkaen. Päkkilä on lisäksi vaatinut, että kaupunki velvoitetaan korvaamaan hänelle asian käsittelystä käräjäoikeudessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut siltä osin kuin niitä ei ole maksettu valtion varoista viivästyskorkeineen sekä hänen oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudessa viivästyskorkeineen.

*Päkkilän vastavalituksen perusteet**Yleisperustelut*

Päkkilä on lausunut, että hän ei ollut menettänyt kaupungin 30.3.2017 tekemän sijoituspäätöksen valmistelussa ja esittelyssä tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistön täyttävällä tavalla, eikä perustetta vahingonkorvausvelvollisuudelle siten ollut. Kaupungille ei ollut aiheutunut korvattavaa vahinkoa, eikä vahinko ainakaan ollut ennakoitavassa syy-yhteydessä hänen menettelyynsä.

Laillisuusperiaate

Kaupungin sijoitustoiminnan ohjeet olivat olleet siinä määrin yleisluontoiset, tulkinnanvaraiset ja epätäsmälliset, että rikosvastuuta ei voinut rikosoikeudellinen laillisuusperiaate huomioon ottaen perustaa niiden mahdolliseen rikkomiseen. Ohjeissa ei ollut määritelty sitä, mitä sijoitusten

turvallisuudella tarkoitetaan. Myös yritysten hyvämaineisuus ja tunnettuus olivat tulkinnanvaraisia ja arvosidonnaisia käsitteitä. Täsmällisyysvaatimus korostui, kun kyse oli viranhaltijan velvollisuuksista suhteessa työnantajatahoon.

Menettelyn tunnusmerkistön mukaisuus

Hän ei ollut rikkonut virkavelvollisuuttaan. Hän ei ollut laiminlyönyt valvoa sijoitusten turvallisuutta ja riskien huomioon ottamista, vaan hän oli valvonut omassa roolissaan sijoituspäätösten ohjeiden mukaisuutta huolellisesti ja parhaan kykynsä mukaan. Sijoitukset eivät olleet olleet sijoitusohjeiden vastaisia.

Kaupungin sijoitusohjeiden mukaan varat tuli sijoittaa tuottavasti, turvallisesti ja vastuullisesti. Turvallisuudella tarkoitettiin yleensä pyrkimystä pääoman säilyttämiseen. Sijoitustoimintaan liittyi kuitenkin aina riski pääoman menettämisestä kokonaan tai osittain, mikäli sijoitus ei ollut pääomasuojattu. Sijoittaminen oli tasapainoilua turvallisuuden ja tuottavuuden välillä. Ohjeissa tarkoitettu turvallisuus ei siten voinut tarkoittaa sitä, että sijoitusten riskit voitaisiin poistaa kokonaan.

Sijoituspäätöksiä, jotka oli tehty 30.3.2017, tuli tarkastella kokonaisuutena. Sijoitustoiminnan turvallisuutta ja riskejä koskevat määräykset lähtivät siitä, että sijoituskokonaisuus oli tehtävä hajautuksen, omaisuusjakauman ja riskiarvioinnin osalta siten, että sijoituskokonaisuus täyttäisi asetetun tavoitteen valitussa kokonaisriskitasossa. Sijoituspäätöksiä tehtäessä vuonna 2017 markkinatilanne oli ollut haastava ja sijoitusohjeiden mukaisen tuottotavoitteen saavuttaminen oli edellyttänyt sijoittamista myös korkeampiriskisiin sijoituskohteisiin. Sijoitusten turvallisuudesta ja tuottavuudesta oli huolehdittu hajauttamalla sijoituspääoma riskitasoltaan matalampiin ja korkeampiin sijoituskohteisiin. Tuolloin sijoitettu pääoma oli saatu takaisin ja sille oli saatu tuottoa.

Front Finance Oy oli myös ollut hänen näkemyksensä mukaan sijoituskohteena sijoitusohjeissa tarkoitettulla tavalla tunnettu ja hyvämaineinen. Tässä arvioinnissa oli otettava huomioon se, että Front Finance Oy:tä oli esittänyt kaupungille sijoituskohteeksi Front Capital Oy, joka oli tarjonnut kaupungille erilaisia sijoitustuotteita vuosien ajan. Hänen tietojensa mukaan myös muilla tahoilla oli ollut hyviä kokemuksia sijoittamisesta Front Capital Oy:n tarjoamiin sijoitustuotteisiin ja Front Capital Oy oli ollut toimijana luotettava ja asiantunteva. Yhteistyökumppanina oli hänen näkemyksensä mukaan toiminut nimenomaan Front Capital Oy. Front Finance Oy:n liiketoiminta ja resursointi oli tapahtunut osana Front Group -ryhmää. Kaupunki asioi Front Capital Oy:n edustajan kanssa ja Front Capital Oy:n palveluksessa oleva henkilö toimi vastuuhenkilönä koko kaupungin asiakkuuden ajan. Sijoitussumma maksettiin Front Capital Oy:n asiakastilille ja ostopöytäkirjat allekirjoitti Front Capital Oy:n edustaja. Salkunhoito toteutettiin Front Capital Oy:n sijoitus- ja tuotetiimissä.

Front Finance Oy toimi ainoastaan velkakirjan liikkeellelaskijana. Se oli ollut sijoitusohjeiden määräysten edellyttämällä tavalla hyvämaineinen. Huomiota ei tullut kiinnittää ainoastaan yhtiön toimintahistorian lyhyteen vaan hyvämaineisuutta tuli arvioida yhtiön johdon osaamisen, kokemuksen ja taustan perusteella. Hänen arvioonsa oli vaikuttanut hänen Front Capital Oy:ltä saamansa tiedot siitä, että Front Finance Oy:n omistajina ja sijoittajina oli useita hyvämaineisia, tunnettuja ja varakkaita sijoittajia. Lisäksi Front Capital

Oy oli omistanut osan Front Finance Oy:n osakkeista. Hänen tietoonsa ei ollut valmistelun aikana tullut seikkoja, jotka olisivat puhuneet Front Finance Oy:n hyvämaineisuuksista vastaan.

Sijoitukset olivat myös olleet sijoitusohjeiden edellyttämällä tavalla vastuullisia. Sijoitustoiminnan vastuullisuutta voitiin arvioida monin eri kriteerein. Kysymys oli arvopohjaisesta arvioinnista, joka ei voinut olla rangaistusvastuun perusteena. Kulutusluotot olivat lainsäädännöllä määriteltyä ja valvottua luotonantoa, eikä niihin sijoittamista voitu pitää yleisesti vastuuttomana.

Teon vähäisyys

Mikäli hänen katsottaisiin rikkoneen sijoitusohjeiden määräyksiin perustuneen virkavelvollisuutensa, kyse oli joka tapauksessa kokonaisuutena arvostellen vähäisestä teosta, joka jäi rangaistavuuden ulkopuolelle. Arvioinnissa oli otettava huomioon ensinnäkin se, että hänen menettelystään ei ollut aiheutunut kaupungille taloudellista vahinkoa tai muita seuraamuksia. Hän ei myöskään ollut suhtautunut velvollisuuksiinsa välinpitämättömästi. Lisäksi vähäisyyttä puolsi se, että sijoituskokonaisuus oli ollut pääasiassa sijoitusohjeiden mukainen ja kysymys oli ollut yksittäisen sijoituskohteen tietojen tarkastamatta jättämisestä.

Tuottamuksen arviointi

Hän ei ollut menetellyt tuottamuksellisesti. Hän ei ollut toiminut huolimattomasti, vaan oli täyttänyt olosuhteiden edellyttämän ja häneltä vaaditun huolellisuusvelvollisuuden. Hänen virkansa kelpoisuusehtona ei ollut ollut sijoitustoimintaan liittyvä erityisosaaminen eikä hänelle ollut järjestetty siihen liittyvää koulutusta. Kaupunki oli palkannut Välikankaan hoitamaan talous- ja rahoitusyksikön sijoitustoimintaa, koska tällä oli ollut alan asiantuntemusta. Hänelle ei siten voitu asettaa vaatimusta sijoitustoiminnan ammattimaisesta ymmärtämisestä ja tähän liittyvää korkeampaa huolellisuusvelvoitetta. Hänellä oli ollut oikeus luottaa Välikankaan valmistelun asianmukaisuuteen ja ohjeidenmukaisuuteen sekä palveluntarjoajien hänelle antamiin tietoihin. Kaupunki oli ollut ei-ammattimainen sijoittaja, jolloin palveluntarjoajien vastuu tietojen antamisesta ja sijoituskohteiden soveltuvuudesta kaupungille oli ollut korostunut. Lisäksi hänen työtehtävänsä olivat olleet laajat. Sijoitustoiminta vastasi taloudelliselta arvoltaan ja käytettävissä olevalta työajalta vain paria prosenttia hänen työtehtävistään ja vastuualueistaan. Edellä mainitut seikat huomioon ottaen hän ei ollut rikkonut huolellisuusvelvoitettaan.

Vahingonkorvaus

Hänen menettelystään ei ollut aiheutunut kaupungille korvattavaa vahinkoa. Kaupungille ei ollut aiheutunut vahinkoa 30.3.2017 tehdystä sijoituspäätöksestä, koska kaupunki oli saanut takaisin sijoitusten 11,5 miljoonan euron pääoman ja lisäksi tuottoa. Ratkaisu, jonka mukaan kaupunki saisi pitää sijoituskokonaisuuden tuotot itsellään ja voisi samalla jättää yksittäisen sijoituskohteen tappiot viranhaltijoiden maksettavaksi, oli kestävä. Front Finance Oy:n ajautuminen taloudellisiin vaikeuksiin noin kolmen vuoden kuluttua sijoituspäätöksen tekemisestä ei myöskään ole ollut ennakoitavissa eikä syy-yhteydessä hänen menettelyynsä.

Tuottamukselliseen tekoon perustuvalle vahingonkorvaukselle voitiin tuomita maksettavaksi viivästyskorkoa aikaisintaan haasteen tiedoksiannosta eli 4.4.2022 lukien.

Välikankaan vastaus kaupungin valitukseen

Välikankaan vastaus

Välikangas on valitukseensa viitaten vaatinut, että kaupungin valitus hylätään.

Välikankaan vastauksen perusteet

Yleisperustelut

Välikangas on kaikilta osin omaan valitukseensa viitaten lausunut, että hän ei ollut menetellyt kohdan 1 ensisijaisessa tai toissijaisessa rangaistusvaatimuksessa kuvatulla tavalla. Hänen menettelynsä ei täyttänyt virka-aseman väärinkäyttämisen tai petosrikoksen tunnusmerkistöjä. Hän ei ollut käyttänyt tehtävässään julkista valtaa. Menettely ei täyttänyt myöskään rikosten ankaroitsemisperusteita eikä sitä ollut pidettävä kokonaisuutena arvostellen törkeänä. Joka tapauksessa hän ei ollut menetellyt miltään osin tahallisesti tai tuottamuksellisesti.

Vahingonkorvauksen tuomitsemiselle ei ollut miltään osin perustetta. Kaupungille ei ollut aiheutunut korvattavaa vahinkoa varsinaisena taloudellisena vahinkona tai asian selvittelykuluina. Asian lopputuloksesta riippumatta kaupunki tuli määrätä pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan joko kokonaan tai olennaisilta osin.

Sijoitusohjeiden vastaisuus

Käräjäoikeus oli ratkaissut asian oikein siltä osin kuin se on katsonut, että kaupungin Front Finance Oy:ön tekemien sijoitusten ei voitu katsoa olleen likviditeetistä ja hajautuksesta annettujen määräysten vastaisia. Kaupungin Front Finance Oy:ön ja muihin epälikvideihin sijoituskohteisiin tekemät sijoitukset olivat olleet yhteensä noin yhdeksän prosenttia kaupungin sijoitusvarallisuudesta. EQ Liikekiinteistöt -rahastoon ja Fennia Kiinteistöt -rahastoon tekemät sijoitukset olivat olleet likvidejä, koska ne olivat sitoutuneet lunastamaan rahasto-osuuksiaan vähintään kuuden kuukauden välein. Jos kyseisten sijoitusten katsottaisiin kuitenkin olleen epälikvidejä, sijoitusohjeiden epälikvidien sijoitusten enimmäismäärän ylittymisen ei voitu katsoa aiheutuneen nimenomaan sijoituksesta Front Finance Oy:ön. Sama koski sijoitusten hajauttamista. Front Finance Oy:ön tehty sijoitus oli lisäksi hajautunut loppusijoituksina tuhansiin tai jopa kymmeniintuhansiin erilaisiin kuluttaja- ja muihin lainoihin. Front Finance Oy oli sijoittanut noin 50 prosenttia siihen sijoitetuista pääomista edelleen yritysrahoitukseen ja toisen 50 prosenttia erityisesti yksityishenkilöille kuluttajalainoja tarjoaviin yrityksiin. Sijoitus oli siten ollut hyvin hajautettu. Kaupungin Front Finance Oy:ön tekemän sijoituksen hajautuksen myötä vain miljoona euroa eli noin 4,5 prosenttia kaupungin koko sijoitusvarallisuudesta oli ollut sijoitettuna kuluttajalainoihin.

Sijoitukset eivät olleet olleet myöskään kaupungin Vahinko- ja Kehittämisrahastojen sääntöjen vastaisia. Joka tapauksessa mahdollisella

sääntöjen vastaisuudella ei ollut asiassa merkitystä, eikä rangaistusvaatimusta ollut perustettu kyseiseen seikkaan.

Taloudellinen ja muu hyöty

Hän ei ollut omassa valituksessaan esitetyillä perusteilla tavoitellut menettelyllään taloudellista tai muutakaan hyötyä. Hän ei siten ollut tavoitellut myöskään törkeän virka-aseman väärinkäyttämisen tai törkeän petoksen tunnusmerkistössä tarkoitettua huomattavaa hyötyä. Väitetyn hyödyn määrän osalta tuli lisäksi ottaa huomioon, että hänen sijoittamansa pääoma oli ollut kerrallaan enimmillään 200 000 euroa ja suurimman osan ajasta 170 000 euroa, koska osa sijoituksista oli erääntynyt maksettaviksi takaisin ja hän oli sijoittanut varat uudelleen.

Kaupungin väite siitä, että Aasa Oy:llä, johon hän oli sijoittanut, ei ollut ollut lainkaan omaa pääomaa, oli virheellinen. Aasa Oy:n oma pääoma oli ollut 2016 päättyneellä tilikaudella noin 13 miljoonaa euroa ja omavaraisuusaste noin 22 prosenttia. Vuonna 2017 päättyneellä tilikaudella oman pääoman määrä oli ollut noin 16 miljoonaa euroa ja omavaraisuusaste noin 21 prosenttia.

Aasa-konsernin yhtiöt eivät olleet kuuluneet Front Finance Oy:n ja Front Capital Oy:n lähipiiriin kaupungin sijoituksia valmisteltaessa vuoden 2017 alussa kaupungin valituksella väitetyllä tavalla. Aasa-konserni oli ollut vuonna 2017 kokonaisuudessaan sen perustajien ja ulkomaisten pääomasijoittajien omistama. Front Finance Oy:llä tai Front Capital Oy:llä ei ollut ollut omistussuhdetta Aasa-konsernin yhtiöihin tai vaikutusmahdollisuuksia niissä. Front Capital Oy oli hankkinut Aasa-konsernin yhtiöille velkarahoitusta yhtenä monista velkakirjasijoittajista, joista osa oli pankkeja ja pääomarahastoja. Lähipiirisuhde oli muodostunut vasta loppuvuodesta 2019, kun Aasa-konsernin aikaisemmat omistajat olivat yhtiön velkajärjestelyn yhteydessä luopuneet omistuksistaan yhtiössä ja uusi holdingyhtiö oli perustettu hallinnoimaan yhtiötä velkojien lukuun.

Erityinen suunnitelmallisuus ja häikäilemättömyys

Hän ei ollut menettänyt törkeän virka-aseman väärinkäyttämisen tunnusmerkistössä tarkoitettua tavalla erityisen suunnitelmallisesti ja häikäilemättömästi. Hänen laatimassaan esittelytekstissä ei ollut ollut virheitä tai puutteita, hän ei ollut toiminut esteellisenä eikä hän ollut laiminlyönyt kilpailutusta. Rovaniemen kylien kehittämissäätiön ja Maila Nyländenin rahaston sijoitustoiminta eivät liittyneet millään tavalla nyt käsiteltävänä olevaan asiaan. Joka tapauksessa molempien tahojen sijoitustoimintaa oli kokonaisuudessaan hoidettu taitavasti ja tuottoisasti.

Petosrikoksen tunnusmerkistö

Hänen menettelynsä ei täyttänyt toissijaisen rangaistusvaatimuksen mukaisen törkeän petoksen tunnusmerkistöä miltään osin. Hän ei ollut tavoitellut tai saavuttanut menettelyllään taloudellista hyötyä, eikä väitettyä hyötyä voitu pitää oikeudettomana. Hän ei ollut saanut etua kaupungin kustannuksella, eikä kaupungille ollut aiheutunut hänen menettelystään vahinkoa. Hän ei ollut myöskään erehdyttänyt kaupunkia sijoituspäätösten tekemiseen, vaan hänen

valmistelemansa sijoituskokonaisuus oli ollut kaupungille tuottoisa. Kaupungilla eli kaupunginhallituksella ja sen esittelijällä oli lisäksi katsottava olleen asianomistajana varsin ankara selonotto- ja selvilläolovelvollisuus.

Vahingonkorvauksen määrä

Hänen maksettavakseen tuomitun vahingonkorvauksen määrää ei tullut ainakaan korottaa. Ei ollut mahdollista arvioida, mihin kaupungin varat olisi todennäköisesti sijoitettu, mikäli sijoitusta Front Finance Oy:n velkikirjoihin ei olisi tehty. Samoin oli mahdotonta arvioida sitä, miten sijoitukset olisivat todennäköisesti tuottaneet. Vahingonkorvauksen määrää ei voitu laskea kaupungin sijoituspäätöksellä tekemien muiden sijoitusten tuottojen perusteella. Näin laskettuna vastaajat joutuisivat maksamaan kaupungille sitä enemmän vahingonkorvausta mitä paremmin kaupungin muut sijoitukset olisivat tuottaneet, kun taas yksittäisen sijoituskohteen tappiot jäisivät kaupungin työntekijän maksettavaksi.

Verrokkisijoitusten tarkastelupäivänä saneerausmenettelyn vireilletulopäivä 18.3.2020 tai menettelyn aloittamispäivä 20.3.2020, jolloin Front Finance Oy oli todettu maksukyvyttömäksi, oli kaupungin laskelmissaan käyttämää saneerausohjelman vahvistamispäivää 28.10.2020 perustellumpi tai ainakin yhtä perusteltu. Maaliskuussa 2020 käsillä oli ollut koronapandemian aiheuttama historiallinen pörssiromahdus, kun taas kaupungin käyttämänä verrokkisijoitusten tarkasteluajankohtana sijoitusmaailma oli jo toipunut kyseisestä romahduksesta.

Selvittelykulut

Käräjäoikeus oli ratkaissut asian oikein siltä osin kuin se oli hylännyt kaupungin selvittelykuluja koskevan vaatimuksen näyttämättömänä. Vaatimus oli myös oikeudellisesti perusteeton. Kaupunki olisi voinut tehdä asiassa rikosilmoituksen ja jättää tutkinnan poliisin tehtäväksi, joten selvitystyön tilaaminen Krogerukselta ei ollut ollut tarpeellista. Selvittelykuluvaatimus kohdistui aikaan, jolloin asian esitutkinta ei ollut ollut vielä vireillä. Vaatimusta ei ollut pidettävä myöskään määrältään uskottavana, koska hovioikeudessa se oli pienentynyt määrältään siitä, mitä se oli ollut käräjäoikeudessa.

Päkkilän vastaus kaupungin valitukseen

Päkkilän vastaus

Päkkilä on vastavalitukseensa viitaten vaatinut, että kaupungin valitus hylätään ja että kaupunki velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäynti- ja asianosaiskulunsa hovioikeudessa viivästyskorkeineen.

Päkkilän vastauksen perusteet

Yleisperustelut

Päkkilä on lausunut, että hän ei ollut syyllistynyt virkavelvollisuuden rikkomiseen tai tuottamukselliseen virkavelvollisuuden rikkomiseen kohdan 3 menettelyllään, eikä vahingonkorvauksen tuomitsemiselle ollut tältä osin perustetta. Päkkilä on vastavalitukseensa viitaten lausunut, että hän ei ollut

velvollinen maksamaan kaupungille vahingonkorvausta myöskään kaupungin 30.3.2017 tekemän sijoituspäätöksen valmisteluun ja esittelyyn liittyvän menettelynsä perusteella. Mikäli hänen katsottiin olevan korvausvelvollinen kaupungille, korvauksen määrää tuli joka tapauksessa sovittelua ja kohtuullistua.

Toimivallan ylittäminen

Käräjäoikeus oli ratkaissut asian oikein siltä osin kuin se oli katsonut, että hän oli toiminut kaupungin käytännön mukaisesti päättäessään itsenäisesti kaupungin Front Finance Oy:n velkakirjasijoituksista saatujen korkotuottojen sijoittamisesta takaisin Front Finance Oy:n 36 kuukauden velkakirjoihin ja että häneltä ei ollut voitu edellyttää poikkeamista tästä yleisestä käytännöstä. Hän ei ollut ylittänyt toimivaltaansa, vaan kysymys oli ollut hänen tehtäviinsä kuuluneesta käytännön rahatoimen hoitamisesta. Hän oli pysyttänyt kaupungin Kehitysrahaston ja Vahinkorahaston sijoituksista kertyneet tuotot kaupunginhallituksen päättämässä sijoitusinstrumentissa kaupungin käytännön mukaisesti. Riidatonta oli, että kysymys ei ollut ollut hallintosäännössä tarkoitettua kassavarojen sijoittamisesta. Korkotuottojen kokonaismäärämäärä oli ollut 362 000 euroa teonkuvauksella väitetyn 364 190 euron sijaan. Mikäli hänen katsottaisiin ylittäneen toimivaltansa, kysymys oli vähäisestä, rikosvastuun ulkopuolelle jäävästä teosta. Yksittäiset sitoumukset olivat olleet määriltään vähäisiä vaihdelleen 35 000 eurosta 38 000 euroon. Hän ei ollut menetellyt tahallisesti.

Viranhaltijapäätösten tekemisen laiminlyönti

Käräjäoikeus oli ratkaissut asian oikein myös siltä osin kuin se oli katsonut, että viranhaltijapäätösten laatimisvelvoitteesta ei ollut säännelty laillisuusperiaatteen edellyttämällä tavalla riittävän täsmällisesti. Hän ei ollut laatinut päättämistään sijoituksista kirjallisia viranhaltijapäätöksiä, mutta hänellä ei ollut ollut yksiselitteistä velvollisuutta niiden laatimiseen. Kysymys oli joka tapauksessa ollut kaupungissa noudatetusta yleisestä tavasta, josta hänen esihenkilönsä sekä kaupunginjohtaja olivat tienneet ja jonka he olivat hyväksyneet. Hän ei ollut itse luonut puheena olevaa käytäntöä. Hänellä ei myöskään ollut ollut velvollisuutta ilmoittaa tekemistään päätöksistä kaupunginhallitukselle, koska kysymys oli käytännön rahatoimen hoitamisesta, ja joka tapauksessa kysymys oli tältäkin osin ollut yleisesti noudatetusta käytännöstä. Kaupungissa oli otettu 1.1.2017 käyttöön uusi CaseM -järjestelmä, jossa oli tehty muun muassa viranhaltijapäätökset ja joista valmiit päätökset siirtyivät automaattisesti tiedoksi kaupunginhallitukselle. Tällöin oli alettu vasta luomaan sääntöjä sille, miten järjestelmän käyttö tapahtuu. Päätösten tekemisessä oli ollut haasteita esimerkiksi niin, että yhden ”tämän” puuttuminen esti päätöksen menemisen ”valmis” -tilaan. Hänen näkemyksensä mukaan Front Finance Oy:n korkojen uudelleensijoituksista ei ollut tarvinnut tehdä kirjallisia viranhaltijapäätöksiä, joten päätökset puuttuivat ainoastaan kahden kohdassa 3 mainitun sijoituksen osalta. Hän ei tiennyt miksi päätöksiä ei ollut löytenyt. Hän ei kuitenkaan väittänyt, että hän olisi tehnyt kyseiset viranhaltijapäätökset ja että ne olisivat kadonneet järjestelmään. Toissijaisesti hänen viranhaltijapäätöksiä koskevassa menettelyssä oli ollut kysymys vähäisestä hallinnollisesta rikkeestä, joka jäi rangaistavuuden ulkopuolelle.

Uudelleensijoitusten sijoitusohjeiden vastaisuus

Kaupungin sijoitustoiminnan ohjeet eivät täyttäneet laillisuusperiaatteen täsmällisyysvaatimusta hänen vastavalituksella 30.3.2017 tehdyn sijoituspäätöksen osalta todetuin perustein, minkä vuoksi hänen ei voitu katsoa syyllistyneen rikokseen.

Hänen päättämät yhteensä 362 000 euron korkotuottojen sijoitukset sekä 70 0 000 euron sijoitus Front Finance Oy:n velkakirjoihin olivat joka tapauksessa olleet vastavalituksella todetuin tavoin kaupungin sijoitusohjeiden mukaisia ja hän oli menetellyt huolellisesti.

Toissijaisesti käräjäoikeus oli ratkaissut asian oikein siltä osin kuin se oli katsonut, että kaupungin 30.3.2017 tekemän sijoituspäätöksen jälkeisiä sijoituspäätöksiä Front Finance Oy:n velkakirjoihin ei voitu ottaa uudelleen arvioitavaksi sijoitusohjeiden vastaisuuden näkökulmasta rikosvastuun synnyttävällä tavalla.

Raportoinnin laiminlyönti

Hän ei ollut rikkonut virkavelvollisuuttaan raportoinnin osalta, koska hänellä ei ollut ollut velvollisuutta raportoida sijoituspäätöksistä kaupunginhallitukselle. Velvollisuutta ei ollut määritelty sijoitustoiminnan ohjeissa tai muissakaan säännöksissä. Sijoitusohjeiden mukaan kaupunginhallitukselle raportoitiin viimeistään osavuosikatsauksen yhteydessä. Vastuu osavuosikatsauksesta ja sen esittelemisestä kaupunginhallitukselle oli esittelijällä eli kaupunginjohtajalla, ei hänellä.

Sijoitusten seuranta oli järjestetty talous- ja rahoitusyksikössä siten, että sijoitusomaisuuden ja sijoitussalkkujen tuottoja ja riskejä oli mahdollista seurata ajantasaisesti ja luotettavasti. Sijoituksista laadittiin koontitaulukoita, jotka esitettiin kaupunginhallitukselle sen kokouksien yhteyteen sovitussa informointitilaisuuksissa. Koontitaulukoista ilmeni sijoitusomaisuuden ja -salkkujen tuotto. Ajanjaksolla 31.5.2017–30.9.2019 ei ollut ollut käsillä konkreettisia riskejä, joita yhteenvetoon olisi voitu kirjata. Yleisestä markkinatilanteesta ja sen riskeistä antoivat tietoa tilaisuuteen tilatut kaupungin yhteistyötahojen asiantuntijat. Kaupunginhallitus ei ollut kertaakaan pyytänyt sijoituksista tarkempia tietoja koontitaulukoiden ja asiantuntijoiden antaman markkinatilannekatsauksen lisäksi.

Toissijaisesti hänen laiminlyöntiään oli pidettävä kokonaisuutena arvostellen vähäisenä ja sen oli katsottava jäävän rikosvastuun ulkopuolelle.

Vahingonkorvaus

Vahingonkorvauksen tuomitsemiselle ei ollut perustetta, koska hän ei ollut miltään osin menetellyt virkavelvollisuuden rikkomisen tai tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistön täyttävällä tavalla. Hänen menettelystään ei ollut aiheutunut kaupungille vahinkoa 30.3.2017 tehtyyn sijoituspäätöksen tai sitä myöhempiin sijoituspäätöksiin liittyen vastavalituksella esitetyin perustein. Asiassa ei ollut myöskään erittäin painavia syitä sille, että vahingonkorvauksen tulisi käsittää hyvitys taloudellisesta vahingosta. Hänelle oli myönnetty vastuuvapaus jokaiselta tilikaudelta, joten kaupunki ei voinut vaatia häneltä korvausta tuottamusperusteisesti. Toissijaisesti hänen syykseen jäi korkeintaan korvausvastuun ulkopuolelle jäävä lievä tuottamus.

Vahingonkorvauksen määrää ei tullut ainakaan korottaa. Käräjäoikeus oli ratkaissut asian oikein siltä osin kuin se oli katsonut, että vahingonkorvauksen määrää laskettaessa ei voitu ottaa huomioon kaupungin Front Finance Oy:ön sijoittaman pääoman spekulatiivisesti menetettyjä tuottoja vaan korvattavaksi voi tulla ainoastaan menetetty pääoma. Käräjäoikeus oli ratkaissut asian oikein myös siltä osin kuin se oli katsonut hänen vastaavan korkeintaan 1/10 näytetystä vahingosta.

Selvittelykulut

Käräjäoikeus oli ratkaissut asian oikein siltä osin kuin se oli hylännyt selvittelykuluja koskevan vaatimuksen katsoen, että kulujen ei ollut näytetty aiheutuneen hänen menettelystään. Selvittelykuluvaatimus oli myös oikeudellisesti perusteeton. Kaupunki olisi voinut tehdä asiasta tutkintapyynnön poliisille hankkimatta ensin erillistä ennakkoselvitystä. Selvitys oli siten tarpeeton, eikä se voinut tulla vastaajien korvattavaksi.

Kaupungin vastaus Välikankaan valitukseen

Kaupungin vastaus

Kaupunki on valitukseensa viitaten vaatinut, että Välikankaan valitus hylätään. Kaupunki on vedonnut vahingonkorvausvaatimuksensa perusteena valituksessaan kohdassa 1 esittämiensä rangaistusvaatimusten sekä käräjäoikeuden Välikankaan näytetyksi katsoman ja rangaistavaksi säädetyn menettelyn lisäksi syyttäjän käräjäoikeudessa esittämissä rangaistusvaatimuksissa kohdissa 1A ja 1B kuvattuun rangaistavaksi säädettyyn menettelyyn. Lisäksi kaupunki on viimesijaisesti vedonnut korvausvaatimuksen perusteena Välikankaan vastuuseen tuottamuksellaan aiheuttamista vahingoista edellä mainituissa rangaistusvaatimuksissa kuvatuun menettelyyn perusteella.

Kaupungin vastauksen perusteet

Julkisen vallan käyttö

Kaupunki on lausunut, että käräjäoikeus oli ratkaissut asian oikein siltä osin kuin se oli katsonut, että Välikangas oli ollut julkista valtaa käyttävä henkilö ja että Välikankaan tekemässä kaupungin sijoituspäätöksen valmistelussa oli ollut kysymys julkisen vallan käytöstä.

Välikangas oli valmistellessaan kaupungin sijoituspäätöksen tosiasiallisesti määrännyt sen sisällöstä tai ainakin keskeisesti vaikuttanut sen muotoutumiseen. Välikangasta oli pidettävä julkista valtaa käyttävänä henkilönä. Välikangas oli konserniasiamiehenä hoitanut hyvin itsenäisesti kaupungin varainhoitoon ja sijoituksiin liittyviä tehtäviä. Tämän tehtävät olivat liittyneet muun muassa kaupunkikonsernin rahoitukseen ja sen kehittämiseen. Tehtäviin oli kuulunut myös rahoitussihteerin sekä kaupunginkamreerin sijaistaminen. Koska Välikangas oli ollut julkista valtaa käyttävä henkilö, tämä oli teostaan rikosoikeudellisessa vastuussa virka-aseman mahdollisesta puuttumisesta riippumatta.

Kaupunginhallituksen 30.3.2017 tekemä päätös kaupungin varojen sijoittamisesta sekä kyseisen päätöksen valmistelu oli ollut julkisen vallan

käyttöä. Rikoslain julkista valtaa käyttävän henkilön määritelmä ei rajautunut pelkästään julkisen vallan käytön ydinalueelle vaan sen piiriin kuului myös tosiasiallinen julkisen vallan käyttö. Kaupunginvaltuustolle lain nojalla kuulunut toimivalta kaupungin rahoitustoimen hoidosta päättämisestä oli siirretty hallintosäännöllä kaupunginhallitukselle, joka oli hallintosäännön nojalla siirtänyt toimivaltaa sijoitustoiminnan hoidon osalta edelleen Päckilän johtamalle talous- ja rahoitusyksikölle. Kaupunginhallituksen tekemät sijoituspäätökset olivat siten olleet lain ja delegoidun toimivallan perusteella tehtyjä hallintopäätöksiä. Talous- ja rahoitusyksikkö oli puolestaan valmistellut ja esitellyt kyseiset sijoituspäätökset sille siirretyn toimivallan nojalla. Sijoituspäätökseen oli ollut mahdollista hakea muutosta oikaisuvaatimuksella. Kaupunginhallituksella oli myös ollut lakiin ja hallintosääntöön perustuva velvollisuus vastata kaupungin talouden ja rahoitustoimen hoidosta. Tältä osin merkitystä ei ollut sillä, oliko toimimisvelvollisuuden piiriin kuuluvan tehtävän sisältö määritelty yksityiskohtaisesti. Myös hallintopäätöksen suuri taloudellinen merkitys puolsi sitä, että kysymys oli julkisen vallan käytöstä.

Julkisen vallan käytöllä päätettiin toisen edusta, oikeudesta tai velvollisuudesta tai puututtiin tosiasiallisesti toisen etuun, oikeuteen tai velvollisuuteen. Sijoituspäätöksen kohteina voitiin pitää ainakin kaupunkia itseään sekä yhtiöitä, joiden olisi tullut olla mukana sijoituspäätöksen kilpailutuksessa. Vaatimus päätöksen kohdistumisesta toiseen sulki ulkopuolelle ainoastaan tilanteet, joissa yhteisö päätti puhtaasti sen omista asioista. Tehdessään sijoituspäätöstä kaupunginhallituksen jäsenet päättivät tosiasiallisesti toisen asiasta eivätkä omasta asiastaan.

Mikäli päätöksen tekeminen katsottiin julkisen vallan käytöksi, myös päätöksen valmistelu oli julkisen vallan käyttöä. Välikangas oli osallistunut päätöksen valmisteluun rikoslaissa tarkoitettulla tavalla.

Virka-aseman väärinkäyttämisen tunnusmerkistön täyttyminen

Käräjäoikeus oli ratkaissut asian oikein siltä osin kuin se oli katsonut Välikankaan menetelleen tavalla, joka täytti rangaistavaksi säädetyn teon eli virka-aseman väärinkäyttämisen tunnusmerkistön. Välikangas oli rikkonut velvollisuutensa huolehtia siitä, että kaupungin kahden miljoonan euron sijoitukset Front Finance Oy:n velkakirjoihin oli valmisteltu hallinnolliselle päätöksenteolle asetettujen vaatimusten mukaisesti ja hyvän hallinnon periaatteita sekä kaupungin sijoitusohjeita noudattaen.

Välikangas oli ensinnäkin ollut esteellinen valmistelemaan sijoituspäätöstä, koska siitä oli ollut odotettavissa hänelle erityistä hyötyä. Lisäksi hänen puolueettomuutensa voitiin katsoa vaarantuneen myös muusta erityisestä syystä. Välikankaalla oli ollut päätöksen valmistelussa merkittävästi harkintavaltaa, eikä valmistelu ollut ollut objektiivisesti arvioiden puolueetonta ja riippumatonta. Hän ei ollut ilmoittanut esteellisyydestään kaupungille.

Toiseksi sijoitukset Front Finance Oy:n velkakirjoihin olivat olleet käräjäoikeuden katsomin tavoin vastoin kaupungin sijoitusohjeiden määräyksiä ja vaatimuksia sijoitusten turvallisuudesta ja vastuullisuudesta, sijoitustoiminnan riskeistä sekä sijoituskohteen tunnettuudesta ja hyvämaineisuudesta.

Toisin kuin käräjäoikeus oli katsonut, sijoitukset olivat lisäksi olleet vastoin

sijoitusohjeiden määräyksiä sijoitusten likviditeetistä- ja perusallokaatiosta. Front Finance Oy:n velkakirjat olivat olleet epälikvidi sijoituskohde, jollaisissa sai sijoitusohjeiden mukaan olla korkeintaan 20 prosenttia kaupungin sijoitusvarallisuudesta. Rovaniemen kaupungissa sijoitusta oli pidetty yleisesti likvidinä, jos sijoitukset olivat olleet muutettavissa rahaksi noin 14 vuorokaudessa. Kaupungin sijoitusvarallisuus oli 31.12.2017 ollut 22 294 702 euroa. Siitä epälikvideissä sijoituskohteissa oli ollut 2 miljoonan euron Front Finance Oy:n velkakirjasijoituksen lisäksi 2 490 000 euron sijoitus eQ Liikekiinteistöihin ja 257 095 euron sijoitus Fennia Kiinteistösijoitukseen. Yhteensä epälikvideissä sijoituskohteissa oli siten ollut 4 747 095 euroa eli 21,3 prosenttia kaupungin kokonaisvarallisuudesta. Likviditeettivaatimuksen täytyminen tuli tarkistaa ainakin sijoituspäätöstä valmisteltaessa, ja Välikangas oli laiminlyönyt velvollisuutensa varmistua sijoituspäätöksen valmistelussa siitä, että sijoitusohjeen vaatimukset täytyivät tältä osin.

Sijoitukset olivat myös rikkoneet sijoitusohjeiden omaisuuslajiallokaatiota koskevia määräyksiä. Sijoitusohjeiden mukaan kaupungin sijoitusvarallisuudesta sai olla sijoitettuna lyhyissä ja pitkissä korkosijoituksissa 25–95 prosenttia, osakesijoituksissa 5–55 prosenttia ja muissa sijoituskohteissa 0–20 prosenttia. Kaupungin Front Finance Oy:n velkakirjoihin tekemä sijoitus oli laskettava muuksi sijoituskohteeksi samoin kuin kaupungin sijoitus eQ Liikekiinteistöihin. Kyseisten sijoitusten yhteenlaskettu määrä oli ollut 4 490 000 euroa, mikä oli ollut 20,14 prosenttia kaupungin 22 294 702 euron sijoitusvarallisuudesta 31.12.2017. Lisäksi muuksi sijoitukseksi oli laskettava myös Fennia Kiinteistösijoitukset 257 095 euroa, jolloin muissa sijoituksissa oli 31.12.2017 ollut 21,3 prosenttia kaupungin sijoitusvarallisuudesta. Sijoitukset ylittivät siten ohjeiden mukaisen allokaation ylärajan, ja Välikangas oli laiminlyönyt velvollisuutensa varmistua sijoituspäätöksen valmistelussa siitä, että sijoitusohjeen vaatimukset täytyivät tältä osin.

Sijoitusohjeiden määräykset olivat olleet selkeät ja yksiselitteiset. Koska kysymys oli Front Finance Oy:ön tehtyjen sijoitusten ohjeidenmukaisuudesta ja niiden valmistelun asianmukaisuudesta, tarkastelussa oli keskityttävä nimenomaan kyseisiin sijoituksiin eikä kaikkien kaupungin 30.3.2017 päättämien sijoitusten muodostamaan kokonaisuuteen. Samoin tarkastelun kohteena oli oltava sijoituskohde Front Finance Oy eikä sijoituskohdetta tarjonnut Front Capital Oy taikka Front Finance Oy:ön sijoittaneet yksityishenkilöt.

Lisäksi Välikangas oli laiminlyönyt sijoitusohjeiden edellyttämän sijoitusten kilpailuttamisen käräjäoikeuden katsomin tavoin. Varat sijoituksiin oli otettu kaupungin Vahinko- ja Kehittämisrahastoista, joiden sääntöjen vastaisia sijoitukset olivat myös olleet. Edelleen Välikankaan sijoituksista kaupunginhallitukselle laatima esittelyteksti oli ollut käräjäoikeuden katsomin tavoin puutteellinen ja harhaanjohtava, millä oli ollut vaikutusta siihen, että kaupunginhallitus oli tehnyt sijoituspäätöksen. Välikangas oli hyvän hallinnon periaatteiden vastaisesti laatinut esittelytekstin yhteistyössä Front Finance Oy:n edustajien Hartikaisen ja Rikalan kanssa. Kaupunginhallituksen mahdollisuus lisäselvitysten pyytämiseen ei vähentänyt valmistelijan vastuuta.

Välikankaan menettelyn tarkoituksena oli ollut hyödyn tavoittelu ja menettelyllä oli aiheutettu kaupungille taloudellista vahinkoa. Tältä osin kaupunki on viitannut valitukseensa.

Vahingonkorvauksen sovittelu ja viivästyskorko

Käräjäoikeus oli ratkaissut asian oikein siltä osin kuin se oli katsonut, ettei asiassa ollut Välikankaan osalta perusteita vahingonkorvauksen kohtuullistamiselle.

Käräjäoikeus oli ratkaissut asian oikein myös vahingonkorvaukselle maksettavaksi tuomitun viivästyskoron osalta. Korvausvelvollisuus alkoi vahingon aiheutumisesta. Vahinko oli aiheutunut kaupungille rikoksenteleohetkellä eli 31.3.2017 kun varat oli sijoitettu sijoitusohjeiden vastaiseen kohteeseen ja ne olivat siirtyneet pois kaupungin käytöstä.

*Kaupungin vastaus Päckilän vastavalitukseen**Kaupungin vastaus*

Kaupunki on valitukseensa viitaten vaatinut, että Päckilän vastavalitus ja vaatimus oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta hylätään. Kaupunki on myöntänyt Päckilän viivästyskoron maksuvelvollisuuden alkamispäivän muuttamista koskevan vaatimuksen oikeaksi siinä tapauksessa, että Päckilän katsotaan menetelleen ainoastaan tuottamuksellisesti. Kaupunki on vedonnut vahingonkorvausvaatimuksensa perusteena valituksessaan kohdassa 3 esittämiensä rangaistusvaatimusten sekä käräjäoikeudessa näytetyksi katsotun ja rangaistavaksi säädetyn Päckilän menettelyn lisäksi viimesijaisesti Päckilän vastuuseen tuottamuksellaan aiheuttamista vahingoista edellä mainituissa rangaistusvaatimuksissa kuvatun menettelyn perusteella.

*Kaupungin vastauksen perusteet**Tunnusmerkistön täytyminen*

Kaupunki on lausunut, että käräjäoikeus oli ratkaissut asian oikein siltä osin kuin se oli katsonut Päckilän menettelyn kaupungin 30.3.2017 tekemän sijoituspäätöksen valmistelussa ja esittelyssä täyttäneen rangaistavaksi säädetyn teon eli tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistön ja tuominnut Päckilän tällä perusteella maksamaan kaupungille vahingonkorvausta.

Päckilä oli kaupungin johtavana viranhaltijana laiminlyönyt velvollisuutensa noudattaa kaupungin sijoitusohjeita, joita hän oli ollut kaupungin hallintosäännön perusteella velvollinen noudattamaan, sekä valvoa sijoitusohjeiden noudattamista yksikkönsä toiminnassa. Hän oli tarkistanut ja hyväksynyt Front Finance Oy:n sijoituksia koskevan esittelytekstin, joka oli ollut puutteellinen ja harhaanjohtava sekä laiminlyönyt sen varmistamisen, että sijoituskohteen esittely antaa kohteesta kaupunginhallitukselle riittävät ja oikeat tiedot.

Sijoitusohjeiden määräyksistä ilmenevät Päckilän velvollisuudet olivat olleet rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen edellyttämällä tavalla riittävän täsmälliset ja yksityiskohtaiset. Talous- ja rahoitusyksikön päällikkönä sijoitusohjeiden noudattamisen valvominen oli kuulunut Päckilän keskeisiin tehtäviin ja häneltä oli tältä osin voitu edellyttää erityistä tarkkuutta ja huolellisuutta. Kysymys ei ollut ollut Päckilän vastavalituksella väitetyin tavoin marginaalityötehtävästä. Front Finance Oy:n sijoituksen sijoitusohjeiden vastaisuuden ja valmistelun puutteiden havaitseminen ei ollut

edellyttänyt sijoitustoimintaan liittyvää erityisosaamista. Päckilä ei ollut voinut siirtää vastuutaan alaisilleen tai Front Finance Oy:n edustajille.

Koska kysymys oli Front Finance Oy:ön tehtyjen sijoitusten ohjeidenmukaisuudesta ja niiden valmistelun asianmukaisuudesta, tarkastelussa oli keskityttävä nimenomaan kyseisiin sijoituksiin eikä kaikkien kaupungin 30.3.2017 päättämien sijoitusten muodostamaan kokonaisuuteen. Samoin tarkastelun kohteena oli oltava sijoituskohde Front Finance Oy eikä sijoituskohdetta tarjonnut Front Capital Oy taikka Front Finance Oy:ön sijoittaneet yksityishenkilöt.

Käräjäoikeuden katsomin tavoin Päckilän tekoa ei voitu pitää kokonaisuutena arvostellen vähäisenä.

Vahingonkorvaus

Päckilä oli velvollinen korvaamaan kaupungille edellä kuvatusta menettelystään 30.3.2017 tehdyn sijoituspäätöksen valmistelussa sekä kohdassa 3 kuvatusta menettelystään kaupungille aiheutuneen taloudellisen vahingon. Tältä osin kaupunki on viitannut valitukseensa.

Välitoimet

Käräjäoikeus on 14.6.2022 antamallaan päätöksellä määrännyt päätöksestä tarkemmin ilmenevät oikeudenkäyntiasiakirjat salassa pidettäviksi viideksi vuodeksi asian vireille tulosta 28.3.2022 lukien. Käräjäoikeuden antamat määräykset ovat voimassa myös hovioikeudessa.

Hovioikeus on 22.12.2022 antamallaan päätöksellä nro 364 määrännyt Välikankaan valituksen osittain salassapidettäväksi. Oikeudenkäyntiasiakirjoja koskeva salassapitomääräys on voimassa viisi vuotta asian vireille tulosta 28.3.2022 lukien. Päätöksestä on laadittu erillinen asiakirja.

Pääkäsittely

Hovioikeus on toimittanut asiassa pääkäsittelyn 20.–22.11.2023, 28.–29.11.2023 ja 12.–14.12.2023. Pääkäsittelystä on laadittu erillinen pöytäkirja.

Hovioikeus on pääkäsittelyssä määrännyt salassa pidettäviksi pääkäsittelyn pöytäkirjasta tarkemmin ilmenevät oikeudenkäyntiasiakirjat. Oikeudenkäyntiasiakirjoja koskeva salassapitomääräys on voimassa viisi vuotta asian vireille tulosta 28.3.2022 lukien.

Asia on käsitelty hovioikeudessa yleisön läsnä olematta siltä osin kuin pääkäsittelyssä on käsitelty salassa pidettäviksi määrättyjä oikeudenkäyntiasiakirjoja.

Todistelu hovioikeudessa

Kirjalliset todisteet

Hovioikeudessa on vedottu seuraaviin kirjallisiin todisteisiin:

1. Rovaniemen kaupungin sijoitustoiminnan ohjeet 2013
2. Kuntaliitto: Kunnan ja kuntayhtymän varallisuuden hoito, sijoitustoiminta ja niiden perusteista päättäminen
3. Rovaniemen kaupungin Vahinkorahaston säännöt
4. Arktisen tutkimuksen ja koulutuksen sekä Rovaniemen kaupungin kehittämisrahaston säännöt
5. Rovaniemen kaupungin omistajapoliittiset linjaukset
6. Front Finance - Uusi korkosijoittamisen aika -esite
7. Front Two Pager -esite ja Front Finance 3/2017 esite Rovaniemen kaupungille
8. Pöytäkirjan ote Kaupunginhallitus, 30.3.2017
9. Yhteydenpito Front Capitalin ja kaupungin kesken
10. Kauppalehden artikkeli 16.1.2017 - Front Finance vääntää erikoisia korkotuottoja
11. Rovaniemen kaupungin ostositoumussopimukset, 31.3.2017
12. Front Capitalin asiakastiedot Rovaniemen kaupungin osalta ja luokittelu, osittain salassapidettävä
13. Krogeruksen selvitys Rovaniemen kaupungin Front Finance-sijoituksista, 12.2.2021
14. Lainaaja.fi on lopettanut toimintansa
15. Kuntaliiton lausunto 5.2.2021, 84/04.00.00/2021
16. Rahastoesite eQ Liikekiinteistöt
17. Yhteenveto tarjouksista, salassapidettävä
18. Selvitys sijoitusten kilpailutuksesta vuonna 2017, osittain salassapidettävä
19. Välikankaan ostositoumussopimukset 7.10.2016, 11.10.2017, 14.2.2017 ja 27.3.2018
20. Välikankaan toteutuneet sijoitukset
21. Front Capitalin asiakastiedot Välikangasta koskien ja tämän luokittelu
22. Välikankaan asiakasvaratili
23. Front Finance, Front Capital, Supernova JV S.à.r.l. ja Aasa Holding Oy vastuuhenkilöt
24. Aasa Oy:n tilinpäätös 2018
25. Front Capital tiedonsaanti
26. Rovaniemen kaupungin talousarvion täytäntöönpano-ohjeet 2017
27. Rovaniemen kaupungin talousarvion täytäntöönpano-ohjeet 2018 ja 2019
28. Rovaniemen kaupungin hallintosääntö, 1.1.2016
29. Rovaniemen kaupungin hallintosääntö 1.6.2017
30. Päckilän sijoituspäätökset 31.5.2017-30.9.2019
31. Rovaniemen kaupungin ostositoumussopimukset 31.5.2017, 31.10.2017 ja 31.3.2019
32. Front Capitalin tekemiä muistiinpanoja tapaamisista
33. Rovaniemen kaupungin osavuosikatsaukset 2017-2019
34. Front esite, 24.9.2020
35. Helsingin käräjäoikeuden ratkaisu 28.10.2020 HS 20:13696 ja Front Finance Oy, Saneerausohjelmaehdotus 18.9.2020
36. Rovaniemen kaupungin sijoituskohteiden kehitystä kuvaava Excel sekä salkkuraportit, salassapidettävä
37. Krogerus Oy:n laskut ja koontiraportti
38. Heli Välikankaan tehtäväkuvaus yritysasiamiehenä
39. Kaupunginhallituksen kokouksessa 30.3.2017 esitetyt diat, salassapidettävä

40. Viranhaltijapäätös 17.2.2019
41. Supernova JV S.à.r.l. tilinpäätös 2017
42. Kaupunginhallituksen päätös 21.11.2011 sosiaalisen luototuksen vakinaistamisesta ja liite 1 Sosiaalisen luototuksen palvelukokeilu
43. Finanssivalvonnan ilmoitus 19.5.2022
44. Varallisuuden hoidon ja sijoitustoiminnan ohjeet 2022
45. Evlin sijoitusrahastojen tilinpäätös 31.12.2016
46. Evlin sijoitusrahastojen puolivuosisikatsaus 30.6.2017
47. Mash Group Oyj:n konkurssiasian jakoluettelo 17.1.2022
48. KPMG:n raportti, sijoitukset 2017–2020, salassapidettävä
49. Supernova JV S.à.r.l:n konsernitilinpäätös per 31.12.2017
50. Aasa Oy:n tilinpäätös 31.12.2017
51. Aasa Holding Oy:n kaupparekisterin ote
52. OMX Helsinki -indeksin kehitys
53. Rovaniemen kaupunginhallituksen päätös 27.2.2006 § 101
54. Rovaniemen kaupunginhallituksen päätös 27.3.2013 § 136
55. Ote kaupungin valtuuston pöytäkirjasta 21.6.2021 66 §
56. Tarkastuslautakunnan esittelijän selvitys vastuuvapautta koskevassa asiassa 15.6.2021
57. Syyttämättäjättämispäätös 22/1273, 28.3.2022
58. Sähköposti 6.3.2023, kaupunginlakimies Hanna Haurinen
59. Rovaniemen kaupungin hallintosääntö 24.1.2022
60. Poliisin muistio 13/2021
61. CaseM hakutulokset, Front Finance, Evli ja luonnokset
62. Ote kaupunginhallituksen pöytäkirjasta 4.12.2017 § 604 ja liite 1 Viranhaltijapäätösten tekeminen ja ilmoittaminen 28.11.2017
63. Ote saneeraustarkastusraportista, salassapidettävä

Henkilötodistelu

Hovioikeudessa on kuultu todistelutarkoituksessa Välikangasta ja Päckilää, sekä todistajina Matti Niilo Juhani Konsteniusta, Esko Juhani Lotvosta, Liisa Maria Esteri Ansalaa, Janne Juhani Sandgrenia, Saara Johanna Saarta, Vesa Pekka Lemmettyä, Pasi Arto Hartikaista, Pekka Tapani Rikalaa, Tapio Johannes Raappanaa ja Kaisa Marketta Laitista. Hovioikeudessa on lisäksi kuultu uusina todistajina Juhani Lauri Juuruspolvea ja Janne Sakari Juotasniemeä sekä uusina asiantuntijoina Ari Tapani Hyytistä ja Juha-Pekka Kallunkia.

Muu oikeudenkäyntiaineisto

Hovioikeudessa on vedottu seuraavaan muuhun oikeudenkäyntiaineistoon:

1. What Is a Liquid Asset, and What Are Some Examples? -artikkeli (Investopedia)
2. Eduskunnan arkisto - Pikaluottosäätelyn kehittäminen
3. Kauppalehden artikkeli Aasa-konsernin taloudellisesta tilanteesta
4. Vahinkolaskelmaa selventävä diaesitys (Castren & Snellman), salassapidettävä
5. Rahoitus- ja vakuutusneuvonta FINEn ohjeistus: "Vastuun rajakäyntiä - Sijoituspalveluidenvahingonkorvaustilanteet Arvopaperilautakunnassa"
7. Professori Pekka Viljasen asiantuntijalausunto 7.2.2023
8. KTT Ari Hyytisen asiantuntijalausunto 30.10.2023
9. Asiantuntijalausunto 1.2.2023, KTT Juha-Pekka Kallunki
10. Asiantuntijalausunto 24.5.2023, KTT Juha-Pekka Kallunki
11. Asiantuntijalausunto 14.8.2023, professori Sakari Melander

Hovioikeuden ratkaisun perustelut

Asian tausta ja riidaton tapahtumainkulku

Sijoituspäätös 30.3.2017 ja sen tausta sekä Front Finance Oy:n yrityssaneeraus

Rovaniemen kaupunginvaltuusto on vuonna 2011 perustanut Rovaniemen kaupungin vahinkorahaston (jäljempänä Vahinkorahasto) kahden miljoonan euron peruspääomalla ja vuonna 2016 Arktisen tutkimuksen ja koulutuksen sekä Rovaniemen kaupungin kehittämisrahaston (jäljempänä Kehittämisrahasto) reilulla kuuden miljoonan euron peruspääomalla. Kaupunki on kartuttanut edellä mainittujen rahastojen pääomia vuoden 2017 alussa lisäämällä kaupungin vuoden 2016 tilinpäätöksen ylijäämästä viisi miljoonaa euroa Vahinkorahastoon sekä Kehittämisrahastoon Lapin ammattikorkeakoulun osakkeiden myynnistä saamansa tulot, yhteensä 6 490 000 euroa.

Kyseiset rahastojen lisävarat, yhteensä 11 490 000 euroa, on sijoitettu kaupunginhallituksen 30.3.2017 tekemällä päätöksellä neljään kohteeseen: Evli Pankki Oyj:ön, Taaleri Oyj:ön, Front Finance Oy:n velkakirjoihin ja Erikoissijoitusrahasto eQ Liikekiinteistöön. Näistä Front Finance Oy:n velkakirjoihin varoja on sijoitettu kummastakin rahastosta miljoona euroa eli yhteensä kaksi miljoonaa euroa. Velkakirjojen maturiteetti on ollut kolme vuotta ja niille on maksettu seitsemän prosentin vuotuista tuottoa kuuden kuukauden välein. Päätöksen mukaiset, Front Finance Oy:n velkakirjoja koskevat ostositoumukset on allekirjoitettu 31.3.2017.

Front Finance Oy on hakeutunut yrityssaneeraukseen maaliskuussa 2020. Menettely on aloitettu 20.3.2020 ja yrityssaneerausohjelma on vahvistettu 28.10.2020. Ohjelmassa yhtiön saneerausvelan suuruus on ollut yhteensä yli 40 miljoonaa euroa, josta kaupungin velan osuus on ollut yhteensä 2 438 943,65 euroa. Velka on koostunut alkuperäisten sijoitusten yhteensä kahden miljoonan euron pääomasta, kaupungin 30.3.2017 tehdyn sijoituspäätöksen jälkeen Front Finance Oy:n velkakirjoihin useissa erissä sijoittamista varoista sekä näille sijoituksille kyseiseen päivään mennessä kertyneistä maksamattomista koroista. Saneerausohjelmassa Front Finance Oy:n velkaa kaupungille on leikattu 30 prosentilla, jolloin kaupungin saatavan arvoksi on jäänyt 1 707 260,56 euroa. Saatavalle saneerausohjelman mukaisesti maksettava korko huomioon ottaen velkojen todellinen leikkausprosentti on ollut saneerausohjelmassa 26,59 prosenttia.

Sijoituspäätöksen valmistelu ja Välikankaan henkilökohtaiset sijoitukset

Kaupunginhallituksen 30.3.2017 tekemän sijoituspäätöksen valmistelu on annettu kaupungin Talous- ja rahoitusyksikön tehtäväksi. Yksikköä on johtanut kaupunginkamreerin virassa toiminut Päckilä ja hänen alaisuudessaan sijoitusten valmistelusta on huolehtinut konserniasiamies Välikangas. Asiassa on hovioikeudessa riidatonta, että tarkasteltavana olevana aikana konserniasiamiehen tehtäviä varten ei ole perustettu virkaa eikä Välikangas siten ole ollut tuolloin kaupunkiin virkasuhteessa.

Front Finance Oy on rekisteröity 17.1.2017 toimialanaan muun muassa sijoitus-, kehitys- ja rahoitusyhtiönä toimiminen. Yhtiön edustaja Pasi

Hartikainen on ollut heti yhtiön perustamispäivänä yhteydessä Välikankaaseen ja lähettänyt tälle sähköpostin liitteenä Kauppalehdessä edellisenä päivänä julkaistun jutun uudesta rahoitusyhtiöstä.

Sijoituspäätöksen valmistelu on aloitettu Front Finance Oy:n osalta heti alkuvuonna 2017. Valmistelua on hoitanut pääasiassa Välikangas, joka on ollut yhteydessä Hartikaiseen, jonka hän on tuntenut jo entuudestaan aikaisemman yhteistyön kautta. Hartikainen on ehdottanut kaupungille sijoittamista Front Finance Oy:n velkakirjoihin. Osana valmistelua Välikangas ja kaupungin rahoitussuunnittelija Marjo Jääskö ovat 13.2.2017 tavanneet Hartikaisen ja muun muassa käyneet läpi Front Finance Oy:n esitteitä.

Tapaamista seuraavana päivänä Välikangas on allekirjoittanut ostositoumuksen, jolla hän on itse sijoittanut Front Capital Oy:n kautta 70 000 euroa henkilökohtaisia varojaan kolmannen yhtiön, Aasa Oy:n, 12 kuukauden velkakirjaan. Sijoitus on toteutunut 17.3.2017. Lisäksi Välikangas on 10.10.2016, eli ennen kaupungin sijoituspäätöksen valmistelun aloittamista, tehnyt 100 000 euron sijoituksen Aasa Oy:n 12 kuukauden velkakirjaan. Asiassa on riitaista se, ovatko Front Finance Oy ja Aasa Oy kuuluneet toistensa lähipiiriin, ja ovatko kaupungin Front Finance Oy:ön tekemät sijoitukset voineet vaikuttaa Välikankaan Aasa Oy:ön tekemiin sijoituksiin.

Helmikuun tapaamisen jälkeen Välikangas ja Hartikainen ovat olleet yhteyksissä toisiinsa ainakin sähköpostitse ja puhelimitse. Välikangas on laatinut kaupunginhallituksen kokousta varten Front Finance Oy:stä esittelytekstin, johon hän on 23.3.2017 pyytänyt kommentteja Hartikaiselta. Kommentit saatuaan Välikangas on viimeistellyt esittelytekstin, minkä jälkeen se on käyty läpi niin kutsutussa listapalaverissa, joka on pidetty 24.3.2017. Listapalaverissa ovat olleet läsnä Päckkilä sekä asiassa kuulluista todistajista ainakin kaupunginjohtaja Lotvonen ja kaupunginsihteeri Laitinen. Asiassa esitetyn selvityksen perusteella on mahdollista, että palaverissa on ollut läsnä myös kaupunginhallituksen puheenjohtaja Ansala, joka on kuitenkin itse kiistänyt osallistuneensa kyseiseen palaveriin. Välikangas ei ole ollut mukana palaverissa. Listapalaverissa sijoituspäätösesitys esittelyteksteineen on hyväksytty otettavaksi sellaisenaan kaupunginhallituksen käsittelyyn 30.3.2017 pidettävässä kokouksessa.

Välikangas ja Päckkilä ovat tavanneet Front Capital Oy:n edustajan Hartikaisen vielä kaupunginhallituksen kokousta edeltäneenä päivänä 29.3.2017 keskustellakseen kaupungin suunnittelemissa sijoituksista. Läsnä kyseisessä lounastapaamisessa ovat olleet Välikankaan ja Päckkilän lisäksi rahoitussuunnittelija Jääskö sekä Päckkilän mukaan pyytämä silloinen kaupunginlakimies Matti Konstenius. Tapaamisessa Hartikainen on esitellyt Front Finance Oy:tä ja Front Capital Oy:tä ja käynyt läpi niihin liittyvää esittelymateriaalia.

Sijoituspäätös on tehty edellä todetuin tavoin kaupunginhallituksen kokouksessa 30.3.2017. Päätös on ollut valmistellun esityksen mukainen. Asian on kokouksessa esitellyt kaupunginjohtaja Lotvonen. Lisäksi paikalla kokouksessa ovat olleet Päckkilä ja Välikangas voidakseen antaa tarvittaessa lisätietoja asiasta.

Välikankaan Aasa Oy:n velkakirjoihin tekemistä henkilökohtaisista sijoituksista ensimmäinen, 100 000 euron sijoitus on erääntynyt takaisinmaksuun 31.10.2017. Hän on samana päivänä sijoittanut 100 000 euroa Aasa Global AS -yhtiön 12 kuukauden velkakirjaan.

Välikankaan toinen, 70 000 euron velkakirjasijoitus Aasa Oy:ön on erääntynyt takaisinmaksuun 29.3.2018 ja hän on samana päivänä sijoittanut 100 000 euroa Supernova JV S.à.r.l. -yhtiön 24 kuukauden velkakirjaan. Supernova JV S.à.r.l. ja Aasa Global AS -yhtiöt kuuluvat samaan konserniin Aasa Oy:n kanssa.

Kaupungin Front Finance Oy:n 36 kuukauden velkakirjaan 31.3.2017 tekemä sijoitus olisi alun perin erääntynyt takaisinmaksuun 31.3.2020 eli Välikankaan 31.10.2017 ja 29.3.2018 tekemien henkilökohtaisten velkakirjasijoitusten erääntymisen jälkeen. Kaupungin saatavan takaisinmaksuaikataulua ja ehtoja on kuitenkin myöhemmin muutettu saneerausohjelmassa.

Muut sijoituspäätökset

Front Finance Oy:n kolmen vuoden (36 kk) velkakirjoille, joihin kaupunki on 30.3.2017 päättänyt sijoittaa, on edellä todetuin tavoin maksettu seitsemän prosentin vuotuista tuottoa kuuden kuukauden maksuvälein.

Kaupunginkamreeri Päckilä on päättänyt kaupungin puolesta kyseisten korkotuottojen sijoittamisesta uudelleen Front Finance Oy:n kolmen vuoden velkakirjoihin, ja hän on allekirjoittanut kyseisiä sijoituksia koskevat ostositoumukset. Yksittäiset sijoitukset ovat olleet suuruudeltaan 35 000–38 000 euroa ja todisteista 30 ja 31 ilmenevällä tavalla päätöksien yhteissumma merkintäpalkkioineen on ollut 364 190 euroa (362 000 euroa ilman merkintäpalkkiota) 27.10.2017 ja 30.9.2019 välisenä aikana.

Uudelleensijoitetut korot ovat olleet osa kaupungin saatavia Front Finance Oy:n yrityssaneerauksessa ja niitä on leikattu saneerausohjelmassa edellä kuvatuin tavoin. Kyseisistä sijoituksista ei ole laadittu erillisiä viranhaltijapäätöksiä.

Lisäksi Päckilä on 31.5.2017 tehnyt 700 000 euron sijoituksen Front Finance Oy:n likvidivelkakirjaan sekä 5.4.2018 sijoituksen 20 miljoonan euron Evli Yrityslainaan. Kyseisistä sijoituspäätöksistä ei ole löytynyt kirjallisia viranhaltijapäätöksiä. Likvidivelkakirjasijoitus ei ole ollut mukana Front Finance Oy:n yrityssaneerauksessa.

Kysymyksenasettelu

Sekä Välikankaan että Päckilän osalta pääasiassa on kysymys siitä, onko kaupunginhallituksen 30.3.2017 tekemän sijoituspäätöksen valmistelu Front Finance Oy:ön tehtyjen sijoitusten osalta ollut rangaistavaksi säädetyllä tavalla puutteellista, virheellistä tai harhaanjohtavaa sekä siitä ovatko he velvollisia korvaamaan kaupungille taloudellisen vahingon, joka on aiheutunut kyseisen sijoituskohteena olleen yhtiön hakeutumisesta yrityssaneeraukseen.

Välikankaan osalta kysymys on kohdassa 1 ensisijaisesti siitä, onko hän syyllistynyt menettelyllään törkeään virka-aseman väärinkäyttämiseen, törkeään petokseen tai petokseen. Tältä osin on ensimmäiseksi ratkaistava kysymys siitä, voidaanko häneen soveltaa rikoslain 40 luvun virkamiestä koskevia säännöksiä. Virkarikossäännösten soveltumisen ja valmistelun asianmukaisuuden lisäksi Välikankaan osalta on arvioitava sitä, onko hän ollut esteellinen valmistelemaan esitystä ja onko hän pyrkinyt hankkimaan itselleen huomattavaa hyötyä erityisesti pyrkimällä turvaamaan henkilökohtaisia sijoituksiaan kaupungin sijoitusten avulla ja lisäksi peittämään omat laiminlyöntinsä sijoitusten valmistelussa.

Päkkilän kohdalla kysymys on 30.3.2017 tehdyn sijoituspäätöksen valmistelun osalta korvausvastuun edellytyksistä, eli erityisesti siitä, onko Päkkilä menetellyt valmistelussa käräjäoikeuden katsomin tavoin rangaistavaksi säädetyllä tavalla huolimattomasti ja siten tuottamuksellisesti, sekä vahingonkorvauksen määrästä.

Lisäksi Päkkilän osalta on kohdassa 3 kysymys siitä, onko hän myöhempiä sijoituspäätöksiä tehdessään syyllistynyt virkavelvollisuuden rikkomiseen tai tuottamukselliseen virkavelvollisuuden rikkomiseen muun muassa ylittämällä toimivaltansa päättäessään Front Finance Oy:n velkakirjojen korkojen sijoittamisesta, sijoittamalla kaupungin varoja sijoitusohjeiden vastaiseen kohteeseen, laiminlyömällä raportoinnin sekä jättämällä laatimatta edellä mainituista sekä eräistä muista tekemistään sijoituspäätöksistä kirjalliset viranhaltijapäätökset. Kysymys on myös tältä osin Päkkilän mahdollisesta korvausvelvollisuudesta kaupungille Front Finance Oy:n velkakirjoihin tehdyistä sijoituksista aiheutuneen vahingon osalta.

Näyttö

Hovioikeudessa on esitetty pääosin sama kirjallinen todistelu kuin käräjäoikeudessa sekä lisäksi 16 uutta kirjallista todistetta ja yhdeksän muuta uutta oikeudenkäyntiaineistoa kuten asiantuntijalausuntoja. Uutta todistelua on esitetty muun muassa yhtiöiden vastuuhenkilöistä ja niiden taloudellisesta tilanteesta, Välikankaan tehtävien sisällöstä, kaupungin harjoittamasta sosiaalisesta luototuksesta sekä viranhaltijapäätösten laatimisesta. Asiantuntijalausunnot ovat liittyneet muun muassa julkisen vallan käytön ulottuvuuden ja taloudellisen hyödyn arviointiin.

Käräjäoikeudessa kuultujen henkilöiden kertomukset ovat hovioikeudessa vastanneet olennaisilta ja asiaan vaikuttavilta osilta pääosin sitä, mitä heidän kertomakseen on käräjäoikeuden tuomioon kirjattu. Lisäksi hovioikeudessa on kuultu uusina todistajina Juuruspolvea ja Juotasniemeä sekä uusina asiantuntijoina Hyytistä ja Kallunkia. Todistajista Juuruspolvea on kuultu muun muassa kaupunginhallituksen kokouksen 30.3.2017 tapahtumista sekä sijoitusten raportoinnista ja todistaja Juotasniemeä muun muassa kaupungin taloudesta sekä talous- ja rahoitusyksikön tehtävistä ja niissä tapahtuneista muutoksista. Asiantuntijat ovat arvioineet muun muassa sitä, onko Välikangas voinut saada henkilökohtaista hyötyä kaupungin sijoituksesta sekä sitä, ovatko sijoitukset olleet kaupungin sijoitusohjeiden mukaisia.

Hovioikeudessa vastaanotettua todistelua sekä asiantuntijalausuntoja on selostettu tarkemmin jäljempänä siltä osin kuin se on ollut tarpeen riidanalaisten kysymysten ratkaisemiseksi.

Virkarikossäännösten sovellettavuus Välikankaan osalta

Sovellettavat säännökset ja arvioinnin lähtökohdat

Rikoslain 40 luvun 7, 8, 9 ja 10 §:n mukaisista virkarikoksista voidaan säännösten sanamuodon perusteella tuomita vain virkamies. Virkamiehellä tarkoitetaan saman luvun 11 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan muun muassa henkilöä, joka on virka- tai siihen rinnastettavassa palvelussuhteessa kuntaan. Kuitenkin luvun 12 §:n nojalla luvun virkamiestä koskevia säännöksiä sovelletaan myös julkista luottamustehtävää hoitavaan henkilöön ja julkista

valtaa käyttävään henkilöön. Näin ollen virkarikoksia koskevia säännöksiä voidaan soveltaa myös esimerkiksi kunnan työntekijään silloin, jos häntä on pidettävä julkista valtaa käyttävänä henkilönä.

Julkista valtaa käyttävä henkilö on määritelty rikoslain 40 luvun 11 §:n 1 momentin 5 kohdassa. Sen mukaan julkista valtaa käyttävällä henkilöllä tarkoitetaan ensinnäkin a kohdan mukaan sitä, jonka tehtäviin lain tai asetuksen nojalla kuuluu antaa toista velvoittava määräys tai päättää toisen edusta, oikeudesta tai velvollisuudesta taikka joka lain tai asetuksen nojalla tehtävässään tosiasiallisesti puuttuu toisen etuun tai oikeuteen, sekä toiseksi b kohdan mukaan sitä, jonka lain tai asetuksen nojalla taikka viranomaiselta lain tai asetuksen nojalla saadun toimeksiannon perusteella kuuluu osallistua a kohdassa tarkoitettujen päätöksen valmisteluun tekemällä päätösesitys tai -ehdotus, laatimalla selvitys tai suunnitelma, ottamalla näyte tai suorittamalla tarkastus taikka muulla vastaavalla tavalla.

Nyt arvioitavana olevassa tapauksessa Välikangas ei ole itse esitellyt asiaa tai ollut tekemässä päätöstä puheena olevasta sijoituksesta eikä hän myöskään ole tehtävässään tosiasiallisesti puuttunut kenenkään etuun, oikeuteen tai velvollisuuteen. Asiassa on näin ollen ensin arvioitava, onko kaupunginhallituksen tekemä päätös varojen sijoittamisesta sisältänyt rikoslain 40 luvun 11 §:n 5 a kohdassa tarkoitettua julkisen vallan käyttöä eli onko kaupunginhallitus päättänyt toisen edusta, oikeudesta tai velvollisuudesta. Mikäli vastaus on myöntävä, asiassa on vielä arvioitava, onko Välikangasta pidettävä 5 b kohdassa tarkoitettuna päätöksen valmisteluun osallistuneena henkilönä.

Julkisen vallan käyttö

Julkisen vallan käytön käsitettä ei ole lainsäädännössä määritelty yksiselitteisesti eikä yhtenäisesti. Esimerkiksi rikoslain virkamiehen väkivaltaista vastustamista koskevia säännöksiä uudistettaessa rikoslain esitöissä on todettu, että julkisen vallan käyttö virkatoimen sisältönä on jossakin määrin tulkinnanvarainen ja se, mitä julkisen vallan käytöllä tarkoitetaan, voi eri yhteyksissä jossakin määrin vaihdella (HE 6/1997 vp, s. 60). Ratkaisussa KKO 2022:21 todetuina tavoin lainsäädännön tulkinta on yleensä perusteltua perustaa niihin oikeuslähteisiin, jotka läheisimmin liittyvät kyseiseen säännökseen (kohta 17). Tässä tapauksessa tämä tarkoittaa erityisesti rikoslain esitöitä ja oikeuskäytäntöä rikoslaissa tarkoitettua julkisen vallan käytöstä.

Rikoslain 40 luvun 11 §:n 5 kohdan määritelmä julkista valtaa käyttävästä henkilöstä on otettu rikoslakiin 40 luvun uudistamisen yhteydessä vuonna 2002. Myös ennen lainmuutosta voimassa olleessa virkarikoslainsäädännössä on hyödynnetty julkisen vallan käytön käsitettä. Vuoden 2002 lainmuutoksen esitöiden mukaan 5 a kohdan määritelmä on tarkoitettu pääosin vastaamaan sitä, mitä tuolloin voimassa olleessa laissa tarkoitettiin julkisen vallan käytöllä kuitenkin niin, että määritelmässä nimenomaisesti kuvattaisiin oikeustieteessä vakiintuneen käsityksen mukainen julkisen vallan käytön ydinalue. Edelleen esitöissä todetaan, että julkisen vallan käytölle virkavastuun perustavana tekijänä on ominaista muun muassa se, että julkisen vallan käyttö ilmentää yhteiskunnan toimintaa, jolla sen elimet toteuttavat oikeusjärjestystä sekä se, että asianomaisella on paitsi oikeus käyttää julkista valtaa myös velvollisuus ryhtyä johonkin julkisen vallan käyttöä sisältävään toimeen (HE 77/2001 vp, s. 53). Virkamiehen väkivaltaisen vastustamisen tunnusmerkistöä

uudistettaessa rikoslain esitöissä on mainittu esimerkkeinä julkisen vallan käytöstä lainkäyttöön tuomioistuimissa, rikosten esitutkintaan, poliisitutkintaan, ulosottoon, rangaistusten täytäntöönpanoon tai hallintomenettelyyn taikka kunnallisten elinten päätöksentekoon liittyvät sellaiset toimet, joilla puututaan toisten etuihin, oikeuksiin tai velvollisuuksiin. Kaikki viranomaisten toiminta ei kuitenkaan ole julkisen vallan käyttämistä (HE 6/1997 vp, s. 60).

Hallintovaliokunta on hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa (HaVL 2/2002 vp, s. 3) korostanut kansalaisten oikeusturvaa ja todennut, että rikosoikeudellisen virkavastuun kautta pyritään varmistamaan, että kaikki julkisten tehtävien hoitaminen ja julkisen vallan käyttäminen tapahtuu asianmukaisesti ja vastuullisesti.

Rikoslakia sovellettaessa julkisen vallan käyttönä on oikeuskäytännössä pidetty julkisoikeudellisen yhdistyksen avustusehdotuksesta päättämistä (KKO 2016:39), mutta ei lääkärin tekemää lääkemääräyksen antamista tai uusimista (KKO 2008:78, ään.).

Oikeuskirjallisuudessa puolestaan julkisen vallan käyttämisen on todettu viittaavan lakia soveltamalla tapahtuvaan oikeussubjektia koskevaan ratkaisujen tekemiseen, josta tyypillisenä esimerkkinä on mainittu hallintopäätöksen tekeminen (Husa–Pohjolainen, *Julkisen vallan oikeudelliset perusteet: Johdatus julkisoikeuteen*, 2014, s. 74). Julkisen vallan käytön on katsottu olevan aina määräämistä toisen intresseistä tai puuttumista niihin, mutta välttämättömänä ei ole pidetty sen kohdistumista julkisyhteisön ulkopuolisiin (Frände ym., *Keskeiset rikokset*, 5. uudistettu painos, 2023, s. 899). Kunnanvaltuuston kunnan muille toimielimille hallintosäännössä delegoiman toimivallan käyttöä on myös pidetty julkisen vallan käyttönä. (Harjula–Prättälä, *Kuntalaki – Tausta ja tulkinnat*, 2019, s. 563). Pohdittaessa sitä, onko kaupungin päätöksentekoa pidettävä julkisen vallan käyttönä, voidaan huomioon ottaa myös se, että yksityisoikeudellisen oikeustoimen tekemisestä on mahdollista erottaa tätä edeltävä hallinnollinen päätöksenteko kyseiseen toimeen ryhtymisestä, kuten oikeuskirjallisuudessa on tehty esimerkiksi hallintotoimen käsitettä määriteltäessä (Merikoski, *Suomen julkisoikeus pääpiirteittäin II*, 1976, s. 21).

Asianosaiset ovat hovioikeudessa vedonneet rikos- ja prosessioikeuden professori emeritus Pekka Viljasen ja rikosoikeuden professori Sakari Melanderin laatimiin asiantuntijalausuntoihin muun muassa siitä kysymyksestä, onko kaupunginhallituksen sijoituspäätöksen tekemisessä ollut kysymys julkisen vallan käytöstä. Lausunnon antajilla on ollut käytettävissään asian arvioimisen kannalta merkitykselliset asiakirjat.

Viljanen on lausunnossaan todennut, että ei ole annettavissa ehdotonta ja kaikki tapaukset kattavaa kantaa siihen, voidaanko julkisten varojen sijoituspäätöksen katsoa olevan julkisen vallan käyttöä rikoslain tarkoittamalla tavalla. Hän on kuitenkin katsonut, että arvioinnin kohteena olevassa kaupungin päätöksenteossa on ollut kysymys rikoslaissa tarkoitettusta julkisen vallan käytöstä. Näkemystään hän on perustellut muun muassa sillä, että rahoitustoiminnan hoitamisesta päättäminen on kuulunut kaupunginhallituksen tehtäviin, vaikka tehtävä on sisältänyt harkintavallan käyttöä, eikä sitä ole yksityiskohtaisesti määriteltä. Edelleen Viljasen mukaan rikoslain 40 luvun 11 §:n 5 a kohdan määritelmässä käytetty termi ”toinen” tarkoittaa vain yksityisautonomisen toimivallan sulkemista määritelmän ulkopuolelle, eikä kysymys rikoslaissa tarkoitettusta ”toisesta” useimmissa tapauksissa muodosta ongelmaa. Toimijan ollessa oikeushenkilö kuten kunta, tulee Viljasen mukaan

ottaa huomioon, että julkisen vallan käytön määritelmällä rikoslaissa kuvataan rikosoikeudellisen virkavastuun ulottuvuutta ja että rikosoikeudellinen virkavastuu on aina henkilökohtaista yksilönvastuuta. Kysyttäessä, onko kaupunginhallituksen päätös julkisen vallan käyttämistä, on kysymyksenasettelun selventämiseksi ajateltava sellaista periaatteellista mahdollisuutta, että nostettaisiin syyte kaupunginhallituksen päätöksessä tehdyksi väitetystä rikoksesta. Tosiasia kuitenkin on, että kaupunginhallitus sellaisenaan ei voi syyllistyä rikokseen, rikokseen voivat sitä vastoin syyllistyä vaikkapa kaikki kaupunginhallituksen jäsenet samanaikaisesti tehdessään yksimielisesti lainvastaisen päätöksen tai muulla tavoin. Rikosoikeudellisesta näkökulmasta tarkasteltuna kaupunki ja sen toimielimen jäsenet eivät siten ole sama asia. Teoreettisena esimerkkinä olkoon tapaus, jossa kaupunginhallituksen jäsenet, tekemättä asiasta mitään varsinaista päätöstä, yksituumaisesti ottavat omakseen merkittävän määrän kaupungin omaisuutta. Tarkasteltaessa menettelyä rikosoikeudellisen virkavastuun kannalta on selvää, että kaupunginhallituksen jäsenet ovat voineet syyllistyä – muun rikoksen ohessa – virkarikokseen. He ovat anastaneet toisen omaisuutta, eivät ole määränneet omasta omaisuudestaan, ja lisäksi rikkoneet virkavelvollisuuttaan. Kun yhteisön, kuten kaupungin, kohdalla kysytään rikosoikeudellisesta näkökulmasta, päättäessään kaupungin varojen sijoittamisesta kaupunginhallituksen jäsenet eivät päätä omasta asiastaan vaan toisen asiasta ja Rovaniemen kaupunginhallituksen jäsenille ”toinen” voi siten olla myös Rovaniemen kaupunki. Viljasen mukaan sillä, että tällaisessa tapauksessa ei ole sellaista asianosaista, jolle päätös tulisi hallintolain 54 ja 59 §:n sekä kuntalain 139 §:n mukaisesti antaa tiedoksi, ei ole ratkaisevaa merkitystä.

Melander on puolestaan lausunnossaan katsonut, että kaupunginhallituksen päätöksessä ei ole ollut kysymys rikoslaissa tarkoitettusta julkisen vallan käytöstä. Melander on todennut, että vaikka sijoituspäätöksen tekeminen on liittynyt kunnan yleisesti määriteltyyn lakisääteiseen toimintaan, kaupungilla ei ole ollut velvollisuutta sijoituspäätöksen tekemiseen. Kysymys ei siten ollut yksiselitteisesti rikoslaissa tarkoitettusta lain tai asetuksen nojalla toteutetusta tehtävästä eikä myöskään julkisen vallan käytöstä. Sijoituspäätöksellä ei ole ollut asianosaisia, vaan kysymys on ollut kaupungin omien varojen sijoittamisesta, eikä sijoituspäätöksellä siten ollut päätetty ”toisen” edusta, oikeudesta tai velvollisuudesta rikoslain 40 luvun 11 §:n 5 a kohdan määritelmän edellyttämällä tavalla. Säännöksen ollessa tulkinnanvarainen, virkavastuun henkilöllistä ulottuvuutta tulkittaessa merkitystä on annettava rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen, säännöksen täsmällisyyden ja ennakoitavuuden vaatimuksille. Edelleen rikosoikeudellisen sääntelyn valtiosääntöiseen oikeasuhtaisuuteen ja viimesijaisuuteen liittyvistä syistä etusija tulisi antaa vastaajan edun mukaiselle tulkinnalle. Rikosoikeudellinen tulkinta ei saanut olla hallinto-oikeudellista tulkintaa laajempi.

Viljanen ja Melander ovat edellä todetuina tavoin olleet erimielisiä siitä, kuinka käsiteltävänä olevan asian kannalta keskeinen kysymys julkisen vallan käytöstä tulisi ratkaista. Hovioikeus toteaa, että kumpikin lausunnon antaja on koulutukseltaan oikeustieteen tohtori, kumpikin on työskennellyt yliopistossa rikosoikeuden professorina ja kumpikin on julkaissut runsaasti oikeustieteellisiä artikkeleita ja kirjallisuutta. Kummallakin lausunnon antajista on siten ollut lausunnon antamiseen sopiva kokemus, ja heitä on pidettävä alansa asiantuntijoina. Viljanen on tutkimus- ja julkaisutoiminnassaan keskittynyt pitkälti juuri virkarikoksiin, minkä vuoksi hänen kokemuksensa voidaan katsoa soveltuvan nyt käsiteltävänä olevan kysymyksen arviointiin jossain määrin Melanderia paremmin.

Hovioikeus toteaa, että sen arviointi, onko kaupungin toimielimen

päätöksenteossa tässä tapauksessa kysymys julkisen vallan käytöstä, on käsitteen yksiselitteisen määritelmän puuttumisen, eri oikeudenaloille muodostuneen osittain erilaisen tulkintakäytännön sekä soveltamistilanteiden laajan kirjon vuoksi tehtävä pitkälti tapauskohtaisesti.

Nyt puheena olevassa tapauksessa on ollut kysymys kaupungin kahden eri rahaston varojen sijoittamisesta päättämisestä. Kaupunginhallituksen kokouksessa on päätetty samalla sekä varojen sijoittamisesta ylipäänsä että valittavista sijoituskohteista. Sitä vastaan, että sijoituspäätöksen tekemisessä olisi ollut kysymys julkisen vallan käytöstä, puhuu erityisesti se, että kysymys on ollut pääasiassa siitä päättämisestä, mitkä tahot kaupunki valitsee sopimuskumppaneikseen lähtökohtaisesti yksityisoikeudellisina pidettäviin oikeustoimiin. Kaupungin päätöksellä ei myöskään ole välittömästi tai yksipuolisesti vaikutettu kenenkään yksityisen henkilön tai yrityksen oikeusasemaan velvoittamalla heidät tekemään jotakin, heidän toimintamahdollisuuksiaan rajoittamalla taikka myöntämällä heille jokin vain kaupungin myönnettävissä oleva etu tai oikeus. Tulkintaa tukee vähäisessä määrin myös se, että kaupunki ei ollut perustanut Välikankaan tehtävää varten virkaa, kuten sen olisi kuntalain 87 §:n 2 momentin mukaisesti tullut tehdä, mikäli se olisi mieltänyt tehtävän sisältävän julkisen vallan käyttöä.

Päinvastaista tulkintaa tukee erityisesti se, että päätöksenteko on koskenut julkisten varojen sijoittamista ja siten kaupungin talouden hoitamista, mistä huolehtiminen kuuluu kuntalain 14, 38 ja 39 §:n perusteella kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen tehtäviin. Lisäksi Rovaniemen kaupungin hallintosäännössä (todiste 28) on nimenomaisesti todettu, että kaupunginhallitus valvoo kaupungin etua ja edustaa kaupunkia ja käyttää sen puhevaltaa. Kysymys on ollut kaupungin lakimääräisten tehtävien hoitoon liittyvästä kaupungin toimielimen päätöksenteosta, jota se ei olisi voinut ainakaan kaikilta osin ulkoistaa ja jonka laillisuutta kuntalaiset ovat voineet valvoa yleistä kunnallisvalitusoikeuttaan käyttämällä. Kyse on ollut kuntalaisten verovaroista, jotka on sidottu rahastoihin käytettäväksi niiden säännöissä tarkemmin määritettyihin kohteisiin, joista viime kädessä yksittäiset kuntalaiset ovat voineet hyötyä (Kehittämisrahasto) ja joilla on voitu vähentää viime kädessä kuntalaisten maksettavaksi tulevien vakuutusmaksujen määrää (Vahinkorahasto). Kysymys on ollut päätäntävällän delegoinnista ja jota käyttämällä on sijoitettu kaupungin varoja. Myös päätöksen taloudellinen merkittävyys puhuu sen puolesta, että kysymys on ollut julkisen vallan käytöstä. Vielä rahastoitujen varojen irrottaminen ja niiden määrä huomioon ottaen voidaan katsoa, että kysymys on ollut poikkeuksellisesta sijoitusomaisuudesta. Kysymys on ollut tosiasiallisesta kaupungin varojen hoitamisesta.

Hovioikeus katsoo käräjäoikeuden tavoin, että perusteita, jotka tukevat kaupunginhallituksen sijoituspäätöksen katsomista julkisen vallan käytöksi on nyt puheena olevassa tapauksessa pidettävä painavampina kuin sitä vastaan puhuvia perusteita. Toisin kuin käräjäoikeus hovioikeus kuitenkin katsoo, että kilpailutuksen ulkopuolelle mahdollisesti jääneitä, tarkemmin määrittämättömiä yrityksiä ei ole pidettävä rikoslain 40 luvun 11 §:n 5 a kohdassa tarkoitettuna ”toisena”, jonka edusta, oikeudesta tai velvollisuudesta kaupunginhallitus on päättänyt. Sen sijaan tällaisena ”toisena” voidaan Viljasen katsomin tavoin pitää Rovaniemen kaupunkia, jonka päätöksentekoon Välikankaan menettely on kohdistunut ja johon nyt rikosoikeudellisesti arvioitavana oleva yksilön menettely on kohdistunut.

Ottaen huomioon, että Välikankaan valmistelemissa päätösesityksissä on ollut kysymys kunnallisen toimielimen kokouksessa tehdystä ja taloudellisesti

hyvin merkittävästä päätöksestä, päätöksentekoon tai sen valmisteluun mahdollisesti liittyvää virkavastuuta ei voida lähtökohtaisesti pitää ennakoimattomana. Asiaa on arvioitu laillisuusperiaatteen näkökulmasta tarkemmin jäljempänä.

Edellä mainituilla täsmennyksillä hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion perustelut ja johtopäätökset siltä osin kuin käräjäoikeus on katsonut Rovaniemen kaupunginhallituksen käyttäneen julkista valtaa päättäessään 30.3.2017 kaupungin rahastoissa olevien varojen sijoittamisesta.

Päätöksenteon valmistelu

Kaupungin sijoituspäätöksessä on edellä todetuin tavoin ollut kysymys julkisen vallan käyttämisestä. Koska Välikangas ei ole ollut tekemässä kyseistä päätöstä, asiassa on vielä arvioitava sitä, onko hän osallistunut sijoituspäätöksen valmisteluun rikoslain 40 luvun 11 pykälän 5 b kohdassa tarkoitettulla tavalla.

Kyseisen lainkohdan mukaan julkista valtaa käyttävänä henkilönä tarkoitetaan myös sitä, jonka lain tai asetuksen nojalla taikka viranomaiselta lain tai asetuksen nojalla saadun toimeksiannon perusteella kuuluu osallistua a kohdassa tarkoitettujen päätösten valmisteluun tekemällä päätösesitys tai -ehdotus, laatimalla selvitys tai suunnitelma, ottamalla näyte tai suorittamalla tarkastus taikka muulla vastaavalla tavalla. Lain esitöiden mukaan laajennuksen tavoitteena on saattaa rikosoikeudellisen virkavastuun piiriin sellainen julkisen vallan käytön valmistelu, jossa tosiasiallisesti määrätään julkisen vallan käyttöä sisältävän päätöksen tai muun toimen sisällöstä tai ainakin keskeisesti vaikutetaan sen muotoutumiseen (HE 77/2001 vp, s. 53).

Hovioikeus toteaa käräjäoikeuden tavoin, että Välikankaan tekemä sijoituspäätöksen valmistelu on tosiasiallisesti määrittänyt myöhemmin tehdyn sijoituspäätöksen sisällön. Välikangas on pitänyt aktiivisesti yhteyttä sijoituskohteita tarjonneisiin tahoihin, osallistunut kaikkiin asiaa koskeviin tapaamisiin palveluntarjoajien kanssa, valinnut esitetyt sijoituskohteet pääosin itsenäisesti sekä laatinut kohteita koskevan esittelytekstin, johon ei enää myöhemmissä vaiheissa ole tehty muutoksia. Hän on kuulunut kaupungin talous- ja rahoitusyksikköön ja saanut sen vuoksi valmistelun tehtäväkseen delegoituna kaupunginhallitukselta, jonka tehtäviin kaupungin sijoituksista päättäminen on lain ja kaupungin hallintosäännön perusteella kuulunut. Hovioikeus katsoo, että Välikangasta on näin ollen pidettävä julkista valtaa käyttävänä henkilönä siltä osin, kuin hän on tehtävissään osallistunut sijoituspäätöksen valmisteluun.

Koska Välikangas on ollut edellä mainitussa tehtävässään julkista valtaa käyttävä henkilö, sovelletaan häneen siltä osin rikoslain 40 luvun 12 §:n nojalla rikoslain 40 luvun virkamiestä koskevia säännöksiä eli virkarikossäännöksiä.

Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate

Rangaistusvaatimukset kohdissa 1 ja 3 sekä Päckilän näytetyksi katsottu tuottamuksellinen menettely kohdassa 2A ovat perustuneet keskeisesti syytteiden tekoaikana voimassa olleiden kaupungin sijoitusohjeiden (todiste 1) rikkomiseen. Vastaajat ovat tältä osin vedonneet siihen, että kaupungin

sijoitusohjeet ovat olleet sisällöltään niin avoimet ja tulkinnanvaraiset, että niiden mahdollisesta rikkomisesta ei voi seurata rikosoikeudellista vastuuta. Kyseisten sijoitusohjeiden ohella vastaajien on väitetty rikkoneen syytekohdissa tarkemmin yksilöityjä perustuslaissa, kuntalaissa, hallintolaissa ja kunnallisesta viranhaltijasta annetussa laissa säädettyjä yleisiä velvollisuuksia, jotka koskevat muun muassa viranomaisen toiminnan ja julkisen vallan käytön lainmukaisuutta ja velvollisuutta asioiden selvittämiseen sekä tehtävien suorittamista asianmukaisesti ja määräyksiä noudattaen.

Rikoslain 3 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan rikokseen syylliseksi saa katsoa vain sellaisen teon perusteella, joka tekohetkellä on laissa nimenomaan säädetty rangaistavaksi. Virkarikoksia koskeva sääntely on rakennettu niin, että rikoslaissa olevassa säännöksessä viitataan rikoslain ulkopuoliseen sääntelyyn, josta rangaistava käyttäytyminen saa sisältönsä. Virkarikoksia koskevasta sääntelystä ei sinänsä ilmene, minkä taseisia säännöksiä tulee olla, jotta niitä olisi virkatoiminnassa noudatettava.

Edellä mainittu rikoslain 3 luvun 1 §:n 1 momentti ilmentää rikosoikeudessa noudatettavaa laillisuusperiaatetta. Vastaava periaate sisältyy rikoslain lisäksi perustuslain 8 §:ään, Euroopan unionin perusoikeuskirjan 49 artiklaan, Euroopan ihmisoikeussopimuksen 7 artiklaan ja Yhdistyneiden Kansakuntien kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 15 artiklaan.

Korkein oikeus on ratkaisussaan 2023:17 todennut laillisuusperiaatteen soveltamista koskevaan aikaisempaan ratkaisukäytäntönsä viitaten, että virkatoiminnassa noudatettavan, säännöksiin tai määräyksiin perustuvan virkavelvollisuuden sisällön on oltava selvästi määriteltävissä siten, että säännösten soveltaminen on ennakoitavissa (kohta 15). Ratkaisussaan 2008:42 korkein oikeus on taas katsonut, että vastuu- tai käyttäytymisnormin tapauskohtainen sisältö saattaa säännöstasolla jäädä harkinnanvaraiseksi, mutta tästä sääntelyn avoimuudesta ei vielä seuraa, että normia olisi pidettävä luonteeltaan vain ohjeellisena tai ettei sen noudattamatta jättämiseen voisi liittyä rikosoikeudellista vastuuta (kohta 7).

Kuntalain 90 §:ssä säädetään kunnan hallintosäännössä määrättävistä asioista ja 91 §:ssä toimivallan siirtämisestä hallintosäännöllä kunnanvaltuustolta muille toimielimille. Rovaniemen kaupungin hallintosäännön (todiste 28) mukaan kaupunginhallitus vastaa sijoitustoiminnan perusteiden mukaisten yksityiskohtaisten sijoitustoiminnan ohjeiden antamisesta. Asiassa arvioitavana olevat sijoitustoiminnan ohjeet onkin annettu kyseisen hallintosäännön määräyksen nojalla. Ohjeiden voidaan siten katsoa sisältävän täsmentävät määräykset siitä, millaisia seikkoja sijoituspäätöstä valmistelevalle ja sijoituksista päättävän henkilön tulee ottaa tehtäviään hoitaessaan huomioon ja tällä voidaan katsoa olevan velvollisuus ohjeiden noudattamiseen.

Hovioikeus toteaa, että sijoitustoiminnan ohjeet jättävät ohjetta soveltavalle kaupungin virkamiehelle tai työntekijälle tapauskohtaista harkintavaltaa sen suhteen, millaista valmistelua kulloinkin kyseessä oleva päätös edellyttää ja millaisiin kohteisiin kaupunki ylipäänsä voi sijoittaa. Tarvittavia valmistelutoimenpiteitä taikka sallittuja ja kiellettyjä sijoituskohteita ei toisaalta ole mahdollista määrittellä ennakkollisesti niin tarkkaan, että virkamiehen tai työntekijän velvollisuudet ilmenisivät niistä yksiselitteisesti kussakin ohjeiden soveltamistilanteessa, mikäli sijoitustoimintaa on tarkoitus harjoittaa monipuolisesti ja joustavasti. Hovioikeus katsoo, että laillisuusperiaate ei edellä mainitut seikat ja oikeuskäytäntö huomioon ottaen

lähtökohtaisesti estä rikosvastuun perustamista muun ohella kaupungin sijoitusohjeiden mahdolliseen rikkomiseen. Asiaa arvioidaan kuitenkin vielä jäljempänä erikseen kunkin väitetysti rikotun ohjeiden kohdan osalta.

Onko Välikangas syyllistynyt törkeään virka-aseman väärinkäyttämiseen kohdassa 1?

Onko Välikangas ollut esteellinen osallistumaan sijoituspäätöksen valmisteluun?

Hallintolain 27 §:n 1 momentin mukaan virkamies ei saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä sitä käsiteltäessä, jos hän on esteellinen. Pykälän 2 momentin perusteella virkamiehen esteellisyydestä säädetty koskee myös monijäsenen toimielimen jäsentä ja muuta asian käsittelyyn osallistuvaa. Lain 28 §:n 1 momentin perusteella virkamies on esteellinen muun muassa silloin, jos asian ratkaisusta on odotettavissa hänelle erityistä hyötyä (3 kohta) sekä silloin, jos luottamus hänen puolueettomuuteensa muusta erityisestä syystä vaarantuu (7 kohta).

Säännös vastaa sisällöltään pääasiassa aikaisempia hallintomenettelylain säännöksiä. Hallintomenettelylain esitöissä on todettu erityisestä hyödystä esteellisyyserusteena, että vaikka virkamies ei olisikaan asiassa asianosainen, hänellä saattaa kuitenkin olla sen lopputuloksesta tosiasiallista hyötyä tai vahinkoa. Hyöty tai vahinko on usein taloudellista laatua, kuten virkamiehen omistaessa huomattavan osan asianosaisena olevan yhtiön osakkeista (HE 88/1981 vp, s. 20). Nykyisen hallintolain esitöissä taas on todettu kohdan 7 esteellisyyserusteesta, että tällaisen syyn on oltava ulkopuolisen havaittavissa ja sen puolueettomuutta vaarantavan vaikutuksen tulee olla suunnilleen samanasteinen kuin erikseen määritellyissä esteellisyyserusteissa (HE 72/2002 vp, s. 82).

Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että 3 kohdassa tarkoitettu erityinen hyöty voi olla muutakin kuin taloudellista hyötyä, ja että sen on oltava luonteeltaan taloudellisesti tuntuvaa tai muuten merkityksellistä. Vähäinen hyöty ei yleensä aiheuta esteellisyyttä, mutta tilannetta on tältäkin osin arvioitava kokonaisuutena (Mäenpää, Hallinto-oikeus, 2023, s. 409). Oikeuskäytännössä esteellisyyserusteiden on katsottu olleen käsillä muun muassa tilanteessa, jossa kunnanhallituksen puheenjohtaja ja kunnanjohtaja, jotka ovat kumpikin omistaneet yhden osakkeen eräästä golfyhtiöstä, ovat olleet päättämässä kunnan maa-alueen myynnistä kyseiselle, maa-alueetta aikaisemmin pitkään vuokranneelle golfyhtiölle (KHO 2009:89).

Asiassa on vedottu siihen, että Välikangas on ollut esteellinen osallistumaan 30.3.2017 tehdyn sijoituspäätöksen valmisteluun, koska hän on ennen kaupungin sijoituspäätöksen tekemistä ja valmistelua sijoittanut kahdella eri kerralla eli 7.10.2016 ja 14.2.2017 allekirjoittamillaan ostositoumuksilla yhteensä 170 000 euroa omia varojaan Front Capital Oy:n kautta Aasa-konserniin kuuluvien yhtiöiden 12 kuukauden velkakirjoihin. Tarkemmin sanottuna kysymys on ollut Aasa Oy:n velkakirjoista (todisteet 19 ja 20).

Hovioikeus toteaa, että sekä kaupungin Front Finance Oy:n velkakirjoihin tekemien sijoitusten että Välikankaan henkilökohtaisten sijoitusten osalta palveluntarjoajana on toiminut Front Capital Oy ja palveluntarjoajan edustajana Hartikainen. Kyseinen seikka ei kuitenkaan yksinään puhu Välikankaan esteellisyyden puolesta. Välikangas ei ole itse sijoittanut varojaan Front Finance Oy:ön eikä kaupunki Aasa Oy:ön, eivätkä yhtiöt ole olleet

saman konsernin yhtiöitä. Nämä seikat puhuvat Välikankaan esteellisyyttä vastaan.

Hovioikeus toteaa, että asiassa ei ole esitetty näyttöä siitä, että Front Finance Oy ja Aasa-konsernin yhtiöt olisivat kuuluneet toistensa lähipiiriin maaliskuussa 2017 kaupungin sijoituspäätöstä tehtäessä. Sen sijaan selvitettyksi on tullut, että yhtiöt ovat kuuluneet toistensa lähipiiriin loppuvuodesta 2019 alkaen yhtiöissä määräysvaltaa käyttäneiden henkilöiden kautta (todisteet 23 ja 51). Koska lähipiirisuhteesta ei ole esitetty vuoden 2017 osalta tarkempaa selvitystä, myöskään tämän seikan ei voida katsoa puhuvan Välikankaan esteellisyyden puolesta.

Esteellisyysperusteen käsilläoloa puoltaa se seikka, että Front Finance Oy on ollut yksi Aasa Oy:n merkittäviä rahoittajia, mistä Välikankaan on katsottava olleen tietoinen. Vaikka Front Finance Oy on rekisteröity vasta tammikuussa 2017, sen markkinointimateriaalissa on jo ollut maininta Aasasta yhtenä rahoituskohteena (todiste 6). Koska Aasa Oy:n liiketoiminta on koostunut lainojen myöntämisestä yrityksille ja kuluttajille, rahoituksen saaminen luototustoimintaa varten on ollut yhtiön toiminnan kannalta keskeisessä asemassa.

Vuoden 2017 tilinpäätöksen taseen perusteella Aasa Oy:llä on ollut saamia yleisöltä ja julkisyhteisöiltä yhteensä noin 68,6 miljoonaa euroa ja vastattavana noin 58,6 miljoonan euron edestä yleiseen liikkeeseen laskettuja velkakirjoja. Omaa pääomaa sillä on ollut tuolloin hieman alle 16 miljoonaa euroa (todiste 50). Kaupungin koko sijoitus Front Finance Oy:ön on ollut kaksi miljoonaa euroa. Asiassa ei ole esitetty yksiselitteistä selvitystä siitä, kuinka suuri osa kyseisestä kahdesta miljoonasta eurosta on ohjattu edelleen Aasa Oy:ön. Joka tapauksessa asiassa voidaan edellä mainittujen tietojen perusteella arvioida, että vaikka kaupungin sijoitus Front Finance Oy:ön on ollut määrältään merkittävä ja sen on täytynyt siten jossain määrin hyödyttää myös Aasa Oy:tä, sillä ei ole ollut Aasa Oy:lle erityisen olennaista merkitystä. Tämä puoltaisi tulkintaa, jonka mukaan myöskään Välikankaalle ei olisi ollut odotettavissa kaupungin sijoituspäätöksestä erityistä hyötyä.

Toisaalta Välikankaan Aasa Oy:n velkakirjoihin sijoittama määrä (170 000 euroa) on ollut yksityishenkilölle sekä myös Välikankaan varallisuudestaan hovioikeudessa kertomaan nähden erittäin suuri. Sijoituksille luvattu korko on ollut korkea, mikä osaltaan kertoo sijoituksiin liittyneestä keskimääräistä korkeammasta riskistä. Välikankaalle on siten ollut suuri merkitys sillä, kykeneekö Aasa Oy jatkamaan toimintaansa ja siten maksamaan hänelle velkakirjojen pääomat ja korot niiden erääntyessä. Tähän nähden myös Aasa Oy:n toimintaedellytysten huomattavaa vähäisemmän parantumisen voidaan arvioida olleen Välikankaan näkökulmasta merkittävää. Hartikaisen hovioikeudessa kertoman perusteella Välikangas on ollut hyvin selvillä yhtiöiden toiminnasta, tämän käyneen tarkoin läpi yhtiöitä koskeneita asiakirjoja ja kysyneen paljon kysymyksiä. Tämä sekä Välikankaan ja Hartikaisen välillä pitkään jatkunut yhteistyö huomioon ottaen hovioikeus ei pidä uskottavana sitä, että Välikangas ei olisi ymmärtänyt yhtiöiden keskinäistä yhteyttä ja kaupungin sijoitusten positiivista vaikutusta hänen henkilökohtaisiin sijoituksiinsa. Johtopäätöstä tukee esimerkiksi se kirjallisena todisteena esitetyistä Front Capital Oy:n muistiinpanoista ilmenevä seikka, että Välikangas on huhtikuussa 2019, jolloin Aasa Oy:n taloudelliset vaikeudet ovat olleet jo tiedossa, ilmaissut puhelimesta olevansa huolissaan Aasa Oy:n vaikutuksesta Front Finance Oy:ön (todiste 32).

Välikangas on sijoituspäätöksen valmistelussa valinnut kaupungin sijoituskohteeksi yhtiön, jonka hän on tiennyt tulevaisuudessa todennäköisesti rahoittavan merkittävässä määrin yhtiötä, johon hän itse on vain vähän aikaa sitten sijoittanut merkittävän määrän omasta henkilökohtaisesta varallisuudestaan. Jäljemmin todettavin tavoin valinta on tehty kilpailutusta toimittamatta. Edellä mainittuja seikkoja kokonaisuutena arvioiden hovioikeus katsoo käräjäoikeuden tavoin, että Välikankaalle on ollut odotettavissa kaupungin sijoituspäätöksestä erityistä hyötyä ja että luottamus hänen puolueettomuuteensa on myös muusta erityisestä syystä vaarantunut. Näin ollen Välikangas on ollut esteellinen osallistumaan sijoituspäätöksen valmisteluun Front Finance Oy:tä koskevilta osin. Välikangas ei ole missään valmistelun vaiheessa nostanut esiin henkilökohtaisia sijoituksiaan Aasa Oy:ön, ja on siten laiminlyönyt velvollisuutensa ilmoittaa esteellisyydestään.

Ovatko Välikankaan valmistelemat sijoitukset Front Finance Oy:n velkakirjoihin olleet kaupungin sijoitustoiminnan ohjeiden vastaisia?

Sijoitusten valmistelua ohjanneet määräykset

Hovioikeudessa on esitetty kirjallisina todisteina Rovaniemen kaupungin sijoitustoiminnan ohjeet, jotka ovat olleet voimassa kohdan 1 tekoaikana (todiste 1, jäljempänä sijoitusohjeet), sekä Varallisuuden hoidon ja sijoitustoiminnan ohjeet vuodelta 2022 (todiste 44). Hovioikeus toteaa, että Välikankaan valmistelun asianmukaisuutta on arvioitava tekoaikana voimassa olleiden sijoitusohjeiden pohjalta.

Sijoitustoimintaa ohjanneita määräyksiä on sijoitusohjeiden lisäksi sisältynyt myös kaupungin omistajapoliittisiin linjauksiin sekä talousarvion täytäntöönpano-ohjeisiin. Omistajapoliittisista linjauksista on esitetty kirjallisena todisteena vuonna 2020 julkaistu versio (todiste 5). Asiassa on jäänyt epäselväksi, miltä osin kyseinen asiakirja on vastannut vuoden 2017 alussa voimassa olleita linjauksia, joten sen sisältämille sijoitustoimintaa koskeville määräyksille ei voida antaa asiassa juurikaan merkitystä. Talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden osalta huomioon otettaviksi voivat kohdassa 1 tulla vain vuoden 2017 ohjeet (todiste 26).

Hovioikeudessa on esitetty lisäksi kirjallisena todisteena Suomen Kuntaliiton julkaisu Kunnan ja kuntayhtymän varallisuuden hoito, sijoitustoiminta ja niiden perusteista päättäminen vuodelta 2016 (todiste 2). Hovioikeus toteaa kyseessä olevan kunnille laadittu opas, joka ei sellaisenaan sido kuntia. Julkaisusta ilmenevien periaatteiden ja ohjeiden ei siten voida katsoa olleen suoraan Välikangasta velvoittavia, eikä niiden nojalla voida laillisuusperiaate huomioon ottaen laajentaa kaupungin tekoaikana voimassa olleiden sijoitusohjeiden tulkintaa rikosvastuuta laajentavalla tavalla.

Sijoitusten turvallisuus ja ohjeiden määräykset sijoitustoiminnan riskeistä

Kuntalain 1 §:n 2 momentin mukaan kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut muun muassa taloudellisesti kestäväällä tavalla. Kuntalain 14 §:n 2 momentin 6 kohdan mukaan valtuusto päättää muun muassa kunnan sijoitustoiminnan perusteista. Ennen nykyisen kuntalain (410/2015) voimaantuloa tältä osin vastaava säännös sisältyi kuntalain 13 §:n 2 momentin 3 kohtaan (81/2002). Aikaisemman lain esitöissä on kyseistä 13 §:ää koskien todettu, että kunta voi yleistä toimialaa koskevan säännöksen nojalla tietyn rajoituksen harjoittaa

sijoitustoimintaa. Edelleen esitöissä on todettu, että kunnan rahavarat on sijoitettava turvaavasti ja tuottavasti. Luottoriskin tulee olla rajattu siten, että vaara pääoman menettämisestä on vähäinen (HE 46/2001 vp, s. 7). Kuntaliiton oppaassa vuodelta 2016 on vastaavasti todettu turvallisuudella tarkoitettavan sijoitusten luotto- ja hintariskin rajaamista siten, että vaaraa pääoman menettämisestä ei ole tai että se on vain vähäinen (todiste 2). Hovioikeus toteaa, että kuntien harjoittaman sijoitustoiminnan voidaan edellä mainittu huomioon ottaen jo lähtökohtaisesti edellyttää olevan riskitasoltaan maltillista.

Kaupungin sijoitusohjeiden kohdan 1.1 mukaan tavoitteena on sijoittaa varat tuottavasti, turvallisesti ja vastuullisesti kaupunginvaltuuston ja -hallituksen määrittelemien näiden ohjeiden puitteissa. Tuottotavoitteen osalta ohjeissa on kohdassa 2.1 todettu, että sijoitustoiminnan ensisijaisena tavoitteena on pääoman reaaliarvon säilyttäminen ja toissijaisena tavoitteena on mahdollisimman hyvän tuoton saaminen päätetyn riskitason puitteissa. Sijoitustoiminnan aikaperspektiivi on vähintään 10 vuotta, jonka aikana kaupungin reaalin tuottotavoite on keskimäärin 3–5 % vuodessa (todiste 1).

Hovioikeus katsoo käräjäoikeuden tavoin edellä mainittujen ohjeiden kirjausten ilmentävän kaupungin tavoittelemaa riskitasoa ja sitä, että tavoitetta pääoman säilyttämisestä on pidettävä ensisijaisena tuottotavoitteen saavuttamiseen nähden. Sijoituksia tarkastellaan ohjeiden perusteella pitkällä aikajänteellä.

Muun muassa Välikankaan, Päckilän, Sandgrenin, Saaren ja Hartikaisen kertomuksista sekä esimerkiksi kirjallisena todisteena esitystä Kauppalehden artikkelista (todiste 10) on ilmennyt tekoajan markkinatilanteen olleen poikkeuksellinen ja korkotason olleen matalalla, minkä vuoksi monet perinteisesti turvallisina pidetyt sijoitusinstrumentit, kuten korkosijoitukset, eivät ole olleet tekoajana tuottavia sijoituskohteita. Tämän vuoksi tuottotavoitteen saavuttamiseksi sijoituspäätöksen valmistelussa on Välikankaan ja Päckilän kertoman perusteella päädytty Front Capital Oy:n tarjoamaan uudenaikaiseen Front Finance Oy:n korkosijoitustuotteeseen.

Hovioikeus katsoo, että vallinneesta markkinatilanteesta huolimatta sijoitetun pääoman säilyttäminen ensisijaisena tavoitteena ei ole voinut väistyä vain sen mahdollistamiseksi, että toissijainen tuottotavoite voidaan saavuttaa. Front Finance Oy:n lupaaman seitsemän prosentin tuoton on edellä mainitussa markkinatilanteessa katsottava olleen selkeä merkki sijoituskohteen keskimääräistä suuremmasta riskistä menettää myös sijoitettu pääoma. Myös yrityksen omassa esitteessä on riskitekijänä mainittu liikkeeseenlaskijan tai velallisen mahdollinen maksukyvyttömyys ja että sijoittaja voi sen vuoksi menettää sijoituksensa sekä tuoton osittain tai kokonaan (todiste 6). Riskiä on tältä osin suurentanut erityisesti se, että kysymys on ollut uudesta yrityksestä, mihin seikkaan on kiinnitetty huomiota myös edellä mainitussa esitteessä, sekä Front Finance Oy:n toimiala. Vaikka kaikkeen sijoittamiseen liittyy lähtökohtaisesti sijoitetun pääoman menettämisen riski, puheena olevassa tapauksessa se on hovioikeuden näkemyksen mukaan ollut selkeästi suurempi kuin kaupungin sijoitustoiminnalta voidaan kuntalain tavoitteet ja kaupungin sijoitusohjeet huomioon ottaen edellyttää. Näin ollen Front Finance Oy:n velkakirjojen ei voida katsoa olleen sijoituskohteina sijoitusohjeissa tarkoitettulla tavalla turvallisia.

Sijoitusohjeiden kohdassa 3 on tarkemmin määritelty sijoitustoimintaan liittyviä riskejä. Luottoriskiä koskevassa alakohdassa on todettu, että yksittäisen velkasitoumuksen liikkeeseenlaskijalla tai sitoumuksen takaajalla tulee olla euroalueen velallisten osalta minimiluottoluokitus BBB- (Standard

& Poor's). Korkorahastoissa voidaan sijoittaa myös niin kutsuttuihin High Yield -rahastoihin, joiden keskimääräinen luottoluokitus on alle BBB-. Kaikkien korkorahastojen keskimääräinen luottoluokitus on kuitenkin oltava minimissään BBB-. Kotimaisten liikkeellelaskijoiden kohdalla luottoluokitusta ei vaadita, koska useilla yrityksillä ei ole luottoluokitusta. Kotimaisten liikkeellelaskijoiden osalta edellytetään, että yritys on tunnettu ja hyvämaineinen (todiste 1).

Sijoitusohjeiden perusteella Front Finance Oy:ltä ei kotimaisena liikkeellelaskijana ole edellytetty luottoluokitusta vaan sen osalta on edellytetty, että yritys on hyvämaineinen ja tunnettu. Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden perustelut ja johtopäätökset siitä, että alle kolme kuukautta ennen sijoituspäätöksen tekemistä perustettu yhtiö ei ole voinut olla ohjeissa tarkoitetulla tavalla tunnettu ja hyvämaineinen. Hovioikeus katsoo, että yrityksen tunnettuutta ja hyvämaineisuutta arvioitaessa merkitystä ei voida antaa sille, että yhtiöön sijoittaneet yksityishenkilöt ja muut tahot ovat asiassa esitetyn näytön perusteella mahdollisesti olleet tunnettuja ja hyvämaineisia, koska ohjeiden perusteella kysymys on nimenomaan liikkeellelaskijasta eli tässä tapauksessa Front Finance Oy:stä. Samoin ohjeiden tarkoittamaksi hyvämaineisuudeksi ei voida katsoa riittävän vastikään perustetun yrityksen kohdalla ainoastaan se, että yhtiö ei ole ollut huonossa maineessa.

Myös sijoitusohjeiden likviditeettiä, hajauttamista ja omaisuuslajiallokaatiota koskevien määräysten tavoitteena on ollut osaltaan varmistaa kaupungin sijoitustoiminnan turvallisuus ja niiden mahdollinen rikkominen voidaan katsoa olevan nimenomaan sijoitusohjeiden turvallisuutta koskevien määräysten rikkomista. Kyseisten määräysten yksityiskohtia on kuitenkin arvioitu jäljempänä erikseen.

Hovioikeus katsoo, että Välikankaan velvollisuutena sijoituspäätöksen valmistelussa on ollut varmistua jokaisen esitetyn sijoituskohteen osalta siitä, että se täyttää sijoitusohjeiden määräykset turvallisuudesta ja riskeistä. Näin ollen vastuun sijoituskohteen ohjeidenvastaisuudesta ei voida katsoa poistuvan pelkästään sillä perusteella, että kaupungin eri kohteisiin sijoittama pääoma on kokonaisuutena tarkastellen säilynyt ja että sijoitusvarallisuus olisi siten kokonaisuudessaan ollut riittävän hyvin turvattu. Sijoituskohteen turvallisuuteen ja riskeihin liittyvät vaatimukset sekä niistä johtuvat valmistelijan velvollisuudet ovat käyneet sijoitusohjeista laillisuusperiaatteen vaatimukset täyttävällä tavalla selkeästi ilmi.

Näillä lisäyksillä hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion perustelut ja johtopäätökset siltä osin, että Välikankaan valmistelemat kaupungin sijoitukset Front Finance Oy:n velkakirjoihin eivät ole olleet sijoitusohjeiden tarkoittamalla tavalla turvallisia eikä sijoitusohjeiden riskejä koskevia määräyksiä noudattavia (s. 46–48).

Siltä osin kuin kysymys on siitä, millaiset tiedot kaupunginhallitukselle on annettu sijoituskohteen turvallisuudesta ja riskeistä päätöksenteon pohjaksi, asiaan palataan jäljempänä esittelytekstiä arvioitaessa.

Ohjeiden määräykset sijoitusten likviditeetistä, hajauttamisesta ja omaisuuslajijakaumasta (allokaatio)

Sijoitusohjeiden likviditeetti- ja hajautustavoitteita koskevan kohdan 2.2 mukaan sijoittamisessa noudatetaan riskien suhteen hajauttamisen periaatteita. Hajauttamisella vähennetään sijoitusten kokonaisriskiä pienentämällä

yksittäisestä sijoituskohteesta aiheutuvaa arvonmuutosriskiä. Sijoittaminen tapahtuu pääosin rahaksi nopeasti muutettavia eli likvidejä instrumentteja käyttäen, mahdollistaen sijoituksen realisoinnin kohtuullisella aikavälillä. Epälikvideissä sijoituskohteissa esimerkiksi pääomarahastoissa, jotka eivät täytä edellä esitettyjä kriteerejä, sijoitusvarallisuudesta saa olla maksimissaan 20 prosenttia (todiste 1).

Omaisuuksilajien vaihteluvälejä koskevassa kohdassa 2.3 taas todetaan, että sijoitustoiminnan riskejä pyritään rajoittamaan muun muassa omaisuuslajien vaihteluväliä määrittäen ja että ohjeissa on määritelty omaisuuslajien markkinahintoihin perustuva vähimmäis- ja enimmäismäärä, jonka ylittäminen tai alittaminen edellyttää kaupunginhallituksen päätöstä. Ohjeiden kohdan 2.4 mukaan sijoitusten omaisuuslajijakauma eli perusallokaatio määritellään siten, että perusallokaation mukaan sijoituksista lyhyitä korkosijoituksia on 10 prosenttia, pitkiä korkosijoituksia 50 prosenttia, osakesijoituksia 30 prosenttia ja muita sijoituksia 10 prosenttia. Vaihteluvälit ovat ohjeen mukaan korkosijoitusten osalta yhteensä 25–95 prosenttia, osakesijoitusten osalta 5–55 prosenttia ja muiden sijoitusten osalta 0–20 prosenttia (todiste 1).

Käräjäoikeus on hylännyt syytteet siltä osin kuin Välikankaan on väitetty rikkoneen velvollisuuksiaan huolehtia sijoituskohteen ohjeidenmukaisuudesta sijoitusten likviditeettiä ja omaisuuslajijakaumaa koskevilta osin ja katsonut, että asiassa on jäänyt näyttämättä, että kaupungin sijoitusvarallisuudesta olisi ollut epälikvideissä kohteissa enemmän kuin ohjeen sallima 20 prosenttia ja että allokatiota koskevia määräyksiä olisi rikottu kaupungin Front Finance Oy:n velkakirjoihin tekemän sijoituksen seurauksena.

Hovioikeudessa on vedottu uutena seikkana siihen, että Front Finance Oy:n velkakirjoihin tehtyjen yhteensä 2 miljoonan euron sijoitusten ja eQ Liikekiinteistöt -rahastoon tehtyjen yhteensä 2 490 000 euron sijoitusten lisäksi myös kaupungin aikaisemmin tekemä sijoitus Fennia Kiinteistöt -rahastoon oli ollut ohjeissa tarkoitettu epälikvidi sijoitus ja että se oli kuulunut sijoitusohjeiden omaisuuslajiallokaatioissa tarkoitettuihin muihin sijoituksiin. Ottaen huomioon todisteesta 36 ilmenevä kyseisen sijoituksen arvo 30.3.2017 ja Rovaniemen kaupungilla 31.12.2017 olleen, todisteesta 48 ilmenevän sijoitusvarallisuuden yhteismäärä, kaupungin sijoitusvarallisuudesta on ollut 30.3.2017 tehdyn sijoituspäätöksen myötä epälikvideissä ja omaisuuslajiltaan muissa sijoituskohteissa yhteensä noin 21,3 prosenttia. Sijoitusohjeiden perusteella sekä epälikvidien että muiden sijoitusten enimmäismäärä on ollut 20 prosenttia (todiste 1).

Hovioikeus katsoo käräjäoikeuden tavoin, että Front Finance Oy:n velkakirjasijoituksissa, samoin kuin edellä mainituissa rahastosijoituksissa on ollut kysymys ohjeiden kohdassa 2.2 tarkoitetuista epälikvideistä sijoituksista. Ottaen kuitenkin huomioon muun muassa sijoitusten arvoissa tapahtuvat muutokset, arvon määrittystapaan liittyvät epävarmuustekijät, ylityksen vähäisyys sekä se, että asiassa on myös esitetty ristiriitaisia näkemyksiä rahastosijoitusten likvidiydestä hovioikeus katsoo, että Välikankaan ei voida katsoa kuitenkaan olennaisella tavalla rikkoneen velvollisuuksiaan huolehtia sijoitusohjeiden likviditeettiä koskevien määräysten noudattamisesta.

Hovioikeus toteaa, että useat hovioikeudessa kuullut henkilöt ovat esittäneet ristiriitaisia näkemyksiä siitä, onko kaupungin sijoitusta Front Finance Oy:n velkakirjoihin pidettävä ohjeiden kohdassa 2.4 tarkoitettulla tavalla korkosijoituksena vai muuna sijoituksena. Sijoitusohjeet eivät ole sisältäneet tarkempia määräyksiä siitä, mitä edellä mainituilla termeillä tarkoitetaan. Sijoituksen luokitteluun liittyvä epäselvyys sekä mahdollisen ylityksen

vähäisyys huomioon ottaen hovioikeus katsoo, että Välikankaan ei ole katsottava rikkoneen velvollisuuksiaan myöskään sijoitusten omaisuuslajijakaumaa koskevilta osin.

Näillä lisäyksillä hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion johtopäätökset siltä osin, että Välikangas ei ole rikkonut velvollisuuksiaan huolehtia siitä, että esitetyt sijoitukset ovat olleet sijoitusohjeiden likviditeettia ja perusallokaatiota koskevien määräysten mukaisia. Hovioikeus toteaa, että sijoitusten hajauttamista koskevat määräykset ovat muilta osin eli kohdan 2.2 osalta olleet luonteeltaan yleisiä. Ottaen huomioon 30.3.2017 tehty sijoituspäätös kokonaisuutena, Välikankaan ei voida katsoa rikkoneen velvollisuuksiaan huolehtia sijoitusten hajauttamisesta sijoitusohjeissa tarkoitettulla tavalla.

Siltä osin kuin kysymys on ollut siitä, onko Välikangas antanut kaupunginhallituksen päätöksenteon pohjaksi riittävät ja oikeat tiedot Front Finance Oy:n velkakirjasijoituksen luonteesta, asiaa arvioidaan jäljempänä esittelytekstin arvioinnin yhteydessä.

Sijoitusten vastuullisuus

Kaupungin sijoitusohjeiden yleisen osan 1.1 mukaan sijoitustoiminnan tavoitteena on sijoittaa varat tuottavasti, turvallisesti ja vastuullisesti sijoitusohjeiden puitteissa. Ohjeiden vastuullisuusnäkökohtia koskevan kohdan 4.1 mukaan kaupunki toimii hyvämaineisten ja luotettavien yhteistyökumppaneiden kanssa. Palveluiden tarjoajilta edellytetään yleisiä periaatteita vastuullisuuskysymyksissä, ensisijaisesti YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteiden hyväksymistä (todiste 1). Tekoaikana voimassa ollut sijoitusohje ei sisällä muita sijoitusten vastuullisuuteen liittyviä määräyksiä.

Kaupunki on rangaistusvaatimuksessaan vedonnut siihen, että sijoitus Front Finance Oy:n velkakirjoihin ei ollut ollut ohjeiden tarkoittama vastuullinen sijoitus. Tältä osin kaupunki on vedonnut erityisesti siihen, että suuri osa Front Finance Oy:n rahoittamasta liiketoiminnasta koostui vakuudettomien, nopeasti myönnettävissä olevien kulutusluottojen tarjoamisesta kuluttajille, minkä vuoksi toiminta oli kaupungin arvojen ja toimintaperiaatteiden vastaista. Toiseksi sijoitus ei kaupungin mukaan täyttänyt ohjeiden määräyksiä, koska Front Finance Oy tai Front Capital Oy eivät tekoaikana olleet hyväksyneet YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteita.

Kirjallisena todisteena esitetyistä Kuntaliiton julkaisusta vuodelta 2016 (todiste 2) ilmenee, mitä vastuullisuudella on kuntien sijoitustoiminnassa yleisesti tarkoitettu. Julkaisussa todetaan, että kunnan sijoitustoiminnassa on otettava huomioon julkisyhteisöön kohdistuvat yhteiskunnalliset velvoitteet ja julkishallinnossa hyväksyttävät toimintaperiaatteet. Valitun sijoituskohteen toimiala ja toimintatavat eivät voi olla ristiriidassa kunnan toiminnassa hyväksytyjen arvojen ja menettelytapojen kanssa. Taloudellisten näkökohtien lisäksi kunnan on arvioitava sijoituspäätöstään hyvinvointikriteerein. Vastuullisen sijoittamisen voitiin sanoa olevan vastuuta yksilöstä, ympäristöstä ja yhteiskunnasta (todiste 2). Edellä todetuin tavoin julkaisu ei kuitenkaan ole kuntia sitova.

Hovioikeudessa on esitetty uutena todisteena kaupunginhallituksen päätös 21.11.2011 sosiaalisen luototuksen vakinaistamisesta liitteineen (todiste 42). Todisteesta ilmenee, että kaupunki on vuonna 2010 aloittanut kaupungin vapaaehtoisena tehtävänä sosiaalisen luototuksen palvelukokeilun, ja että

sosiaalinen luototus on hyvien kokemusten myötä vakinaistettu vuonna 2011 tehdyllä päätöksellä. Sosiaalisen luototuksen palvelu on sisältänyt muun muassa luottojen myöntämistä henkilöille, jotka eivät voi saada kohtuuehtoista luottoa muilla tavoin. Luottoa on myönnetty muun ohella velkojen ja perintäkulujen maksuun.

Tekoaikana kaupunginjohtaja ja kaupunginhallituksen esittelijänä toiminut Lotvonen, kaupunginhallituksen puheenjohtaja Ansala, kaupunginhallituksen jäsen Juuruspolti sekä 30.3.2017 pidetyssä kokouksessa läsnä ollut lakimies Lemmetty ovat hovioikeudessa kuultaessa kertoneet, että he eivät olleet vuonna 2017 tulleet tietämään siitä, että Front Finance Oy:n rahoittamien yhtiöiden toiminnasta suuri osa koostui vakuudettomien, korkeakorkoisten kulutusluottojen eli niin kutsuttujen pikavippien myöntämisestä kuluttajille. Heidän nykyisen näkemyksensä mukaan kaupungin sijoitus Front Finance Oy:n velkakirjoihin ei ollut ollut sijoitusohjeissa tarkoitettulla tavalla vastuullinen sijoitus.

Kirjallisena todisteena esitetystä Front Finance Oy:n esitteestä ”Uusi korkosijoittaminen – Front Finance Oy:n velkakirjat sijoituskohteena 1-2017 alkaen” ilmenee, että Front Finance Oy:n sijoitussalkusta kulutusluottojen odotettu osuus on ollut noin 50 prosenttia ja tuleva tavoitteellinen osuus noin 40–60 prosenttia (todiste 6). Näin suuren kulutusluottojen osuuden voidaan sinänsä katsoa olevan ristiriidassa kaupungin harjoittaman sosiaalisen luototuksen tavoitteiden sekä kunnan lakiin perustuvan tehtävän kanssa edistää asukkaidensa hyvinvointia. Hovioikeus katsoo edellä mainittujen todistajien kertomusten perusteella olevan mahdollista, että jos kaupunginhallituksen jäsenillä olisi ollut päätöstä tehdessään tarkemmin tiedossaan Front Finance Oy:n rahoittaman toiminnan luonne, he olisivat saattaneet päätyä pitämään toimintaa sijoitusohjeiden vastuullisuutta koskevien määräysten vastaisena ja jättää sijoituspäätöksen tältä osin tekemättä. Tämä puoltaa tulkintaa, jonka mukaan Välikankaan valmistelemaa sijoitusta Front Finance Oy:n velkakirjoihin ei olisi pidettävä sijoitusohjeiden tarkoittamalla tavalla vastuullisena.

Toisaalta kaupungin sijoitusohjeiden määräykset vastuullisuudesta ovat olleet tasoltaan hyvin yleisiä, ja siten ne ovat jättäneet sijoitustoiminnan harjoittamiseen myös paljon harkintavaltaa. Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate kuitenkin edellyttää, että rikotuksi väitetyn velvollisuuden sisältö on määriteltävissä riittävällä tarkkuudella. Vastuullisuusarvioinnissa huomioon otettavia seikkoja ei ole tekoaikana voimassa olleissa ohjeissa millään tavoin eritelty. Sen sijaan kaupungin vuoden 2022 sijoitusohjeissa on muun muassa määritelty kokonaan pois suljetut sijoituskohteet sekä tiettyjä poissulkevia tekijöitä, joiden osuus yhtiön kokonaisliikevaihdosta saa olla enintään tietyn prosentiosuuden suuruinen. Pikaluottojen osalta tämä osuus on vuoden 2022 ohjeissa määritelty 5 prosenttiin (todiste 44). Tekoaikana voimassa olleet sijoitusohjeet eivät sen sijaan ole antaneet sijoitusten valmistelijalle tarkempia ohjeita siitä, millaiset seikat voivat tehdä sijoituskohteesta sellaisen, että se ei täytä vastuullisuutta koskevia vaatimuksia. Vaikka jälkikäteen arvioituna vakuudettomien kulutusluottojen tarjoamisen voidaan katsoa olevan kaupungin rahoittamana liiketoimintana jossain määrin vastuutonta, hovioikeus katsoo, että Välikankaan ei ole voitu edellyttää kuitenkaan ilman tarkempia määräyksiä ymmärtävän, että kyseiseen toimintaan sijoittaminen olisi yksiselitteisesti ollut kaupungin sijoitusohjeiden vastaista.

Edellä mainittu huomioon ottaen hovioikeus katsoo toisin kuin käräjäoikeus, että Välikankaan valmisteleman sijoituksen Front Finance Oy:n velkakirjoihin

ei voida katsoa olleen sijoitusohjeiden vastuullisuutta koskevien määräysten vastainen yksistään yhtiön rahoittaman toiminnan laadun perusteella. Välikangas ei siten ole tältä osin laiminlyönyt velvollisuuksiaan.

Front Capital Oy tai Front Finance Oy eivät olleet tekoaikana hyväksyneet YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteita. Sijoitusohjeista ilmenee, että kyseisten periaatteiden hyväksyminen ei ole ollut palveluiden tarjoajille asetettu ehdoton edellytys. Hovioikeus katsoo, että ohjeiden sanamuoto huomioon ottaen Front Finance Oy:n ei voida katsoa olleen sijoituskohteena sijoitusohjeiden vastainen myöskään tällä perusteella, eikä Välikangas ole tältä osin rikkonut velvollisuuksiaan.

Sijoituskohteen luonteesta ja vastuullisuudesta kaupunginhallitukselle annettujen tietojen osalta asiaa arvioidaan jäljempänä esittelytekstin arvioinnin yhteydessä.

Onko Välikangas rikkonut sijoitustoiminnan ohjeiden määräyksiä sijoitusten kilpailuttamisesta?

Hovioikeudessa on Välikankaan osalta arvioitavana, onko hän laiminlyönyt kilpailuttaa sijoitukset ohjeiden mukaisesti. Välikangas on itse katsonut, että sijoitusohjeet eivät edellyttäneet kilpailuttamista. Hovioikeus toteaa, että sijoitusohjeiden toteutusta koskevan kohdan 4.2 mukaan sijoituksia tehtäessä tai niitä ulkoistettaessa kaupunki kilpailuttaa eri palveluiden tarjoajia varmistaakseen markkinatilanteen mukaisen palveluiden kustannustason ja palveluntarjoajien sopivuuden. Ohje siten sisältää selvän velvoitteen kilpailuttaa eri palveluiden tarjoajat.

Välikangas on hovioikeudessa kertonut kilpailutuksen osalta, että sijoitusohjeiden valmistuttua vuonna 2013 he olivat Päckilän ja Marjo Jääskön kanssa alkaneet aktiivisesti kartoittaa markkinoita ja selvittää, millaisia kaupungille sopivia tuotteita oli ollut tarjolla. Hän oli laatinut tarjotuista tuotteista kirjallisena todisteena esitetyn taulukon (todiste 17). Taulukkoa oli käytetty myöhemmin markkinakartoituksen pohjana. He olivat seuranneet markkinoita ja katsoneet, miten tuotteet olivat vertautuneet taulukkoon. Hän ei ole osannut sanoa, milloin taulukko oli muotoutunut kirjallisena todisteena esitettyyn muotoon, mutta sen rakentaminen oli aloitettu vuonna 2013. Erillisiä tarjouspyyntöjä ei ollut vuoden 2017 sijoituspäätöksen valmistelussa lähetetty. Kilpailutuksesta ei ollut tarkempia ohjeita. Tarkoituksena oli kuitenkin ollut varmistaa, että tuotteet eivät olleet liian kalliita.

Kirjallisena todisteena esitetyn, edellä mainitun taulukon otsikko on ”Yhteenveto tarjouksista” (todiste 17). Välikangas on esittänyt kyseisen taulukon asianajotoimisto Krogerukselle sen selvittäessä kaupungin toimeksiannon johdosta tapahtumia sekä myös esitutkinnassa poliisille ja ilmoittanut tuolloin kilpailuttaneensa varainhoitajat ennen nyt kysymyksessä olevan päätösesityksen laatimista. Taulukko on kuitenkin Välikankaan ja todistaja Saaren kertomin tavoin laadittu ainakin pääosiltaan jo vuonna 2013. Käräjäoikeuden tuomiossa (s. 50) todetuin tavoin kirjallisena todisteena esitetyistä useiden yhtiöiden ja todistaja Saaren välisistä sähköpostiviesteistä ja tämän laatimasta muistiosta (todiste 18), Saaren kertomuksesta sekä myös Välikankaan omasta kertomuksesta ilmenee, että vuoden 2017 sijoituspäätöksen valmistelussa ei ollut tehty tarjouspyyntöjä taulukossa mainituille yhtiöille tai muillekaan yhtiöille.

Hovioikeus katsoo käräjäoikeuden tavoin asiassa tulleen edellä mainitulla todistelulla selvitetyn, että vuoden 2017 sijoituspäätöksen valmistelussa sijoituskohteita ei ole kilpailutettu millään tavoin. Näin ollen sen arvioiminen, miten valitut sijoituskohteet ovat tuolloin vallinneessa markkinatilanteessa kustannustasoltaan ja sopivuudeltaan vertautuneet muihin mahdollisiin sijoituskohteisiin, ei ole ollut valmistelussa tai päätöksenteossa mahdollista. Välikankaan kertoman mukaista hänen itsensä tekemää markkinatilanteen seuraamista ei voida pitää ohjeissa tarkoitettuna kilpailuttamisena. Koska kilpailutusta ei ole tehty lainkaan, asiassa ei ole tarvetta arvioida sitä, mikä merkitys oli annettava sille seikalle, että ohjeet eivät ole sisältäneet tarkempia määräyksiä kilpailutuksen toteuttamisen tavasta. Näillä lisäyksillä hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion perustelut ja johtopäätökset siitä, että Välikangas on laiminlyönyt sijoitusohjeiden edellyttämän kilpailuttamisen.

Onko kaupunginhallitukselle laadittu esittelyteksti ollut puutteellinen, virheellinen tai harhaanjohtava ja onko päätöksentekijöille annettu riittävät tiedot päätösharkinnan pohjaksi?

Hallintolain 31 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.

Välikangas on laatinut ehdotetuista sijoituskohteista esittelytekstin, jota on käsitelty kaupunginhallituksen kokouksessa 30.3.2017 ja joka on otettu kokouksen pöytäkirjaan (todiste 8). Kaupungin rangaistusvaatimuksessa on vedottu siihen, että laadittu Front Finance Oy:n velkakirjasijoitusta koskenut esittelyteksti on ollut puutteellinen, virheellinen ja harhaanjohtava sekä siihen, että asian esittelijälle tai kaupunginhallituksen jäsenille ei ole esittelytekstissä, kokouksessa esitellyissä dioissa tai kokouksessa suullisesti annettu riittäviä tietoja päätösharkinnan pohjaksi liittyen sijoituksen todelliseen luonteeseen, riskeihin ja sijoitusohjeen vastaisuuteen.

Esittelyteksti kuuluu Front Finance Oy:n velkakirjasijoitusta koskevilta osin seuraavasti: ”Front Capital on suomalainen sijoituspalvelu- ja varainhoitoyhtiö, joka on perustettu vuonna 2006. Asiakkaina ovat instituutiot ja varakkaat yksityishenkilöt. Yhtiö toimii finanssivalvonnan valvonnassa. Yhtiön kautta on sijoitettu yli miljardin euron arvosta varainhoitoon, strukturoituihin tuotteisiin ja pankkien ulkopuoliseen rahoitukseen. Front Capital tarjoaa sijoittamista velkakirjamuodossa pankkien ulkopuoliseen rahoitukseen sijoitusyhtiönsä Front Finance Oy:n taserahoituksen kautta. Front Finance Oy sijoittaa taseestaan edelleen kohteisiin, joita pankit ovat perinteisesti rahoittaneet omasta taseestaan. Sijoittajat pääsevät välillisesti sijoittamaan sijoituskohteisiin, joita ovat mm. yrityslainat, yritystenväliset laskusaamiset, kiinteistö rakentamisen ja -kehittämisen rahoitus ja kotitalouksien kulutusrahoitus. Yhtiön oma pääoma on vähintään 10 % koko pääomasta.” Lisäksi esittelytekstissä on kerrottu vuoden, puolentoista vuoden, kolmen vuoden ja neljän vuoden velkakirjoille kuuden kuukauden välein maksettavien korkojen suuruudesta sekä mahdollisuudesta kohdistaa enintään 10 prosenttia sijoituksista 2,5 prosentin koron suuruiseen likvidisijoitukseen, jonka varat ovat olleet nostettavissa lyhyellä varoitusajalla (todiste 8).

Hovioikeus toteaa ensinnäkin asiassa jääneen näyttämättä, että mikään esittelytekstin kirjauksista olisi suoranaisesti totuudenvastainen, joten syyte on väitetyn esittelytekstin virheellisyyden osalta hylättävä.

Esittelytekstin puutteellisuutena ja harhaanjohtavuutena asiassa on vedottu muun muassa siihen, että esittelytekstissä ei ollut ollut mainintaa sijoituksen riskeistä, siitä että Front Finance Oy oli ollut vastaperustettu yhtiö tai siitä että sijoitus oli epälikvidi, eikä sijoituksella ollut jälkimarkkinoita. Lisäksi on vedottu siihen, että tekstistä ei ollut saanut kokonaiskuvaa Front Finance Oy:n velkakirjasijoitusten luonteesta, että siitä on voinut saada väärän käsityksen Front Finance Oy:n omien sijoituskohteiden luonteesta ja että Front Capital Oy:n ja Front Finance Oy:n omistussuhteet ja asema sijoitusjärjestelyssä ei ollut käynyt tekstistä selkeästi ilmi. Edelleen esittelytekstin puutteina on vedottu siihen, että tekstistä ei ollut käynyt ilmi se seikka, että itse Front Finance Oy ei ollut ollut Finanssivalvonnan valvoma eikä se, että Front Finance Oy:n taserakenteesta 90 prosenttia oli velkarahoitusta.

Välikangas on 23.3.2017 eli päivä ennen kaupunginhallituksen kokousta edeltänyttä listapalaveria, jossa esittelyteksti on hyväksytty, pyytänyt Front Capital Oy:n edustajalta Hartikaiselta kommentteja laatimaansa esittelytekstiin (todiste 9). Hovioikeus katsoo toisin kuin käräjäoikeus, että kommenttien pyytäminen esittelytekstiin sijoitustuotetta tarjoavalta, sen tuntevalta taholta, on sinänsä ollut asianmukaista menettelyä ja sen voidaan katsoa kuuluneen asian perusteelliseen valmisteluun. Asiassa esitetyn todistelun perusteella samanlaista menettelyä on noudatettu myös muiden palveluntarjoajien kanssa. Välikankaan tehtäviin on kuulunut sen arvioiminen, onko ehdotettuja muutoksia syytä tehdä ja mitä asioita esittelytekstistä on syytä ilmetä, jotta se antaa kaupunginhallitukselle sijoituskohteesta oikean ja riittävän kuvan.

Front Capital Oy:n edustaja Hartikainen on tehnyt esittelytekstiin lukuisia muutosehdotuksia, joista osan Välikangas on ottanut käyttöön sellaisenaan ja joista osan hän on jättänyt pois lopullisesta tekstistä. Muutosehdotukset ovat Hartikaisen ja Front Capital Oy:n toimitusjohtajan Rikalan kertomusten perusteella olleet todennäköisesti heidän yhdessä laatimiansa. Välikangas on poistanut Hartikaisen ja Rikalan laatimasta esittelytekstistä muun muassa maininnan Front Capital Oy:n toimimisesta palveluntarjoajana sekä sen, että sijoittajan riskinä on itse Front Finance Oy (todisteet 8 ja 9).

Hovioikeus katsoo käräjäoikeuden tavoin, että esittelytekstistä ei ole asianmukaisen valmistelun edellyttämällä tavalla käynyt ilmi Front Finance Oy:ön sijoituskohteena liittyneet, tavanomaisesta poikenneet riskit. Sijoituskohteen riskejä ja erityisesti riskiä sijoitettavan pääoman menettämisestä ovat edellä ” Sijoitusten turvallisuus ja ohjeiden määräykset sijoitustoiminnan riskeistä” -kohdassa todetuin tavoin lisänneet rahoitetun toimialan lisäksi erityisesti se, että yhtiö on ollut vastaperustettu sekä se, että sijoitus on ollut epälikvidi eikä sillä ole ollut jälkimarkkinoita, mitkä seikat eivät ole ilmenneet esittelytekstistä. Välikangas on sen sijaan nimenomaisesti poistanut Front Capital Oy:n edustajan esittelytekstiin ehdottaman maininnan siitä, että sijoittajan riskinä on Front Finance Oy. Ottaen huomioon, että kysymys on ollut muista sijoituskohteista poikkeavista, yksilöitävissä olleista riskitekijöistä ja siitä, että osa muista sijoituskohteista on ollut kaupungille entuudestaan tuttuja sijoituskohteita, joista on ollut myönteinen kokemus, merkitystä ei ole annettava sille, että myöskään muita sijoituskohteita koskeviin esittelyteksteihin ei ollut otettu mainintoja sijoitusten riskeistä. Esittelyteksti on ollut edellä mainituilta osin puutteellinen. Sen sijaan suoranaista puutteenä ei voida pitää sitä, että teksti ei ollut sisältänyt mainintaa 90 prosentin velkarahoituksesta ottaen huomioon, että teksti on kuitenkin sisältänyt tiedon siitä, että yhtiön oman pääoman osuus on vähintään 10 prosenttia.

Edelleen esittelytekstissä on annettu tietoja lähinnä Front Capital Oy:stä ja

vain hyvin vähän Front Finance Oy:stä, vaikka Front Capital Oy on toiminut ainoastaan palveluntarjoajana ja varsinainen kaupungin sijoituskohde on ollut Front Finance Oy. Annetut tiedot, kuten Front Capital Oy:n perustamisvuosi ja toimiminen Finanssivalvonnan alaisuudessa, ovat pitäneet sinänsä paikkansa. Front Finance Oy:tä koskevilta osin tietoja on kuitenkin tekstissä annettu hyvin niukasti eikä tekstistä ole käynyt ilmi mainittujen yhtiöiden omistussuhteet, mikä tieto olisi voinut selventää yhtiöiden keskinäistä roolia. Tästä syystä sekä yhtiöiden samankaltaiset nimet huomioon ottaen päätöksentekijöille on voinut syntyä esittelytekstin perusteella sijoituskohteesta virheellinen kuva, erityisesti kun otetaan huomioon, että Front Capital Oy:n roolia järjestelyssä ei ole tuotu lopullisessa esittelytekstissä selkeästi esille ja koska tieto Front Capital Oy:n toimimisesta pelkästään palveluntarjoajana on jätetty kokonaan pois esittelytekstistä. Esittelytekstiä voidaan pitää tältä osin harhaanjohtavana. Sen sijaan hovioikeuden näkemyksen mukaan Front Finance Oy ei olisi voinut olla Finanssivalvonnan alainen. Näin ollen maininnan puuttuminen tästä seikasta ei vaikuta harhaanjohtavuutta koskevan asian arviointiin.

Vaikka hovioikeus on edellä todetuin perustein hylännyt syytteen siltä osin kuin kysymys on ollut sijoitusohjeen vastuullisuutta koskevan määräyksen rikkomisesta eri asia on, voidaanko Välikankaan katsoa rikkoneen velvollisuuttaan asian valmistelijana antaa päätöksentekijöille riittävät tiedot sen arvioimiseksi, voidaanko sijoitusta lopulta pitää vastuullisena sijoituksena. Hovioikeus katsoo käräjäoikeuden tavoin, että esittelyteksti on ollut puutteellinen ja harhaanjohtava myös siltä osin, kuin siinä on kuvattu Front Finance Oy:n toimintaa ainoastaan toteamalla sen sijoittavan kohteisiin, joihin pankit ovat perinteisesti sijoittaneet omasta taseestaan sekä luettelemalla mahdollisia sijoituskohteita yleisellä tasolla. Kirjallisena todisteena esitetyistä Front Finance Oy:n esitteistä (todisteet 6–7) ja muun muassa Kauppalehden artikkelista (todiste 10) ilmenee, että kysymys on ollut uudenlaisesta, vaihtoehtoisesta korkosijoittamisesta. Esitteiden mukaan sijoituksista noin puolet kohdistuu kulutusluottoihin ja niissä mainittujen Front Finance Oy:n sijoituskohteina olleiden yhtiöiden tarjoamat kulutusluotot ovat poikenneet ehdoiltaan ja koroiltaan merkittävästi perinteisten pankkien tarjoamista kulutusluotoista (todiste 13, etptk. s. 283–338). Edellä mainitut esitteet ja artikkeli ovat olleet Välikankaan käytettävissä, ja hänen on siten katsottava olleen niiden sekä Hartikaisen kanssa käytyjen tapaamisten perusteella tietoinen edellä mainituista seikoista. Tästä huolimatta kyseisiä, erityisesti sijoituksen vastuullisuuden arviointiin vaikuttavia seikkoja ei ole tuotu esittelytekstissä ilmi millään tavalla.

Esittelyteksti ja sijoitusesitys on edellä todetuin tavoin käsitelty kaupunginhallituksen kokouksessa 30.3.2017. Muun muassa kokoukseen osallistuneiden Ansalan, Lemmetyn ja Juuruspölvén kertomusten sekä kokouksessa esitetyn muun aineiston (todiste 39) perusteella sijoitusten esittelyssä ei ole käsitelty Front Finance Oy:tä tai sen velkakirjasijoituksen luonnetta esittelytekstissä kerrottua tarkemmin eikä asiasta ole herännyt juurikaan keskustelua. Esittelyn on hoitanut kaupunginjohtaja Lotvonen. Välikangas ja Päckilä ovat olleet paikalla kokouksessa vastatakseen mahdollisiin kysymyksiin, ja joitakin lisäkysymyksiä on muun muassa Ansalan ja Juuruspölvén kertomustensa perusteella esitetty. Tästä huolimatta edellä mainitut, esittelytekstin puutteiksi katsotut seikat eivät ole Ansalan, Lemmetyn ja Juuruspölvén kertomusten perusteella tulleet kokouksessa ilmi. Hovioikeuden näkemyksen mukaan päätöksentekijöille annetut tiedot eivät ole antaneet aihetta sijoituskohteen tarkempaa luonnetta tai riskejä koskeville

lisäkysymyksille eivätkä ne muutoinkaan ole olleet omiaan herättämään keskustelua toisin kuin jos valmistelijoiden tiedossa olleet seikat olisi saatettu myös päätöksentekijöiden tietoon.

Hovioikeus toteaa, että Välikangas on sijoituspäätöstä ja esittelytekstiä valmistellessaan tosiasiaa päättänyt, minkä aineiston pohjalta sijoituspäätös tehdään. Toisin kuin esimerkiksi ratkaisussa KKO 2023:17 arvioidussa tilanteessa (kohta 46), kaupunginhallitukselle ei ole nyt käsillä olevassa asiassa annettu päätöksenteon pohjaksi asian ratkaisemisen kannalta tarpeellisia, yksityiskohtaisia tietoja sijoitusehdotusta koskevassa esittelytekstissä, muussa kokouksessa esitetyssä aineistossa tai myöskään suullisesti. Välikangas on siten laiminlyönyt velvollisuutensa ottaa huomioon ja tuoda päätöksentekijöiden tietoon ilman erillistä tiedustelua päätösesitystä valmistelleessaan saamansa olennaiset tiedot erityisesti kohteen riskeistä ja rahoitetun toiminnan luonteesta, eikä sijoituspäätöksen valmistelu siten ole täyttänyt hallintolain 31 §:n 1 momentin edellytyksiä.

Yhteenveto Välikankaan näytetystä menettelystä

Hovioikeus on edellä käräjäoikeuden tavoin katsonut, että Välikangas on ollut esteellinen osallistumaan kaupungin 30.3.2017 tekemän sijoituspäätöksen valmisteluun Front Finance Oy:tä koskevilta osin ja että Välikangas on laiminlyönyt velvollisuutensa ilmoittaa esteellisyydestään. Edelleen Välikangas on laiminlyönyt velvollisuutensa huolehtia siitä, että hänen valmisteleman sijoitus Front Finance Oy:n velkakirjoihin on sijoitusohjeiden turvallisuutta ja riskejä koskevien määräysten mukainen ja että sijoitus on ohjeiden edellyttämällä tavalla kilpailutettu. Lisäksi Välikangas on laiminlyönyt velvollisuutensa huolehtia siitä, että asia on tullut riittävästi ja asianmukaisesti selvitettyksi. Hän on laatinut sijoituskohteesta esittelytekstin, joka on ollut puutteellinen ja harhaanjohtava sekä muutoinkin laiminlyönyt päätöksenteon kannalta merkityksellisten, erityisesti sijoituskohteen riskejä ja sijoituksen luonnetta koskevien seikkojen tuomisen päätöksentekijöiden tietoon.

Hovioikeus on katsonut käräjäoikeuden tavoin, että Välikangas ei ole rikkonut rangaistavalla tavalla velvollisuuksiaan huolehtia siitä, että valmisteltu sijoitus on ollut sijoitusohjeiden likviditeettiä, perusallokaatiota ja hajauttamista koskevien määräysten mukainen.

Hovioikeus on toisin kuin käräjäoikeus katsonut, että valmisteltu sijoitus ei ole ollut sijoitusohjeiden vastuullisuutta koskevien määräysten vastainen, eikä Välikangas ole siten tältä osin rikkonut velvollisuuksiaan.

Hyödyn tavoittelu ja korotettu tahallisuusvaatimus

Rikoslain 40 luvun 7 §:n mukaisen virka-aseman väärinkäyttämisen tunnusmerkistön täytyminen edellyttää, että teon tarkoituksena on ollut hyödyn hankkiminen tekijälle itselleen tai toiselle taikka haitan tai vahingon aiheuttaminen toiselle. Ratkaisussa KKO 2023:17 todetuin tavoin virka-aseman väärinkäyttämiseen liittyy siten erityinen tahallisuusvaatimusta korostava tunnusmerkistötekijä (kohta 28).

Tämänkaltaisen korostetun tahallisuusvaatimuksen täyttymisen on oikeuskäytännössä katsottu edellyttävän tarkoitustahallisuutta, joka on

vakiintuneesti määritelty siten, että tietty laissa mainittu seuraus on toiminnan välitön ja ensisijainen päämäärä. Tarkoitustahallisuuden on katsottu kattavan myös sellaiset välitavoitteet, jotka ovat välttämättömiä varsinaisen päämäärän saavuttamiseksi (KKO 2011:26, kohdat 11–14). Toisaalta tunnusmerkistössä edellytetyn seurauksen ei tarvitse olla tekijän toiminnan ainoa tarkoitus (KKO 2009:59, kohta 11). Korotetun tahallisuusvaatimuksen täyttymistä ei estä se, että tekijällä on toiminnalleen hyödyttämistarkoituksen rinnalla myös luvallisia vaikuttimia, mikäli tunnusmerkistössä tarkoitettua seurauksen, kuten hyödyn hankkimisen tavoittelemisen, on teon ensisijainen vaikutin (KKO 2023:17, kohta 29).

Sitä, liittyykö menettelyyn hyödyttämistarkoitus, joudutaan usein arvioimaan objektiivisista tosiseikoista tehtävien päätelmien perusteella (KKO 2009:59, kohta 11). Ratkaisussa KKO 2023:17 todettiin tavoin vastaajien tarkoitusta arvioitaessa keskeistä oli päätösten sisällön ohella se, mitkä tiedot vastaajilla oli ollut päätöstä tehdessään. Merkitystä oli myös sillä, millä tavoin päätöksenteossa ja sen valmistelussa oli menetelty. Kyseisessä tapauksessa korkein oikeus katsoi, että sille, aiheutuiko päätöksistä jälkikäteen arvioituna yksittäiselle henkilölle tosiasiallista hyötyä tai osoittautuivatko päätökset jälkikäteen arvioituna myös kunnalle hyödyllisiksi, voitiin antaa vain vähäinen merkitys hyödyttämistarkoitusta arvioitaessa. Sen sijaan korkein oikeus katsoi ratkaisevaa olevan vastaajien tarkoitus päätöksiä tehtäessä (kohdat 30–31).

Välikankaalle on vaadittu rangaistusta sillä perusteella, että hän on menettelyllään tavoitellut itselleen taloudellista hyötyä hänen maksamiensa merkintäpalkkioiden pienentymisen sekä hänen sijoittamansa pääoman säilymisen ja korkotulojen saamisen muodossa ainakin 185 925 euroa sekä muuta hyötyä yrittämällä peittää laiminlyöntinsä sijoituspäätöksen valmistelussa. Oikeuskirjallisuudessa todettiin tavoin virka-aseman väärinkäyttämiskokos tunnusmerkistössä tarkoitettulle hyödyille ei ole säädetty mitään laadullisia vaatimuksia, eikä sen tarvitse olla esimerkiksi taloudellista tai laitonta (Frände ym., Keskeiset rikokset, 2023, s. 954).

Hovioikeus on edellä Välikankaan esteellisyyttä arvioitaessa katsonut, että Välikankaalle on ollut odotettavissa kaupunginhallituksen sijoituspäätöksestä erityistä hyötyä sen parannettua jossain määrin sellaisen yrityksen toimintaedellytyksiä, jonka velkakirjoihin hän oli sijoituspäätöstä tehtäessä sijoittanut henkilökohtaista varallisuuttaan 170 000 euroa. Hovioikeus viittaa tältä osin edellä erityisestä hyödystä lausuttuun. Hovioikeus katsoo, että kyseinen hyöty täyttää myös rikoslain 40 luvun 7 §:ssä tarkoitettua hyödyn määritelmän. Välikangas on ollut päätöstä valmistellessaan tietoinen omista sijoituksistaan sekä Aasa Oy:n ja Front Finance Oy:n keskinäisestä yhteydestä. Edelleen hän on valmistellut sijoituspäätöksen pääosin itsenäisesti ja valinnut Front Finance Oy:n sijoituskohteeksi kilpailutusta suorittamatta. Kyseisiin seikkoihin nähden hovioikeus katsoo näytetyksi, että Välikankaan tarkoituksena on ollut hyödyn tavoittelemisen itselleen. Arviota ei muuta toiseksi se, että Välikangas on samalla pitänyt sijoituspäätöstä myös kaupunkia hyödyttävänä.

Hovioikeus katsoo käräjäoikeuden tavoin, että sen arvioiminen, kuinka paljon todennäköisyys Välikankaan omien sijoitusten pääoman ja korkojen takaisinmaksulle on kaupungin sijoituspäätöksen myötä noussut, ei ole esitetyn selvityksen perusteella mahdollista. Välikankaan saaman hyödyn määräksi ei voida katsoa sijoitettua pääomaa tai sille maksettujen korkojen määrää ottaen huomioon ensinnäkin se, että pääoma on ollut Välikankaan omaa varallisuutta sekä toiseksi se, että myös jälkikäteen arvioituna Aasa Oy olisi melko todennäköisesti kyennyt maksamaan hänen sijoittamansa pääoman

ja korot takaisin niiden erääntyessä myös siinä tapauksessa, että kaupunki ei olisi päättänyt sijoittaa varojaan Front Finance Oy:n velkakirjoihin. Välikankaan tavoittelemalle hyödyille ei siten tältä osin voida määritellä taloudellista arvoa.

Merkintäpalkkioiden osalta Front Capital Oy:n edustaja Hartikainen on hovioikeudessa kertonut käräjäoikeuden tuomioon kirjatun lisäksi, että alalla vakiintunut käytäntö oli ollut, että instituutioiden edustajien henkilökohtaiset sijoitukset tehdään samoilla ehdoilla kuin instituutioiden itsensä sijoitukset. Välikangas oli siten saanut sijoituksensa samoilla ehdoilla eli muun muassa samoilla merkintäpalkkioilla kuin hänen edustamansa kaupunki ja säätiöt.

Hovioikeus toteaa, että Välikankaan kaupungin sijoituspäätöksen valmistelun yhteydessä tai sen jälkeen Front Capital Oy:n kautta tekemien sijoitusten merkintäpalkkioihin on Hartikaisen kertomuksesta ilmenevällä tavalla vaikuttanut se, että hän on toiminut Front Capital Oy:ön nähden kaupungin edustajana. Tämän lisäksi merkintäpalkkioihin on voinut vaikuttaa myös Välikankaan toimiminen Rovaniemen kylien kehittämissäätiön edustajana. Kaupungin sijoitus on kuitenkin ollut osaltaan vaikuttamassa Välikankaan 14.2.2017 sekä sen jälkeen tekemien henkilökohtaisten sijoitusten merkintäpalkkioihin, minkä vuoksi Välikankaan voidaan katsoa hyötynneen merkintäpalkkioissaan myös kaupungin sijoituksista. Näillä lisäyksillä hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion perustelut ja johtopäätökset (s. 42–43) siitä, että Välikangas on saanut itselleen hyötyä myös merkintäpalkkioiden osalta.

Siltä osin, että Välikankaan tarkoituksena on ollut hyödyn hankkiminen itselleen myös merkintäpalkkioiden osalta, hovioikeus viittaa käräjäoikeuden tuomioon (s. 43–44) sekä edellä pääoman ja korkojen takaisinmaksuun liittyvän hyödyn tavoittelun osalta lausuttuun. Hyötymistarkoituksen kannalta ei voida katsoa olevan juurikaan merkitystä sillä, että hyötyminen ei ole tapahtunut kaupungin kustannuksella. Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden johtopäätökset (s. 42–43 ja 53) siitä, että merkintäpalkkioita koskevan hyödyn määränä on pidettävä enintään noin 2 025 euroa.

Hovioikeudessa on vedottu uutena seikkana siihen, että Välikangas on tavoitellut menettelyllään myös muuta hyötyä yrittäessään peittää laiminlyöntinsä sijoituspäätöksen valmistelussa. Hovioikeus katsoo, että Välikankaan syytteessä kuvattua menettelyä sijoituspäätöksen valmistelussa on arvioitava kokonaisuutena, jolla on ollut yhtenäinen päämäärä. Näin ollen Välikankaan valmistelun ajallisesti myöhemmissä vaiheissa tekemien laiminlyöntien tarkoituksena ei voida katsoa olleen aikaisempien laiminlyöntien peittäminen. Syyte on tältä osin hylättävä.

Tahallisuus

Välikangas on osallistuessaan edellä todetuin tavoin päätöksenteon valmisteluun rikkonut virkatoiminnassa noudatettaviin säännöksiin ja määräyksiin perustuvan velvollisuutensa hankkiakseen itselleen hyötyä. Näin ollen Välikankaan menettely täyttää rikoslain 40 luvun 7 §:n 1 momentin mukaisen virka-aseman väärinkäyttämisen tunnusmerkistön.

Asiassa on siten seuraavaksi arvioitava sitä, onko Välikangas rikkonut velvollisuuksiaan tahallisesti vai huolimattomuudesta. Hovioikeus on edellä katsonut, että hyötymistarkoituksen osalta tahallisuusvaatimuksen asettamat edellytykset täyttyvät. Mikäli Välikankaan katsotaan menetelleen tahallisesti,

asiassa on vielä arvioitava sitä, onko virka-aseman väärinkäyttämistä pidettävä törkeänä.

Korkein oikeus on virkavelvollisuuden rikkomista koskevassa ratkaisukäytännössään katsonut tuomitsemisen edellyttävän, että virkamies on arvioitavana olevassa tilanteessa tarkoittanut menetellä lain vastaisesti tai että hänen oli ainakin täytynyt mieltää menettelevänsä lain vastaisesti (KKO 2017:92, kohta 63, KKO 2008:90, kohta 7). Ratkaisussa KKO 2023:17 todetuin tavoin tahallisuus joudutaan usein päättelemään tapauksen objektiivisista tosiseikoista (kohta 62).

Hovioikeus toteaa, että Välikankaan käytettävissä on ollut kirjallisena todisteena esitetty Front Finance Oy:n esitemateriaali (todisteet 6 ja 7) sekä Kauppalehden Front Finance Oy:tä koskeva artikkeli (todiste 10). Hän on tavannut Front Capital Oy:n edustajan Hartikaisen henkilökohtaisesti 13.2.2017 ja 29.3.2017 keskustellakseen kaupungin varojen sijoittamisesta Front Finance Oy:ön ja he ovat lisäksi pitäneet yhteyttä myös puhelimitse ja sähköpostitse (todiste 9). Hänellä on siten ollut käytettävissään sijoituspäätöksen valmistelun kannalta merkitykselliset tiedot. Edelleen hänellä on ollut tehtäväkuvansa, pitkän kokemuksensa ja muun muassa Hartikaisen kertomuksesta ilmenevän asiantuntemuksensa perusteella edellytykset ymmärtää saamiensa tietojen merkitys sekä se, että sijoituskohde ei ole ollut kaupungin sijoitusohjeiden mukainen. Lisäksi hän on ollut tietoinen omista sijoituksistaan ja niistä aiheutuvasta esteellisyydestään sekä kilpailutuksen toimittamatta jättämisestä. Tästä huolimatta Välikangas ei ole tuonut kaupunginhallituksen tietoon mitään edellä mainituista seikoista. Näillä lisäyksillä hovioikeus hyväksyy kärjäoikeuden tuomion perustelut ja johtopäätökset (s. 52) siitä, että Välikangas on rikkonut velvollisuuksiaan tahallisesti.

Teon törkeysarvostelu

Rikoslain 40 luvun 8 §:n mukaan virkamies tuomitaan törkeästä virka-aseman väärinkäyttämisestä muun muassa silloin, jos virka-aseman väärinkäyttämällä tavoitellaan huomattavan suurta hyötyä (1 kohta) tai jos rikos tehdään erityisen suunnitelmallisesti tai häikäilemättömästi (3 kohta). Lisäksi edellytetään, että rikos on myös kokonaisuutena arvostelleen törkeä.

Välikankaan tavoitteleman hyödyn määrää ei edellä todetuin tavoin voida määritellä tarkasti. Lain esitöiden mukaan harkittaessa, onko tavoiteltua hyötyä pidettävä huomattavana, huomio on kiinnitettävä ensisijaisesti hyödyn arvoon yleisen mittapuun mukaan (HE 58/1988 vp, s. 64).

Oikeuskirjallisuuden mukaan huomattavan suureksi voitaisiin katsoa myös hyöty, jonka saavuttaminen muulla tavoin olisi erityisen vaikeata (Lappi-Seppälä ym., Rikosoikeus, 2022, s. 1403).

Hovioikeus katsoo kärjäoikeuden tavoin (s. 52–53), että Välikankaan merkintäpalkkioiden säästönä saamaa hyötyä ei ole pidettävä rikoslain 40 luvun 8 §:n 1 kohdassa tarkoitettuna huomattavan suurena hyötynä. Tällaisena ei voida hovioikeuden näkemyksen mukaan pitää myöskään hänen henkilökohtaisten sijoitusten takaisinmaksun todennäköisyyden vähäisenä parantumisenä saamaa hyötyä. Vaikka kyseistä hyötyä olisi ollut vaikea saavuttaa muilla tavoin, ei sijoitusten takaisinmaksun todennäköisyyden voida katsoa parantuneen siinä määrin merkittävästi, että tavoiteltua hyötyä voitaisiin pitää tunnusmerkistössä tarkoitettulla tavalla huomattavan suurena.

Rikoslain 40 luvun 8 §:n 1 kohdan mukainen ankaroittamisperuste ei siten täyty.

Oikeuskirjallisuudessa esitettyjen näkemysten mukaan rikoslain 40 luvun 8 §:n 3 kohdassa tarkoitettua erityistä suunnitelmallisuutta osoittaa esimerkiksi laajojen valmistelutoimien tekeminen rikoksen toteuttamiseksi, ryhtyminen etukäteen erityisiin toimiin rikoksen paljastumisen vaikeuttamiseksi tai toistuvaan rikolliseen toimintaan tähtääminen (Viljanen, Virkarikokset ja julkisyhteisön työntekijän rikokset, 1990, s. 431 ja Frände ym., Keskeiset rikokset, 2023, s. 977). Välikangas ei ole käsillä olevassa asiassa tehnyt erityisiä valmistelutoimia tai rikoksen paljastumisen vaikeuttamiseen tähtääviä toimia. Hovioikeus katsoo, että suunnitelmallisuutta ei ilmennä myöskään yksistään valmisteluprosessin monivaiheisuus tai ajallinen kesto taikka jo aikaisemmin laaditun yhteenvetotaulukon esittäminen selvityksenä sijoitusten kilpailuttamisesta. Välikankaan ei ole katsottava menetelleen asiassa edellä mainitussa lainkohdassa tarkoitettuun tavoin erityisen suunnitelmallisesti.

Häikäilemättömyyden on taas oikeuskirjallisuudessa katsottu viittaavan erityiseen röyhkeyteen tai erityiseen piittaamattomuuteen uhrin kärsimyksestä. Oikeuskirjallisuuden kannan mukaan kyseinen kohta on otettu lakiin erityisesti vapautta tai ruumiillista koskemattomuutta loukkaavia virka-aseman väärinkäyttämisiä silmällä pitäen (Lappi-Seppälä ym., Rikosoikeus, 2022, s. 1404 ja Viljanen, Virkarikokset ja julkisyhteisön työntekijöiden rikokset, 1990, s. 432). Toisaalta on katsottu, että myös muunlainen menettely voi tulla kysymykseen. Mahdollisena esimerkkinä häikäilemättömyydestä on mainittu rikoksentehtäjän osallistuminen päätöksentekoon tietoisena omasta esteellisyydestään (Frände ym., Keskeiset rikokset, 2023, s. 978).

Hovioikeus toteaa, että Välikangas on osallistunut päätöksen valmisteluun tietoisena merkittävistä henkilökohtaisista sijoituksistaan ja niistä aiheutuneesta esteellisyydestään. Hän on tosiasiasa valinnut pääosin itsenäisesti ja ilman sijoituskohteiden kilpailuttamista Front Finance Oy:n velkakirjat yhdeksi sijoituskohteeksi ja tehty sijoituspäätös on tältä osin edellä todettu tavoin hyödyttänyt Välikangasta itseään. Hovioikeus katsoo, että Välikankaan menettelyä voidaan pitää rikoslain 40 luvun 8 §:n 3 kohdan mukaisen ankaroittamisperusteen täyttävällä tavalla häikäilemättömänä.

Asiassa on vielä arvioitava sitä, onko Välikankaan menettelyä pidettävä kokonaisuutena arvostellen törkeänä. Kokonaistörkeyden puolesta voidaan katsoa puhuvan se, että kysymys on ollut arvoltaan merkittävästä, julkisin varoin tehtävästä sijoituspäätöksestä, jonka valmistelu on ollut pääasiassa Välikankaan vastuulla. Päätöksen myötä kaupungin varoja on sijoitettu suuri määrä kohteeseen, joka ei ole täyttänyt sijoitusohjeiden turvallisuutta ja riskejä koskevia määräyksiä ja sijoitusten kohteena ollut yhtiö onkin ajautunut myöhemmin maksuvaikeuksiin aiheuttaen kaupungille vahinkoa jäljempänä todettavin tavoin. Välikangas on myös itse jossain määrin hyötynyt tehdystä päätöksestä.

Toisaalta kokonaistörkeyttä vastaan puhuvana seikkana voidaan ottaa huomioon se, että Välikankaan ei voida katsoa tavoitelleen hyötyä kaupungin kustannuksella tai aiheuttaneen tarkoituksella kaupungille vahinkoa. Hän on myös voinut pitää Front Finance Oy:n velkakirjoja luvatus korkean tuottoprosentin vuoksi kaupungin näkökulmasta kilpailukykyisenä, joskin tavanomaista ja ohjeiden sallimaa riskialttiimpana sijoituskohteena. Välikangas ei ole myöskään valmisteluprosessissa esimerkiksi antanut muille päätöstä valmistelleille henkilöille tai päätöksentekijöille valheellisia tietoja. Toisaalta hänen tekonsa moitittavuus perustuu tältä osin olennaisten tietojen

antamatta jättämiseen sekä harhaanjohtavaan esitystapaan. Välikankaan menettelyllään tavoittelema hyöty on lisäksi ollut taloudelliselta arvoltaan suhteellisen vähäistä.

Edellä mainittuja seikkoja kokonaisuutena arvioituaan hovioikeus katsoo, että kokonaistörkeyttä vastaan puhuvia seikkoja on pidettävä sen puolesta puhuvia seikkoja painavampina. Koska tekoa ei ole pidettävä kokonaisuutena arvostellen törkeänä, syyte törkeästä virka-aseman väärinkäyttämisestä kohdassa 1 on hylättävä. Välikankaan menettely täyttää siten virka-aseman väärinkäyttämisen tunnusmerkistön.

Syyteoikeuden vanhentuminen

Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion perustelut ja johtopäätökset (s. 53) siitä, että syyteoikeus kohdassa 1 on vanhentunut virka-aseman väärinkäyttämisen osalta.

Onko Välikangas syyllistynyt törkeään petokseen tai petokseen kohdassa 1?

Kaupunki on hovioikeudessa asianomistajan asemassa esittänyt kohdassa 1 toissijaisen rangaistusvaatimuksen törkeästä petoksesta tai viimesijaisesti petoksesta, mikäli hovioikeus katsoisi, että ensisijaisen rangaistusvaatimuksen mukaista virka-aseman väärinkäyttämiskokoksen tunnusmerkistöä ei voitaisi soveltaa asiassa. Kaupungin korvausvaatimus on muun ohella perustunut toissijaisesti myös Välikankaan ensisijaisessa rangaistusvaatimuksessa kuvattuun rangaistavaksi säädettyyn menettelyyn, mikäli teon katsottaisiin täyttäneen ainoastaan perusmuotoisen virka-aseman väärinkäyttämisen tunnusmerkistön ja olleen siten vanhentunut.

Hovioikeus on edellä todennut Välikankaan menetelleen pääosin kaupungin ensisijaisessa rangaistusvaatimuksessa kuvatulla tavalla ja hänen menettelynsä täyttäneen rangaistavaksi säädetyn teon eli virka-aseman väärinkäyttämisen tunnusmerkistön. Koska Välikankaan menettelyyn on hovioikeudessa katsottu voitavan soveltaa kaupungin ensisijaisen vaatimuksen mukaista tunnusmerkistöä, hovioikeus katsoo, että asiassa ei ole tarpeen lausua siitä, onko Välikangas menetellyt asianomistajan toissijaisessa ja viimesijaisessa rangaistusvaatimuksessa kuvatuin tavoin ja siten syyllistynyt menettelyllään petosrikokseen.

Onko Päckilä syyllistynyt virkavelvollisuuden rikkomiseen kohdassa 3?

Päckilän tehtävistä ja velvollisuuksista yleisesti

Päckilä on häntä hovioikeudessa kuultaessa kertonut, että hänellä ei ollut sijoitustoimintaan liittyvää koulutusta eikä kokemusta. Kertomuksesta on käynyt ilmi, että hänet oli kuitenkin jo vuonna 2001 valittu talouspäälliköksi ja vuonna 2005 sosiaali- ja terveystoimen talousjohtajaksi ja myöhemmin Rovaniemen kaupungin ja maalaiskunnan yhdistyttyä talous- ja suunnitteluosastolle suunnittelupäälliköksi. Vuonna 2007 tai 2008 hän oli sijaistanut kaupunginkamreeria ja hänet oli valittu myöhemmin hoitamaan kyseistä virkaa. Vuonna 2016 kaupungin hallintoa oli jaettu eri yksiköihin, jolloin oli perustettu talous- ja kehittämissyksikkö ja jonka esihenkilöksi hänet oli tuolloin valittu. Päckilän keskeisenä tehtävä oli ollut talous- ja

kehityksyksikön esihenkilönä toimiminen, missä tehtävässä hän oli oman arvionsa mukaan käyttänyt puolet työajastaan seurantaan ja puolet eri päätösten valmisteluun. Varsinaisten sijoituspäätösten tekeminen ei ollut ollut yleistä ja Päckilän mukaan nyt kysymyksessä oleva pitkäaikainen sijoituspäätös oli ollut vasta toinen hänen valmistelemlänsä. Päckilän työtehtävistä ovat kertoneet Päckilän lisäksi todistajina kuullut Juotasniemi ja Laitinen. Kertomusten perusteella on todettavissa, että Päckilän työtehtävät ovat olleet tekoajankohtana laajat ja niitä on ollut runsaasti.

Toimivallan ylittäminen

Tältä osin asiassa on kysymys hovioikeudessa tarkennetun syytteen teonkuvauksen toisesta kappaleesta eli siitä, onko Päckilä voinut toimivaltansa rajoissa sijoittaa 31.5.2017–30.9.2019 tekemillään päätöksillä Front Finance Oy:n velkakirjoihin tehtyjen sijoitusten tuottamat korot edelleen Front Finance Oy:n 36 kuukauden velkakirjoihin.

Rovaniemen kaupungin vuosia 2017 ja 2019 koskevien talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden (todisteet 26 ja 27) kohdan 3.5 mukaan pitkäaikaisista rahoitussijoituksista päättää kaupunginhallitus ja lyhytaikaisesta kassavarojen sijoittamisesta kaupunginkamreeri. Rovaniemen kaupungin 1.6.2017 voimaan tulleen hallintosäännön (todiste 29) 34 §:n mukaan kaupunginkamreerin toimivaltaan on kuulunut muun muassa lyhytaikaisten kassavarojen sijoittaminen.

Käräjäoikeuden (s. 55) toteamin tavoin korkojen uudelleen sijoituksissa ei ole ollut kysymys lyhytaikaisten kassavarojen sijoittamisesta. Päckilä on myös itse todennut tämän seikan sinänsä riidattomaksi. Hovioikeus katsoo, että Päckilällä ei voida katsoa lähtökohtaisesti olleen edellä mainittujen kaupungin sääntöjen perusteella toimivaltaa korkojen pitkäaikaiseen sijoittamiseen.

Päckilä itse on katsonut, että hän oli toteuttanut Rovaniemen kaupungissa voimassa ollutta käytäntöä pysyttämällä sijoituksesta kertyneet tuotot kaupunginhallituksen 30.3.2017 päättämässä sijoituskohteessa ja että korkojen uudelleen sijoituksissa oli ollut kysymys hänen virkatehtäviinsä kuuluvasta käytännön rahatoimen hoitamisesta.

Todistajat Lotvonen ja Raappana ovat tältä osin hovioikeudessa kertoneet Päckilän tekemistä korkojen uudelleen sijoituksista samoin kuin käräjäoikeuden tuomioon (sivu 55) on kirjattu. Lotvosen mukaan toimintatapa oli ollut käytössä jo ennen kuin hän oli aloittanut kaupunginjohtajana. Hovioikeus katsoo, että Lotvosen ja Raappanan kertomukset tukevat sitä Päckilän kertomaa seikkaa, että pitkäaikaisten sijoitusten korot oli ollut tapana pitää samassa sijoituksessa, jolloin sijoituksen koroille kertyi korkoa. Päckilän kertomusta tukee niin ikään se KPMG:n laatimasta Rovaniemen kaupungin sijoitustoimintaa koskevasta tarkastusraportista (todiste 48) ilmenevä seikka, että Rovaniemen kaupungilla on ollut käytäntönä sijoittaa tuottoa uudelleen tuottojen kotiutusten asemesta ja että uudelleen sijoittamista on tehty muissakin tilanteissa kuin mitä Krogeruksen selvityksessä (todiste 13) on nostettu esiin.

Edellä todetun perusteella hovioikeus katsoo kuten käräjäoikeus (s. 55), että kyseisessä tilanteessa Päckilältä ei ole voitu edellyttää poikkeamista Rovaniemen kaupungin toteuttamasta ja ylläpitämästä tosiasiallisesta sijoituskäytännöstä. Päckilällä on siten katsottava olleen tosiasialliseen

käytäntöön perustuva toimivalta tehdä nyt kysymyksessä olevat korkojen uudelleen sijoittamiset, eikä menettelyä voida tältä osin lukea Päckilän syyksi.

Viranhaltijapäätösten tekemisen laiminlyönti

Tältä osin asiassa on kysymys hovioikeudessa tarkennetun syytteen teonkuvauksen kolmannesta kappaleesta eli siitä, olisiko Päckilän tullut laatia edellä toimivallan ylittäminen -kohdassa käsitellyistä korkosijoituksista sekä 31.5.2017 ja 5.4.2018 tekemistään erillisistä sijoituksista kirjalliset viranhaltijapäätökset ja ilmoittaa niistä kaupunginhallitukselle.

Asiassa on vedottu siihen, että kyseisiä velvoitteita ei ole säännelty laillisuusperiaatteen edellyttämällä tavalla riittävän täsmällisesti, minkä perusteella Päckilällä ei olisi ollut velvollisuutta laatia viranhaltijapäätöksiä. Lisäksi Päckilä on katsonut, että joka tapauksessa korkosijoitusten osalta päätöksiä ei ollut tarvinnut tehdä, koska kaupunginhallitus oli tehnyt kyseistä sijoitusta koskevan niin sanotun pohjapäätöksen 30.3.2017 ja kahden muun sijoituksen osalta päätösten puuttumiseen oli voinut vaikuttaa 1.1.2017 Rovaniemen kaupungissa käyttöön otettu CaseM-järjestelmä.

Rangaistusvaatimuksen perusteena kaupunki on vedonnut seuraaviin säännöksiin. Rovaniemen kaupungin 1.1.2016 voimaan tulleen hallintosäännön 55 §:n (todiste 28) mukaan kukin viranhaltija allekirjoittaa päätösvaltansa nojalla tekemänsä päätökset ja niihin liittyvät sopimukset sekä sitoumukset. Hallintosäännön 58 §:n mukaan viranomaisen on ilmoitettava kaupunginhallitukselle päätöksensä sellaisissa asioissa, jotka voidaan ottaa lautakunnan käsiteltäväksi. Rovaniemen kaupungin 1.6.2017 voimaan tulleen hallintosäännön (todiste 29) 155 §:n mukaan sopimus tulee tehdä kirjallisesti ja se tulee Rovaniemen kaupunkia sitovaksi kun toimivaltainen viranomaisen allekirjoittaa. Yli 5 000 euron arvoiset sopimukset on ennen allekirjoittamistaan hyväksyttävä allekirjoitettavaksi toimielimen tai viranhaltijan päätöksellä. Viimeksi mainitun hallintosäännön 39 §:n mukaan kaupunginhallituksen alaisen viranomaisen on ilmoitettava kaupunginhallitukselle tekemistään ottokelpoisista päätöksistä lukuun ottamatta sellaisia asioita tai asiaryhmiä, joista kaupunginhallitus on päättänyt, että se ei käytä otto-oikeuttaan. Lisäksi talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden (todisteet 26 ja 27) kohdan 3.3 mukaan kaikki sopimukset on laadittava kirjallisesti, ja ne tulevat Rovaniemen kaupunkia sitoviksi kun ne on allekirjoitettu toimivaltaisen viranomaisen toimesta.

Hovioikeus toteaa asiassa olevan riidatonta, että Päckilä ei ole tehnyt sanottuja kirjallisia viranhaltijapäätöksiä. Edellä vedottujen ohjeiden sisältämien säännösten perusteella on ainakin jälkikäteen ajateltavissa, että säännösten tarkoituksena on voinut olla, että viranomaisen tulee laatia kirjallinen päätös ja että näistä päätöksistä ilmoitetaan kaupunginhallitukselle. Toisaalta edellisessä kohdassa selostetun kaupungin tosiasiallisen käytännön perusteella, josta myös nyt väitetyn menettelyn kohdalla ovat kertoneet Päckilä ja Lotvonen, asian käsittelyssä hovioikeudessa on jäänyt epäselväksi, mitkä asiat ovat edellyttäneet viranhaltijapäätöksen tekemistä ja mitkä eivät. Lisäksi todistajana kuultu Laitinen on kertonut toimineensa vuosina 2006–2022 kaupunginsihteerinä ja todennut, että hänen aikanaan kaupungissa ei ollut tehty rahoitusta koskevia viranhaltijapäätöksiä, mutta niiden tekemisen tarpeellisuudesta oli kyllä keskusteltu. Edellä todetun perusteella hovioikeus katsoo käräjäoikeuden tavoin (s. 56), että kaupungin käytäntö on tältä osin vaihdellut eikä viranhaltijapäätösten tekemistä koskevat säännökset ole olleet

riittävän täsmällisesti määriteltyjä. Kuvatussa tilanteessa Päckilää kohtaan ei voi perustaa rikosvastuuta. Ottaen lisäksi huomioon, että Laitisen mukaan osasta sijoituksia koskevista ratkaisuista syntyi joka tapauksessa kirjanpitoon tosite, hovioikeus katsoo, että Päckilän menettely tulisi arvioitavaksi lähinnä hallinnollisena virheenä. Syyte on siten hylättävä kokonaisuudessaan myös tämän väitetyn menettelyn osalta.

Uudelleensijoitusten sijoitusohjeiden vastaisuus

Tältä osin asiassa on kysymys hovioikeudessa tarkennetun syytteen teonkuvauksen neljännessä kappaleesta.

Hovioikeus toteaa, että se on jo edellä Välikankaan kohdan 1 syytettä ja jäljemmin Päckilän kohdan 2A menettelyä koskevissa perusteluissa ottanut kantaa sijoitustoiminnan ohjeiden vastaisuuteen ja niihin kohdistuneeseen valvontavelvollisuuden laiminlyöntiin.

Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden perustelut ja johtopäätöksen sivulta 56 ja katsoo, että asiaa ei voida ottaa enää tältä osin uudelleen arvioitavaksi rikosoikeudellisen vastuun synnyttävällä tavalla.

Raportoinnin laiminlyöminen

Uutena seikkana hovioikeudessa on vedottu kohdan 3 tarkennetun teonkuvauksen viidenteen kappaleeseen, jonka mukaan Päckilä on laiminlyönyt velvollisuutensa raportoida tuottojen ja riskien kehityksestä.

Kaupungin sijoitustoiminnan ohjeiden (todiste 1) kohdan 1.1 mukaan sijoitustoiminnan laatua ja sisältöä seurataan säännöllisellä ja laajuudeltaan koko toiminnan kattavalla järjestelmällä siten, että hallinto on selvillä riittävällä tarkkuudella sijoitusomaisuuden riskeistä ja tuottokehityksestä. Ohjeiden kohdan 4.3 mukaan sijoitussalkkujen raportointi järjestetään siten, että voidaan luotettavasti ja ajantasaisesti seurata koko sijoitusomaisuuden ja sijoitussalkkujen tuottoa ja riskejä. Kaupunginhallitukselle raportoidaan vähintään osavuosikatsausten yhteydessä yksityiskohtainen selvitys tuottojen ja riskien kehityksestä.

Rovaniemen kaupungin 1.6.2017 voimaan tulleen hallintosäännön (todiste 29) 83 §:n mukaan kaupunginjohtaja sekä toimialojen johtavat viranhaltijat vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta ja tuloksellisuudesta toimialallaan ja muun ohessa raportoivat kaupunginhallituksen antamien ohjeiden mukaan.

Vuoden 2017 ja 2019 talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden kohdan 3.1 mukaan kaupunginjohtaja vastaa siitä, että kaupunginhallitus saa kuukausittain tiedoksi talouskatsauksen ja vähintään kaksi kertaa vuodessa käsiteltäväkseen talousarvion osavuosikatsauksen.

Päckilä on tältä osin kertonut, että sijoitusten tilanne näkyi kirjanpidossa ja ajantasainen tieto oli aina ollut saatavissa. Jokaisen varainhoitajan osalta oli tehty koonti sijoitusvarallisuudesta sekä tuotosta ja nämä tiedot olivat olleet kaupunginhallituksen käytettävissä ja se olisi voinut tarvittaessa viedä asioita eteenpäin. Hän oli itse ollut mukana varainhoitajien pitämässä

tiedotustilaisuuksissa, joita oli pidetty asialistan ulkopuolella kaupunginhallituksen kokousten alussa. Front Finance Oy:n kohdalla oli käynyt niin, että yhtiö oli maksanut pääoman korot ajallaan viimeistä maksukertaa lukuun ottamatta. Heti, kun hän oli saanut helmikuussa 2020 tietoa yhtiön maksuvaikeuksista, hän oli tiedottanut asiasta kaupunginjohtajaa ja käynyt asian tämän kanssa läpi.

Todistaja Sandgren on kertonut toimineensa Rovaniemen kaupungin konsernitalouspäällikkönä neljän vuoden ajan. Sandgrenin mukaan kaupungin käytössä oli ollut raportointijärjestelmä jo vuonna 2017, mutta sieltä oli puuttunut muun muassa vertailutietoja. Nytemmin järjestelmä oli täsmällisempi. Samoista havainnoista on kertonut myös todistaja Saari.

Todistajana kuultu Juuruspolvi on ollut kaupunginhallituksen jäsen vuodesta 2008 lukien ja lisäksi tekoajankohtana kaupunginhallituksen varapuheenjohtaja. Juuruspolvi on kertonut pyytäneensä suullisesti ensimmäisen kerran jo kesäkuussa 2017 kaupunginhallituksen kokouksissa kirjallista raporttia kaupungin sijoituksista niitä koskaan saamatta. Suullisten pyyntöjen lisäksi hän ei ollut tehnyt muuta saadakseen tarkempia tietoja sijoituksista.

Laitisen kertomuksesta on tältä osin käynyt ilmi, että Evli Pankki Oyj:n ja Taaleri Oyj:n sijoitussalkkujen hoitajat olivat käyneet noin kerran vuodessa suullisesti raportoimassa kaupunginhallituksen kokousten yhteydessä heidän hoidossaan olevista sijoituksista, mutta kyseisiä raportointitilaisuuksia ei ollut kirjattu kaupunginhallituksen pöytäkirjoihin. Hovioikeus toteaa, että kysymys on ollut samoista tilaisuuksista, joista myös Päckilä on kertonut. Näissä tilaisuuksissa oli ollut mukana aina kaupunginkamreeri ja konsernihoitaja. Laitisen mukaan Juuruspolven kertoma suullinen pyyntö sijoitusten raportoinnista oli esitetty vasta vuonna 2020. Aiemmin tällaista pyyntöä ei ollut esitetty eikä asiasta ollut Laitisen käsityksen mukaan ollut edes keskustelua. Mikäli tällaisia pyyntöjä olisi esitetty, ne olisivat menneet kaupunginhallituksen puheenjohtajan kautta esittelijöille, joiden tehtävänä olisi ollut siirtää ne viranhaltijoille. Nytemmin, sen ollessa tarkoituksenmukaista, raportoinneista tehtiin pöytäkirjoihin merkintä.

Hovioikeus toteaa, että Päckilän velvollisuus raportoida perustuu edellä viitattuun hallintosäännön kohtaan 83 §. Kuitenkaan tässä tai muissa edellä viitatuissa raportointia koskevissa ohjeissa ei ole tarkemmin yksilöity, miten ja milloin Päckilän olisi tullut raportoida sijoitusten tuottojen ja riskien kehityksestä. Tältä osin Päckilälle on jäänyt asiassa harkintavaltaa. Sen sijaan sääntöihin on selkeästi kirjattu, että kuukausittainen talouskatsaus ja osavuosikatsaukset kaupunginhallitukselle ovat olleet kaupunginjohtajan vastuulla. Hovioikeus katsoo, että asiassa on tullut Päckilän, Sandgrenin, Saaren ja Laitisen kertomalla tavalla ilmi, että kaupungin käytössä on ollut raportointijärjestelmä jo vuonna 2017 ja Päckilä on tarkempien ohjeiden puuttuessa kuitenkin jollain tavoin raportoinut sijoituksista ja toiminut myös Front Finance Oy:n sijoitusten kohdalla sinänsä vastuullisesti tuomalla välittömästi kaupunginjohtajan tietoon yrityksessä ilmenneet ongelmat.

Edellä todetun perusteella hovioikeus katsoo, että asiassa on jäänyt näyttämättä, että Päckilä ei olisi antanut tietoa sijoituksista siten kun edellä viitatus kaupungin omat säännökset ovat edellyttäneet, eikä hänen siten voida laiminlyöneen raportointivelvollisuuttaan. Syyte on hylättävä myös raportointiin kohdistuneen moitteen osalta.

Syytteen hylkääminen

Näillä tarkennuksilla ja lisäyksillä hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden perustelut ja johtopäätökset myös menettelyn syyksiluettavuudesta ja katsoo kuten käräjäoikeus (s. 54–57), että syyte kohdassa 3 on kokonaan hylättävä.

Yksityisoikeudelliset korvaukset

Sovellettavat säännökset

Työntekijän on vahingonkorvauslain 4 luvun 1 §:n 3 momentin ja työsopimuslain 12 luvun 3 momentin perusteella korvattava työnantajalle työssään tahallaan tai huolimattomuudesta aiheuttamansa vahinko vahingonkorvauslain 4 luvun 1 §:ssä säädettyjen perusteiden mukaisesti. Vahingonkorvauslain 4 luvun 2 §:n 1 momentin perusteella myös virkamiehen velvollisuutta korvata virassaan virheellään tai laiminlyönnillään aiheuttamansa vahinko arvioidaan 1 §:n perusteiden mukaisesti.

Vahingonkorvauslain 4 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan vahingosta, jonka työntekijä työssään virheellään tai laiminlyönnillään aiheuttaa, hän on velvollinen korvaamaan määrän, joka harkitaan kohtuulliseksi ottamalla huomioon vahingon suuruus, teon laatu, vahingon aiheuttajan asema, vahingon kärsineen tarve sekä muut olosuhteet. Jos työntekijän viaksi jää vain lievä tuottamus, ei vahingonkorvausta ole tuomittava. Pykälän 2 momentin mukaan täysi korvaus on tuomittava, jos vahinko on aiheutettu tahallisesti, jollei erityisistä syistä harkita kohtuulliseksi alentaa korvausta.

Vahingonkorvauslain 5 luvun 1 §:n perusteella vahingonkorvaus käsittää hyvityksen henkilö- ja esinevahingosta sekä tietyin edellytyksin kärsimyksestä. Milloin vahinko on aiheutettu rangaistavaksi säädetyllä teolla tai julkista valtaa käytettäessä taikka milloin muissa tapauksissa on erittäin painavia syitä, käsittää vahingonkorvaus hyvityksen myös sellaisesta taloudellisesta vahingosta, joka ei ole yhteydessä henkilö- tai esinevahinkoon (niin kutsuttu puhdas varallisuusvahinko).

Onko Päckilän menettely 30.3.2017 tehdyn sijoituspäätöksen valmistelussa täyttänyt rangaistavaksi säädetyn teon tunnusmerkistön kohdassa 2A?*Kysymyksenasettelu hovioikeudessa*

Hovioikeus on edellä todetuina perusteina katsonut, että Välikangas on muun ohessa laiminlyönyt velvollisuutensa huolehtia siitä, että hänen valmistelemansa sijoitus Front Finance Oy:n velkakirjoihin on ollut sijoitusohjeiden turvallisuutta ja riskejä koskevien määräysten mukainen ja että sijoitus on ollut sijoitusohjeiden edellyttämällä tavalla kilpailutettu. Lisäksi Välikangas on laiminlyönyt velvollisuutensa huolehtia siitä, että asia on tullut päätöksentekijöille riittävästi ja asianmukaisesti selvitettyksi. Välikangas on laatinut sijoituskohteesta esittelytekstin, joka on ollut puutteellinen ja harhaanjohtava sekä muutoinkin laiminlyönyt päätöksenteon kannalta merkityksellisten, erityisesti sijoituskohteen riskejä ja sijoituksen luonnetta koskevien seikkojen tuomisen päätöksentekijöiden tietoon. Välikankaan ei ole katsottu rangaistavalla tavalla velvollisuuksiaan huolehtia siitä, että sijoitus on ollut sijoitusohjeiden likviditeettia,

perusallokaatiota ja hajauttamista sekä vastuullisuutta koskevien määräysten mukainen.

Päkkilää koskevan kohdan 2A teonkuvaus ilmenee käräjäoikeuden tuomion sivuilta 6–8 ja käräjäoikeudessa näytetyksi tullut menettely on kirjattu käräjäoikeuden tuomion sivuille 62–63. Lisäksi kaupunki on valituksessaan todennut Välikankaan osalta hovioikeudessa tarkennetun kohdan 1 teonkuvauksen koskevan soveltuvien osin myös Päkkilää. Hovioikeus toteaa, että Päkkilää koskeva kohdan 2A teonkuvaus on ollut pitkälti rinnasteinen Välikangasta koskevan kohdan 1 syytteen teonkuvauksen kanssa perustuen siihen, että Päkkilä on toiminut tapahtumien aikaan Välikankaan esihenkilönä. Merkittävä ero on, että Päkkilän ei ole väitetty laiminlyöneen velvollisuuksiaan siltä osin kuin asiassa on ollut kysymys Välikankaan esteellisyydestä. Näin ollen hovioikeudessa esitetyn kohdan 1 teonkuvauksen tarkennusten on katsottava kohdistuvan Päkkilään muutoin kuin Välikankaan esteellisyyttä koskevien tarkennusten osalta.

Päkkilän käräjäoikeudessa näytetyksi katsotun menettelyn osalta asiassa on ollut hovioikeudessa erimielisyyttä siitä, onko käräjäoikeus katsonut Päkkilän laiminlyöneen valvoa sijoitusohjeiden määräysten noudattamista sijoituksen vastuullisuuden osalta ja siitä, onko käräjäoikeus katsonut esittelytekstin harhaanjohtavuuden (ja puutteellisuuden) myös Päkkilän viaksi. Sen sijaan riidatonta on ollut, että Päkkilän ei ole käräjäoikeudessa katsottu laiminlyöneen valvoa kilpailutusta koskevan ohjeen määräyksen noudattamista, mistä myöskään hovioikeudessa ei enää ole kysymys.

Otaen huomioon Päkkilän esihenkilöasema Välikankaaseen nähden ja että edellä todetun perusteella Välikankaan ei ole näytetty rikkoneen vastuullisuutta koskevia määräyksiä hovioikeus katsoo, että asiassa ei ole enää tarvetta lausua erikseen siitä, onko käräjäoikeus katsonut myös Päkkilän rikkoneen sijoitusohjeiden määräystä vastuullisuuden osalta. Vastuullisuus ei siten voi enää hovioikeudessa tulla Päkkilän osalta arvioitavaksi. Välikankaan ei ole katsottu rikkoneen sijoitusohjeiden likviditeettiä, perusallokaatiota ja hajauttamista koskevia määräyksiä. Näin olleen menettelyä ei voida näiden seikkojen osalta katsoa myöskään Päkkilän viaksi.

Hovioikeus toteaa, että sekä Välikankaan että Päkkilän teonkuvauksissa on väitetty, että he ovat yhdessä valmistelleet sijoitusesityksen Välikankaan laatiessa esittelytekstin ja Päkkilän esitellessä esityksen niin sanotussa listapalaverissa. Kummankin vastaajan teonkuvauksissa on lisäksi kuvattu tarkemmin, miten esittelytekstin on katsottu olleen puutteellinen, virheellinen ja harhaanjohtava. Väitetty esittelytekstin harhaanjohtavuus on siten liittynyt myös Päkkilän menettelyä koskevaan moitteeseen. Hovioikeus toteaa, että teonkuvauksessa mainittu esittelytekstin harhaanjohtavuus liittyy Välikankaan laatimaan ja Päkkilän läpikäymään esittelytekstiin ja sen perusteella tehtyyn päätökseen. Käräjäoikeuden lausuttua Päkkilän osalta (s. 63), että Päkkilä oli laiminlyönyt velvollisuutensa valvoa, että sijoitusesitys oli ollut sijoitustoiminnan ohjeiden mukainen koskien ohjeiden edellyttämää turvallista sijoitusta ja että riskit oli otettu huomioon ohjeiden edellyttämällä tavalla, käräjäoikeus on tosiasiallisesti katsonut Päkkilän näytetyn menettelyn kattaneen myös esittelytekstin harhaanjohtavuuden.

Edellä todetun perusteella asiassa on hovioikeudessa tältä osin kysymys siitä, onko Päkkilä virkaansa toimittaessaan huolimattomuudesta rikkonut säännöksiin ja määräyksiin perustuvan velvollisuutensa valvoa, että esitettävä sijoitus on kaupungin sijoitustoiminnan ohjeiden edellyttämällä tavalla turvallinen ja että riskit otetaan huomioon ohjeiden edellyttämällä tavalla.

Johtopäätökset

Vastavalituksessa vedottujen laillisuusperiaatteen ja Front Finance Oy:n velkakirjasijoitusten sijoitusohjeiden vastaisuuden osalta hovioikeus viittaa edellä lausumaansa.

Päkkilä on vastavalituksessaan vedonnut siihen, että viran kelpoisuusehtona ei ollut ollut sijoitustoimintaan liittyvä erityisosaaminen eikä hänelle ollut järjestetty siihen koulutusta, Välikangas oli palkattu hoitamaan sijoitustoimintaa asiantuntemuksensa vuoksi, hänelle ei voitu asettaa korkeampaa huolellisuusvelvoitetta, hänellä oli ollut oikeus luottaa Välikankaan valmistelun asianmukaisuutteen ja ohjeidenmukaisuuteen sekä palveluntarjoajien hänelle antamiin tietoihin, palveluntarjoajien vastuu tietojen antamisesta oli korostunut, hänen työtehtävänsä olivat olleet laajat ja sijoitustoiminta vastasi arvoltaan ja siihen käytetyn työajan osalta vain pari prosenttia hänen työtehtävistään.

Päkkilä on kertonut, että nyt kysymyksessä olevaa sijoitusta valmisteltaessa hänen roolinsa oli ollut esihenkilönä ja valmistelijana toimiminen. Välikangas oli aloittanut sijoituksen yksityiskohtaisen valmistelun. Sijoitusesitys oli käyty yhdessä läpi ennen niin sanottua listapalaveria, jolloin he olivat katsoneet, että sijoitusesitys ja -kokonaisuus olivat sijoitusohjeen mukaisia. Päkkilä ei ollut itse ollut yhteydessä palveluntarjoajiin, mutta oli tehnyt Välikankaan kanssa tilannekatsauksia ja kun kokonaisuus oli ollut valmis, se oli käyty yhdessä huolellisesti läpi. Tästä myös Välikangas on hovioikeudessa kuultaessa kertonut. Välikangas ei ollut kuitenkaan tuonut esiin omia sijoituksiaan Aasa Oy:ön ja Päkkilä oli lisäksi ollut siinä käsityksessä, että Välikangas oli kilpailuttanut sijoituskohteet.

Sijoituspäätöksen tekemistä edeltävänä päivänä 29.3.2017 Päkkilä on osallistunut Front Capital Oy:n edustajan Hartikaisen, Välikankaan ja Jääskön kanssa lounaspalaveriin, jossa on käyty tarkemmin läpi Front Finance Oy:n asemaa sijoitusmarkkinoilla. Päkkilän pyynnöstä hänen mukanaan palaverissa on ollut todistajana kuultu Konstenius.

Hovioikeus katsoo, että pyytäessään palaveriin mukaan pankkialaa tuntevan Konsteniuksen Päkkilä on sinänsä itsekin pyrkinyt selvittämään sijoituksen luonnetta tarkemmin. Toisaalta Konsteniuksen kuulemisesta on käynyt ilmi, että hän ei ollut nähnyt esittelytekstiä, joka oli ollut jo aiemmin listapalaverissa käsittelyssä eikä Päkkilä ollut kertonut tälle palaverin painoarvoa eli sitä, että jo seuraavana päivänä kaupunginhallituksen oli määrä päättää kyseiseen kohteeseen sijoittamisesta. Konstenius on kertonut, että hänelle oli jäänyt Front Finance Oy:stä sellainen käsitys, että yritys rahoitti sellaisia kuluttajia ja yrityksiä, jotka eivät jostain syystä saaneet rahaa pankista ja että kyseessä oli nuori, toimintansa alussa oleva yritys. Lounaspalaverissa ei ollut erityisesti keskusteltu riskeistä, mutta Konsteniukselle oli kuitenkin jäänyt sellainen käsitys, että sijoituksella ei ollut jälkimarkkinoita. Hartikaisen pitämän esityksen jälkeen hän oli poistunut Päkkilän kanssa paikalta muiden jäädessä vielä palaveriin. Hän oli olettanut, että tapaaminen oli liittynyt yleisesti rahoitustoimintaan. Vasta noin kolme vuotta lounastapaamisen jälkeen Päkkilän pyytäessä häntä selvittämään tarkemmin yrityksen sisältöä Konsteniukselle oli selvinnyt yrityksen tarkempi luonne.

Hovioikeus katsoo, että sillä seikalla, että Päkkilä on vedonnut kokemattomuuteensa ja osaamattomuuteensa, ei ole merkitystä arvioitaessa hänen menettelynsä tuottamuksellisuutta ottaen huomioon kohdan 3 osalta

perusteluihin kirjattu hänen usean vuoden tosiasiallinen työkokemuksensa kaupungin talouden eri esihenkilötehtävissä. Päckilä on itsekin kertonut tehneensä tiivistä työtä Välikankaan kanssa ja osallistuneensa tilannekatsauksiin ja palavereihin ilman, että niissä yhteyksissä olisi nostanut esiin nyt vetoamansa seikat omasta osaamisestaan. Hovioikeus katsoo, että viimeistään lounaspalaverissa Päckilän on täytynyt tulla tietoiseksi Front Finance Oy:ön liittyvistä riskeistä ja muun muassa siitä, että riskinä oli sijoitetun pääoman menettäminen. Hovioikeus toteaa, että turvallisuuteen ja riskeihin liittyvät seikat ovat käyneet ilmi Hartikaisen palaveriin tuomista esitteistä (todisteet 6 ja 7), joihin myös Päckilällä on ollut mahdollisuus tutustua, ja joista sekä Hartikainen että Konstenius ovat kertoneet. Sillä seikalla, että Päckilä ei itse ole niihin mahdollisesti riittävässä määrin tutustunut, ei ole asiassa merkitystä. Kyse ei ole Päckilälle asetetusta korkeammasta huolellisuusvelvollisuudesta, vaan käräjäoikeuden toteamin tavoin hänen työtehtäviinsä ja vastuulliseen asemaansa nähden keskeisestä velvollisuudesta.

Edellä todetuina tavoin asiassa on käynyt ilmi, että Päckilän työnkuva on ollut laaja ja tekoajanaan kaupungissa on ollut vireillä projekteja, joissa Päckilä on ollut mukana. Hovioikeus katsoo, että esihenkilöasemassa Päckilällä on jossain määrin ollut oikeus luottaa Välikankaan tekemään valmisteluun ainakin siltä osin kuin Päckilä on kertonut Välikankaan esittäneen hänelle taulukon, jonka perusteella Päckilälle oli syntynyt käsitys siitä, että Välikangas olisi kilpailuttanut sijoituksen. Lisäksi Päckilän menettelyn moitittavuutta lieventää se seikka, että Välikangas ei ollut kertonut myöskään Päckilälle omista sijoituksistaan, ja Päckilä on siten ollut tietämätön Välikankaan esteellisyydestä. Päckilän muun työn vaativuuden, puuttuvan koulutuksen tai opastuksen taikka muun vastaavan seikan perusteella kyseisessä asemassa oleva henkilö ei kuitenkaan voi välttyä tuottamukselliselta vastuulta. Päckilän huolimattomuutta suhtautumista sijoituksen valmisteluun on osaltaan osoittanut se, että Päckilä on kertonut luottaneensa palveluntarjoajan tarjoavan sijoitusohjeiden mukaista tuotetta, ja siten jättänyt vastuun kohteen sijoitusohjeiden mukaisuuden valvonnasta sellaiselle taholle, jolle se ei ole kuulunut.

Näillä lisäyksillä ja tarkennuksilla hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden perustelut ja johtopäätökset (s. 62–64) Päckilän tuottamuksellisen menettelyn osalta kohdassa 2A pois lukien vastuullisuutta koskevan sijoitusohjeen määräyksen laiminlyönti. Sillä seikalla, että Päckilälle on myönnetty vastuuvapaus ei ole merkitystä arvioitaessa hänen tuottamuksellista menettelyään ottaen huomioon, että nyt esille tulleet seikat eivät ole olleet tiedossa harkittaessa vastuuvapauden myöntämistä.

Vahingonkorvausvaatimuksen peruste

Hovioikeus on edellä katsonut Välikankaan menetelleen 30.3.2017 tehdyn sijoituspäätöksen valmistelussa tavalla, joka täyttää virka-aseman väärinkäyttämisen tunnusmerkistön. Kaupungin kyseiseen rangaistavaksi säädettyyn tekoon perustuva vahingonkorvausvaatimus voidaan siten tutkia, vaikka syyte on vanhentuneena hylätty. Päckilän menettely on täyttänyt tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistön. Vaikka syyteoikeus on vanhentunut ja käräjäoikeus on jättänyt rangaistusvaatimuksen käsittelyn sen vuoksi sillensä, Päckilään kohdistettu vahingonkorvausvaatimus on voitu niinkään tutkia. Hovioikeus viittaa tältä osin käräjäoikeuden tuomiossa (s. 57 ja 62–64), lain esitöistä ja oikeuskäytännöstä lausuttuun.

Vahinko, syy-yhteys ja vahingon ennakoitavuus

Kaupunki on vaatinut, että Välikangas ja Päckilä velvoitetaan maksamaan sille vahingonkorvauksena sen Front Finance Oy:n velkakirjoihin sijoittaman pääoman siltä osin kuin sitä on leikattu Front Finance Oy:n yrityssaneerauksessa sekä sijoitetun pääoman menetetyt tuotot. Koska mahdollinen vahinko on edellä todetuin tavoin aiheutettu rangaistavaksi säädettyillä teoilla, myös puhtaan varallisuusvahingon korvaaminen voi tulla vahingonkorvauslain 5 luvun 1 §:n mukaisesti kysymykseen. Asiassa ei ole siten tarpeen arvioida sitä, onko vahinko lisäksi aiheutettu samassa pykälässä tarkoitettulla tavalla julkista valtaa käytettäessä tai onko taloudellisen vahingon korvaamiseen erityisen painavia syitä.

Välikangas ja Päckilä ovat vedonneet siihen, että kaupungille ei ole aiheutunut heidän valmistelemastaan, 30.3.2017 tehdystä sijoituspäätöksestä vahinkoa vaan sijoituspäätös oli ollut kokonaisuutena arvioiden voitollinen.

Hovioikeus toteaa, että sijoitusten hajauttamisen tavoitteena on vähentää sijoittamiseen liittyviä riskejä ja tasata tuottojen vaihtelua eri sijoituskohteiden välillä. Näin ollen yksittäinen sijoituskohteiden voi esimerkiksi tuottaa tappiota ilman, että tehdyt sijoitukset muodostuisivat kokonaisuudessaan tappiollisiksi. Tämän voidaan sinänsä katsoa olevan osa tavanomaista sijoitustoimintaa. Sijoituspäätöksen valmistelijalle tai päätöksen tekijälle ei siten lähtökohtaisesti voida katsoa syntyvän korvausvastuuta pelkästään sillä perusteella, että yksi valituista sijoituskohteista osoittautuu myöhemmin tappiolliseksi.

Tässä asiassa kysymys on kuitenkin siitä, että sijoituspäätöksen valmistelussa ja sijoituskohteen valinnassa on menetelty rangaistavaksi säädettyllä tavalla. Näin valittu sijoituskohteiden on ollut sellainen, että se ei sijoitusohjeiden perusteella olisi lähtökohtaisesti tullut valituksi kaupungin sijoituskohteeksi. Sijoitus ei ole ollut edellä todetuin tavoin sijoitusohjeiden turvallisuutta ja riskejä koskevien määräysten mukainen. Vaikka hovioikeus on toisin kuin käräjäoikeus katsonut, että sijoitus ei sen sijaan ole rikkonut ohjeiden vastuullisuutta koskevia määräyksiä, tällä ei ole korvausvastuun perusteen tai aiheutuneen vahingon kannalta merkitystä. Koska Välikangas ja Päckilä ovat menettelleet kyseisen sijoituskohteen valintaan johtaneessa valmistelussa rangaistavaksi säädettyllä tavalla, hovioikeus katsoo, että kyseisestä sijoituksesta aiheutunutta vahinkoa arvioitaessa ei voida ottaa vähennyksenä huomioon muiden samalla sijoituspäätöksellä tehtyjen sijoitusten tuottoja. Näin ollen sijoitusta Front Finance Oy:n velkakirjoihin on arvioitava vahingonkorvausvelvollisuuden näkökulmasta muihin sijoituksiin nähden itsenäisesti.

Kaupungin 30.3.2017 sijoituspäätöksellä Front Finance Oy:n velkakirjoihin sijoittamaa yhteensä kahden miljoonan euron pääomaa on leikattu yhtiön yrityssaneerausohjelmassa 26,59 prosenttia (todiste 35). Näin ollen kaupungille on aiheutunut vahinkoa ainakin sijoitetun pääoman menettämisen muodossa. Vahingon määrää arvioidaan jäljempänä.

Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion perustelut ja johtopäätökset (s. 57 ja 64) siitä, että aiheutunut vahinko on ollut syy-yhteydessä Välikankaan ja Päckilän menettelyyn.

Välikangas ja Päckilä ovat sijoituspäätöstä valmistellessaan olleet edellä todetuin tavoin tietoisia Front Finance Oy:n velkakirjoihin tehtävän sijoituksen

riskitasosta sekä riskejä lisänneistä tekijöistä kuten yrityksen toimialasta ja siitä, että yhtiö on ollut tuolloin vastaperustettu. He ovat tästä huolimatta valmistelleet yhteensä kahden miljoonan euron sijoituksen kyseiseen sijoitusohjeiden vastaiseen kohteeseen sekä jättäneet tuomatta päätöksentekijöiden tietoon sijoituksen riskejä ja luonnetta koskevia seikkoja. Näin toimimalla he ovat ottaneet tietoisesti riskin siitä, että kaupunki voi menettää sijoittamansa pääoman kokonaan tai osittain. Sijoitetun pääoman ja myös pääoman tuottojen menettämistä voidaan pitää edellä mainitun kaltaisen menettelyn tyypillisenä ja ennalta-arvattavana seurauksena.

Muun muassa oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että vahingon aiheutumisen yksityiskohtien ei tarvitse olla ennalta-arvattavia, kunhan vahingon tyyppi ja suuruusluokka ovat sitä (Hemmo, Vahingonkorvausoikeus, 2005, s. 136). Asiaa ei siten ole arvioitava toisin sillä perusteella, että riskin realisoinut tekijä tai sijoituksen kohteena olleen yhtiön taloudellisten vaikeuksien ajankohta ei mahdollisesti ole ollut ennakoitavissa, koska itse vahinko on ollut ennakoitava. Hovioikeus katsoo käräjäoikeuden tavoin, että vahingonkorvausvelvollisuuden edellytykset täyttyvät sekä Välikankaan että Päckilän osalta.

Vahingon määrä

Oikeuskäytännössä todetuin tavoin vahingonkorvausoikeudessa vahingon määrittämisen lähtökohtana on vakiintuneesti pidetty niin sanotun differenssiopin mukaista tapahtumainkulkujen erotusta. Tämän mukaan vahinko perustuu hypoteettisen ja todellisen tapahtumainkulun väliseen vertailuun. Hypoteettinen tapahtumien kulku on oletus sellaisesta tapahtumaketjusta, johon ei liity korvausvastuun perustavaa seikastoa. Kun vahinko on aiheutettu rikollisella teolla, vaihtoehtoinen tapahtumainkulku on tilanne, josta on poistettu rikollinen teko ja sen vaikutukset. Vahingon aiheuttanut on velvollinen korvaamaan taloudellisen vahingon siltä osin kuin se on tarpeen vahingonkärsijän saattamiseksi samaan asemaan kuin tämä oli ennen vahinkotapahtumaa. Korvauksen määrittämisen ei tule johtaa siihen, että vahinkoa kärsinyt saa etua korvauksesta ja päättyy vahinkotapahtuman korvaamisen kautta parempaan asemaan kuin missä tämä olisi ollut ilman aiheutunutta vahinkoa (esim. KKO 2019:9, kohdat 16–17).

Välikankaan ja Päckilän menettelystä on edellä todetuin tavoin aiheutunut kaupungille vahinkoa, kun kaupungin varallisuutta on sijoitettu sen sijoitusohjeen vastaiseen korkeariskiseen sijoituskohteeseen, johon kaupunginhallitus ei välttämättä olisi ilman Välikankaan ja Päckilän menettelyä sijoittanut. Muun muassa Välikankaan ja Päckilän kertomuksista ja kaupunginhallituksen kokouksen pöytäkirjasta (todiste 8) ilmenevällä tavalla kaupunginhallituksen päätöksellä sijoitettavan pääoman määrä on mitä ilmeisimmin ollut tiedossa siinä vaiheessa, kun sijoituspäätöksen valmistelu on annettu kaupungin talous- ja rahoitusyksikön tehtäväksi. Näin ollen valmistelussa on ollut pääasiassa kysymys sijoituskohteiden valinnasta. Kyseinen seikka sekä Välikankaan ja Päckilän näytetty menettely huomioon ottaen tosiasiallisiin tapahtumiin vertailtava tapahtumainkulku on siten sellainen, jossa kaupunginhallitus olisi sijoittanut Front Finance Oy:n velkakirjoihin sijoitetut varat johonkin toiseen, sijoitusohjeiden mukaiseen turvalliseen kohteeseen, jolloin sijoituksen pääomaa ei välttämättä olisi menetetty ja sijoitukselle olisi myös voitu saada tuottoa.

Kaupunki on vaatinut Välikankaalta ja Päckilältä korvausta sijoituksen pääoman ja menetettyjen tuottojen osalta yhteensä 451 878,88 euroa. Vaadittu

korvauksen määrä on saatu laskemalla sijoitetulle kahden miljoonan euron pääomalle sijoituspäätöksen 30.3.2017 ja saneerausohjelman vahvistamisen 28.10.2020 väliselle reilulle kolmen ja puolen vuoden ajalle 10,65 prosentin hypoteettinen tuotto 213 000 euroa. Näin saadusta pääoman ja hypoteettisen tuoton yhteenlasketusta määrästä 2 213 000 euroa on vähennetty ensinnäkin kaupungille saneerausohjelman mukaan maksettava 1 707 260,56 euroa, joka on laskettu leikkausprosentilla 30 sijoituksen arvosta 20.3.2020 (todiste 35). Lisäksi kaupunki on hyväksynyt käräjäoikeuden johtopäätöksen siitä, että vahingonkorvauksen määrästä voidaan vähentää Rovaniemen kaupungin alkuperäisestä Front Finance Oy:ön tehdystä sijoituksesta kertyneet tuotot saneerauksen leikkausprosentilla huomioituna eli kaupungin näkemyksen mukaan 53 860,56 euroa.

Hovioikeus katsoo, että kaupungille aiheutuneen vahingon määränä on käräjäoikeuden katsomin tavoin ensinnäkin otettava huomioon sen menettämä pääoma eli sijoitetun 2 000 000 euron ja saneerausohjelman mukaisella todellisella leikkausprosentilla 26,59 lasketun jäljelle jääneen 1 468 200 euron erotus eli 531 800 euroa.

Vahingonkorvausoikeudellinen rikastumiskielto huomioon ottaen korvauksen määrää laskettaessa on otettava vähennyksenä huomioon kaupungin sijoituksesta saama hyöty. Kaupungin Front Finance Oy:n velkakirjoihin tekemille sijoituksille on maksettu korkotuottoa sijoituspäätöksen tekemisen ja yrityssaneerauksen aloittamisen välisenä aikana 362 000 euroa, mikä määrä on sijoitettu uudelleen Front Finance Oy:n velkakirjoihin, ja ne ovat olleet mukana saneerausmenettelyssä. Kyseinen tuotto on vähennettävä vahingon määrästä. Ottaen kuitenkin huomioon, että Välikankaan tai Päckilän vahingonkorvausvastuun perusteena oleva menettely ei kata kyseisten myöhempien korkotuottojen sijoittamista ja korot ovat maksettaessa tulleet kaupungin vapaaseen käyttöön, korkotuottojen arvo on vähennettävä aiheutuneesta vahingosta täysimääräisenä eikä saneerausohjelman mukaisella leikkausprosentilla vähennettynä.

Lisäksi aiheutuneesta vahingosta on vähennettävä kaupungin sijoituksille kertynyt, maksamatta ollut korkotuotto. Saneerausmenettelyn kohteena olleisiin maksamattomiin korkotuottoihin on sisältynyt myös Päckilän uudelleensijoittamien korkojen tuottoja, mutta tarkemman selvityksen puuttuessa ja vastaajien eduksi tulkiten korvauksen määrästä vähennettävien korkotuottojen määräksi on katsottava saneerausohjelmasta ilmenevä 20.3.2020 päivän mukainen kaupungin sijoituksen arvo 2 438 943,65 euroa vähennettynä alkuperäisen sijoituksen 2 miljoonan euron pääomalla ja uudelleen sijoitettujen korkotuottojen 362 000 euron pääomalla. Koska kyseiset maksamattomat korot eivät ole tulleet kaupungin käyttöön eivätkä korot ole siten tulleet kaupungin hyödyksi täysimääräisinä, niitä on vielä laskennallisesti leikattava saneerausohjelman mukaisella todellisella leikkausprosentilla. Näin laskettu vähennettävä määrä on 56 484,33 euroa.

Kaupunki on vedonnut menetetyt sijoitustuoton osalta sen kolmen muun samalla sijoituspäätöksellä tekemän sekä erään kaupungin pitkäaikaisen yhteistyökumppanin sijoitusten tuottojen painotettuun keskiarvoon ajalla 30.3.2017–28.10.2020 saaden tuotto prosentiksi kyseiselle ajalle 10,65 prosenttia. Kirjallisina todisteina esitettyjen taulukoiden ja salkkuraporttien (todiste 36) perusteella verrokkisijoituskohteiden tuotto prosentit kyseiselle aikavälille laskettuna ovat vaihdelleet 6,82 prosentista 28,91 prosenttiin.

Hovioikeus katsoo, että Välikankaan ja Päckilän menettelyn seurauksena

aiheutuneen vahingon määrää on perusteltua arvioida vahingon aiheutumisaikajohdan tilanteen perusteella. Kyseisenä ajankohtana on pidettävä yrityssaneerausmenettelyn alkamisajankohtaa 20.3.2020 eikä saneerausohjelman vahvistamisajankohtaa 28.10.2020. Kaupungin 30.3.2017 päättämät sijoitukset Front Finance Oy:n velkakirjoihin olisivat myös erääntyneet alkuperäisen maksuaikataulun mukaisesti maksettaviksi 31.3.2020, mikä tukee kyseistä päivää lähellä olevan ajankohdan käyttämistä vertailukohtana menetettyjen tuottojen määrän laskennassa kaupungin vaatimuksen mukaisen päivän sijaan.

Esitetyn selvityksen mukaan markkinatilanne 30.3.2017 ja 20.3.2020 välisenä aikana on ollut vaikea ja esimerkiksi valtiovarainministeriön vuosina 2017–2020 vahvistamat peruskorot ovat olleet joko nollassa tai negatiivisia. Mikäli kaupunki olisi sijoittanut 30.3.2017 päätöksellä kaksi miljoonaa euroa sijoitusohjeiden mukaiseen turvalliseen kohteeseen, sijoituksen tuotot kyseisellä aikavälillä olisivatkin jääneet todennäköisesti melko alhaiselle tasolle. Saneerausmenettelyn alkamisen aikoihin 20.3.2020 pörssikurssit Helsingin pörssissä ovat myös olleet huomattavasti alhaisemmalla tasolla kuin 28.10.2020 (todiste 52). Näin ollen voidaan arvioida, että myös kaupungin sijoitusten tuotot ovat olleet 20.3.2020 ainakin jossain määrin matalammalla tasolla kuin 28.10.2020. Kaupungin laskelmissaan käyttämien verrokkisijoituskohteiden kesken tuottojen vaihtelu on suurta, eikä asiassa esitetyn näytön perusteella ole mahdollista arvioida, mihin kyseisistä tuotteista tai mitä tuotetta vastaavaan tuotteeseen kaupunki olisi Front Finance Oy:n velkakirjoihin sijoitetut kaksi miljoonaa euroa sijoittanut. Lisäksi verrokkisijoitusten tuotoista 20.3.2020 päivän tilanteen mukaan ei ole esitetty yksityiskohtaista selvitystä. Kyse ei ole kuitenkaan ollut siitä, että kaupunki olisi laiminlyönyt sillä vahingon määrästä käytettävissään olleen selvityksen esittämisen. Edellä mainitut seikat huomioon ottaen hovioikeus katsoo, että vahingon määrä on tuoton osalta arvioitava oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 2 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla.

Arvioinnin lähtökohtana voidaan edellä mainituin tavoin pitää sitä, että kaupunki olisi saanut sijoitetuista varoista kolmen vuoden ajan maltillista sijoitustuottoa. Tuoton määrää arvioitaessa apuna voidaan käyttää verrokkisijoituskohteiden tuottoja, lukuun ottamatta muita kohteita huomattavasti paremmin menestyneiden kohteiden tuottoja suuret vaihteluvälit huomioon ottaen. Lisäksi tuottoprosentti on arvioitava verrokkisijoituskohteita pienemmäksi huomioon ottaen arviointiajankohdan heikompi markkinatilanne sekä reilua puolta vuotta lyhyempi tarkastelujakso. Hovioikeus arvioi näin ollen menetettyjen sijoitustuottojen kohtuulliseksi määräksi noin kolmen vuoden ajanjaksolta noin 100 000 euroa, mikä vastaa noin 1,65 prosentin vuosikorkoa ja siten koko ajalta sijoitetulle pääomalle noin 5 prosentin kokonaistuottoa. Ottaen lisäksi edellä kerrotuin tavoin huomioon sijoituksen menetetyn pääoman määrä sekä sijoituksista korkotuottoina saatu hyöty hovioikeus katsoo aiheutuneen vahingon kokonaismääräksi yhteensä 210 000 euroa. Käräjäoikeuden tuomitseman vahingonkorvauksen määrää on siten korotettava vastaavasti. Korvausvelvollisuus on yhteisvastuullista jäljempänä todettavin rajoituksin.

Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion (s. 59–60) johtopäätökset mahdollisten tulevien lisäjako-osuuksien osittaisesta vähentämisestä vahingonkorvauksen määrästä.

Korvauksen sovittelu tai kohtuullistaminen

Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion (s. 60–62 ja 64) perustelut ja johtopäätökset korvauksen sovittelua ja kohtuullistamista koskevilta osin. Päckilän osalta korvausvelvollisuus on 1/10 vahingon koko määrästä eli 21 000 euroa ilman mahdollisia lisäjako-osuuksista johtuvia vähennyksiä.

Selvittelykustannukset

Kaupunki on lisäksi vaatinut Välikangasta ja Päckilää korvaamaan sille asian selvittämisestä aiheutuneina arvonnäköverottomina kustannuksina yhteensä 275 013,46 euroa. Kustannukset ovat aiheutuneet ulkopuolisen asiantuntijan eli Asianajotoimisto Krogerus Oy:n käyttämisestä asian selvittämiseen.

Oikeuskäytännössä vastaajia on jossakin tapauksessa velvoitettu korvaamaan rikoksen aiheuttamana vahinkona rikoksesta asianomistajalle aiheutuneita selvittelykustannuksia. Esimerkiksi tietojärjestelmään tunkeutumista koskevassa rikosasiassa korkein oikeus on katsonut tällaisiksi korvattaviksi, tyypillisiksi ja ennalta-arvattavina pidettäviksi kustannuksiksi selvittämiseen käytetyn henkilökunnan palkoista ja ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttämisestä aiheutuneita kustannuksia (KKO 2003:36).

Hovioikeus katsoo, että Välikankaan ja Päckilän näytetyssä menettelyssä ei ole ollut kysymys sellaisesta menettelystä, josta tyypillisesti aiheutuisi erityisiä selvittelykustannuksia. Kaupungin päätöksenteossa ja sen valmistelussa tapahtuneen menettelyn selvittäminen on hovioikeuden näkemyksen mukaan ollut mahdollista hoitaa kaupungin virka- ja työsuhteisen henkilöstön voimin ja näin asiassa on osittain meneteltykin. Sijoituspäätöksen valmistelun ja päätöksenteon vaiheiden, valmistelua ohjanneiden määräysten sekä valmisteluun osallistuneiden henkilöiden selvittäminen ei myöskään ole vaatinut sellaista erityisosaamista, jota kaupungin omalla henkilöstöllä ei olisi ollut, eikä ulkopuolisen asiantuntijan käyttämistä voida pitää myöskään tämän vuoksi perusteltuna. Hovioikeus katsoo, että ulkopuolisen asiantuntijan käytöstä aiheutuneita selvittelykuluja voidaan pitää Välikankaan ja Päckilän näkökulmasta ennakoimattomina ja epätyypillisinä.

Selvitystä koskevista laskuista (todiste 37) ilmenee, että selvitystyö on koostunut suurilta osin sellaisista toimenpiteistä, jotka kuuluvat rikosta epäiltäessä esitutkintaviranomaisen tehtäviin, kuten haastatteluiden suorittamisesta. Mikäli rikosilmoitus olisi tehty ennen kaupungin tilaaman selvityksen tekemistä, esitutkintaviranomainen olisi suorittanut vastaavat toimenpiteet virkatyönä ilman, että asianomistajalle olisi aiheutunut selvitystyöstä erillisiä kustannuksia. Kustannuksia ei siten ole pidettävä tältä osin tarpeellisina. Suuri osa toimenpiteistä on myös koskenut asian oikeudellista arviointia, jonka ei voida katsoa kuuluvan selvittelykustannusten piiriin. Edelleen toimenpiteet ovat sisältäneet sellaista työtä, esimerkiksi kaupungin yleisten menettelytapojen asianmukaisuuden selvittämistä, jonka ei voida katsoa olleen kaupungin näkökulmasta tarpeen nimenomaan Välikankaan ja Päckilän menettelyn selvittämiseksi.

Edellä mainituilla perusteilla hovioikeus katsoo käräjäoikeuden tavoin, että Välikangasta ja Päckilää ei ole miltään osin velvoitettava korvaamaan kaupungin vaatimia selvittelykustannuksia ulkopuolisen asiantuntijan käyttämisestä. Korvausvaatimus on siten tältä osin hylättävä.

Viivästyskoron maksuvelvollisuuden alkamispäivä

Korkolain 8 §:n mukaan tahallisella rikoksella aiheutetun vahingon korvaukselle viivästyskorkoa on maksettava vahingon tapahtumisesta lähtien. Lain esitöiden mukaan tällä tarkoitetaan ajankohtaa, jolloin rikoksen vahingolliset seuraukset kohdistuivat velkojaan (HE 109/1981 vp, s. 22). Hovioikeus on edellä katsonut kaupungille aiheutuneen vastaajien menettelystä vahinkoa silloin, kun Front Finance Oy:n yrityssaneerausmenettely on aloitettu. Kyseistä ajankohtaa on pidettävä myös korkolaissa tarkoitettuna vahingon tapahtumispäivänä. Koska Välikankaan osalta korvausvastuun perusteena on tahallinen, rangaistavaksi säädetty teko, viivästyskoron maksuvelvollisuuden alkamispäivänä on pidettävä korkolain 8 §:n mukaisesti kyseistä päivää eli 20.3.2020.

Päkkilän menettelyn ei edellä ole katsottu täyttäneen tahallisen rikoksen tunnusmerkistöä, eikä korkolain 8 § siten sovellu. Korkolain 9 §:n perusteella viivästyskorkoa on maksettava korkolain 7 §:n mukaiselle korvausvelalle viimeistään siitä päivästä, jona velan maksua koskeva haaste annettiin velalliselle tiedoksi. Kaupunki on myöntänyt Päkkilän vaatimuksen viivästyskoron alkamispäivän muuttamisesta oikeaksi siinä tapauksessa, että Päkkilän viaksi katsotaan jäävän ainoastaan tuottamuksellinen menettely. Näin ollen Päkkilän on maksettava vahingonkorvaukselle viivästyskorkoa haasteen tiedoksiannosta 12.4.2022 lukien.

Oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa

Hovioikeus on jossain määrin korottanut vastaajien maksettavaksi tulevan vahingonkorvauksen määrää ja siten hyväksynyt asianomistajien vaatimuksista suuremman osan kuin käräjäoikeus on tehnyt. Hovioikeus katsoo, että ottaen huomioon asianomistajan vaatimukset käräjäoikeudessa kokonaisuudessaan, vastaajien velvollisuutta korvata asianomistajan oikeudenkäyntikulut ei tästä huolimatta ole syytä arvioida toisin kuin käräjäoikeus on tehnyt. Hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion perustelut ja johtopäätökset oikeudenkäyntikulujen osalta.

Oikeudenkäyntikulut ja todistelukustannukset hovioikeudessa

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 2 luvun 1 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan epäilylle on hänen pyynnöstään määrättävä puolustaja, jos häntä epäillään tai hänelle vaaditaan rangaistusta rikoksesta, josta ei ole säädetty lievempää rangaistusta kuin neljä kuukautta vankeutta. Lapin käräjäoikeus on 3.12.2021 antamallaan päätöksellä määrännyt edellä mainitun lainkohdan nojalla asianajaja Jaakko Kuparisen Välikankaan puolustajaksi käsiteltävänä olevassa asiassa.

Käräjäoikeuden hylättyä syytteen Rovaniemen kaupunki on valittanut hovioikeuteen vaatien Välikankaalle edelleen rangaistusta muun muassa törkeästä virka-aseman väärinkäyttämisestä, josta säädetty lievin rangaistus on neljä kuukautta vankeutta. Hovioikeus katsoo, että edellytykset puolustajan määräämiselle eivät siten ole hovioikeudessa lakanneet oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 2 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla. Näin ollen puolustajan määräys on voimassa myös hovioikeudessa. Määräyksen on katsottava kattavan kaikki Välikankaan puolustamiseksi

tarpeelliset toimenpiteet riippumatta siitä, ovatko ne aiheutuneet Välikankaan oman valituksen ajamisesta vai kaupungin valitukseen vastaamisesta, ja toimenpiteet on siten korvattava valtion varoista. Samoin valtion varoista on maksettava oikeudenkäyntikululaskuun sisältyneet, ennen oikeudenkäyntiä maksetut asiantuntijoiden palkkiot, joita on pidettävä määriltään kohtuullisina.

Hovioikeus arvioi kohtuulliseksi ajankäytöksi Välikankaan valituksen ja vastauksen laatimisesta sekä muusta asiaan valmistautumisesta hovioikeudessa 200 tuntia huomioon ottaen asian laatu ja laajuus, Välikankaan asema oikeudenkäynnissä sekä se, että Kuparinen on puolustanut Välikangasta jo käräjäoikeudessa. Hovioikeus vahvistaa asianajaja Jaakko Kuparisen palkkioksi Välikankaan puolustamisesta hovioikeudessa asiaan valmistautumisesta kohtuulliseksi arvioidun 200 tunnin ajankäytön perusteella 22 000 euroa, pääkäsitelystä 48 tunnin keston perusteella 5 280 euroa, jälkitoimista ilmoitetun 1 tunnin ajankäytön perusteella 110 euroa ja kuluista 8 314,52 euroa sekä arvonlisäveron määrä 8 569,08 euroa, yhteensä 44 273,60 euroa. Koska syyte rikoksesta, jonka oikeudenkäyntiä varten Välikankaalle on määrätty puolustaja, on hylätty, Välikangas ei ole velvollinen korvaamaan puolustajan palkkiota takaisin valtiolle oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 2 luvun 10 ja 11 §:ssä säädetyin tavoin.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n 1 ja 2 momentin perusteella asianosaiset saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, jos samassa asiassa on esitetty useita vaatimuksia, joista osa ratkaistaan toisen ja osa toisen hyväksi sekä silloin, jos asianosaisen vaatimus hyväksytään ainoastaan osaksi, jollei ole syytä velvoittaa asianosaista korvaamaan niitä osaksi vastapuolelle. Kaupunki on osin voittanut ja osin hävinnyt valituksensa. Sen rangaistusvaatimukset on hylätty ja sen vahingonkorvauksen korottamista koskeva vaatimus on hyväksytty ainoastaan osittain. Välikangas taas on hävinnyt valituksensa ja Päckilä vastavalituksensa lähes kokonaisuudessaan. Hovioikeus katsoo, että muutoksenhaun lopputulos huomioon ottaen asianosaiset saavat pitää oikeudenkäyntikulunsa hovioikeudessa vahinkonaan.

Valtion varoista Välikankaan nimeämälle todistajalle hovioikeudessa maksettu todistajanpalkkio 102 euroa on jätettävä valtion vahingoksi.

Hovioikeuden ratkaisu

Hovioikeuden ratkaisu on tuomiolauselmissa.

Rovaniemen hovioikeus**Tuomiolauselmä**

24/127266

20.06.2024

Asianumero

R 22/878

VastaajaJussi Kalervo Päckilä XXXXXXXXXX

Muutokset käräjäoikeuden tuomioon

Korvausvelvollisuus

Heli Hannele Välikankaan ja Jussi Kalervo Päckilän Rovaniemen kaupungille yhteisvastuullisesti maksettavaksi tuomittu vahingonkorvaus korotetaan 210 000 euroksi. Jussi Kalervo Päckilän vastuu rajoittuu kuitenkin yhteen kymmenesosaan (1/10) vahingonkorvauksen määrästä. Yhteisvastuullisen korvauksen kokonaismäärästä vähennetään 82 prosenttia suorituksista, joita Rovaniemen kaupunki mahdollisesti saa Front Finance Oy:n 28.10.2020 vahvistetun saneerausohjelman lisäjako-osuuksina.

Välikankaan on maksettava korvaukselle korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa vahingon tapahtumispäivästä 20.3.2020 lähtien.

Päckilän on maksettava korvaukselle korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa haasteen tiedoksiantopäivästä 12.4.2022 lähtien.

Muilta osin käräjäoikeuden tuomiota ei muuteta.

Oikeudenkäyntiä hovioikeudessa koskevat lausunnot

Rovaniemen kaupungin oikeudenkäyntikuluvaatimus hylätään.

Päckilän oikeudenkäyntikuluvaatimus hylätään.

Valtion varoista hovioikeudessa maksetut todistelukustannukset jäävät valtion vahingoksi.

Rovaniemen hovioikeus

Tuomiolauselmä

24/127266

20.06.2024

Asianumero

R 22/878

Vastaaja

Heli Hannele Välikangas

Muutokset käräjäoikeuden tuomioon

Korvausvelvollisuus

Heli Hannele Välikankaan ja Jussi Kalervo Päckilän Rovaniemen kaupungille yhteisvastuullisesti maksettavaksi tuomittu vahingonkorvaus korotetaan 210 000 euroksi. Jussi Kalervo Päckilän vastuu rajoittuu kuitenkin yhteen kymmenesosaan (1/10) vahingonkorvauksen määrästä. Yhteisvastuullisen korvauksen kokonaismäärästä vähennetään 82 prosenttia suorituksista, joita Rovaniemen kaupunki mahdollisesti saa Front Finance Oy:n 28.10.2020 vahvistetun saneerausohjelman lisäjako-osuuksina.

Välikankaan on maksettava korvaukselle korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa vahingon tapahtumispäivästä 20.3.2020 lähtien.

Päckilän on maksettava korvaukselle korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa haasteen tiedoksiantopäivästä 12.4.2022 lähtien.

Muilta osin käräjäoikeuden tuomiota ei muuteta.

Oikeudenkäyntiä hovioikeudessa koskevat lausunnot

Valtion varoista maksetaan asianajaja Jaakko Kupariselle palkkioksi Välikankaan puolustamisesta hovioikeudessa 27 390 euroa, korvaukseksi asiantuntijoille maksetuista palkkioista 8 314,52 euroa sekä arvonalisäveron määrä 8 569,08 euroa, yhteensä 44 273,60 euroa, mikä jää valtion vahingoksi.

Rovaniemen kaupungin oikeudenkäyntikuluvaatimus hylätään.

Valtion varoista hovioikeudessa maksetut todistelukustannukset jäävät valtion vahingoksi.

Muutoksenhaku

Muutosta tähän ratkaisuun saadaan hakea korkeimmalta oikeudelta valittamalla vain, jos korkein oikeus niillä erityisillä perusteilla, jotka ilmenevät oheisesta valitusosoituksesta, myöntää valitusluvan. Valitusosoituksessa tarkoitettu määräaika valitusluvan pyytämiseen ja valituksen tekemiseen päättyy 19.8.2024.

Asian ovat ratkaisseet:

hovioikeudenneuvos Pasi Oikkonen
hovioikeudenneuvos Marjo Juotasniemi
hovioikeudenneuvos Teemu Saukkoriipi

Valmistelija:

hovioikeuden esittelijä Heidi Karjalainen

Äänestys

*Allekirjoittaja Tikkinen Sari 913060681
DN: cn=Tikkinen Sari 913060681, c=FI, o=Rovaniemen
hovioikeus, email=sari.tikkinen@oikeus.fi
Päivämäärä: 20.06.2024*

Eri mieltä olevan jäsenen lausunto asiassa R 22/878

Hovioikeudenneuvos Pasi Oikkonen:

Olen samaa mieltä hovioikeuden enemmistön kanssa muutoin, mutta kohdassa 1 olen eri mieltä hovioikeuden ratkaisun lopputuloksesta kaupungin esittämän ensisijaisen rangaistusvaatimuksen ja siihen nojautuvan korvausperusteen osalta. Perustelen kantaani seuraavasti:

Katson, että Välikankaan on näytetty menetelleen hovioikeuden perusteluissa selostetuin tavoin ja että hänen menettelynsä täyttää virka-aseman väärinkäyttämisen tunnusmerkistökriteerit julkisen vallan käyttöä lukuun ottamatta. Hovioikeuden perustelut muilta osin hyväksyen totean johtopäätökseni, että oikeuskirjallisuudessa katsotuin tavoin julkisen vallan yleiskäsitteellä ei voida operoida tehokkaasti, vaan kulloistakin tilannetta on arvioitava omassa kontekstissaan, jotta sen merkitys rakentuu riittävän täsmällisesti ja osuvasti kussakin käsillä olevassa yksittäisessä tapauksessa (Husa – Pohjalainen, *Julkisen vallan oikeudelliset perusteet: Johdatus julkisoikeuteen*, 2014, s. 74). Edelleen oikeuskäytännössä katsotuin tavoin lainsäädännön tulkinta on perusteltua perustaa niihin oikeuslähteisiin, jotka läheisimmin liittyvät kyseiseen säännökseen, kuten sovellettavan lain esitöihin ja korkeimman oikeuden aihetta koskevaan oikeuskäytäntöön (KKO 2022:21).

Lain esitöiden (HE 77/2001 vp, s. 53) mukaan rikoslain 40 luvun 11 §:n 5 kohdan määritelmä on kirjoitettu siten, että se osoittaisi aiempaa selvemmin rikosoikeudellisen virkavastuun julkisen vallan käytön perusteella voivan tulla kysymykseen lähinnä niissä tilanteissa, joissa tekijä käyttää julkista valtaa. Esitöissä on todettu, että 5 a kohdan määritelmässä on nimenomaisesti kuvattu oikeustieteessä vakiintuneen käsityksen mukainen julkisen vallan käytön ydinalue. Henkilö käyttäisi julkista valtaa antaessaan lain tai asetuksen nojalla toista velvoittavan määräyksen tai päättäessään toisen edusta, oikeudesta tai velvollisuudesta. Lisäksi määritelmän piiriin todettaisiin kuuluvan niin sanottu tosiasiallinen julkisen vallan käyttö eli se, että henkilö vastaavin lakiin tai asetukseen perustuvain oikeuksin tehtävissään tosiasiallisesti puuttuu toisen etuun tai oikeuteen. Edelleen lain 5 b kohta ulottaa rikosoikeudellisen virkavastuun osaan julkisen vallan käytön valmistelua. Laajennuksen tavoitteena on saattaa rikosoikeudellisen virkavastuun piiriin sellainen julkisen vallan käytön valmistelu, jossa tosiasiallisesti määrätään julkisen vallan käyttöä sisältävän päätöksen tai muun toimen sisällöstä tai ainakin keskeisesti vaikutetaan sen muotoutumiseen.

Hallintovaliokunta on hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa (HaVL 2/2002 vp, s. 3) todennut, että rikosoikeudellisen virkavastuun kautta pyritään varmistamaan, että kaikki julkisten tehtävien hoitaminen ja julkisen vallan käyttäminen tapahtuu asianmukaisesti ja vastuullisesti. Valiokunta on pitänyt lähtökohtana, että julkista valtaa käytetään vain virkasuhteessa, mutta poikkeustapauksissa on kysymys lähinnä julkisyhteisön ulkopuolella tapahtuvasta vallan käyttämisestä. Valiokunta on pitänyt kansalaisten oikeusturvan kannalta välttämättömänä, että julkista valtaa käyttävään julkisyhteisön työntekijään sovelletaan hallituksen esityksen tavoin kaikkia virkarikossäännöksiä. Valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että viime vuosina kuntasektorilla on aiempaa enemmän siirrytty käyttämään palvelussuhteena työsopimussuhdetta. Hallintovaliokunta on puuttumatta enemmälti julkisen vallan käyttämisen käsitteen tulkintaan katsonut, että johtuen eri palvelussuhdelajien luonteeseen liittyvistä lähtökohtaisista eroista joilla on merkitystä kansalaisen oikeuksien turvaamisen ja muutoinkin tehtävien asianmukaisen hoitamisen kannalta valiokunnan on syytä arvioida

julkisoikeudellisesta näkökulmasta erikseen sopivassa yhteydessä edellä lausuttua laajemmin kysymystä kunnallisen viranhaltijan palvelussuhteesta.

Julkisen vallan käyttöä on oikeuskäytännössä arvioitu muun ohella vahingonkorvausvelvollisuutta koskevissa tapauksissa KKO 2009:24 ja KKO 2001:93. Ensiksi mainitussa ratkaisussa julkisen vallan käytöllä on katsottu tarkoitettavan yleensä sellaisten päätösten tekemistä, joilla asetetaan oikeudellisia sääntöjä ja sovelletaan niitä yksittäistapauksessa. Esimerkkinä tällaisesta toiminnasta voidaan mainita hallintomenettelyyn liittyvät toimet, joilla julkisyhteisö välittömästi puuttuu yksilön etuihin, oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Jälkimmäisessä tapauksessa taas on katsottu, että laissa säädetyn päivähoitopaikan järjestäminen siihen oikeutetulle oli sellainen kunnan lakisääteinen tehtävä, jonka täyttämiseksi oli kysymys julkisen vallan käyttämisestä. Virkarikoksia koskevissa ennakkoratkaisuissa on puolestaan ollut kysymys lähinnä laillisuusperiaatteen soveltamisesta, mutta ei julkisen vallan käyttämisen tulkinnasta.

Totean, että rikosoikeudellisen virkavastuun ulottumista virkamiesten ja julkisten luottamushenkilöiden lisäksi muihin julkista valtaa käyttäviin henkilöihin on rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen vuoksi tulkittava suppeasti. Tämä korostuu myös hallituksen esityksessä ja valiokunnan mietinnössä lausutusta sekä kuntalain 87 §:n 2 momentin velvoitteesta, että tehtävää, jossa käytetään julkista valtaa, hoidetaan virkasuhteessa. Toisaalta hallintovaliokunnan lausunnossa on korostettu kansalaisten oikeusturvaa ja sitä, että kaikki julkisten tehtävien hoitaminen ja julkisen vallan käyttäminen pitäisi tapahtua asianmukaisesti ja vastuullisesti.

Hovioikeuden perusteluissa selostetulla tavalla sekä kaupunginhallituksen toimivalta ja tehtäväkokonaisuus että arvioitavana olevan päätöksentekomenettelyn muoto puhuvat painavasti sen puolesta, että kysymys olisi julkisen vallan käyttämisestä. Katson, että kaupunginhallituksen päätös itsessään ei kuitenkaan sisällä julkisen vallan käyttöä ainakaan siten, että se sijoittuisi sellaiselle julkisen vallan käytön ydinalueelle, mihin virkarikoksia koskevan rangaistusvastuun on nimenomaisessa määrittelysäännöksessä tarkoitettu kohdentuvan.

Välikangas on valmistellut sijoitusesityksen, jonka perusteella kaupunginhallitus on päättänyt kaupungin kahden eri rahaston varojen sijoittamisesta. Käytännössä tämä on tarkoittanut sijoitustuotteiden valitsemista ja hankkimista sijoituspalveluyrityksiltä. Sijoituspalveluyritykset ovat luonnehdittavissa lähinnä kaupungin yksityisoikeudellisiksi sopijakumppaneiksi. Kaupunginhallitus edustaa kaupunkia ja käyttää sen puhevaltaa, joten päätöksellä ei tässä tapauksessa ole annettu sopimukseen perustumatonta velvoittavaa määräystä tai päätetty ulkopuolisen tahon oikeuspiiriin liittyvästä edusta, oikeudesta tai velvollisuudesta eikä myöskään tosiasiallisesti yksipuolisesti puututtu kenenkään ulkopuolisen oikeusasemaan. Näin ollen Välikankaan ei myöskään voida katsoa valmistelleen julkisen vallan käyttöä sisältävää päätöstä. Vaikka rikosoikeudellisen virkavastuun kautta pyritään varmistamaan, että kaikki julkisten tehtävien hoitaminen tapahtuu asianmukaisesti ja vastuullisesti, niin katson, että rikoslain 40 luvun 11 §:n 1 momentin 5 kohdan määritellyissä tarkoitettuihin virkavastuun henkilöllisen ulottuvuuden edellytykset julkisen vallan käytön osalta eivät tässä tapauksessa Välikankaan osalta täyty.

Edellä selostetuilla perusteilla virka-aseman väärinkäyttämiseen perustuvat rangaistus- ja korvausvaatimukset on kohdassa 1 hylättävä.

Kaupungin toissijaisen rangaistusvaatimuksen ja siihen sisältyvän korvausperusteen osalta arvioitavaksi vielä jää, onko Välikangas syyllistynyt menettelyllään petosrikokseen.

Rikoslain 36 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan petoksesta tuomitaan se, joka hankkiakseen itselleen tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä taikka toista vahingoittaakseen, erehdyttämällä tai erehdystä hyväksi käyttämällä saa toisen tekemään tai jättämään tekemättä jotakin ja siten aiheuttaa taloudellista vahinkoa erehtyneelle tai sille, jonka eduista tällä on ollut mahdollisuus määrätä.

Edelleen luvun 2 §:n 1 momentin mukaisesti törkeästä petoksesta tuomitaan muun ohella, jos petoksessa tavoitellaan huomattavaa hyötyä tai aiheutetaan huomattavaa tai erityisen tuntuva vahinkoa ja petos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä.

Totean, että lähinnä vaihdantaa suojaavan ja varallisuusrikoksena pidettävän petoksen soveltaminen julkisyhteisön sisäisen ohjeistuksen vastaiseen päätöksenteon valmisteluun ei ole petoksen perustunnusmerkistöihin nähden ongelmatonta.

Ensinnäkin petokselta edellytettävä syy-yhteys edellyttää, että määräämistoimeen ei olisi ryhdytty eikä etua tai tappiota olisi aiheutunut ilman erehdyttämistä. Itse määräämistoimeen ryhtymisessä on kysymys kaupunginhallituksen määrämuotoisessa päätöksentekomenettelyssä tekemästä päätöksestä. Hovioikeuden tuomion sivuilla 52 – 55 selostetuilla perusteilla on katsottu selvitettyksi, että Välikangas on laatinut sijoituskohteesta esittelytekstin, joka on ollut puutteellinen ja harhaanjohtava. Hän on muutoinkin laiminlyönyt päätöksenteon kannalta merkityksellisten, erityisesti sijoituskohteen riskejä ja sijoituksen luonnetta koskevien seikkojen tuomisen päätöksentekijöiden tietoon. Tältä osin tunnusmerkistön mukainen erehdyttäminen, jolla Välikangas on saanut Rovaniemen kaupunginhallituksen päättämään kahden miljoonan euron sijoittamisesta Front Finance Oy:n velkakirjoihin, voidaan katsoa täyttyvän.

Välitön hyöty päätöksestä on koitunut Front Finance Oy:lle sen saadessa taserahoitusta, mutta hovioikeuden sivuilla 55 – 57 selostetuilla perusteilla Välikankaalle on ollut myös odotettavissa hyötyä sijoituspäätöksestä sen parannettua jossain määrin sellaisen yrityksen toimintaedellytyksiä, jonka velkakirjoihin hän oli ennen sijoituspäätöstä sijoittanut henkilökohtaista varallisuuttaan. Hovioikeuden toteamin tavoin Välikangas on pitänyt sijoitusta kaupunkia hyödyttävänä, mutta samalla hänen tarkoituksenaan on ollut hyödyn tavoitteleminen itselleen. Tavoitellulle hyödyille ei ole hovioikeuden tuomiossa sivulla 56 lausutuilla perusteilla voitu määritellä taloudellista arvoa ottaen muun ohella huomioon, että pääoma on ollut ollut Välikankaan omaa varallisuutta. Lisäksi Välikankaan on katsottu saaneen itselleen hyötyä merkintäpalkkioiden osalta 2 025 euroa.

Korkein oikeus on ennakkopäätöksessään 2023:28 ottanut kantaa siihen miten petosrikoksella tavoitellun hyödyn määrä pitäisi arvioida petoksen tunnusmerkistötekijänä todeten, että petosrikoksen tunnusmerkistöön kuuluva hyötymistarkoitus koskee teon moitittavuutta ja liittyy tekijän tahallisuuteen sekä tämän teossa osoittamaan syyllisyyteen. Kuten petosta koskevan lainkohdan perusteluista ilmenee, hyötymistarkoitus ei edellytä tosiasiallista hyödyn saamista, vaan riittävää on, että hyötyä on tavoiteltu (HE 66/1988 vp, s. 131). Hyödyn määrää arvioitaessa ei näin ollen ole ratkaisevaa merkitystä sillä, minkä suuruinen hyöty rikoksella on lopulta saavutettu, vaan sillä, minkä

suuruista hyötyä tekijä on teollaan tavoitellut. Vaikka tavoiteltu hyöty liittyy siten osaltaan siihen, mitä tekijä on teon tehdessään mieltänyt, tekijän tarkoituksia koskeva arviointi joudutaan usein perustamaan objektiivisista tosiseikoista tehtäviin päätelmiin.

Toisin kuin virka-aseman väärinkäyttämiskokoksen tunnusmerkistössä niin petosrikoksen rangaistavuuden edellytyksenä on se, että tavoiteltava taloudellinen hyöty on laadultaan oikeudetonta. Tulkinnallisena tältä osin voidaan pitää Välikankaan sinänsä laillisesti tekemien sijoitusten takaisinmaksun turvaamista. Kuitenkin korkeimman oikeuden ennakkopäätökseen viitaten katson Välikankaan menettelyllään tavoitelleen myös petostunnusmerkistössä tarkoitettua taloudellista hyötyä.

Petosrikoksessa edellytetty taloudellinen vahinko ei ole sama asia kuin siviilioikeudellinen vahinko. Lisäksi petossäännöksellä ei yleensä suojata positiivista sopimusetua. Petosrikos edellyttää tahallisuutta kaikkien tunnusmerkkien suhteen, mihin kuuluu myös tietoisuus erehdyttämisen aiheutetuista seurauksista. Petoksissa on tyypillisesti katsottu olevan kysymys siitä, että erehdyttäjä pyrkii toteuttamaan tunnusmerkistön, mutta tahallisuus täyttyy myös, jos aiheutuvat sivuseuraamukset mielletään varmaksi tai varsin todennäköiseksi. Vielä kaikkien teon edellytysten tulee olla olemassa jo teon hetkellä. (Lappi-Seppälä ym. Rikosoikeus, 3. uudistettu painos 2009, s. 983 ss.)

Hovioikeuden tuomion sivulla 59 todetulla tavalla Välikankaan ei ole voitu katsoa tarkoituksella aiheuttaneen kaupungille vahinkoa. Hän on voinut pitää Front Finance Oy:n velkakirjoja luvatus korkean tuottoprosentin vuoksi kaupungin näkökulmasta kilpailukykyisenä, joskin tavanomaista ja ohjeiden sallimaa riskialttiimpana sijoituskohteena. Tähän nähden katson, että päätöksellä 30.3.2017 on aiheutettu vahingon vaara, mutta Välikangas ei ole teon hetkellä voinut kuitenkaan mieltää aiheutunutta varsin huomattavaa vahinkoa menettelynsä varmaksi tai varsin todennäköiseksi sivuseuraamukseksi. Näin ollen sanottua petoksen perustunnusmerkistön ainesosaa ei voida lukea Välikankaan syyksi tahallisena menettelynä huolimatta siitä, että myöhemmin realisoitunut vahinko on ollut syy-yhteydessä hänen menettelynsä ja sen on katsottu olleen vahingonkorvausoikeudellisesti ennakoitavissa.

Näin ollen myös kaupungin toissijaisen rangaistusvaatimuksen osalta syyte ja siihen perustuva korvausvaatimus on hylättävä.

Viimesijaisesti kaupunki on vaatinut, että Välikangas joka tapauksessa velvoitetaan korvaamaan kaupungille aiheutunut vahinko, koska vahinko on aiheutettu vahingonkorvauslaissa tarkoitettulla tavalla tahallisesti ja asiassa selvitettyjen seikkojen perusteella on olemassa erittäin painavia syitä taloudellisen vahingon korvaamiseksi.

Huomioon ottaen hovioikeuden tuomiossa sivulla 55 Välikankaan selvitetystä menettelystä, sivulla 58 velvollisuuksien tahallisesta rikkomisesta ja sivuilla 65 ja 68 – 70 korvausvelvollisuudesta soveltuvin osin lausuttu, Välikankaan asema konserniasiamiehenä sekä aiheutetun vahingon määrä katson, että asiassa ovat käsillä vahingonkorvauslain 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettut erittäin painavat syyt taloudellisen vahingon korvaamiselle. Näin ollen katson kaupungin näyttäneen asiassa perusteen korvausvaatimukselleen. Tässä tapauksessa Välikankaan on maksettava vahingonkorvaukselle korkolain 4 §:n 1 momentin mukaista viivästyskorkoa haasteen tiedoksiantopäivästä eli 26.4.2022 lukien.

Äänestyksen lopputulos huomioon ottaen olen muutoin Välikankaan maksettavaksi tuomittavan vahingonkorvauksen määrästä ja Päckilän maksettavaksi tuomittavan vahingonkorvauksen perusteesta ja määrästä sekä asian oikeudenkäyntikuluista samaa mieltä kuin enemmistö.

Vakuudeksi: Hovioikeuden esittelijä Heidi Karjalainen

Lapin käräjäoikeus
Os. Rovaniemen kanslia

Tuomio
Annettu kansliassa

22/132857

31.08.2022

Asianumero
R 22/624

Puheenjohtaja Käräjätuomari Esko Hohti

Lautamiehet Marita Leskinen
Martti Kaikkonen

Syyttäjä Aluesyyttäjä Jane Iisakka

Vastaajat Jussi Kalervo Päckilä
Heli Hannele Välikangas

Asianomistaja Rovaniemen Kaupunki

Asia Törkeä virka-aseman väärinkäyttäminen

Vireille 28.03.2022

Syyttäjän rangaistusvaatimukset

1. Törkeä virka-aseman väärinkäyttäminen
5800/R/0001806/21
Rikoslaki 40 luku 8 §
Perustuslaki 2 § 3 ja 118 § 1
Laki kunnallisesta viranhaltijasta 4 luku 17 §
Kuntalaki 97 § 2
Hallintolaki 2 §, 6 §, 27 §, 28 §, 29 § ja 31 § 1

13.02.2017 - 31.03.2017 Rovaniemi

Rovaniemen kaupungin konserniasiamies Heli Välikangas on hankkiakseen itselleen tai toiselle hyötyä rikkonut virkatoiminnassa noudatettaviin perustuslain, kuntalain, hallintolain, kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain ja kaupungin sijoitusohjeiden säännöksiin tai määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa ilmoittaa esteellisyydestään asian käsittelyyn, huolehtia asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä, sijoituspäätöksen valmistelun perusteellisuudesta ja sijoituspäätöksen ohjeiden mukaisuudesta osallistuessaan päätöksentekoon tai sen valmisteluun tai käyttäessään julkista valtaa muissa virkatehtävissään seuraavalla tavalla:

Välikankaan tehtäviin on kuulunut Rovaniemen kaupungin sijoitussalkun hoitaminen muun muassa pitämällä yhteyttä varainhoitajiin ja seuraamalla sijoitusten kehitystä sekä jäljempänä selostettavalla tavalla Front Finance Oy:n velkakirjasijoituksen valmistelu. Välikangas on konserniasiamiehen tehtävien lisäksi toiminut myös Rovaniemen kaupunkikonserniin kuuluvan Rovaniemen kylien kehittämissätiön asiamiehenä ja tässä tehtävässä vastannut kehittämissätiön sijoitusten valmistelusta, esittelystä, päätösten täytäntöönpanosta ja sijoitusten seurannasta.

Rovaniemen kaupunginhallitus on 30.3.2017 pidetyssä kaupunginhallituksen kokouksessa päättänyt osana reilun 11 miljoonan euron sijoituskokonaisuutta sijoittaa kaksi miljoonaa euroa Front Finance Oy:n velkakirjoihin kaupungin rahoitusyksikön esityksen mukaisesti. Kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti rahoitusyksikkö on 31.3.2017 sijoittanut miljoona euroa

Kehitysrahastosta ja miljoona euroa Vahinkorahastosta Front Finance Oy:n velkakirjoihin, mikä sijoitus on toteutettu palveluntarjoaja Front Capital Oy:n kautta. Ostositoumuksen on allekirjoittanut rahoitus- ja kehittämissyksikön päällikkö, Välikankaan esihenkilö kaupunginkamreeri Jussi Päckilä.

Front Finance Oy:n velkakirjasijoitus on ollut kaupungin sijoitusohjeen vastainen, koska se ei ole ollut ohjeissa edellytetyllä tavalla vastuullinen sijoitus eikä velkakirjojen liikkeellelaskija hyvämaineinen ja tunnettu.

Välikangas on yhdessä esihenkilönsä Päckilän kanssa valmistellut sijoitusesityksen kaupunginhallituksen kokoukseen, Välikangas on hoitanut yhteydenpidon Front Capital Oy:n edustajaan, laatinut Front Capital Oy:n edustajan avustuksella Front Finance sijoitusta koskevan esittelytekstin, jonka Päckilä on esitellyt ns. listapalaverissa 24.3.2017. Välikangas ja Päckilä ovat vielä 29.3.2017 tavanneet Front Capital Oy:n edustajan ja keskustelleet sijoituksesta tämän kanssa. Sijoitusta koskeva markkinointimateriaali on ollut valmistelijoiden käytössä. Kaupunginhallituksen kokouksessa 30.3.2017 Välikangas ja Päckilä ovat esittelijän lisäksi osallistuneet sijoitustuotteiden esittelyyn.

Sijoitusta koskeva Välikankaan laatima esittelyteksti on ollut puutteellinen, virheellinen ja harhaanjohtava ainakin seuraavilla tavoilla:

- esittelytekstissä ei ole ollut lainkaan mainintaa sijoituksen riskeistä
- esittelytekstissä on puuttunut maininta Front Capital Oy:n toimimisesta palveluntarjoajana
- esittelytekstistä ei ole käynyt ilmi, että Front Finance Oy on ollut vastaperustettu
- esittelytekstistä ei ole käynyt selkeästi ilmi se, että Front Capitalista poiketen velkakirjat liikkeellelaskenut Front Finance Oy ei ole Finanssivalvonnan valvoma
- esittelytekstistä ei ole käynyt selkeästi ilmi Front Capital Oy:n ja Front Finance Oy:n tosiasialliset omistussuhteet
- esittelytekstin perusteella on voinut päätyä käsitykseen, että Front Finance Oy:n kautta voi sijoittaa vastaaviin kulutusluottoihin kuin pankit tarjoavat, vaikka Front Finance Oy:n rahoittamien yhtiöiden kulutusluotot ovat poikenneet pankkien tarjoamista olennaisesti mm. lainahtojen ja korkojen osalta
- esittelytekstistä ei ole saanut asianmukaista kokonaiskuvaa sijoituksen luonteesta ja siitä, että kaupungin sijoitusvarallisuudesta merkittävä osa esitettiin sijoitettavaksi riskipitoisiin kohteisiin.

Front Finance Oy:n velkakirjasijoitus on valmisteltu kiireellä, sijoituksen palveluntarjoajalla on ollut merkittävä rooli esittelytekstin laadinnassa ja se on laadittu erittäin kiireellisellä aikataululla, eikä valmistelussa ole asianmukaisesti selvitetty sijoituksen ohjeiden mukaisuutta ja sitä, millaisia kulutusluottoja Front Finance Oy:n sijoituskohteina olevat yritykset tarjoavat tai jos on selvitetty, siihen on suhtauduttu välinpitämättömästi. Välikangas ja Päckilä ovat olleet paikalla kaupunginhallituksen kokouksessa 30.3.2017, mutta asian esittelijälle tai kaupunginhallituksen jäsenille ei ole esittelytekstissä, Päckilän kokouksessa esittelemässä dioissa tai kokouksessa suullisesti annettu riittäviä tietoja päätösharkinnan pohjaksi liittyen sijoituksen todelliseen luonteeseen, riskeihin ja sijoitusohjeen vastaisuuteen, vaikka se olisi sijoituksen määrä ja luonne huomioon ottaen ollut välttämätöntä.

Sijoituspäätöstä valmistellut Välikangas on ollut asiassa esteellinen, koska hän on ennen kaupungin sijoituspäätöksen tekemistä ja valmistelua sijoittanut kahdella eri kerralla 7.10.2016 ja 14.2.2017 omia varojaan Front Capital Oy:n

kautta Aasa -konserniin kuuluvien yhtiöiden 12:n kuukauden velkakirjoihin yhteensä 170.000 euroa. Front Finance sijoituksen markkinointimateriaalista on ollut selkeästi todettavissa, että Front Finance Oy:n on tarkoitus rahoittaa mm. Aasa -konsernin yhtiöitä. Välikangas on kaupungin Front Finance sijoituksen jälkeen sijoittanut omia varojaan Aasan 12:n kuukauden velkakirjoihin 7.10.2017 100.000 euroa ja Supernovan 24 kuukauden velkakirjoihin 27.3.2018 100.000 euroa.

Kun Rovaniemen kaupunki on sijoittanut Front Finance Oy:n liikkeelle laskemiin velkakirjoihin ja Front Finance Oy on edelleen sijoittanut Aasaan, on Välikankaan todennäköisyys saada omat sijoituksensa takaisin korkoineen kasvanut. Välikangas ei ole missään vaiheessa kaupungin (tai säätiön) sijoitusten valmistelua tuonut esiin omaa asiakassuhdettaan Front Capital Oy:n ja yksityishenkilölle suuruudeltaan huomattavan suurina saataviaan Aasalta ja näihin liittyvää mahdollista esteellisyyttä valmistella kaupungin sijoituspäätöstä Front Capital Oy:n kautta Front Finance Oy:n velkakirjoihin.

Front Capital Oy on veloittanut Välikankaalta hänen henkilökohtaisista sijoituksistaan listahintoja pienemmän, saman suuruisen merkintäpalkkion kuin Rovaniemen kaupungilta ja Rovaniemen kylien kehittämissäätiöltä, mitä voidaan pitää poikkeuksellisenä, koska yksityishenkilöltä veloitettava merkintäpalkkio on yleensä suurempi kuin suurempia summia sijoittavalta institutionaaliselta sijoittajalta peritty. Välikangas on tältäkin osin hyötynyt kaupungin tekemästä sijoituksesta Front Finance Oy:n.

Front Finance Oy on vuonna 2020 hakeutunut velkasaneeraukseen ja Rovaniemen kaupungin velkakirjasaatavia yhtiöltä on leikattu 26,59 prosenttia, mistä on aiheutunut kaupungille huomattavan suurina taloudellisia tappioita.

Kaupunginhallituksen 30.3.2017 tekemän sijoituspäätöksen valmistelu ja sitä seurannut esittely ei edellä selostetuin tavoin ole täyttänyt hallinnollisen päätöksenteon asianmukaisuudelle asetettuja vaatimuksia eikä asian valmistelussa ole noudatettu hyvän hallinnon periaatteita eikä kaupungin omia sijoitusohjeita.

Välikangas on menettelyllään tavoitellut huomattavan suurta hyötyä. Kun otetaan huomioon teon laatu, Välikankaan asema kaupungin organisaatiossa ja säätiössä ja toimiminen esteellisenä omaa taloudellista asemaa edistäen virka-aseman väärinkäyttäminen on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä.

VAIHTOEHTOINEN SYYTE:

1A. VIRKAVELVOLLISUUDEN RIKKOMINEN

Rikoslaki 40 luku 9 §

Muut lainkohdat kuten ensisijaisessa syytteessä

Syyteoikeuden vanhennuttua syyttäjä ei esittänyt vaihtoehtoista syytettä virkavelvollisuuden rikkomisesta.

Asianomistajan korvausvastuun perusteena vetoama teonkuvaus:

Välikangas on ensisijaisessa syytteessä kuvatulla tavalla virkaansa toimittaessaan tahallaan rikkonut virkatoiminnassa noudatettaviin säännöksiin ja määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa. Teko ei huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen.

VIIMESIJAINEN SYYTE:

1B. TUOTTAMUKSELLINEN VIRKAVELVOLLISUUDEN
RIKKOMINEN

Rikoslaki 40 luku 10 §

Muut lainkohdat kuten ensisijaisessa syytteessä

Syyteoikeuden vanhennuttua syyttäjä ei esittänyt viimesijaista syytettä tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta.

Asianomistajan korvausvastuun perusteena vetoama teonkuvaus:

Välikangas on ensisijaisessa syytteessä kuvatulla tavalla virkaansa toimittaessaan huolimattomuudesta rikkonut virkatoiminnassa noudatettavaan säännöksiin ja määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa. Teko ei huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen.

Syyttäjä vaati Heli Välikankaalle vaihtoehtoista rangaistusta seuraavasta rikoksesta.

1A. TÖRKEÄ PETOS

Rikoslaki 36 luku 2 § 1

Teonkuvaus

Rovaniemen kaupungin konserniasiamies Heli Välikangas on hankkiakseen itselleen tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä erehdyttämällä tai erehdystä hyväksikäyttämällä saanut Rovaniemen kaupunginhallituksen päättämään kahden miljoonan euron sijoittamisesta Front Finance Oy:n velkakirjoihin seuraavalla tavalla:

Välikankaan tehtäviin on kuulunut Rovaniemen kaupungin sijoitussalkun hoitaminen muun muassa pitämällä yhteyttä varainhoitajiin ja seuraamalla sijoitusten kehitystä sekä jäljempänä selostettavalla tavalla Front Finance Oy:n velkakirjasijoituksen valmistelu. Välikangas on konserniasiamiehen tehtävien lisäksi toiminut myös Rovaniemen kaupunkikonserniin kuuluvan Rovaniemen kylien kehittämissäätiön asiamiehenä ja tässä tehtävässä vastannut kehittämissäätiön sijoitusten valmistelusta, esittelystä, päätösten täytäntöönpanosta ja sijoitusten seurannasta.

Rovaniemen kaupunginhallitus on 30.3.2017 pidetyssä kaupunginhallituksen kokouksessa päättänyt osana reilun 11 miljoonan euron sijoituskokonaisuutta sijoittaa kaksi miljoonaa euroa Front Finance Oy:n velkakirjoihin kaupungin rahoitusyksikön esityksen mukaisesti. Kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti rahoitusyksikkö on 31.3.2017 sijoittanut miljoona euroa Kehitysrahastosta ja miljoona euroa Vahinkorahastosta Front Finance Oy:n velkakirjoihin, mikä sijoitus on toteutettu palveluntarjoaja Front Capital Oy:n kautta. Ostositoumuksen on allekirjoittanut rahoitus- ja kehittämissyksikön päällikkö, Välikankaan esihenkilö kaupunginkamreeri Jussi Päckilä.

Front Finance Oy:n velkakirjasijoitus on ollut kaupungin sijoitusohjeen vastainen, koska se ei ole ollut ohjeissa edellytetyllä tavalla vastuullinen

sijoitus eikä velkakirjojen liikkeellelaskija hyvämaineinen ja tunnettu.

Välikangas on yhdessä esihenkilönsä Päckilän kanssa valmistellut sijoitusesityksen kaupunginhallituksen kokoukseen, Välikangas on hoitanut yhteydenpidon Front Capital Oy:n edustajaan, laatinut Front Capital Oy:n edustajan avustuksella Front Finance sijoitusta koskevan esittelytekstin, jonka Päckilä on esitellyt ns. listapalaverissa 24.3.2017. Välikangas ja Päckilä ovat vielä 29.3.2017 tavanneet Front Capital Oy:n edustajan ja keskustelleet sijoituksesta tämän kanssa. Sijoitusta koskeva markkinointimateriaali on ollut valmistelijoiden käytössä. Kaupunginhallituksen kokouksessa 30.3.2017 Välikangas ja Päckilä ovat esittelijän lisäksi osallistuneet sijoitustuotteiden esittelyyn.

Sijoitusta koskeva Välikankaan laatima esittelyteksti on ollut puutteellinen, virheellinen ja harhaanjohtava ainakin seuraavilla tavoilla:

- esittelytekstissä ei ole ollut lainkaan mainintaa sijoituksen riskeistä
- esittelytekstissä on puuttunut maininta Front Capital Oy:n toimimisesta palveluntarjoajana
- esittelytekstistä ei ole käynyt ilmi, että Front Finance Oy on ollut vastaperustettu
- esittelytekstistä ei ole käynyt selkeästi ilmi se, että Front Capitalista poiketen velkakirjat liikkeellelaskenut Front Finance Oy ei ole Finanssivalvonnan valvoma
- esittelytekstistä ei ole käynyt selkeästi ilmi Front Capital Oy:n ja Front Finance Oy:n tosiasialliset omistussuhteet
- esittelytekstin perusteella on voinut päätyä käsitykseen, että Front Finance Oy:n kautta voi sijoittaa vastaaviin kulutusluottoihin kuin pankit tarjoavat, vaikka Front Finance Oy:n rahoittamien yhtiöiden kulutusluotot ovat poikenneet pankkien tarjoamista olennaisesti mm. lainahtojen ja korkojen osalta
- esittelytekstistä ei ole saanut asianmukaista kokonaiskuvaa sijoituksen luonteesta ja siitä, että kaupungin sijoitusvarallisuudesta merkittävä osa esitettiin sijoitettavaksi riskipitoisiin kohteisiin.

Front Finance Oy:n velkakirjasijoitus on valmisteltu kiireellä, sijoituksen palveluntarjoajalla on ollut merkittävä rooli esittelytekstin laadinnassa ja se on laadittu erittäin kiireellisellä aikataululla ja sijoitus on valmisteltu selvästi Rovaniemen sijoitusohjeiden vastaiseen Front Finance Oy:öön tiedostaen muun muassa, millaisia pikavippejä Front Financen sijoituskohteena olevat yritykset tarjoavat.

Välikangas ja Päckilä ovat olleet paikalla kaupunginhallituksen kokouksessa 30.3.2017, mutta asian esittelijälle tai kaupunginhallituksen jäsenille ei ole esittelytekstissä, Päckilän kokouksessa esittelemissä dioissa tai kokouksessa suullisesti annettu riittäviä tietoja päätösharkinnan pohjaksi liittyen sijoituksen todelliseen luonteeseen, riskeihin ja sijoitusohjeen vastaisuuteen, vaikka se olisi sijoituksen määrä ja luonne huomioon ottaen ollut välttämätöntä.

Sijoituspäätöstä valmistellut Välikangas on ollut asiassa esteellinen, koska hän on ennen kaupungin sijoituspäätöksen tekemistä ja valmistelua sijoittanut kahdella eri kerralla 7.10.2016 ja 14.2.2017 omia varojaan Front Capital Oy:n kautta Aasa -konserniin kuuluvien yhtiöiden 12:n kuukauden velkakirjoihin yhteensä 170.000 euroa. Front Finance sijoituksen markkinointimateriaalista on ollut selkeästi todettavissa, että Front Finance Oy:n on tarkoitus rahoittaa mm. Aasa -konsernin yhtiöitä. Välikangas on kaupungin Front Finance sijoituksen jälkeen sijoittanut

omia varojaan Aasan 12:n kuukauden velkakirjoihin 7.10.2017 100.000 euroa ja Supernovan 24 kuukauden velkakirjoihin 27.3.2018 100.000 euroa.

Kun Rovaniemen kaupunki on sijoittanut Front Finance Oy:n liikkeelle laskemiin velkakirjoihin ja Front Finance Oy on edelleen sijoittanut Aasaan, on Välikankaan todennäköisyys saada omat sijoituksensa takaisin korkoineen kasvanut. Välikangas ei ole missään vaiheessa kaupungin sijoitusten valmistelua tuonut esiin omaa asiakassuhdettaan Front Capital Oy:n ja yksityishenkilölle suuruudeltaan huomattavan suuria saataviaan Aasalta ja näihin liittyvää mahdollista esteellisyyttä valmistella kaupungin sijoituspäätöstä Front Capital Oy:n kautta Front Finance Oy:n velkakirjoihin.

Front Capital Oy on veloittanut Välikankaalta hänen henkilökohtaisista sijoituksistaan listahintoja pienemmän, saman suuruisen merkintäpalkkion kuin Rovaniemen kaupungilta ja Rovaniemen kylien kehittämissätiöltä, mitä voidaan pitää poikkeuksellisena, koska yksityishenkilöltä veloittettava merkintäpalkkio on yleensä suurempi kuin suurempia summia sijoittavalta institutionaaliselta sijoittajalta peritty. Välikangas on tältäkin osin hyötynyt kaupungin tekemästä sijoituksesta Front Finance Oy:n.

Front Finance Oy on vuonna 2020 hakeutunut velkasaneeraukseen ja Rovaniemen kaupungin velkakirjasaatavia yhtiöltä on leikattu 26,59 prosenttia, mistä on aiheutunut kaupungille huomattavan suuria taloudellisia tappioita.

Kaupunginhallituksen 30.3.2017 tekemän sijoituspäätöksen valmistelu ja sitä seurannut esittely ei edellä selostetuin tavoin ole täyttänyt hallinnollisen päätöksenteon asianmukaisuudelle asetettuja vaatimuksia eikä asian valmistelussa ole noudatettu hyvän hallinnon periaatteita eikä kaupungin omia sijoitusohjeita.

Välikangas on menettelyllään tavoitellut huomattavan suurta hyötyä. Kun otetaan huomioon teon laatu, Välikankaan asema kaupungin organisaatiossa ja toimiminen esteellisenä omaa taloudellista asemaa edistäen petos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä.

2. Virkavelvollisuuden rikkominen

5800/R/0001806/21

Rikoslaki 40 luku 9 § 1

Perustuslaki 2 § 3 ja 118 § 1

Hallintolaki 2 §, 6 § ja 31 § 1

Laki kunnallisesta viranhaltijasta 4 luku 17 §

24.03.2017 - 31.03.2017 Rovaniemi

Syyteoikeuden vanhennuttua syyttäjä luopui vaatimasta rangaistusta virkavelvollisuuden rikkomisesta ja toissijaisen rangaistusvaatimuksen mukaisesta tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta.

Asianomisajan korvausvastuun perusteena vetoama teonkuvaus:

VIRKAVELVOLLISUUDEN RIKKOMINEN

Jussi Päckilä on kaupunginkamreerina virkaansa toimittaessaan tahallaan rikkonut virkatoiminnassa noudatettaviin perustuslain,

hallintolain, kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain ja kaupungin sijoitusohjeiden säännöksiin tai määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa huolehtia asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä, sijoituspäätöksen valmistelun perusteellisuudesta ja sijoituspäätöksen ohjeiden mukaisuudesta osallistuessaan päätöksentekoon tai sen valmisteluun tai käyttäessään julkista valtaa muissa virkatehtävissään seuraavalla tavalla:

Jussi Päckilä on kaupunginkamreerina toiminut Rovaniemen kaupungin talous- ja rahoitusyksikön päällikkönä ja konserniasiamies Heli Välikankaan esihenkilönä. Päckilän tehtäviin on kuulunut konsernitalouteen ja ohjaukseen liittyvät asiat, rahatoimen käytännön hoito, sijoitukset sekä lainat, käytännössä edellä todettuihin liittyvä valmistelu ja täytäntöönpano.

Rovaniemen kaupunginhallitus on 30.3.2017 pidetyssä kaupunginhallituksen kokouksessa päättänyt osana reilun 11 miljoonan euron sijoituskokonaisuutta sijoittaa kaksi miljoonaa euroa Front Finance Oy:n velkakirjoihin kaupungin rahoitusyksikön esityksen mukaisesti. Kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti rahoitusyksikkö on 31.3.2017 sijoittanut miljoona euroa Kehitysrahastosta ja miljoona euroa Vahinkorahastosta Front Finance Oy:n velkakirjoihin, mikä sijoitus on toteutettu palveluntarjoaja Front Capital Oy:n kautta. Ostositoumuksen on allekirjoittanut kaupunginkamreeri Päckilä.

Front Finance Oy:n velkakirjasijoitus on ollut kaupungin sijoitusohjeen vastainen, koska se ei ole ollut ohjeissa edellytetyllä tavalla vastuullinen sijoitus eikä velkakirjojen liikkeellelaskija hyvämaineinen ja tunnettu.

Päckilä on yhdessä alaisensa Välikankaan kanssa valmistellut sijoitusesityksen kaupunginhallituksen kokoukseen, Välikangas on laatinut Front Finance sijoitusta koskevan esittelytekstin ja Päckilä on esitellyt sen ns. listapalaverissa 24.3.2017. Päckilä ja Välikangas ovat vielä 29.3.2017 tavanneet Front Capital Oy:n edustajan ja keskustelleet sijoituksesta tämän kanssa. Sijoitusta koskeva markkinointimateriaali on ollut valmistelijoiden käytössä. Kaupunginhallituksen kokouksessa 30.3.2017 Päckilä ja Välikangas ovat esittelijän lisäksi osallistuneet sijoitustuotteiden esittelyyn.

Sijoitusta koskeva Välikankaan laatima esittelyteksti on ollut puutteellinen, virheellinen ja harhaanjohtava ainakin seuraavilla tavoilla:

- esittelytekstissä ei ole ollut lainkaan mainintaa sijoituksen riskeistä
- esittelytekstissä on puuttunut maininta Front Capital Oy:n toimimisesta palveluntarjoajana
- esittelytekstistä ei ole käynyt ilmi, että Front Finance Oy on ollut vastaperustettu
- esittelytekstistä ei ole käynyt selkeästi ilmi se, että Front Capitalista poiketen velkakirjat liikkeellelaskenut Front Finance Oy ei ole Finanssivalvonnan valvoma
- esittelytekstistä ei ole käynyt selkeästi ilmi Front Capital Oy:n ja Front Finance Oy:n tosiasialliset omistussuhteet
- esittelytekstin perusteella on voinut päätyä käsitykseen, että Front Finance Oy:n kautta voi sijoittaa vastaaviin kulutusluottoihin kuin pankit tarjoavat, vaikka Front Finance Oy:n rahoittamien yhtiöiden kulutusluotot ovat poikenneet pankkien tarjoamista olennaisesti mm. lainaehtojen ja korkojen osalta
- esittelytekstistä ei ole saanut asianmukaista kokonaiskuvaa sijoituksen

luonteesta ja siitä, että kaupungin sijoitusvarallisuudesta merkittävä osa esitettiin sijoitettavaksi riskipitoisiin kohteisiin.

Front Finance Oy:n velkakirjasijoitus on valmisteltu kiireellä, sijoituksen palveluntarjoajalla on ollut merkittävä rooli esittelytekstin laadinnassa ja se on laadittu erittäin kiireellisellä aikataululla, eikä valmistelussa ole asianmukaisesti selvitetty sijoituksen ohjeiden mukaisuutta ja sitä, millaisia kulutusluottoja Front Finance Oy:n sijoituskohteina olevat yritykset tarjoavat tai jos on selvitetty, siihen on suhtauduttu välinpitämättömästi. Päckilä ja Välikangas ovat olleet paikalla kaupunginhallituksen kokouksessa 30.3.2017, mutta asian esittelijälle tai kaupunginhallituksen jäsenille ei ole esittelytekstissä, Päckilän kokouksessa esittelemissä dioissa tai kokouksessa suullisesti annettu riittäviä tietoja päätösharkinnan pohjaksi liittyen sijoituksen todelliseen luonteeseen, riskeihin ja sijoitusohjeen vastaisuuteen, vaikka se olisi sijoituksen määrä ja luonne huomioon ottaen ollut välttämätöntä.

Front Finance Oy on vuonna 2020 hakeutunut velkasaneeraukseen ja Rovaniemen kaupungin velkakirjasaatavia yhtiöltä on leikattu 26,59 prosenttia, mistä on aiheutunut kaupungille huomattavan suuria taloudellisia tappioita.

Kaupunginhallituksen 30.3.2017 tekemän sijoituspäätöksen valmistelu ja sitä seurannut esittely ei edellä selostetuin tavoin ole täyttänyt hallinnollisen päätöksenteon asianmukaisuudelle asetettuja vaatimuksia eikä asian valmistelussa ole noudatettu hyvän hallinnon periaatteita eikä kaupungin omia sijoitusohjeita.

Teko ei huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen.

VAIHTOEHTOINEN SYYTE:

2A. TUOTTAMUKSELLINEN VIRKAVELVOLLISUUDEN RIKKOMINEN

Rikoslaki 40 luku 10 §

Muut säännökset kuten ensisijaisessa syytteessä

Päckilä on ensisijaisessa syytteessä kuvatulla tavalla virkaansa toimittaessaan huolimattomuudesta rikkonut virkatoiminnassa noudatettaviin säännöksiin ja määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa. Teko ei huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen.

3. Virkavelvollisuuden rikkominen

5800/R/0001806/21

Rikoslaki 40 luku 9 § 1

Perustuslaki 2 § 3 ja 118 § 1

Laki kunnallisesta viranhaltijasta 4 luku 17 §

Hallintolaki 2 §, 6 § ja 43 §

Rovaniemen kaupungin hallintosääntö

31.05.2017 - 30.09.2019 Rovaniemi

Jussi Päckilä on kaupunginkamreerina virkaansa toimittaessaan tahallaan rikkonut virkatoiminnassa noudatettaviin perustuslain, hallintolain, kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain ja Rovaniemen kaupungin

hallintosäännön säännöksiin tai määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa seuraavalla tavalla:

Rovaniemen kaupunki on edellä syytekohtissa 1 ja 2 selostetulla tavalla sijoittanut kaksi miljoonaa euroa Front Finance Oy:n velkakirjoihin palveluntarjoaja Front Capital Oy:n kautta. Päckilä on päätöksillään ajalla 27.10.2017 - 30.9.2019 sijoittanut kaupungin Front Finance Oy:n velkakirjoihin tehtyjen sijoitusten tuottamat korot, yhteensä 360.000 euroa edelleen Front Finance Oy:n 36 kuukauden velkakirjoihin. Päckilällä ei ole ollut toimivaltaa päättää korkojen uudelleensijoituksista.

Päckilä on lisäksi päätöksellään 31.5.2017 sijoittanut 700.000 euroa Rovaniemen kaupungin varoja Front Finance Oy:n likvidivelkakirjaan Front Capital Oy:n kautta ja 5.4.2018 20 miljoonaa euroa Evli Yrityslainan likvidivelkakirjaan. Päckilä on laiminlyönyt laatia edellä todetuista korkosijoituksista ja 31.5.2017 tekemästään Front Finance Oy:n 700.000 euron likvidivelkajäsijoituksesta ja 5.4.2018 tehdystä 20 miljoonan euron Evli yrityslainasijoituksesta Rovaniemen kaupungin hallintosäännön mukaiset kirjalliset viranhaltijapäätökset.

Edellä todetut Päckilän tekemät 360.000 euron ja 700.000 euron velkajäsijoitukset ovat olleet kaupungin sijoitusohjeiden vastaisia, koska ne eivät ole olleet ohjeissa edellytetyllä tavalla vastuullisia sijoituksia eikä velkakirjojen liikkeellelaskija Front Finance Oy hyvämaineinen ja tunnettu.

Teko ei huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen.

VAIHTOEHTOINEN SYYTE:

3A. TUOTTAMUKSELLINEN VIRKAVELVOLLISUUDEN RIKKOMINEN

Rikoslaki 40 luku 10 §

Muut säännökset kuten ensisijaisessa syytteessä

Päckilä on ensisijaisessa syytteessä kuvatulla tavalla virkaansa toimittaessaan huolimattomuudesta rikkonut virkatoiminnassa noudatettaviin säännöksiin ja määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa. Teko ei huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen.

Syyttäjän muut vaatimukset

Todistelukustannusten korvaaminen syytekohtassa 1

Päckilä ja Välikangas on velvoitettava yhteisvastuullisesti korvaamaan valtiolle todistelukustannukset kohdissa 1-3.

Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa 9 luku 1 §

Rikosuhrimaksu syytekohtassa 1

Välikangas on velvoitettava suorittamaan rikosuhrimaksu 80 euroa.

Laki rikosuhrimaksusta 2 §, 3 § ja 4 §

Muu vaatimus syytekohtassa 1

Välikangas on tuomittava viralta pantavaksi, sillä rikos osoittaa hänet ilmeisen sopimattomaksi tehtävänsä.

Rikoslaki 40 luku 9 § 2

Rikoslaki 40 luku 7 § 2

Rikosuhrimaksu syytekohtassa 2

Päkkilä on velvoitettava suorittamaan rikosuhrimaksu 80 euroa.

Laki rikosuhrimaksusta 2 §, 3 § ja 4 §

Asianomistajien vaatimus

Asianomistajan korvausvaatimus syytekohtissa 1-3

VAATIMUKSET

Rovaniemen kaupunki on yhtynyt syyttäjän syytteeseen ja rangaistusvaatimukseen ja on vaatinut lisäksi, että käräjäoikeus:

1. velvoittaa vastaajat yhteisvastuullisesti suorittamaan Rovaniemen kaupungille vahingonkorvauksena yhteensä 961 649,48 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen 30.3.2017 lukien, josta
  - varsinaisen vahingonkorvauksen osuus on 648 515,12 euroa ja vähintään 505 739,44 euroa ja
  - asian selvittelykulujen osuus on 313 134,36 euroa (alv 0 %) sekä
2. velvoittaa vastaajat yhteisvastuullisesti korvaamaan Rovaniemen kaupungin oikeudenkäynti- ja asianosaiskulut myöhemmin esitettävän laskun mukaan täysimääräisesti korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen siitä lähtien, kun kuukausi on kulunut korvauksen tuomitsemispäivästä.

Rovaniemen kaupunki on oikeutettu vahingonkorvaukseen rikokseen perustuen Rovaniemen kaupunki on vaatinut vastaajilta vahingonkorvausta ensisijaisesti rikoksella aiheutetun vahingon vuoksi. Vahingonkorvauslain (jäljempänä myös 'VahL' 5 luvun 1 §:n mukaan:

"-- Milloin vahinko on aiheutettu rangaistavaksi säädetyllä teolla tai julkista valtaa käytettäessä taikka milloin muissa tapauksissa on erittäin painavia syitä, käsittää vahingonkorvaus hyvityksen myös sellaisesta taloudellisesta vahingosta, joka ei ole yhteydessä henkilö- tai esinevahinkoon."

Vahingonkorvauslaki yleislakina soveltuu kaikkien rikoksella aiheutettujen vahinkojen korvaamiseen. Rangaistavaksi säädetyllä teolla aiheutetut ns. puhtaat varallisuusvahingot tulee korvata täysimääräisesti vahingonkorvauslain 5 luvun 1 §:n nojalla. Vahingonaiheuttajan korvausvastuuta ei rajoita edes se, tuomitaanko teosta tosiasiallisesti rangaistus.1 Riittävää on jo se, että teosta voitaisiin lain mukaan tuomita rangaistus. Rikoksella aiheutetun vahingon lähtökohtana on täyden korvauksen periaate.

Syyttäjä on ilmoittanut 31.3.2022 tässä asiassa, että syytekohtat 1A, 1B, 2 ja 2A ovat vanhentuneet, sillä haasteita ei saatu vastaajille riittävän ajoissa tiedoksi ja rangaistusvaatimus on näiden kohtien osalta peruttu. Rovaniemen kaupunki vetoaa kuitenkin vahingonkorvauksen perusteeksi syytteeseen kokonaisuudessaan, mukaan lukien myös edellä mainittuihin syytekohtiin, joiden osalta syyttäjä on perunut rangaistusvaatimuksen. Laissa oikeudenkäynnistä rikosasioissa säädetään 3 luvun 8 §:ssä, että jos syyte hylätään, voidaan yksityisoikeudellinen vaatimus kuitenkin tutkia. Kyseistä lainkohtaa käsitellessä lain esitöissä todetaan, että pykälää sovelletaan muun muassa silloin, kun oikeus nostaa syyte rikoksen johdosta on jo vanhentunut.2

Tämä tarkoittaa sitä, että vahingonkorvauslain 5 luvun 1 §:ssä tarkoitettut rangaistavaksi säädetyllä teolla aiheutetut vahingot voidaan määrätä korvattavaksi siitakin huolimatta, että syyte hylätään tai oikeus nostaa syyte rikoksen johdosta on vanhentunut. Korkeimman oikeuden ratkaisukäytännössä on vahvistettu, että syyteoikeuden vanhentumisesta huolimatta voidaan korvausta tuomita maksettavaksi sellaisesta vahingosta, joka on ollut seurausta syytteessä kuvatusta teosta. Ratkaisussa KKO 2004:33 vastaaja tuomittiin korvaamaan asianomistajalle aiheutuneet vahingot, jotka johtuivat veropetoksen tunnusmerkistön täyttäneestä teosta siitä huolimatta, että oikeus tuomita vastaaja veropetoksesta oli jo syytettä nostaessa törkeästä veropetoksesta ollut vanhentunut. Ennakkoratkaisuun 2004:33 on viitattu myös tuoreessa korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 2021:60 (kohta 28)5. Yllä mainituilla perusteilla Rovaniemen kaupunki vetoaa syyttäjän haastehakemuksessa esittämiin, kaikkia rikostunnusmerkistöjä koskeviin teon kuvauksiin ja vaatii vastaajia korvaamaan Rovaniemen kaupungille aiheutetut vahingot myös niiden syytekohtien ja teon kuvausten osalta, joilta katsotaan, että syyteoikeus on vanhentunut. Rovaniemen kaupunki on oikeutettu vahingonkorvaukseen toissijaisesti tuottamuksen perusteella Mikäli asiassa rikosperusteisen vastuun ei katsottaisi vastoin syyttäjän erittäin perusteltua näkemystä täyttyvän, toissijaisesti Rovaniemen kaupunki katsoo, että vahinko on aiheutettu tuottamuksellisesti. Vahingonkorvauslain 2 luvun 1 §:n mukaan vahingon aiheuttaja on velvollinen korvaamaan tahallisesti tai tuottamuksesta toiselle aiheuttamansa vahingon. Vahingonkorvauslain soveltamisalamääräys ja yleinen tuottamuvastuuta koskeva sääntö (VahL 2:1.1) tarkoittavat käytännössä seuraavaa:

- 1) Tuottamus laajassa merkityksessä johtaa korvausvastuuseen VahL:n nojalla kaikissa niissä tilanteissa, joiden osalta ei ole erillistä lainsäädäntöä ja jotka eivät jää sopimusvastuuta koskevan rajoituksen nojalla VahL:n soveltamisalan ulkopuolelle.
- 2) Tuottamuksen asteella ei ole VahL:n mukaisen vastuun kannalta pääsääntöisesti merkitystä. Tässä tapauksessa Rovaniemen kaupunki katsoo, että vastaajat ovat laiminlyöneet ja/tai rikkoneet virkavelvollisuuksiensa teon kuvauksissa kuvatuin tavoin ja siten aiheuttaneet Rovaniemen kaupungille vahinkoa. Vahingonkorvauslain 4 luvun 2 §:n mukaan: ”Virkamies vastaa virassaan virheellään tai laiminlyönnillään aiheuttamasta vahingosta luvun 1 §:ssä säädettyjen perusteiden mukaisesti.”

Edelleen viitatus vahingonkorvauslain 4 luvun 1 §:n mukaan: ”Vahingosta, jonka työntekijä työssään virheellään tai laiminlyönnillään aiheuttaa, hän on velvollinen korvaamaan määrän, joka harkitaan kohtuulliseksi ottamalla huomioon vahingon suuruus, teon laatu, vahingon aiheuttajan asema, vahingon kärsineen tarve sekä muut olosuhteet. Jos työntekijän viaksi jää vain lievä tuottamus, ei vahingonkorvausta ole tuomittava. Jos vahinko on aiheutettu tahallisesti, on täysi korvaus tuomittava, jollei erityisistä syistä harkita kohtuulliseksi alentaa korvausta. Työntekijän työssään työnantajalle aiheuttaman vahingon korvaamisesta säädetään erikseen.” Kunnallisesta viranhaltijasta annetussa laissa tai muussakaan erityislaissa ei ole nimenomaista säännöstä virkamiehen vahingonkorvausvelvollisuudesta työnantajaansa kohtaan. Näin ollen asiassa tulevat sovellettavaksi vahingonkorvauslain edellä mainitut säännökset. Työntekijän ja virkamiehen vahingonkorvausvastuu omalle työnantajalleen on samansisältöinen. Vahingonkorvauslain esitöissä todetaan, että virkamies vastaa sivulliselle tai julkisyhteisölle aiheuttamastaan vahingosta. Vahingonkorvauslain (412/1974) 4 luvun 2 §:n alkuperäisen sanamuodon mukaan virkamies vastaa virassaan sivulliselle aiheuttamastaan vahingosta, mutta jo tämän säännöksen esitöissä todettiin, että sivulliselle aiheutetun vahingon korvausvelvollisuuden lisäksi virkamies, työntekijä tai muu

epäitsenäinen työnsuorittaja vastaa vahingosta, jonka hän on aiheuttanut suoraan työnantajalleen.

Vuonna 1991 vahingonkorvauslain 4 lukua muutettiin siten, että sekä työntekijöitä että virkamiehiä koskevista säännöksistä poistettiin kohdat siitä, kenelle aiheutettuun vahinkoon kyseisiä säännöksiä sovelletaan. Lain esitöiden mukaan tästä säätäminen nimenomaisesti ei ollut tarpeen. Tavoitteena oli nimenomaan laajentaa säädöksen sanamuotoa avoimemmaksi, mikä vastasi myös oikeustilan sisältöä. Myös oikeuskirjallisuudessa tämä oikeustila on vahvistettu, joten pääsääntö on se, että virkamiehen kannalta merkitystä ei ole sillä, kenelle vahinko on aiheutettu. Näin ollen on selvää, että myös virkamies on velvollinen korvaamaan työnantajalleen aiheuttamansa vahingon. Yllä mainitut säännökset VahL 4:1 ja 4:2 ovat virkamiehen/työntekijän vahingonkorvausvastuuta rajoittavia säännöksiä, joiden mukaan täysi korvaus voidaan määrätä vain tahallisesti aiheutetusta vahingosta. Rovaniemen kaupunki katsoo, että vastaajien teko on ollut tahallinen, vaikka rikosvastuu ei täytyisi esimerkiksi jonkin tunnusmerkistötekijän osalta. Lisäksi on huomattava, että VahL 5:1 nojalla täysi korvaus on tuomittava, mikäli vahinko on aiheutettu julkista valtaa käytettäessä, tai siihen on muuten erittäin painavia syitä.

Tuottamukseen perustuvan vahingonkorvausvaatimuksen osalta Rovaniemen kaupunki katsoo, että asiassa on olemassa vähintään erittäin painavia syitä täyden korvauksen tuomitsemiseen. Erittäin painavien syiden kriteeristöä on runsaasti korkeimman oikeuden ratkaisukäytäntöä.¹² Kyse on mitä suuremmissa määrin tapauskohtaisesta harkinnasta. Oikeuskirjallisuudessa on esitetty, että erittäin painavat syyt varallisuusvahingon tuomitsemiseksi voisivat olla käsillä, kun teko on ollut tahallinen tai riittävän epälojaali taikka hyvän tavan vastainen, teossa on käytetty hyväksi vahingonaiheuttajan ja vahingonkärsijän välistä luottamussuhdetta sekä silloin, kun varallisuusvahinko on tapauksessa tyypillinen tai ainoa mahdollinen vahinkolaji.¹³ Rovaniemen kaupunki viittaa teonkuvauksiin ja jäljempänä tässä kirjelmässä todettuun ja toteaa, että erityisen painavat syyt ovat tapauksessa käsillä. Näin ollen, mikäli vahingonkorvaus tuomitaan tuottamukseen eikä rikosvastuuseen perustuen, on täysi korvaus silti tuomittava.

Syy-yhteys

Syy-yhteys on seikka, jota ilman seurausta ei olisi syntynyt (conditio sine qua non). Välikankaan ja Päckilän syyttäjän haastehakemuksessa ja tässä vaatimuksessa esitettyjen tekojen sekä aiheutuneen vahingon välillä on syy-yhteys. Ilman edellä kuvattua rikoksen tunnusmerkistön täyttävää ja joka tapauksessa tuottamuksellista tekoa, Rovaniemen kaupungille ei olisi aiheutunut vahinkoa Front Financen sijoituksesta.

Vahingonkorvausvastuun perusteena oleva teko: täydentävät huomiot syytteen teonkuvauksiin

Rovaniemen kaupunki yhtyy syyttäjän syytteisiin ja rangaistuvaatimuksiin ja vetoaa kaikilta osin syyttäjän teonkuvauksiin ja esittää seuraavat täydentävät huomio

Front Finance Oy sijoituskohteena

Front Finance Oy (jäljempänä 'Front Finance') on alkuvuonna 2017 perustettu yhtiö, jonka toimiala on ”Muualla luokittelemattomat rahoituspalvelut (pl. vakuutus- ja eläkevakuutustoiminta)”. Kaupparekisteriin Front Finance on merkitty 17.1.2017. Front Finance ei ole Front Capital Oy:n konserniyhtiö. Front Group Oy, joka omistaa 100 % Front Capital Oy:stä, omistaa alle 20 % Front Financessa. Front Finance ei ole Finanssivalvonnan alainen, eikä se ole hyväksynyt YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteita.

Front Financen sijoituskohteet

Front Finance on sijoitusyhtiö, jonka sijoituskohteet ovat olleet pääasiassa kulutusluotto- eli pikavippiyhtiöitä.

Aasa-konserni. Front Finance sijoittaa varojaan esimerkiksi Aasa-konserniin, joka on korkeakorkoisia kulutusluottoja tarjoava yhtiö ja se mainostaa muun muassa ”pikavippi” ja ”pikalaina” -tuotteita.¹⁸ Suomessa toimiviin Aasa-yhtiöihin luetaan ainakin Aasa Oy, Aasa Prime Oy, Aasa Holding Oy sekä virolaisen

AA-Yleislaina Oü:n Suomen sivuliike. Aasa-yhtiöiden Suomen toimintojen emoyhtiö on Aasa Global AS, joka omistaa kokonaan Aasa Oy:n ja AA-yleislaina Oü:n. Koko Aasa-konsernin emoyhtiö on Supernova JV S.à.r.l, joka on kesäkuussa 2015 Luxemburgiin rekisteröity yritys. Supernova JV S.à.r.l:n omistaa

kokonaisuudessaan Aasa Holding Oy, joka on Front Financen hallituksen puheenjohtajan 100 % omistama yhtiö. Näin ollen on selvää, että Aasa-konsernin yhtiöt kuuluvat Front Financen lähipiiriin. Vertaislaina Oy. Front Finance on sijoittanut Aasa-konsernin lisäksi merkittäviä määriä muun muassa Vertaislaina Oy:öön. Vertaislaina Oy on vuonna 2010 perustettu yhtiö, joka harjoittaa vertaislainojen välittämistä ja kulutusluottojen tarjoamista. Front Group on ostanut Vertaislaina Oy:stä osake-enemmistön vuonna 2015. Front Financen perustamisen jälkeen Vertaislainasta tuli Front Financen tytäryhtiö. Vertaislaina Oy toimii käytännössä erillisten lainaaja.fi- ja luotottaja.fi -palveluiden kautta. Vertaislaina Oy on selkeästi esitelty Front Financen tytäryhtiönä ja Front Financen vastaajille toimitetussa esitemateriaalissa on esitelty myös Vertaislaina Oy:n liiketoimintaa. Näiden lisäksi Front Financen yksi merkittävä sijoituskohteeksi, Mash Group Oy on vuonna 2008 perustettu yhtiö, joka tarjoaa kuluttajille luotollisia maksuvaihtoehtoja myymälöissä ja verkkokaupoissa. Mashin tarjoamia tuotteita on kuvailtu ”ad hoc -kulutusluotoiksi”. Front Financen suurimmat sijoituskohteet ovat olleet siis ennen kaikkea pikavippiyhtiöitä, mutta lisäksi pikavippiyhtiöt ovat myös sen omia lähipiiryhtiöitä.

Front Financen sijoitustoiminnan malli

Front Financen pääpaino on ollut pikavippiyhtiöihin sijoittamisessa. Front Financen tarjoama tuote on Front Financen puolelta esitelty ”uuden ajan korkosijoituksena”. Yleisesti ottaen korkosijoituksella tarkoitetaan sitä, että sijoittajalle maksetaan säännöllisin väliajoin korkoa korvauksena

lainaamasta. Laina-aika on määritelty etukäteen ja sen päättyessä sijoittaja saa lainaamansa pääoman takaisin. Perinteistä korkosijoittamista pidetään yleisesti riskeiltään osakemarkkinoita huomattavasti maltillisempina. Perinteiset korkosijoituskohteet ovat usein hyvämaineisten ja vakaiden yhtiöiden taikka valtion velkakirjoja ja ne mielletään turvallisiksi. Näillä velkakirjoilla on tavallisesti todella merkittävät jälkimarkkinat, mikä osaltaan vähentää sijoittajan riskiä. Vaikka Front Finance käyttää sijoitustuotteestaan uusi korkosijoitus -nimeä, ei sitä voida verrata edellä kuvattuun perinteiseen ja suhteellisen vähäriskiseen korkosijoittamiseen. Front Finance tarjoaa markkinoille velkakirjoja saadakseen pääomaa. Front Finance on hajauttanut varansa useampaan yhtiöön, mutta suurin osa niistä on pikavippiyhtiöitä. Näin ollen sijoitusten hajauttaminen riskienhallinnan näkökulmasta on ollut näennäistä, sillä pikavippiyhtiöiden maksukyky perustuu ensisijaisesti ja pääosin siihen, miten pikavippien ostajat kykenevät maksamaan lainojaan takaisin. Perinteisistä korkosijoituskohteista poiketen Front Financen velkakirjoilla ei ole käytännössä jälkimarkkinoita. Tästä syystä Front Financen uusi korkosijoitus -tuotetta ei voida verrata perinteisiin korkosijoituksiin ja sitä on pidettävä riskisijoituksena.

Sijoituskohteeksi on ollut Rovaniemen kaupungin sijoitusohjeiden vastainen

Kuten syyttäjän teonkuvauksissa on todettu, Front Finance on ollut Rovaniemen kaupungin sijoitusohjeiden vastainen sijoituskohde. Rovaniemen kaupunki yhtyy syyttäjän haastehakemuksessa sivulla 2, ja 7–8 esittämään käsitykseen, jonka mukaan: ”Front Finance Oy:n velkakirjasijoitus on ollut kaupungin sijoitusohjeen vastainen, koska se ei ole ollut ohjeissa edellytetyllä tavalla vastuullinen sijoitus, eikä velkakirjojen liikkeellelaskija hyvämaineinen ja tunnettu.” Tässä kappaleessa käsitellään tarkemmin tekoaikana voimassa olleita Rovaniemen kaupungin sijoitustoiminnan ohjeita (jäljempänä ’Sijoitusohjeet’), jotka on hyväksytty 16.12.2013. Kappaleessa analysoidaan yksityiskohtaisemmin, miltä osin Front Financeen tehtyjä sijoituksia ei voida pitää Sijoitusohjeiden mukaisina. Rovaniemen kaupunginhallituksen kokouksessa 30.3.2017 tehtiin päätös yhteensä noin 11 miljoonan euron sijoittamisesta seuraaviin kohteisiin:

- Evli Pankki Oyj: 5 000 000 euroa;
- Taaleri Oyj: 2 000 000 euroa;
- eQ Liikekiinteistöt: 2 490 000 euroa sekä
- Front Finance korkosijoitus 23 2 000 000 euroa.

Jäljempänä esitetään vastaajien toiminnasta aiheutuneen vahingon määrän laskemiseksi vaihtoehtoinen tapahtumainkulku, jossa käytetään hyväksi 30.3.2017 kokouksessa päätettyjen muiden sijoituskohteiden taloudellista kehitystä ja verrataan sitä Front Financen sijoituksen kehittymiseen aikavälillä 30.3.2017– 28.10.2020 eli sijoituspäätösten tekopäivästä Front Financen yrityssaneerauksen vahvistamiseen.

4.2.1 Varat on sijoitettava turvallisesti (Sijoitusohjeiden kohta 1.1)

Sijoitusohjeiden ensimmäisessä kohdassa asetetaan kaupungin sijoitustoiminnalle yleiset edellytykset, joiden mukaan kaupungin varat tulee sijoittaa tuottavasti, turvallisesti ja vastuullisesti kaupunginvaltuuston ja -hallituksen määrittelemien ohjeiden puitteissa. Sijoitusohjeiden lisäksi sijoittamista koskevia kriteereitä määritellään Rovaniemen kaupungin omistajapoliittisissa linjauksissa (jäljempänä ’Omistajapoliittiset linjaukset’) sekä kuntaliiton ohjeistuksissa (jäljempänä ’Kuntaliiton ohjeistukset’). Rovaniemen kaupunki noudattaa sijoitustoiminnassaan Kuntaliiton ohjeistuksia. Rovaniemen kaupungin Omistajapoliittisissa linjauksissa todetaan, että varat sijoitetaan turvallisesti ja tuloa tuottavasti siten, että kaupungin maksuvalmius turvataan kaikissa olosuhteissa. Sijoituspäätöstä tehtäessä kartoitetaan mahdollisimman hyvin korko-, luotto- ja valuuttakurssiriskit. Kuntaliiton ohjeistusten mukaan sijoittamisen tulee perustua hallittuihin riskeihin. Sijoitustoiminnassa on suunnitelmallisesti tunnistettava riskit, mitattava niitä ja niiden vaikutuksia sekä suojauduttava riskeiltä. Kuntaliiton ohjeistuksen mukaan sellaisia riskejä ei tule sijoitustoiminnassa ottaa, joiden luonnetta ei ole riittävästi selvitetty. Kuntien ja muiden julkisyhteisöjen sijoitustoiminnassa pyritään yleisestikin maltillisuuteen. Kuntaliiton ohjeistuksen mukaan sijoitustoiminnan vähimmäisvaatimuksena voidaan pitää sijoituksen reaaliarvon eli ostovoiman säilyttämistä, mutta sijoitusten tuoton tulisi kattaa myös sijoitustoiminnan hoitamisesta aiheutuvat kustannukset. Front Finance ei ole ollut hallittuihin riskeihin perustuva turvallinen sijoituskohde. Front Finance on sijoitusajankohtana ollut vasta perustettu, pikavippiyhtiöihin sijoittava yhtiö, joka ei ole ollut Finanssivalvonnan valvonnan alainen eikä hyväksynyt YK:n vastuullisen sijoittamisen yleisiä periaatteita. Sijoituskohteen riskejä ei myöskään ollut valmistelussa kartoitettu riittävästi. Näillä perusteilla Front Financeen tehtyjä sijoituksia ei voida pitää Sijoitusohjeiden mukaisena turvallisena sijoituksena.

4.2.2 Sijoitusten tulee olla likvidejä (Sijoitusohjeiden kohta 2.2)

”Sijoittaminen tapahtuu pääosin rahaksi nopeasti muutettavia eli likvidejä instrumentteja käyttäen, mahdollistaen sijoituksen realisoinnin kohtuullisella aikavälillä. Epälikvideissä sijoituskohteissa esim. pääomarahastoissa, jotka

eivät täytä edellä esitettyjä kriteerejä, saa olla sijoitusvarallisuudesta maksimissaan 20 %.” Sijoitustuotteiden likviditeettiin liittyen Kuntaliitto on ohjeistanut, että sijoitusten likvidiys voidaan turvata parhaiten instrumenttien jälkimarkkinakelpoisuudella. Front Financen tehdyt sijoitukset on ollut muodoltaan 36 kuukauden velkakirja, jolla ei käytännössä ole ollut jälkimarkkinoita, mikä ilmenee esimerkiksi Front Financen Rovaniemen kaupungille antamasta esitteestä ”Front Finance - Uusi Korkosijoittamisen Aika”. Näin ollen Front Financeen tehtyjä sijoituksia ei voida pitää nopeasti rahaksi muutettavana eli likvidinä instrumenttina. Tavallisesti velkakirjat, kuten valtion velkakirjat ovat likvidejä ja niillä voidaan käydä kauppaa jälkimarkkinoilla. Front Financen tarjoama velkakirjasijoitustuote on siis tältäkin osin riskipitoisempi kuin tavanomainen velkakirjasijoitus. Front Financen vastaajille toimittamassa esitteessä on kuvattu nimenomaan tähän sijoitukseen liittyvää likviditeettiriskiä. Esitteen mukaan likviditeettiriskillä viitataan tilanteeseen, jossa sijoittaja haluaa myydä sijoitustuotteen ennen sijoitusajan päättymistä. Tällöin sijoitustuotteelle ei välttämättä löydy ostajaa, tai vaihtoehtoisesti tarjottava hinta ei vastaa sijoitustuotteen todellista arvoa. Esitteessä todetaan selkeästi, että ”Front Finance Oy:n velkakirjoille ei ole tarjolla toimivaa jälkimarkkinaa, eli päivittäistä kaupankäyntimahdollisuutta (tässä myyntimahdollisuutta).”

4.2.3 Sijoituskohteelta edellytetään tunnettuutta ja hyvämaineisuutta (Sijoitusohjeiden kohta 3)

”Omaisuudenhoitajien edellytetään käyttävän kauppakumppaneina markkinoilla tunnettuja, maineeltaan ja asemaltaan yleisesti hyväksytyjä kaupan vastapuolia.” Front Finance on perustettu alkuvuonna 2017 ja rekisteröity kaupparekisteriin 17.1.2017, eli vain noin kaksi kuukautta ennen Rovaniemen kaupungin tekemää sijoitusta. Eli Päckilä ja Välikangas valmistelivat ja esittelivät sijoituksen täysin vasta perustettuun pikavippiyhtiöön. Näin ollen Front Financea ei ole sijoitushetkellä voitu pitää markkinoilla tunnettuna, maineeltaan ja asemaltaan yleisesti hyväksyttynä kumppanina. Lisäksi on huomioitava, että Front Financen omasta pääomasta oli sijoitusta valmisteltaessa maksettuna vain 1,2 miljoonaa euroa, kun sen pääomasijoitussitoumukset olivat yhteensä 5 miljoonaa euroa.

4.2.4 Sijoituksen tulee olla vastuullinen (Sijoitusohjeiden kohta 4.1)

”Kaupunki toimii hyvämaineisten ja luotettavien yhteistyökumppaneiden kanssa. Palveluiden tarjoajilta edellytetään yleisiä periaatteita vastuullisuuskysymyksissä, ensisijaisesti YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteiden hyväksymistä”. Front Finance Oy ei ole hyväksynyt YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteita. Lisäksi Front Capital on irtautunut YK:n sijoittamisen vastuullisten periaatteiden hyväksymisestä vuoden 2017 alussa vedoten sen mukanaan tuomiin laajoihin raportointivelvoitteisiin. Front Finance kohdistaa suurimman osan omista sijoituksistaan pikavippiyhtiöihin. Rovaniemen kaupunginhallitukselle annettussa Front Financen esittelytekstissä on harhaanjohtavasti todettu, että Front Finance sijoittaa samoihin kohteisiin, joita pankit ovat perinteisesti rahoittaneet omasta taseestaan Erillisselvityksessä todetaan seuraavaa: ”Tieto Front Financen kulutusluottokohteista on käynyt selkeästi ilmi valmistelijoiden käytössä olleesta Front Capitalin toimittamasta aineistosta, ja valmistelijat olisivat voineet esimerkiksi Aasan verkkosivuilta helposti todeta kyseessä olevan korkeakorkoisia kulutusluottoja (ns. pikaluottoja/pikavippejä) tarjoavasta yhtiöstä.” ”Front Finance on sijoittanut mm. Aasaan, joka on vielä joulukuussa 2016 ilmoittanut verkkosivuillaan todellisen vuosikorkonsa katon olevan 134,76 %. Front Financen esityksessä mainittujen kuluttajaluottoyritysten (Aasa, Vertaislaina Oy) ja Front Financen myöhempien sijoituskohteiden (Mash Group Oyj) tarjoamat vakuudettomat kuluttajaluotot eivät ole liitteenä 4 olevan erillisselvityksemme mukaan olleet yhteneväisiä pankkien ja rahalaitosten vakuudettomien kuluttajaluottojen kanssa. Erillisselvityksessä

esitetysti pankit ja rahalaitokset ovat asettaneet lainansaajille selvästi tiukempia edellytyksiä luoton saamiseksi, pankit eivät ole antaneet lainapäätöksiä yhtä nopeasti ja pankit ovat asettaneet kuluttajaluotoille selvästi alhaisempia korkoja. Lisäksi Aasa on verkkosivuillaan markkinoinut "pikavippi" ja "pikalaina" -tuotteita." Kuntien sijoitustoiminnan vastuullisuuden arvioinnissa tulee huomioida myös Kuntaliiton ohjeistus. Tässä ohjeistuksessa kunnan sijoitustoiminnan vastuullisuudesta on todettu muun muassa seuraavaa:

- Kunnan toiminnan arvoperusta on määritelty kuntalaissa; kunnan tehtävänä on edistää kuntalaisten hyvinvointia ja kestävästä kehitystä alueellaan. Tehtävien sisältö määräytyy lainsäädännössä sekä kunnan poliittisessa päätöksenteossa.
- Kunnan sijoitustoiminnassa on otettava huomioon julkisyhteisöön kohdistuvat yhteiskunnalliset velvoitteet ja julkishallinnossa hyväksyttävät toimintaperiaatteet. Valitun sijoituskohteen toimiala ja toimintatavat eivät voi olla ristiriidassa kunnan toiminnassa hyväksytyjen arvojen ja menettelytapojen kanssa.
- Taloudellisten näkökohtien lisäksi kunnan on arvioitava sijoituspäätöstään hyvinvointikriteerein. Tällöin toiminnan jatkuvuuden turvaaminen lähtökohtaisesti asetetaan lyhyen aikavälin tulosvaatimusten edelle. Front Financeen tehtyjä sijoituksia ei näin ollen voida pitää Sijoitusohjeiden vastuullista sijoittamista koskevan edellytyksen mukaisena. Tältä osin on huomattava myös se, että Rovaniemen kaupunki on sijoituksen kanssa samanaikaisesti tarjonnut velkaneuvontapalveluita mm. pikavippien vuoksi ylivelkaantuneille kaupunkilaisille. Front Financeen tehtyjä sijoituksia ei voida pitää myöskään sellaisena vastuullisena sijoituksena, joka on kunnille tavanomaista. Kun Front Finance on kohdistanut suurimman osan sijoituksistaan pikavippifirmoihin, ja tämä on ollut Välikankaan ja Päckilän tiedossa asiaa valmisteltaessa, on selvää, ettei sijoitustoiminnassa ole tältä osin otettu huomioon julkisyhteisöön kohdistuvia yhteiskunnallisia velvoitteita ja julkishallinnossa hyväksyttäviä toimintaperiaatteita.

4.2.5 Front Finance ei ole ollut Finanssivalvonnan valvonnan piirissä (Sijoitusohjeiden kohta 4.2)

"Sijoitustoiminnassa on mahdollisuus käyttää yhteistyökumppaneina varainhoitajia. Varainhoitajan tulee olla Finanssivalvonnan valvoma toimiluvan saanut sijoituspalveluyritys tai ETA-alueella toimiva sijoituspalveluyritys, joka on rekisteröinyt toimintansa Suomessa Finanssivalvonnalle." Front Finance ei ole ollut Finanssivalvonnan valvoma toimiluvan saanut sijoituspalveluyritys. Rovaniemen kaupunginhallitukselle annettussa Front Financen esittelytekstissä todetaan, että Front Capital toimii Finanssivalvonnan valvonnassa. Front Finance ei ole kuitenkaan Front Capitalin konserniyhtiö. Rovaniemen kaupungin sijoituksen valmistelun aikana Front Group Oy, joka omistaa Front Capitalin kokonaisuudessaan, on omistanut Front Financesta vain alle 20 %. Esittelytekstissä annettu tieto Finanssivalvonnasta antaa harhaanjohtavan kuvan Front Financesta sijoituskohteena.

4.2.6 Sijoitusten kilpailutusta ei ole tehty (Sijoitusohjeiden kohta 4.2)

"Sijoituksia tehtäessä tai niitä ulkoistaessa kaupunki kilpailuttaa eri palveluiden tarjoajia varmistaakseen markkinatilanteen mukaisen palveluiden kustannustason ja palveluntarjoajien sopivuuden." Sijoitusta ei ollut valmisteltu tai kilpailutettu asianmukaisesti, eikä sitä koskevassa esittelytekstissä ollut annettu kaupunginhallitukselle siitä totuudenmukaisia ja täydellisiä tietoja. Kilpailutuksen tekeminen on ollut Välikankaan ja Päckilän vastuulla. Kilpailutusta ei kuitenkaan ole tässä tapauksessa tehty, eikä sitä ole dokumentoitu riittävällä tavalla. Sijoituksen päätösasiakirjoissa ei ole ollut saatavilla mitään selvitystä tehdystä kilpailutuksesta. Varsinkin Front Financen sijoituksen kaltaisen riskisijoituksen osalta olisi ollut olennaista

tehdä kattava ja perusteellinen suunnittelu ja selvitys ennen sijoituksen esittämistä.

4.2.7 Sijoitusten raportointi on ollut puutteellista (Sijoitusohjeiden kohta 4.3)

”Sijoitussalkkujen raportointi järjestetään siten, että voidaan luotettavasti ja ajantasaisesti seurata koko sijoitusomaisuuden ja sijoitussalkkujen tuottoja ja riskejä. Kaupunginhallitukselle raportoidaan vähintään osavuosikatsausten yhteydessä yksityiskohtainen selvitys tuottojen ja riskien kehityksestä.”

Kaupunginhallituksen pöytäkirjoista ei ole kuitenkaan saatavissa mitään näyttöä siitä³⁶, että Rovaniemen kaupunginhallitukselle olisi raportoitu sijoitusvarallisuuden osalta aikavälillä 4/2017–2/2020. Näin ollen Välikangas ja Päckilä ovat toimineet tältäkin osin Sijoitusohjeiden vastaisesti.

4.3 Sijoituksen valmistelu on ollut puutteellista ja esittely on ollut harhaanjohtavaa

Rovaniemen kaupunki yhtyy tältäkin osin syyttäjän teonkuvaukseen ja toteaa täydentävästi seuraavaa: Edellä kuvatulla tavalla sijoituksen valmistelussa ei ole varmistettu sijoituskohteen sijoitusohjeiden mukaisuutta. Lisäksi sijoituskohte on esitelty Rovaniemen kaupunginhallitukselle siten, että sijoituskohteen todellinen luonne ei ole käynyt ilmi, ja siitä on annettu päätöksentekijöille harhaanjohtava kuva. Välikangas on vastannut Front Financen sijoituskohteen esittelytekstin laatimisesta Rovaniemen kaupunginhallituksen kokoukseen. Välikangas sai ensimmäiseen esittelytekstilunnonkseen muutosehdotuksia Front Financen varainhoitaja Hartikaiselta. Hartikainen ehdotti, että esittelytekstiin lisätään sijoittajan riskiä käsittelevä kohta. Välikangas ei ole kuitenkaan huomionnut tätä korjausehdotusta ja hän on poistanut Hartikaisen ehdottamat riskiä käsittelevät kohdat lopullisesta esittelytekstistä. Tämä Välikankaan toiminta kuvastaa sitä, että Front Financen sijoituskohteena pyritty antamaan kaupunginhallitukselle tarkoituksellisesti harhaanjohtava kuva. Esittelyteksti on jätetty olennaisilta osin harhaanjohtavaksi myös siten, ettei siinä ole ollut mitään mainintaa siitä, että kyseessä on epälikvidi sijoitus, jolla ei ole lainkaan realistista jälkimarkkinaa. Koska tällainen sijoitusmuoto poikkeaa Sijoitusohjeiden pääsäännöstä, olisi siitä ollut olennaista antaa tietoa kaupunginhallitukselle. Lisäksi Rovaniemen kaupunginhallitukselle on syntynyt kuva, että Front Financen sijoitukset ovat olleet korkosijoituksia. Korkosijoitukset ovat yleisesti ottaen riskittömimpiä sijoituksia ja Front Financen sijoituksen nimeäminen korkosijoitukseksi avaamatta sen oikeaa luonnetta tarkemmin on omiaan antamaan asiasta erittäin harhaanjohtavan kuvan. Rovaniemen kaupunginhallituksen kokouksessa annetussa esittelytekstissä todetaan, että Front Capital Oy on Finanssivalvonnan valvonnan alainen yhtiö. Front Finance ei kuitenkaan ole Front Capital Oy:n konserniyhtiö. Esittelyteksti on siten omiaan antamaan sijoituskohteesta väärän ja harhaanjohtavan kuvan, sillä Front Capital Oy ei ole toiminut Rovaniemen kaupungin varainhoitajana Front Finance -sijoituksissa. Rovaniemen kaupunki yhtyy syyttäjän teonkuvaukseen myös siltä osin, kun siinä käsitellään Välikankaan esteellisyyttä, ja pyytää kiinnittämään huomiota lisäksi vielä seuraaviin seikkoihin: Henkilöä on pidettävä hallintolain mukaan esteellisenä muun muassa silloin, jos asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa hänelle henkilökohtaisesti (ns. intressijäävi: hallintolain 28 §:n 1 momentin 3. kohta); hän on toimitusjohtajana tai sitä vastaavassa asemassa (säätion asiamies) sellaisessa...säätiossa ..., joka on asianosainen tai jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa (ns. yhteisöjäävi: hallintolain 28 §:n 1 momentin 5. kohta); taikka jos luottamus hänen puolueettomuuteensa muusta erityisestä syystä vaarantuu (ns. yleinen esteperuste: hallintolain 28 §:n 1 momentin 7. kohta). Rovaniemen kaupungin näkemyksen mukaan on selvää, että Välikangas on ollut esteellinen Front Financen sijoituksia valmistellessaan ja esitellessään. Syyttäjä on todennut haastehakemuksessa, että ”Välikangas on menettellyllään tavoitellut

huomattavan suurta hyötyä.” Rovaniemi yhtyy tähänkin, ja toteaa täydentävästi seuraavaa: Välikangas on itse sijoittanut yksityishenkilölle merkittävän määrän varoja Aasa-konserniin, joka on ollut Front Financen sijoituskohde ja lisäksi lähipiiri-yhtiö. Rovaniemen kaupungin Front Financen tekemät sijoitukset parantavat Aasa-konsernin yhtiöiden kykyä suoriutua aiemmin eräännyvistä veloistaan, mukaan luettuna Välikankaan velkakirjasaamiset. On huomattava, että Aasa-sijoituksissa on ollut kyse korkean riskin sijoituksista, joissa Aasan korkojen ja pääoman takaisinmaksukyky on riippuvainen sen oman kulutusluottotoiminnan onnistumisesta, omasta pääomasta sekä uuden rahoituksen saamisesta. Aasa-sijoituksia ei voida siten verrata pörssiyhtiöiden osakkeisiin tai liikkeelle laskemiin joukkovelkakirjoihin, joille on olemassa jälkimarkkinat ja joissa riski koko pääoman menettämisestä on siten huomattavasti pienempi. Välikangas on Aasan velkojana siten välillisesti hyötynyt merkittävästi Rovaniemen Kaupungin Front Finance -sijoituksesta. Selvyyden vuoksi todetaan, että Rovaniemen kaupunki yhtyy muiltakin kuin edellä mainituilta osilta syyttäjän haastehakemuksessa esittämään mukaan lukien toteamus siitä, että kaupunginhallituksen 30.3.2017 tekemän sijoituspäätöksen valmistelu ja sitä seurannut esittely ei ole täyttänyt hallinnollisen päätöksenteon asianmukaisuudelle asetettuja vaatimuksia eikä asian valmistelussa ole noudatettu hyvän hallinnon periaatteita eikä kaupungin omia sijoitusohjeita. Lisäksi ne teonkuvaukset, joiden osalta syyte oikeus on vanhentunut, ovat vahingonkorvausvastuun perusteena edellä todetuin perustein.

4.4 Erityisesti Päckilää koskevasta vahingonkorvausvastuun perusteista

4.4.1 Päckilä on esihenkilönä ollut vastuussa alaisensa Välikankaan toiminnasta

Päckilä on ollut vastuussa alaisensa Välikankaan toiminnasta, ja siitä syystä häneen voidaan kohdistaa vahingonkorvausvastuu myös sellaisesta Front Financen sijoituksen valmistelusta ja esittelystä aiheutuneesta vahingosta, jonka Välikangas on aiheuttanut. Syyttäjän teonkuvauksen mukaan (haastehakemus, s. 7, syyte oikeus ei enää voimassa, vahingonkorvausvaatimus voidaan kuitenkin tällä perusteella kohdistaa Päckilään): "Jussi Päckilä on kaupunginkamreerina virkaansa toimittaessaan tahallaan rikkonut virkatoiminnassa noudatettaviin perustuslain, hallintolain, kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain ja kaupunginsijoitusohjeiden säännöksiin tai määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa huolehtia asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä, sijoituspäätöksen valmistelun perusteellisuudesta ja sijoituspäätöksen ohjeiden mukaisuudesta osallistuessaan päätöksentekoon tai sen valmisteluun tai käyttäessään julkista valtaa muissa virkatehtävissään seuraavalla tavalla: Jussi Päckilä on kaupunginkamreerina toiminut Rovaniemen kaupungin talous- ja rahoitusyksikön päällikkönä ja konserniasiamies Heli Välikankaan esihenkilönä. Päckilän tehtäviin on kuulunut konsernitalouteen ja ohjaukseen liittyvät asiat, rahatoimen käytännönhoito, sijoitukset sekä lainat, käytännössä edellä todettuihin liittyvä valmistelu ja täytäntöönpano." Päckilä on toiminut Talous- ja kehittämissyksikön esihenkilönä. Näin ollen Päckilän virkavastuulla on ollut huolehtia talousyksikön sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta, toimia työnantajan edustajana alaisiinsa nähden sekä johtaa organisaatiota muutenkin tulosvastuullisesti. Päckilä on laiminlyönyt esihenkilövelvoitteensa ja aiheuttanut vahinkoa Rovaniemen kaupungille. Päckilää voidaan myös pitää vastuullisena yksikkönsä ja alaisensa toiminnasta niin sanotun tilivelvollisuuden perusteella. Kuntalain 125 §:n nojalla tilivelvollisia ovat kunnan toimielimen jäsenet ... ja asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtavat viranhaltijat. Tilivelvollisina viranhaltijoina pidetään toimielimen esittelijöitä ja toimielimen tehtäväalueilla itsenäisestä tehtäväkokonaisuudesta vastaavia viranhaltijoita, jotka ovat suoraan toimielimen alaisia. Näin ollen myös Päckilä on kuntalaissa säädetyllä tavalla tilivelvollinen. Mikäli tätä ei pidettäisi riidattomana, vetoamme kirjalliseen todisteeseen 3

(Viranhaltijapäätökset 7.2.2017 ja 10.2.2017). Rovaniemen 1.1.2016 voimaan tulleen hallintosäännön 30 §:ssä säädetään esimiesten yleisistä tehtävistä heidän johtamiensa toimintojen osalta: ”1) johtaa organisaatiota sekä sen toimintaa ja taloutta tulosvastuullisesti; 2) toimia työnantajan edustajana johtamassaan organisaatiossa; 3) vastata sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta kaupunginhallituksen hyväksymän sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen mukaisesti; 4) vastata eri toimijoiden välisestä yhteistyöstä, ulkoisesta ja sisäisestä tiedottamisesta ja viestinnästä, kehittämisestä sekä työyhteisönsä hyvinvoinnista.” Koska Rovaniemen kaupunki on hallintosäännössään määritellyt sisäistä valvontaa koskevan vastuunjaon ja sisäiseen valvontaan kuuluvat tehtävät sekä kohdentanut ne asianmukaisesti viranhaltijaesimiehille, määrittänyt tällaisen viranhaltijan vastuu toteuttaa valvontaa tämän mukaisesti. Front Finance -sijoitusten päätöksentekohetkellä ovat olleet voimassa Kaupungin vuoden 2017 talousarvion täytäntöönpano-ohjeet (jäljempänä ’Täytäntöönpano-ohjeet’). Täytäntöönpano-ohjeiden 1.4 kohdan mukaan: ”Kuntalain 125§:n nojalla tilivelvollisia ovat kunnan toimielimien jäsenet -- ja asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtavat viranhaltijat. Tilivelvollisina pidetään toimielimen esittelijöitä ja toimielimen tehtäväalueilla itsenäisestä tehtäväkokonaisuudesta vastaavia viranhaltijoita, jotka ovat suoraan toimielimen alaisia. Tilivelvollisella on henkilökohtainen vastuu johtamastaan toiminnasta sekä omasta että alaisensa tekemisestä tai tekemättä jättämisestä.” Näin ollen Päckilä on esihenkilöasemansa ja tilivelvollisuutensa perusteella henkilökohtaisessa vastuussa Front Financen sijoituspäätöksen valmistelusta niiltäkin osin, kun Välikangas on valmistellut asiaa itsenäisesti ilman Päckilää. Päckilän olisi tullut valvoa muun muassa sitä, että kaikkien sijoituskohteiden osalta varmistutaan siitä, että ne ovat Sijoitusohjeiden mukaisia.*

4.4.2 Päckilä on ollut omalta osaltaan vastuussa sijoituksen valmistelusta Päckilä on joka tapauksessa ollut virkatehtäviensä puolesta vastuussa Rovaniemen kaupungin sijoitustoiminnasta ja sijoitusten valmisteleminen. Syyttäjän teonkuvauksen mukaan (haastehakemus, s.7, syyteoikeus ei enää voimassa, vahingonkorvausvaatimus voidaan kuitenkin tällä perusteella kohdistaa Päckilään): ”Jussi Päckilä on kaupunginkamreerina virkaansa toimittaessaan tahallaan rikkonut virkatoiminnassa noudatettavaan perustuslain, hallintolain, kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain ja kaupunginsijoitusohjeiden säännöksiin tai määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa huolehtia asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä, sijoituspäätöksen valmistelun perusteellisuudesta ja sijoituspäätöksen ohjeiden mukaisuudesta osallistuessaan päätöksentekoon tai sen valmisteluun tai käyttäessään julkista valtaa muissa virkatehtävissään--.” ”--Päckilän tehtäviin on kuulunut konsernitalouteen ja ohjaukseen liittyvät asiat, rahatoimen käytännönhoito, sijoitukset sekä lainat, käytännössä edellä todettuihin liittyvä valmistelu ja täytäntöönpano.” Päckilä on toiminut Front Financen tehdyn sijoituksen valmistelun aikana rahoitusyksikön päällikkönä. Päckilä on osallistunut Front Financen sijoituksen valmisteluun muun muassa osallistumalla Front Financen edustajan kanssa käytyihin neuvotteluihin ja asian käsittelemiseen Rovaniemen kaupunginhallituksen kokouksessa. Päckilä on myös lukenut ja hyväksynyt Front Financen kaupunginhallitukselle annetun esittelytekstin. Front Financen vastaajille toimittamasta materiaalista, heidän edustajien kanssa käydyistä palaverista sekä mahdollisen oman selvitystyön perusteella Päckilälle on tai ainakin olisi pitänyt muodostua oikea kuva Front Financen sijoituskohteena, siihen tehtävän sijoituksen riskipitoisuudesta sekä siitä, ettei Front Finance ole Sijoitusohjeiden mukainen sijoituskohteena. Päckilä ei näin ollen ole huolehtinut asian riittävästä valmistelusta. Päckilä on siten henkilökohtaisessa vastuussa Front Financen tehdyn sijoituksen johdosta Rovaniemen kaupungille aiheutuneista vahingoista.

4.4.3 Päckilä on ylittänyt toimivaltansa eikä viranhaltijapäätöksiä ole tehty Rovaniemen kaupunki on yhtynyt myös syyttäjän voimassa olevaan 3. syytekohtaan teonkuvaukseen, ja toteaa täydentävästi seuraavaa: Talousarvion täytäntöönpano-ohjeen mukaan kaupunginkamreerilla on ollut toimivalta päättää vain lyhytaikaisesta kassavarojen sijoittamisesta. Päckilä on teonkuvauksesta ilmenevällä tavalla päättänyt Front Finance -sijoituksille kertyneiden korkojen, yhteensä 362.000 euroa, sijoittamisesta uudelleen Front Financen 36 kuukauden velkakirjoihin 31.10.2017 – 30.9.2019 välisenä aikana. Kolmen vuoden mittaisia velkakirjasijoituksia, joilla ei ole lainkaan jälkimarkkinoita, ei voida pitää lyhytaikaisina, ja kun kyse on yli 360 000 euron arvoisista sijoituksista, ei näitä voida myöskään pitää vain kassavarojen sijoittamisena. Näin ollen Päckilä on ylittänyt varojen uudelleensijoittamisen osalta toimivaltansa ja on siten vastuussa näiltäkin osin sijoituksesta aiheutuneista vahingoista. Rovaniemen hallintosäännön (1.6.2017) 155 §:n mukaan yli 5000 euron sopimusten tekeminen edellyttää kirjallisen viranhaltijapäätöksen tekemistä. Päckilä ei ole kuitenkaan tällaisia viranhaltijapäätöksiä tehnyt sijoittaessaan Front Financen alkuperäisestä sijoituksesta tulleet korkotuotot takaisin Front Financen velkakirjoihin. Tämän dokumentaation puuttumisen vuoksi Rovaniemen kaupunginhallitus ei ole saanut hallintosäännön 57 §:ssä edellytetyllä tavalla tietoa Päckilän tekemistä toimista. Päckilä on myös tältä osin toiminut häntä velvoittavien sääntöjen vastaisesti ja siten aiheuttanut Rovaniemen kaupungille vahinkoa.

5 Vahingon määrä

Rovaniemen kaupungille on vastaajien toiminnan johdosta aiheutunut vahinkoa. Olennaista on siten määrittellä se rahallinen arvo, joka tapauksen johdosta on koitunut Rovaniemen kaupungin vahingoksi. Seuraavaksi esitetään kaksi tapaa määrittellä Rovaniemen kaupungille aiheutunut vahinko: differenssiopin mukainen vahingon määrittämistapa sekä saneerausohjelmaan perustuva vahingon määrittämistapa. Lisäksi vahinkoa on aiheutunut asian selvittämisestä. Suomen vahingonkorvausoikeudessa pääsääntö on täyden korvauksen periaate. Vahingonkorvauslain esitöiden mukaan tämä tarkoittaa sitä, että vahinko on korvattava kokonaisuudessaan.⁴³ Korvauksen tulee olla suuruudeltaan sellainen, että vahingonkärsijä pääsee korvauksen ansiosta siihen asemaan, jossa hän olisi, ellei vahinkotapahtumaa olisi sattunut. Laskentaohje asettaa siten korvausmäärälle kaavamaisen alarajan. Täyden korvauksen periaatteen vastapainona vahingonkorvauksen määrän arvioimisessa vaikuttaa rikastumiskielto: Vahingonkorvaus ei saa ylittää sitä määrää, joka vahingonkärsijälle on aiheutunut, eli vahingonkärsijä ei saa hyötyä vahinkotapahtumasta. Rikastumiskielto asettaa korvauksen määrälle kaavamaisen ylärajan.

5.1 Differenssiopin mukainen vahingonkorvauksen määrittäminen

Ensimmäinen vahingon suuruuden määrittämistapa on differenssiopin mukainen. Jotta vahingon määrä voidaan todeta noudattaen samalla täyden korvauksen periaatetta ja rikastumiskieltoa, on selvítettävä, missä tilanteessa Rovaniemen kaupunki olisi ollut, jos vahinkotapahtumaa ei olisi sattunut. Tämän selvittämiseksi käytetään differenssioppia, jonka mukaan vahinko ilmenee erona kahden tapahtumainkulun välillä. Differenssiopin mukainen vahingon määrittämistapa muodostuu kahdesta rinnakkaisesta tapahtumainkulusta: todellinen tapahtumainkulku ja hypoteettinen, vaihtoehtoinen tapahtumainkulku. Todellisen tapahtumainkulun aiheuttaa vahinkoon johtava syy. Vaihtoehtoinen tapahtumainkulku on ainoastaan ajateltavissa: mitä olisi tapahtunut, ellei vahinkoon johtanutta syytä olisi ollut. Vahinko ymmärretään siis eroksi todellisen ja vaihtoehtoisen tapahtumainkulun välillä. Todellisen ja vaihtoehtoisen tapahtumainkulun välisen vertailun tarkoituksena on tuottaa kokonaiskuva siitä, miten käsiteltävä vahinkotapahtuma on vaikuttanut vahingonkärsijän asemaan. Tämä differenssiopin mukainen vahingon määrän laskemistapa on subjektiivinen

siinä mielessä, että sen lähtökohdaksi otetaan tapahtuman vaikutukset juuri kyseisen vahingonkärsijän asemaan tämän yksilölliset suunnitelmat ja muut olosuhteet huomioiden. Vaihtoehdoisen tapahtumainkulun sisältöä vahvistettaessa on siten lähdettävä siitä, miten vahingonkärsijä olisi ilman vahinkotapausta menetellyt ja miten tämä olisi mahdollisesti parantanut taloudellista asemaansa.

5.1.1 Todellinen tapahtumainkulku

Tässä tapauksessa Välikangas ja Päckilä ovat toimineet teonkuvauksissa kuvatuin tavoin ja muun muassa valmistelleet Front Financeen tehdyt sijoituksen puutteellisesti ja esittäneet siihen liittyvät tiedot Rovaniemen kaupunginhallitukselle harhaanjohtavasti ja puutteellisesti. Tämä toiminta on johtanut siihen, että Rovaniemen kaupunginhallitus on tehnyt sijoituspäätöksen Sijoitusohjeiden vastaiseen Front Financeen. Tämän tapahtumainkulun seurauksena Rovaniemen kaupungille on syntynyt asiasta vahinkoa. Front Financeen tehdyt velkakirjasijoitukset eivät ole sijoituskohteena olleet johdonmukaisia yleisen sijoitusmarkkinakehityksen kanssa, sillä Front Finance on sijoittanut varat pääasiassa pikavippiyhtiöihin. Näin ollen sen sijoituksen odotettu tuotto, eli velkakirjasijoitukselle maksettava 7 %:n korkotuotto, on ollut riippuvainen käytännössä pikavippiasiakkaiden takaisinmaksukyvyistä. Pikavippiasiakkaiden takaisinmaksukykyyn vaikuttaa taloudelliset suhdanteet, mutta myös pikavippiasiakkaiden maksukyky ja -halu. Tämä asetelma huomioon ottaen Front Financeen tehtyjä velkakirjasijoituksia voidaan pitää erityisen riskipitoisina ja erityisesti julkisyhteisölle epätavanomaisina sijoituksina. Vaikka Front Finance ei olisikaan joutunut yrityssaneeraukseen, olisi Rovaniemen kaupungin siihen tekemä sijoitus siitä huolimatta ollut Sijoitusohjeiden vastainen. Pikavippiyhtiöihin sijoittamisesta johtunut riskitasoon nähden suhteellisen matala tuottotaso sekä pikavippiyhtiöihin sijoittamiseen liittyvän korkean riskin aktualisoituminen ovat johtaneet siihen, että aikavälillä 30.3.2017 (sijoituksen tekeminen) – 28.10.2020 (yrityssaneerauksen vahvistaminen) Front Financeen tehtyjen sijoitusten arvo on romahtanut. Sijoituksen tuottojen lisäksi myös pääoma on saneerauksen myötä leikkaantunut 1 707 260,56 euroon.

5.1.2 Vaihtoehdoisen tapahtumainkulku

Jotta voidaan määrittää, mikä on vahinkotapahtumasta Rovaniemen kaupungille aiheutuneen vahingon suuruus, on muodostettava ja vahvistettava vaihtoehdoisen tapahtumainkulku, jossa arvioidaan, mitä olisi tapahtunut, jos vahinkoon johtanut tapahtumainkulkua eli teonkuvauksissa määriteltyä tekoa ei olisi tehty.

Tässä lähtökohdaksi otetaan se todennäköisin vaihtoehdoisen tapahtumainkulku, mikä olisi syntynyt, jos vahinkotapahtumaa ei olisi sattunut (jäljempänä 'Vaihtoehdoisen tapahtumainkulku'). Vaihtoehdoisen tapahtumainkulun avulla voidaan määrittää, minkälainen Rovaniemen kaupungin taloudellinen asema olisi ollut, mikäli Front Financen sijoituksen sijaan varat olisi sijoitettu Sijoitusohjeiden mukaisiin kohteisiin. Vaihtoehdoisen tapahtumainkulun perusteena on seuraavat faktat: Rovaniemen kaupunki oli saanut ylimääräistä sijoitusvarallisuutta, kun Rovaniemen kaupunki oli myynyt Rovaniemen ammattikorkeakoulun osakkeet Lapin yliopistolle, mistä saatiin tuottoja 6 490 000 euroa. Lisäksi Rovaniemen kaupungin vuoden 2016 tilinpäätös oli ollut ylijäämäinen noin 5 000 000 euroa. Näin ollen Rovaniemen kaupungilla oli noin 11,49 miljoonan euron varallisuus sijoitettavaksi.

Rovaniemen kaupunginhallituksen kokouksessa 30.3.2017 tehtiin päätös yhteensä noin 11,49 miljoonan euron sijoittamisesta seuraaviin kohteisiin:

- Evli Pankki Oyj: 5 000 000 euroa;
- Taaleri Oyj: 2 000 000 euroa;
- eQ Liikekiinteistöt: 2 490 000 euroa sekä

- Front Finance korkosijoitus 47 2 000 000 euroa.

Vaihtoehtoisessa tapahtumainkulussa oletuksena on seuraavat seikat:

- Front Financeen ei olisi sijoitettu 2 000 000 euroa.
- Rovaniemen kaupunki olisi sijoittanut Front Financeen sijoitetut varat Sijoitusohjeiden mukaisesti 30.3.2017.
- Vertailukohdaksi otetaan ne sijoituskohteet, joihin Rovaniemen kaupunki sijoitti varojaan samanaikaisesti eli 30.3.2017 Front Financen kanssa (Evli, eQ ja Taaleri) sekä Fennia, joka on ollut Rovaniemen kaupungin pitkäaikainen sijoituskohteeksi. Nämä muodostavat todennäköisimmän ja relevanteimman vertailukohdan kyseisenä ajankohtana (jäljempänä 'Verrokkisijoituskohteet').
- Rovaniemen kaupunki ei olisi kotiuttanut sijoituksia riskienhallintaan liittyvänä toimenpiteenä Front Financeen liittyvien riskien aktualisoiduttua ja epäselvyyksien tultua ilmi.
- Verrokkisijoituskohteiden arvon kehittymistä arvioidaan 30.3.2017 alkaen, jolloin sijoituksista päätettiin Rovaniemen kaupunginhallituksen kokouksessa. Verrokkisijoituskohteiden arvon kehittymistä arvioidaan Kaupunginhallituksen pöytäkirjassa Front Financen sijoituksesta puhutaan "korkosijoituksena".

On huomioitava, että Rovaniemen kaupunki on myös aikaisemmin sijoittanut varojaan muun muassa Evliin, eli kyseessä oli tässäkin mielessä relevantti ja todennäköinen sijoituskohteeksi. Rovaniemen kaupunginjohtaja on sijoitustoiminnan hoitamisen epäluotettavuuden sekä Front Financen sijoituksissa esiin tulleiden epäselvyyksien vuoksi kotiuttanut Rovaniemen sijoitusvarat (yhteensä yli 19 miljoonaa euroa) 11.9.2020 annettulla viranhaltijapäätöksellä. 28.10.2020 asti, jolloin Helsingin käräjäoikeus vahvisti Front Financen yrityssaneerausohjelman. Tämä muodostaa aikavälin, jolla vertailu tehdään (jäljempänä 'Vertailuaikaväli'). On huomattava, että yrityssaneerausohjelman vahvistamispäivä on aikaisin ajankohta, jonka perusteella vahingon määrittäminen on mahdollista, sillä se on aikaisin mahdollinen ajankohta, joka sisältää vahingotapahtuman vaikutuksen eli Front Financen sijoituksen riskin aktualisoitumisen. Tämä on myös konservatiivisin mahdollinen lähestymistapa, sillä valittaessa mikä tahansa ajankohta saneerausohjelman vahvistamisen jälkeiseltä ajalta, vahingon määrä kasvaa. Vaihtoehtoista tapahtumainkulkua muodostettaessa käytetään hyväksi 30.3.2017 kokouksessa päätettyjen verrokkisijoituskohteiden arvonkehitystä ja verrataan niitä Front Financen sijoituksen toteutuneeseen taloudelliseen arvoon Vertailuaikavälillä. Vaihtoehtoisen tapahtumainkulun muodostaminen: Vaihtoehtoisessa tapahtumainkulussa Front Financeen sijoitetut 2 000 000 euroa sijoitetaan verrokkisijoituskohteisiin ja lasketaan se arvonkehitys, joka tälle sijoitukselle olisi todennäköisimmin saatu. Tämä arvonkehitys määritetään laskemalla Verrokkisijoituskohteille painotettu keskiarvo. Verrokkisijoituskohteiden painotettu keskiarvo on laskettu käyttämällä yksittäisten sijoituskohteiden kehitystä Vertailuaikavälillä ja painottamalla tuottokehitykset sijoitetun pääoman perusteella per 30.3.2017. Tämän jälkeen Front Financeen sijoitettu 2 000 000 euroa kerrotaan Verrokkisijoituskohteiden arvonkehityksen painotetulla keskiarvolla. Vertailuaikavälin Verrokkisijoituskohteiden painotetun keskiarvon avulla päästään vahingonkorvausoikeudellisesti realistisimpaan lopputulemaan, jossa voidaan huomioida sekä täyden korvauksen periaate että rikastumiskielto. Verrokkisijoituskohteiden arvonkehitys on painotetun keskiarvon mukaan vaihtoehtoiselle sijoitukselle samalla aikavälillä ollut 10,65 %. Vakuutus- ja rahoitusneuvonta FINE:n Vastuun rajakäyntiä - Sijoituspalveluiden vahingonkorvaustilanteet Arvopaperilautakunnassa -ohjeen mukaan omaisuudenhoitoon liittyvissä vahingonkorvausriidoissa toteutuneen arvonkehityksen vertailukohtana voidaan käyttää relevanttia omaisuudenhoidon vertailuindeksiä. Rovaniemen kaupungin sijoituksissa käytettävä vertailuindeksi kuvaa yleistä sijoitusten tuottokehitystä Euroopassa

ja maailmanlaajuisesti sijoitettaessa Sijoitusohjeiden mukaisesti ja samanlaisella riskiprofiililla kuin Rovaniemen kaupunki. Asiassa relevantin vertailuindeksin tuottokehitys on ollut 13,5 % Vertailuaikavälillä, mikä on lähes vastaava tässä tapauksessa differenssiopin mukaisessa laskelmassa käytetty painotettu keskiarvo (10,65 %). Painotettu tuottokehitysprosentti (10,65 %) kertoo käytännössä sen, miten Front Financen sijoituksen olisi voitu odottaa kasvavan Vertailuaikavälillä. Näin ollen

Vaihtoehtoisessa tapahtumainkulussa tuottokehitysprosentti 10,65 % kerrotaan Front Financeen tehdyn alkuperäisen sijoituksen määrällä (2 000 000 euroa), jolloin tulokseksi saadaan Vaihtoehtoisessa tapahtumainkulussa toteutunut sijoituksen arvonkehitys, mikä on näin ollen yhteensä 2 213 000 euroa.

Differenssiopin mukainen vahingon suuruus saadaan siis laskemalla:

Vaihtoehtoisessa tapahtumainkulussa toteutunut arvon kehitys - todellinen arvon kehitys eli $2\,213\,000 - 1\,707\,260,56 = 505\,739,44$ euroa Näin ollen, yllä mainituilla perusteilla, Välikankaan ja Päckilän toiminnan johdosta on aiheutunut Rovaniemelle vahinkoa yhteensä 505 739,44 euroa.

5.2 Saneerausohjelman mukainen vahingonkorvauksen määrittäminen

Toinen vahingon määrittämistapa perustuu Front Financen

yrityssaneeraukseen, mikä ei perustu Vaihtoehtoiseen tapahtumainkulkuun, vaan tappioon, joka Rovaniemen kaupungille on aiheutunut Front Financen yrityssaneerausohjelman vahvistamisen myötä. Front Finance on hakeutunut vuoden 2020 aikana yrityssaneeraukseen. Saneeraushakemus on tullut vireille 18.3.2020, saneeraus on alkanut 20.3.2020. Saneerausohjelmaehdotus on valmistunut 18.9.2020. Velkojien tekemien väitteiden ja lausumien jälkeen Helsingin käräjäoikeus on vahvistanut Front Financellle saneerausohjelman 28.10.2020. Käräjäoikeuden 28.10.2020 antaman ratkaisun mukaan 18.9.2020 annettu saneerausohjelmaehdotus on vahvistettu Front Financen saneerausohjelmaksi. Saneerausohjelman mukaan tavalliselle saneerausvelalle ennen menettelyn alkamista kertynyt korko ja mahdollinen muu korko per 20.3.2020 liitetään pääomaan. Näin ollen Rovaniemen kaupungin saneerausvelka yhteensä on 2 438 943,65 euroa. Saneerausohjelman vahvistamisen myötä Rovaniemen kaupungin sijoituksen pääomasta korkoineen eli saneerausvelasta 2.438.943,65 euroa on leikattu 30 %:a eli 731 683,10 euroa. Saneerausohjelman mukaan Front Finance maksaa leikatulle saneerausvelalle eli 1 707 260,56 eurolle, 2 % vuotuista korkoa. Koron kertyminen on alkanut 31.12.2020. Saneerausohjelman mukaan leikattava määrä on kertyvän koron vuoksi tosiasiallisesti 30 %:a vähäisempi ollen 26,59 %. Saneerausohjelman toteuttamisen aikana maksettava vuotuinen 2 % korko tulee vähentää vahingon määrästä. On huomattava, että vahingonkorvauksen laskemisessa on lähdetty oletuksesta, että saneerausohjelman ja maksuohjelman toteutus vuoteen 2026 asti onnistuu suunnitellusti. Saneeraukseen perustuva vahingonkorvausvastuu on näin ollen vähintään 648 515,12 euroa.

5.3 Yhteenveto

Vastaajat ovat toiminnallaan aiheuttaneet Rovaniemen kaupungille taloudellista vahinkoa. Rovaniemen kaupunki on esittänyt kaksi vaihtoehtoista vahingon määrittämismenetelmää. Ensimmäinen laskentatapa on vahingonkorvausoikeudessa omaksutun differenssiopin mukainen, jossa lähtökohdaksi otetaan kaksi rinnakkaista tapahtumainkulkua ja lasketaan niiden lopputulemien välinen erotus. Tämän laskentatavan mukaan Rovaniemen kaupungille aiheutunut vahinko on vähintään 505 739,44 euroa. Toisessa laskentatavassa vahinko määritellään Front Financen yrityssaneerauksen perusteella. Vahingon suuruus on se määrä, joka Rovaniemen kaupungin pääomasta saneerauksen perusteella on leikattu, eli vähintään 648 515,12 euroa. Nämä vaihtoehtoiset vahingon määrittämismenetelmät osoittavat, että Rovaniemen kaupungille on aiheutunut merkittävää taloudellista vahinkoa vastaajien toiminnasta.

5.4 Selvittelykustannukset

Vastaajien menettelyyn, kyseisten rikosten ja aiheutetun vahingon laajuuden selvittämisestä on aiheutunut Rovaniemen kaupungille huomattavia kustannuksia. Rovaniemi on ulkoistanut asiaan liittyvän selvitystyön Krogerus Oy:lle kaupunginhallituksen 8.10.2020 tekemällä päätöksellä. Ennakkoratkaisuisissa KKO 2003:36 ja KKO 1998:149 on vahvistettu se, että rikoksentehtyjä on velvollinen korvaamaan myöskin rikosten selvittämiseen liittyviä kustannuksia, jotka aiheutuvat joko oman henkilökunnan työtunneista tai ulkopuolisten asiantuntijoiden käyttämisestä. Rovaniemen kaupunki vaatii tällä perusteella vastaajia korvaamaan selvittelykustannukset, jotka ovat aiheutuneet ulkopuolisen asiantuntijan, Krogerus Oy:n, tekemästä asiaan liittyvästä selvityksestä. Krogerus Oy:n selvityksen kokonaiskustannukset ovat olleet 412 018,89 euroa (alv 24 %), jonka arvonlisäveroton osuus on 313 134,36 euroa.

6 Vastaajat ovat velvollisia korvaamaan vahingon yhteisvastuullisesti Vahingonkorvauslain 6 luvun 2 §:n mukaan silloin, kun vahinko on kahden tai useamman aiheuttama taikka he muuten ovat velvollisia korvaamaan saman vahingon, vastaavat he vahingosta yhteisvastuullisesti. Vahingonkärsijä voi siis vaatia valitsemaltaan tai valitsemiltaan korvausvelvollisilta korvauksen täyttä määrää. Vahingonkorvauslain 6 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan korvausmäärä on jaettava sen mukaan kuin harkitaan kohtuulliseksi ottaen huomioon kunkin korvausvelvollisen viaksi jäävä syyllisyyden määrä, vahinkotapahtumasta ehkä saatu etu ja muut seikat. Tässä tapauksessa Rovaniemen kaupunki katsoo, että vahinko on aiheutettu teonkuvauksissa kuvatuin tavoin. Rovaniemi vaatii näin vastaajilta yhteisvastuullisesti koko vahingon määrää ja jättää tuomarın harkinnan varaan sen, missä suhteessa korvausvastuu on vastaajien välillä jaettava ottaen huomioon vastaajan syyllisyyden määrä, saatu etu ja muut seikat. Vahingonkorvausvastuuta jaettaessa voidaan kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin:

- Välikankaan osuus sijoituksen valmistelussa ja esittelytekstin laatimisessa on ollut suurempi kuin Päckilällä. Päckilä on kuitenkin ollut henkilökohtaisessa vastuussa alaisensa, eli tässä tapauksessa Välikankaan toiminnasta
- .- Välikangas on teollaan pyrkinyt hankkimaan ja saanut taloudellista hyötyä.
- Välikangas on ollut esteellinen valmistelemaan sijoitusta.
- Päckilä on ylittänyt toimivaltansa ja sijoittanut Front Financen sijoituksesta saadut korkotulot takaisin Front Financen velkakirjoihin. Kokonaisuutena arvioiden Välikankaan osuutta voitaneen siten pitää jonkin verran suurempana kuin Päckilän ottaen huomioon Välikankaan osuus sijoitusten valmisteluun ja esittelyyn sekä hänen tavoittelemansa taloudellinen henkilökohtainen hyöty.

7 Salassapitopyyntö

Esitutinnan yhteydessä on rajoitettu esitutkinta-aineiston yleisöjulkisuutta. Perusteena rajoittamiselle on ollut muun muassa, että esitutkintamateriaali pitää sisällään Rovaniemen kaupungin liikesalaisuuksien piiriin kuuluvaa tietoa. Esitutkintaviranomainen on vedonnut lakiin viranomaisen toiminnan julkisuudesta (jäljempänä 'JulKL') 6 luvun 24 § 1 momentin kohtaan 20. Rovaniemen kaupunki on pyytänyt, että käräjäoikeus määrää jäljempänä eritellyn esitutkintamateriaalin ja todisteet salassa pidettäväksi jäljempänä ilmoitetuilta osin oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain (jäljempänä 'YTJulKL') 10 §:n sekä JulKL:n 6 luvun 24 § 1 momentin 17-kohdan nojalla. JulKL:n 6 luvun 24 §:n 1 momentin 17-kohdan mukaan liikesalaisuudet sekä tiedot, jotka voisivat aiheuttaa kunnalle vahinkoa ovat salassa pidettäviä: "17) asiakirjat, jotka sisältävät tietoja valtion, hyvinvointialueen, kunnan tai muun julkisyhteisön tai 4 §:n 2 momentissa tarkoitetun yhteisön, laitoksen tai säätiön liikesalaisuudesta, samoin kuin sellaiset asiakirjat, jotka sisältävät tietoja muusta vastaavasta liiketoimintaa koskevasta seikasta, jos tiedon antaminen niistä aiheuttaisi mainituille yhteisöille, laitoksille tai säätiöille taloudellista vahinkoa tai saattaisi toisen

samanlaista tai muutoin kilpailevaa toimintaa harjoittavan julkisyhteisön tai yksityisen parempaan kilpailuasemaan tai heikentäisi julkisyhteisön tai 4 §:n 2 momentissa tarkoitettun yhteisön, laitoksen tai säätiön mahdollisuuksia edullisiin hankintoihin tai sijoitus-, rahoitus- ja velanhoitojärjestelyihin.” Salassapitopyynnön kohteena oleva aineisto sisältää Rovaniemen kaupungin liikesalaisuuksia sekä sijoitusjärjestelyihin liittyviä tietoja. Tällaisten tietojen tuleminen julkiseksi ja kolmansien osapuolten tietoon olisi omiaan aiheuttamaan Rovaniemen kaupungille merkittävää haittaa ja mahdollista taloudellista vahinkoa. Rovaniemen kaupunki katsoo, että esitutkintapöytäkirjan seuraavat liitteet ja todiste tulisi määrätä JulkL 24 § 1 momentin 17-kohdan nojalla salassa pidettäviksi:

- Liite 2, ETP s.168, KPMG raportti sijoitustoiminnasta 2017–2020
- Liite 16, ETP s.665, Yhteenveto tarjouksista
- Liite 19, ETP s.672 Sijoitusten tuottokehitys -raportti
- Liite 27, ETP s.761 Rovaniemen kaupunginhallituksen 24.2.2020 ote kokouspöytäkirjasta
- Liite 33 ETP s.798 Frontin luokittelu ja arvioinnin Rovaniemen kaupungin osalta
- Liitteet 42–45, ETP, s.839 ja 864 Rovaniemen kaupungin varallisuusraportti ja Rovaniemen kaupungin vuosiraportit 2017, 2018 ja 2019
- Liite 61 s.1045, Sijoitusten tuotot 12/2016
- Todiste 5, Rovaniemen kaupungin sijoituskohteiden kehitystä kuvaava Excel ja salkkuraportit

Muut asiassa esitetyt vaatimukset

Muu vaatimus

Päkkilä on vaatinut, että valtio velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäynti- ja asianosaiskulunsa asiassa (Rol 9a§) korkolain mukaisine viivästyskorkeineen siitä lukien kun kuukausi on kulunut ratkaisun antamisesta. Siltä osin, kun kulut eivät mahdollisesti tule korvatuksi valtion varoista, vaatii Päkkilä, että Rovaniemen kaupunki velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäynti- ja asianosaiskulunsa asiassa. Oikeudenkäyntikuluille vaaditaan korkolain mukaista viivästyskorkoa siitä lukien, kun kuukausi on kulunut ratkaisun antamisesta.

Vastaukset

Välikangas on vastustanut rangaistusvaatimusta törkeästä virka-aseman väärinkäyttämisestä.

Perusteet

Välikangas ei ole asemansa perusteella virkarikosvastuussa. Virka-aseman väärinkäyttämiskokoksen tekijänä voi olla vain virkamies (RL 40:7). Asian laita on sama myös virkavelvollisuuden rikkomisen (RL 40:9) ja tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen (RL 40:10) kohdalla. Rikoslain 40 luvun virkamiestä koskevia säännöksiä sovelletaan myös julkista luottamustehtävää hoitavaan henkilöön ja julkista valtaa käyttävään henkilöön (RL 40:12). Määritelmäsäännöksen (RL 40:11) mukaan virkamiehiä ovat säännöksessä lueteltujen julkisyhteisöjen palveluksessa virkasuhteessa olevat henkilöt. Julkista valtaa käyttävänä henkilö puolestaan on se, jonka tehtäviin lain tai asetuksen nojalla kuuluu antaa toista velvoittava määräys tai päättää toisen edusta, oikeudesta tai velvollisuudesta tai joka lain tai asetuksen nojalla tehtävässään tosiasiallisesti puuttuu toisen etuun tai

oikeuteen. Lisäksi julkista valtaa käyttävä henkilö on se, jonka lain tai asetuksen nojalla taikka viranomaiselta lain tai asetuksen nojalla saadun toimeksiannon perusteella kuuluu osallistua edellä tarkoitettun, julkisen vallan käyttöä koskevan päätöksen valmisteluun tekemällä päätösesitys tai -ehdotus, laatimalla selvitys tai suunnitelma, ottamalla näyte tai suorittamalla tarkastus taikka muulla vastaavalla tavalla.

Välikangas ei ole ollut virkasuhteessa Rovaniemen kaupunkiin. Välikangas on syytteen teonkuvauksen ajankohtana 13.2.-30.3.2017 riidattomasti toiminut Rovaniemen kaupungin konsemiasiamiehen tehtävässä. Ennen konsemiasiamiehen tehtävää Välikangas on toiminut yritysasiameiehen tehtävässä. Yritysasiameiehen tehtävä on ollut toimi, joka on Rovaniemen kaupungin ja maalaiskunnan kuntaliitoksen jälkeen perustettu Rovaniemen kaupunginhallituksen päätöksellä 27.2.2006 § 101. 1 Rovaniemen kaupunginhallituksen päätöksellä 27.3.2013 § 136 ”Konsemitalous ja suunnittelun nimikemuutokset” yritysasiameiehen toimi on muutettu konsemiasiamiehen toimeksi. Sanotun päätöksen mukaan nimikemuutoksella ei ole ollut vaikutusta tehtäviin, tehtävien vaativuuden arviointiin eikä palkkaukseen. Välikangas on ollut konsemiasiamiehen toimessa yhtäjaksoisesti 30.6.2017 saakka. Välikangas on ensimmäistä kertaa Rovaniemen kaupungin palveluksessa ollessaan nimitetty virkaan vasta 1.7.2017, eli noin kolme kuukautta syytteen tekoajan päättymisen jälkeen, jolloin hänet on nimitetty alueellisten palveluiden johtajan määräaikaiseen virkaan edellisen viranhaltijan eläköidyttyä. Konsemiasiamiehen tehtävä ei ole ollut virka. Välikangas ei ole sanotussa tehtävässään ollut virkasuhteessa Rovaniemen kaupunkiin. Siten Välikankaan rikosvastuu ei voi perustua siihen, että tämä olisi ollut virkasuhteessa Rovaniemen kaupunkiin.

Välikangas ei ole ollut julkista valtaa käyttävä henkilö. Välikankaan tehtäviin konsemiasiamiehenä ovat riidattomasti kuuluneet syytteen teonkuvauksen 2. ja 3. kappaleessa selostetut tehtävät. Välikankaan tehtävissä on ollut kysymys Rovaniemen kaupungin taloushallinnon sisäisestä valmistelu- ja seurantatyöstä. On selvää, että Välikangas ei ole syytteessä kysymyksessä olevissa tehtävissään antanut tai edes voinut antaa lain tai asetuksen nojalla toista velvoittavia määräyksiä tai päättää toisen edusta, oikeudesta tai velvollisuudesta. Vastaavalla tavalla selvää on, että Välikankaan valmistelemat Rovaniemen kaupungin varojen sijoittamista koskevat päätökset eivät ole toista velvoittavia tai toisen etuun, oikeuteen tai velvollisuuteen vaikuttavia. Välikangas ei ole syytteessä kysymyksessä olevia tehtäviä tehdessään ollut julkista valtaa käyttävä henkilö. Siten Välikankaan rikosvastuu ei voi perustua siihen, että tämä olisi ollut julkista valtaa käyttävä henkilö.

Välikangas ei ole ollut julkista luottamustehtävää hoitava henkilö. Julkista luottamustehtävää hoitavia henkilöitä ovat kunnanvaltuutetut ja muut yleisillä vaaleilla valitut julkisyhteisön edustajiston jäsenet. Selvää on, että Välikangas ei ole ollut julkista luottamustehtävää hoitava henkilö. Välikankaan rikosvastuu ei voi perustua siihen, että tämä olisi ollut julkista luottamustehtävää hoitava henkilö.

Yhteenveto ja johtopäätökset

Koska Välikangas ei ole ollut syytteen tekoaikana virkamies millään laissa säädetyllä perusteella, ovat kaikki Välikangasta vastaan ajettut syytteet perusteettomia, ja syytteet on hylättävä yksistään sanotulla perusteella. Tästä seuraa myös se, että kaikki asianomistajan tässä asiassa esittämät ensisijaiseen

ja vaihtoehtoihin syytteisiin perustuvat rikosperusteiset vahingonkorvausvaatimukset sekä oikeudenkäyntikuluvaatimus ovat perusteettomia ja tulevat hylättäviksi.

Välikangas ei ole menetellyt rangaistavaksi säädetyllä tavalla Siltä varalta, että vastoin edellä lausuttua Välikankaan todettaisiin jostain syytä olleen virkarikos vastuun edellyttämässä asemassa, Välikangas toteaa teonkuvauksen varsinaisista tekoväitteistä seuraavan.

Front Finance Oy:n velkakirjasioitus

Teonkuvauksen 3. kappaleessa selostetut tapahtumatiedot ovat riidattomia. Sen sijaan Välikangas kiistää teonkuvauksen 4. kappaleen väitteen siitä, että Front Finance Oy:n velkakirjasijoitus olisi ollut kaupungin sijoitusohjeen vastainen ja että väitettyyn sijoitusohjeen vastaisuuteen voitaisiin ylipäättään perustaa rikosvastuuta. Oikeuskäytännössä virkavelvollisuutta määrittävien säännösten ja määräysten täsmällisyydelle on asetettu varsin tiukat vaatimukset. Erityistä täsmällisyyttä vaaditaan silloin, kun on kysymys säännösten tai määräysten vaikutuksesta viranhaltijan velvollisuuksiin työnantajatahoon nähden. Tapahtuma-aikana voimassa olleen Rovaniemen kaupungin sijoitusohjeen vastuullisuusnäkökohtien mukaan kaupunki toimii hyvämaineisten ja luotettavien yhteistyökumppanien kanssa ja palveluiden tarjoajilta edellytetään yleisiä periaatteita vastuullisuuskysymyksissä, ensisijaisesti YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteiden hyväksymistä. Ohjeen luottoriskiä koskevan kohdan mukaan kotimaisten liikkeellelaskijoiden osalta edellytetään, että yritys on tunnettuja hyvämaineinen. Yksistään määritelmät "luotettava", "hyvämaineinen" ja "tunnettu" ovat niin epätäsmällisiä ja arvosidonnaisia, että niihin ei edes teoriassa voida perustaa rikosvastuuta. Samoin vastuullisuuskysymysten "yleiset periaatteet" ovat sanamuotonsakin mukaan vain yleisiä periaatteita, joihin ei voi perustaa rikosvastuuta. Joka tapauksessa Rovaniemen kaupungin yhteistyökumppanina ja palveluntarjoajana velkakirjasijoituksen tekemisessä ollut Front Capital Oy on hyvämaineinen, tunnettu ja luotettava ollen muun muassa Finanssivalvonnan valvontatoimivallan alainen sijoituspalveluiden tarjoaja. Front Capital Oy ei ole koskaan saanut Finanssi valvonnalta huomautuksia tai muita Finanssivalvonnan toimivaltaan kuuluvia sanktiota Front Finance Oy:n velkakirjasijoitus ei myöskään ole ollut vastuuton sijoitus. Sekä Front Finance Oy:n että sen rahoittamien yhtiöiden toiminta on ollut Suomessa voimassa olevan lainsäädännön, muun ohella kulloinkin voimassa olleen kuluttajansuojalain 7 luvun sääntelyn mukaista. Kulutusluottoihin sijoittaminen ei ole ollut sijoitusohjeen vastaista. Vertailun vuoksi Välikangas toteaa, että Rovaniemen kaupungin nykyistenkin sijoitusohjeiden mukaan esimerkiksi pikaluottotoimialaan on edelleen sallittua sijoittaa. Edelleen vertailun vuoksi kaupunginhallituksen sijoituspäätöksessä 30.3.2017 kysymyksessä olevat Evli Oyj:n hallinnoimat rahastot ovat sijoittaneet varojaan esimerkiksi Ikano Bank AB:een, joka tarjoaa vakuudetonta kulutusluottoa Ikean ostoksille, Hoist Kreditiin, joka ostaa järjestämättömiä luottoja muilta yhtiöiltä, ja RCI Banqueen, joka tarjoaa vakuudetonta rahoitusta Renault-autojen hankintaan. Evli Oyj:n rahastot ovat sijoittaneet varojaan myös perintätoimisto Intrum Justitiaan, jonka liiketoiminta perustuu saatavien perintään, eli perintätoimeksiannoista muun muassa taloudellisessa ahdingossa olevilta kuluttajilta laskutettaviin perintäpalkkioihin. Lisäksi Evli Oyj:n rahastojen sijoituskohteena on ollut maltalainen uhkapeliyhtiö Betsson. Verrattaessa Front Finance Oy:n sijoitusta yhtäältä kaupungin nykyisten sijoitusohjeiden sallimiin sijoituksiin ja toisaalta 30.3.2017 tehtyihin muihin sijoituksiin on selvää, että Front Finance Oy:tä ei voida pitää sijoitusohjeen vastaisena.

Teonkuvauksen 5. kappaleessa selostetut tapahtumatiedot ovat riidattomia. Sen sijaan Välikangas on kiistänyt teonkuvauksen 6. kappaleen väitteet siitä, että esittelyteksti olisi ollut puutteellinen, virheellinen tai harhaanjohtava. Esittelytekstissä ei ole Front Capital Oy:n tai Front Finance Oy:n osalta mitään paikkaansa pitämätöntä tietoa. Lisäksi Front Finance Oy:n sijoitusta koskeva esittelyteksti on laadultaan ja laajuudeltaan vastaava muihin esiteltyihin sijoituksiin nähden. Front Finance Oy:n sijoitusta ei ole käsitelty millään tavalla poikkeavasti muihin nähden. Front Finance Oy:n sijoituksen valmistelu on ollut osa kaupungin varojen sijoittamisen kokonaisvalmistelua. Välikangas on kiistänyt teonkuvauksen 7. kappaleen ensimmäisen virkkeen väitteet. Front Finance Oy:n sijoituksen valmistelu on ollut asianmukaista ja sijoitusohjeen mukaista. Välikangas (ja Päckilä) on riidattomasti ollut paikalla kaupunginhallituksen kokouksessa, kuten teonkuvauksen 7. kappaleen jälkimmäisessä virkkeessä on todettu. Esittelyteksti on ennen kaupunginhallituksen kokousta normaalikäytännön mukaan ollut niin sanotussa listapalaverissa, johon ovat osallistuneet ainakin kaupunginjohtaja Esko Lotvonen, Päckilä, kehitysjohtaja Riitta Erola sekä kaupunginhallituksen puheenjohtaja Liisa Ansala. Näin ollen sekä kaupunginhallituksen esittelijällä että sen puheenjohtajalla on ollut jo tuossa vaiheessa mahdollisuus perehtyä esiteltävään asiaan ja esittää mahdollisia lisäkysymyksiä asian valmistelijoille. Välikankaan ja Päckilän oltua henkilökohtaisesti paikalla kaupunginhallituksen kokouksessa on kaupunginhallituksen jäsenillä ollut halutessaan mahdollisuus esittää lisäkysymyksiä asian valmistelijoille. Mikäli asia olisi ollut jollain tavalla puutteellisesti valmisteltu, olisi kaupunginhallitus voinut palauttaa sen valmisteluun. Kaupunginhallitus on kuitenkin yksimielisesti päättänyt asian esityksen mukaisesti. Edelleen, mikäli kaupunginhallituksen jäsenet olisivat missä tahansa asian valmisteluvaiheessa ennen kaupunginhallituksen kokousta halunneet lisätietoja valmistelussa olevasta asiasta ja sijoitustuotteisiin liittyvistä yksityiskohdista, he olisivat saaneet valmistelijoilta tietoja yksinkertaisesti tietoja kysymällä. Esittelytekstissä ja asian valmistelussa ei ole ollut mitään tavanomaisesta poikkeavaa. Valmistelu on tehty huolellisesti, ja päätöksentekijöille on ollut hyvissä ajoin tarjolla kaikki asiaa koskeva relevantti informaatio. Huomionarvoista on, että Ansala, Lotvonen tai ylipäätään kukaan kaupungin virka- tai luottamusmies ei ole nähnyt asian valmisteluprosessissa mitään väärää ennen kuin noin kolme vuotta myöhemmin, kun sijoitustoimintaan aina liittyvä riski on yhden sijoituskohteen osalta mahdollisesti aktualisoitunut.

Teonkuvauksen 8. kappaleessa selostetut Välikankaan omat sijoitukset ovat riidattomia. Välikangas kuitenkin kiistää, että olisi ollut esteellinen valmistelemaan Rovaniemen kaupungin sijoituksia omien sijoitustensa vuoksi. Intressijäävi, jota asiassa ilmeisesti väitetään, edellyttää ensinnäkin erityistä laatua olevaa intressiä, joten aivan vähäinen hyöty tai vahinko ei riitä. Lisäksi ja mikä olennaisempaa, edun on oltava odotettavissa. Mikäli edun syntyminen vastaisuudessa on tiedon tai yleisen elämäkokemuksen mukaan hyvin epätodennäköistä, se ei ole odotettavissa. Ensinnäkään Välikangas ei ole sijoittanut omia varojaan samaan tuotteeseen kuin Rovaniemen kaupunki. Välikangas on riidattomasti tehnyt omat sijoituksensa Aasa- ja Supernova-yhtiöihin ja Rovaniemen kaupunki Front Finance Oy:öön. Toisekseen Välikankaalla ei ole ollut eikä tietysti ole voinutkaan olla mitään mahdollisuutta vaikuttaa siihen, mitä tahoja Front Finance Oy puolestaan rahoittaa. Välikangas on tehnyt omat sijoituksensa Aasa-yhtiöiden velkakirjoihin 7.10.2016 ja 14.2.2017. Rovaniemen kaupunki on tehnyt sijoituksen Front Finance Oy:öön 30.3.2017. Ensimmäiset indikaatiot viimeksi mainitun sijoituksen kasvaneista riskeistä on saatu aikaisintaan vuonna 2019. Tiedot varsinaisista taloudellisista vaikeuksista on saatu helmikuussa 2020. Näin ollen Välikangas ei ole maaliskuussa 2017 voinut millään

todennäköisyydellä mieltää, että Front Finance Oy ajautuisi noin kolme vuotta myöhemmin taloudellisiin vaikeuksiin. Edellä mainittujen riidattomien faktojen valossa ei ole mitenkään järkevästi ajateltavissa, että Välikangas olisi tarkoituksella järjestellyt Rovaniemen kaupungin sijoituksen Front Finance Oy:öön vähentääkseen omia sijoitustappioitaan. Välikankaan väitetysti saama etu tai hyöty ei ole voinut olla tiedon tai yleisen elämäkokemuksen mukaan odotettavissa 30.3.2017, kun Rovaniemen kaupungin sijoituspäätös on tehty. On myös huomattava, että Välikangas on riidattomasti tehnyt omilla varoillaan sijoituksen Aasa-velkakirjaan vielä 7.10.2017 ja Supernova-velkakirjaan 27.3.2018 eli huomattavasti Rovaniemen kaupungin 30.3.2017 tekemän Front Finance Oy:n sijoituksen jälkeen. Syyttäjän logiikkaa noudattaen voidaan yhtä hyvin väittää Välikankaan omilla sijoituksillaan parantaneen kaupungin mahdollisuuksia saada sijoittamansa pääoma ja korko takaisin. Rovaniemen kaupungin tekemällä Front Finance Oy -sijoituksella ei ole ollut mitään järkevästi perusteltavaa yhteyttä siihen, miten Välikankaan omat sijoitukset menestyvät. Rovaniemen kaupunki ei myöskään ole antanut henkilökunnalleen mitään määräyksiä tai edes ohjeita henkilökunnan omasta sijoitustoiminnasta. Henkilökuntaa ei ole kielletty esimerkiksi sijoittamasta omia varojaan samojen palveluntarjoajien sijoitustuotteisiin, joihin Rovaniemen kaupunki sijoittaa. Vielä Välikangas on kiistänyt teonkuvauksen 10. kappaleen väitteen merkintäpalkkioista. Välikangas kiistää saaneensa mitään henkilökohtaista hyötyä siitä, että Rovaniemen kaupunki on tehnyt sijoituksen Front Finance Oy:öön.

Väitetty vahinko ja hyödyn tavoittelu

Teonkuvauksen 11. kappaleessa selostetut Front Finance Oy:n hakeutuminen saneerausmenettelyyn on riidaton. Sen sijaan saneerausohjelman mukaan todellinen velkojen leikkausprosentti on 26,59 prosenttia, ei 30 prosenttia. Joka tapauksessa Välikangas kiistää teonkuvauksen väitteen siitä, että edellä mainittu saatavan leikkaus olisi aiheuttanut Rovaniemen kaupungille taloudellisen tappion. Saneerausohjelma sisältää lisäsuoritusvelvollisuutta ja lisäjako-osuuksia koskevat määräykset, joiden oikeusvaikutukset ovat voimassa tilikauteen 2026 saakka. Sanottujen määräysten mukaan Rovaniemen kaupunki voi edelleen saada täyden suorituksen saneeraussaatavalle korkoineen. Näin ollen on tällä hetkellä täysin ennen aikaista väittää, että saneerausohjelman mukainen saatavan leikkaus olisi ylipäätään aiheuttanut kaupungille taloudellista tappiota. Rovaniemen kaupungin varojen sijoittamista, kuten sijoitustoimintaa yleensäkin, on tarkasteltava kokonaisuutena. Välikankaan valmisteleman päätöksen 30.3.2017 mukaiset sijoitukset ovat kokonaisuutena tuottaneet erinomaisesti ja huomattavasti enemmän kuin sijoitustoiminnan ohjeen mukaisen tuottotavoitteen verran. Välikankaan valmistelema Rovaniemen kaupungin sijoituspäätös 30.3.2017 on ollut kaikilla mittareilla erittäin onnistunut, ja sijoituspäätöksen mukainen varojen sijoittaminen on tuottanut kaupungille huomattavan ja asetetut tavoitteet ylittäneen sijoitusvoiton. Tämä jopa siitä huolimatta, että kaupunginjohtaja on täysin irrationaalisella päätöksellään kotiuttanut sijoitukset ennen aikaisesti ja epäedullisessa markkinatilanteessa. Välikangas on kiistänyt teonkuvauksen 12. kappaleen väitteet siitä, että sijoituspäätöksen 30.3.2017 valmistelu ja esittely ei olisi täyttänyt hallinnolliselle päätöksenteolle asetettuja vaatimuksia ja että asian valmistelussa ei olisi noudatettu hyvän hallinnon periaatteita ja kaupungin sijoitusohjeita. Välikangas on kiistänyt kaikki teonkuvauksen viimeisen kappaleen väitteet todeten, että ei ole tavoitellut mitään henkilökohtaista hyötyä.

ASIANOMISTAJAN VAATIMUKSET

Välikangas on vastustanut kaikkia asianomistajan vaatimuksia perusteiltaan, koska

- 1) Välikangas ei ole asemansa perusteella virkarikosvastuussa,
- 2) Välikangas ei ole menetellyt tahallaan tai edes huolimattomasti,
- 3) asianomistajalle ei ole aiheutunut mitään taloudellista vahinkoa, joka olisi adekvaattisessa syy-yhteydessä Välikankaan menettelyyn ja
- 4) varsinaisessa vahingonkorvausvaatimuksessa kysymyksessä oleva vaatimus on joka tapauksessa ennenaikainen.

Välikangas on vastustanut kaikkia korvausvaatimuksia myös määriltään. Kuten jo edellä on todettu, Välikangas ei ole asemansa perusteella virkarikosvastuussa. Välttämättömänä seurauksena tästä on se, että kaikki asianomistajan vaatimukset ovat perusteettomia, ja ne tulevat hylätyiksi yhdessä syytteiden kanssa. Joka tapauksessa Välikangas on kiistänyt edellä selostetuilla perusteilla, niitä tässä yhteydessä toistamatta, menettelleensä vahingonkorvausvastuun perustavalla tavalla asianomistajaa kohtaan. Asianomistajalle ei ole aiheutunut mitään Välikankaan väitettyyn menettelyyn ennakoitavassa syyhteydessä olevaa varsinaisessa vahingonkorvausvaatimuksessa väitettyä vahinkoa. Välikankaan valmisteleman sijoituspäätöksen mukaiset sijoitukset ovat kokonaisuudessaan tuottaneet kaupungille erinomaisesti. Sijoitusten tuotto on huomattavasti ylittänyt sijoitusohjeen mukaisen tuottotavoitteen eli 3-5 prosentin reaalityoton. Välikankaan valmistelema sijoituspäätös ei siten ole aiheuttanut asianomistajalle lainkaan vahinkoa, vaan sen sijaan huomattavan ja asetetut tavoitteet ylittäneen taloudellisen hyödyn. Asianomistajan väittämä hypoteettinen tapahtumainkulku sisältää sen systemaattisen virheen, että päätöksessä 30.3.2017 kysymyksessä olevia sijoituksia ei tarkastella kokonaisuutena. Tässä tapauksessa Välikankaan valmisteleman sijoituspäätöksen mukainen sijoitusten asianmukainen hajauttaminen on turvannut sen, että yksittäisen sijoitusriskin mahdollinen toteutuminen ei ole sanottavasti vaikuttanut sijoitusten kokonaistuottoon. Kokonaistuotto on mahdollisen riskin toteutumisesta huolimatta ollut silti sijoitusohjeessa asetettua tavoitetuottoa korkeampi.

Siinäkin tapauksessa, että Front Finance Oy:n sijoitusta tarkasteltaisiin asianomistajan omaksumalla, selvästi virheellisellä tavalla irrottamalla se sijoituskokonaisuudesta, asianomistajan konstruoima hypoteettinen tapahtumainkulku olisi täysin spekulatiivinen ja kelvoton differenssin määrittelyyn. Ei voida millään todennäköisyydellä päätellä, mihin muualle Front Finance Oy:öön sijoitetut varat olisi vaihtoehtoisesti sijoitettu, ja miten sellainen sijoitus olisi ylipäättään menestynyt. Tässä suhteessa ainoa järkevästi mahdollinen ja ennakoitava vaihtoehtoinen tapahtumainkulku olisi -negatiivisen sopimusedun korvaamisen periaatetta soveltuvien osin noudattaen - se, että mahdollinen vahinko määritettäisiin sijoitetun pääoman mahdollisen menetyksen kautta. Sijoitetun pääoman mahdollinen menettäminen ei puolestaan ole vielä tällä hetkellä tiedossa, joten vaatimus on joka tapauksessa ennenaikainen ja siksi

hylättävä. Edellä todetulla tavalla saneerausohjelma lisäsuoritus- ja lisäjako-osuusvelvoitteineen jatkuu aina tilikaudelle 2026 saakka. Rovaniemen kaupungille Front Finance Oy:n sijoituksesta mahdollisesti koituva taloudellinen tappio selviää vasta saneerausohjelman päättymisen jälkeen. Pääoman menettämistä koskevassa hypoteesissa mahdollisesti menetetyistä sijoituspääomasta olisi joka tapauksessa vielä vähennettävä se määrä, minkä verran pääomasta olisi huvennut riskittömästä pankkitalletuksesta perityn negatiivisen talletuskoron myötä. Asianomistajan selvittelykuluja koskeva vaatimus ei perustu lakiin eikä oikeuskäytäntöön. Koska Rovaniemen kaupungilla ei olisi oikeuskäytännön mukaan oikeutta saada korvausta edes sen työntekijöiden mahdollisesti käynnästä asian selvittely ajasta, ei

korvausoikeutta ole myöskään yksityiselle asianajotoimistolle maksetuista suorituksista. Tässä tapauksessa kaupunginjohtaja on - ilman kilpailuttamista ja ilman viranhaltijapäätöksen tekemistä - antanut asianajotoimistolle toimeksiannon ennen rikosilmoituksen tekemistä ja esitutinnan vireille tuloa. Kaupungin teettämällä selvityksellä ei ole ollut mitään tekemistä tämän rikosasian kanssa. Poliisi on joka tapauksessa suorittanut rikosilmoituksen tekemisen jälkeen normaalin esitutinnan. Rovaniemen kaupunki olisi voinut tehdä asiasta rikosilmoituksen poliisille käyttämättä euroakaan asianajotoimiston palveluihin.

3. Vahingonkorvausten sovittelua koskeva vaatimus

Siltä varalta, että Välikangas olisi vastoin kaikkea edellä lausuttua vahingonkorvausvastuussa suhteessa Rovaniemen kaupunkiin, Välikangas on vaatinut vahingonkorvauksen sovittelua viiteen prosenttiin toteennäytetystä määrästä vahingonkorvauslain 4 luvun 2 §:n, 2 luvun 1 §:n 2 momentin ja 6 luvun 1 §:n nojalla. Välikankaan lähtökohtainen korvausvastuu tulisi ensiksikin harkita huomattavasti täyttä korvausta alhaisemmaksi vahingonkorvauslain 4 luvun 2 §:n nojalla ottaen huomioon vahingon suuruus, teon laatu, Välikankaan asema sekä vahingonkärsineen tarve. Mikäli Välikankaan viaksi jäisi ainoastaan lievä

tuottamus, sulkeutuu korvausvastuu sanotun lainkohdan nojalla kokonaan pois. Tämän jälkeen mahdollisesti jäljelle jäänyttä määrää tulisi edelleen sovittella sekä vahingonkorvauslain 2 luvun 1 §:n 2 momentin että 6 luvun 1 §:n nojalla. Edes murto-osainen korvausvastuu Rovaniemen kaupungin vaatimista

määristä muodostuisi Välikankaalle vahingonkorvauslain 2 luvun 1 §:n 2 momentin tarkoittamassa mielessä kohtuuttoman raskaaksi ottaen huomioon tämän asema yksityishenkilönä. Asianomistajan varallisuusasema verotusoikeuden omaavana julkisyhteisönä puolestaan puoltaa vahvasti tuntuva korvausten sovittelua mainitun lainkohdan perusteella. Edellä mainittujen olosuhteiden lisäksi ja samanaikaisesti sovittelu tulee kysymykseen myös vahingonkorvauslain 6 luvun 1 §:ssä säädettyjen perusteiden nojalla. Vaaditut selvittelykulut ovat tässä tapauksessa olleet täysin tarpeettomia. Poliisi olisi ja myöhemmin myös on esitutkinnassa selvittänyt asian verovaroin. Myös kaupungin omat virkamiehet ja lakimiehet - joiden palkat joka tapauksessa maksetaan verovaroilla - olisivat voineet virkatyönään selvittää asiaa parhaaksi katsomassaan laajuudessa. Kaupunki on siis itse ja täysin tarpeettomasti aiheuttanut itselleen välttämänsä taloudellisen vahingon eli kaikki ne kustannukset, jotka se on suorittanut asianajotoimistolle. Lisäksi kaupunki on laiminlyönyt vahingonrajoittamisvelvollisuutensa jättämällä kilpailuttamatta asianajotoimistolta tilatun konsultoinnin, joka olisi epäilyksettä ollut vastaavan laatusena saatavissa vain murto-osalla siitä hinnasta, minkä kaupunki on tässä tapauksessa maksanut. Mahdollista sijoitustappiota koskevilta osin sovittelu on niin ikään perustelua, koska mahdollinen sijoitustappio ei ole yhteydessä sijoituksen vastuullisuuteen ynnä muihin syytteessä väitettyihin virheellisyyksiin. Ylipäätään sijoitustoiminnassa riskin toteutuminen tai toteutumatta jääminen on lopulta aina sattumanvarainen ja markkinoiden kehittymisestä riippuva seikka, jota kukaan ei voi etukäteen ennustaa.

Syytekohta 3, virkavelvollisuuden rikkominen, 31.5.2017 - 30.9.2019, Rovaniemi

Päkkilä on vastustanut rangaistusvaatimusta ja on vaatinut, että syyte virkavelvollisuuden rikkomisesta hylätään. Päkkilä on kiistänyt rikkoneensa virkaansa toimittaessaan perustuslain, hallintolain, kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain ja Rovaniemen kaupungin hallintosäännön säännöksiin tai ääräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa. Päkkilän menettely ei ole ollut

tahallista. Oikeuskäytännössä viranhaltijan on katsottu toimivan tahallisesti, mikäli hänen tarkoituksenaan on ollut menetellä lain vastaisesti tai hän on tietoisesti rikkonut lakia. Kaupunginhallituksen päättämä sijoitus 30.3.2017 on riidaton Rovaniemen kaupunki on sijoittanut kaksi miljoonaa euroa Front Finance Oy:n velkakirjoihin palveluntarjoaja Front Capital Oy:n kautta syytekohdissa 1 ja 2 kuvatulla tavalla.

Front Finance Oy:n sijoituksen tuotot

Front Finance Oy:n velkakirjoihin tehtyjen sijoitusten ajalla 27.10.2017 - 30.9.2019 tuottamat korot, yhteensä 360.000 euroa, on edelleen sijoitettu Front Finance Oy:n 36 kuukauden velkakirjoihin Päckilän toimesta. Kyse ei ole Päckilän päätöksiin perustuvasta uudelleen sijoituksesta vaan kaupunginhallituksen 30.3.2017 tekemän sijoituspäätöksen täytäntöönpanosta. Päckilällä on ollut toimivalta ja velvollisuus toteuttaa täytäntöönpano. Kaupunki on noudattanut verrannollisissa pitkäaikaisissa sijoituksissaan käytäntöä sijoittaa tuottoa uudelleen tuottojen kotiuttamisen sijasta Päckilä on pannut täytäntöön tuottojen uudelleen sijoituksen kaupunginhallituksen päätöksen mukaiseen sijoitustuotteeseen kaupunginhallituksen päättämällä ehdoilla. Sijoitusten tuottojen edelleen sijoittaminen tilikauden aikana on ollut myös rahastojen sääntöjen mukainen

Likvidivelkakirjasijoitukset ovat riidattomia

Päckilä on päätöksellään 31.5.2017 sijoittanut 700.000 euroa Rovaniemen kaupungin varoja Front Finance Oy:n likvidivelkakirjaan Front Capital Oy:n kautta ja 5.4.2018 20 miljoonaa euroa Evli Yrityslainan likvidivelkakirjaan. Kyse on lyhytaikaisista likvideistä sijoituksista, joiden tekemiseen Päckilällä on ollut toimivalta.

Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate

Rikoslain 3:§ §:n laillisuusperiaatteesta seuraa, että rikosvastuu voidaan perustaa vain riittävän täsmällisiin ja tarkkarajaisiin säännöksiin. Säännöksen sanamuodon perusteella on oltava selvää ja ennakoitavissa, että jokin toiminta tai laiminlyönti on rangaistavaa. Oikeuskäytännössä virkavelvollisuutta määrittävien säännösten ja määräysten täsmällisyydelle on asetettu tiukat vaatimukset. Kun kyse on säännösten ja määräysten vaikutuksesta viranhaltijan velvollisuuksiin suhteessa työnantajatahoon, kuten tässä tapauksessa, on täsmällisyys vaatimus erityisen tiukka.

Viranhaltijapäätökset

Päckilä ei ole laatinut sijoituksista viranhaltijapäätöksiä. Rovaniemen hallintosäännössä ei ole käytännön rahatoimen hoidon osalta määräyksiä kirjallisten viranhaltijapäätösten tekemisestä. Päckilä on toiminut Rovaniemen kaupungin hallinnossa noudatetun käytännön mukaisesti. Toisaalta tuottojen uudelleensijoittamisesta ei ole tarvinnutkaan laatia viranhaltijapäätöksiä, koska kyse on ollut kaupunginhallituksen päätöksen täytäntöönpanosta.

Sijoitusohjeiden mukaisuus ja rikosoikeudellinen laillisuusperiaate

Rikosvastuuta ei voida perustaa väitettyyn sijoitusohjeen vastaisuuteen niiden epätäsmällisyyden ja tulkinnanvaraisuuden vuoksi. Joka tapauksessa väite siitä, että teonkuvauksessa yksilöidyt, Front Finance Oy:n velkakirjasijoitukset olisivat olleet kaupungin sijoitusohjeen vastaisia, on virheellinen. Sijoitukset ovat olleet sijoitusohjeiden mukaiset. Rovaniemen kaupungin sijoitustoiminnan ohjeen 2013 mukaan sijoitussuunnitelmassa on määritelty yleiset toimintaperiaatteet, sijoitustoiminnassa sijoitusinstrumentit ja toimintatavat sekä toimihenkilöiden toimivaltuudet. Tavoitteeksi on ilmoitettu sijoittaa varat tuottavasti, turvallisesti ja vastuullisesti. Vastuullisuutta on määritelty sijoitusohjeiden kohdassa 4.1 Vastuullisuusnäkökohdat. Näiden

ohjeiden mukaisten näkökohtien mukaan kaupunki toimii hyvämaineisten ja luotettavien yhteistyökumppanien kanssa ja palveluiden tarjoajilta edellytetään yleisiä periaatteita

vastuullisuuskysymyksissä, ensisijaisesti YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteiden hyväksymistä. Ohjeiden mukaiset määritelmät ”hyvämainisuus” ja ”luotettavuus” ovat epätasällisia ja arvosidonnaisia, eivätkä ne voi olla rangaistusvastuun perustana. Sijoitusohjeissa ei ole määritelty mitä ”tunnettu” ja

”hyvämaineinen” tarkoittaa eikä sitä millä kriteereillä tällainen arvoperusteinen määrittely tulisi tehdä. Todettakoon kuitenkin, että kaupungin yhteistyökumppanina, palveluntarjoajana ja liikkeellelaskun järjestelijänä velkakirjasijoituksessa ollut Front Capital Oy on hyvämaineinen, tunnettu ja luotettava. Vastaavasti ”yleiset periaatteet” vastuullisuuskysymyksissä ovat sanamuotonsa mukaisesti yleisiä periaatteita, eivät täsmällisiä, yksiselitteisiä valmistelevalta viranhaltijan toimintaa rikosvastuun uhalla velvoittavia sääntöjä tai määräyksiä. Vastuullisuuskysymysten yleiset periaatteet tai YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteet eivät myöskään sulje pois sijoittamista kulutusluottoja tarjoaviin yrityksiin. Rovaniemen kaupungin uusissa sijoitusohjeissa 7 sääntöjä on täsmennetty muun muassa vastuullisuuden osalta, mutta uusienkin ohjeiden mukaan sijoittaminen ”pikaluottoja” tarjoaviin yrityksiin on mahdollista ja siten vastuullisuuden kriteerin täyttävää. Vertauksen vuoksi on syytä huomioida, että kaupunginhallituksen sijoituspäätöksessä 30.3.2017 kysymyksessä olevat Evli Oyj:n hallinnoimat rahastot ovat sijoittaneet varojaan esimerkiksi Ikano Bank AB: en, HoistFinanceen, RCI Banqueen, Intrum justitiaan ja Betsson AB:en, joiden liiketoiminta on yleisten vastuullisuusnäkökulmien perusteella vähintään verrannollista Front Finance Oy:n liiketoimintaan.

Vähäinen teko

Joka tapauksessa tekoa on pidettävä kokonaisuutena arvostellen vähäisenä. Oikeuskäytännössä vähäisenä tekona on pidetty menettelytapasäännösten virheellistä noudattamista ilman sanottavaa vaikutusta yleiseen etuun tai yksityisten suojaan. 8 Mikäli Päckkilän katsottaisiin menetelleen virheellisesti viranhaltijapäätösten laatimisessa tai soveltaneen väärin tulkinnanvaraista toimivaltasäännöstä, on teko lain tarkoittamalla tavalla vähäinen ja jää rikosvastuun ulkopuolelle. Arvioitaessa tekoa kokonaisuutena on korkosijoituksia arvioitava yksittäisinä tekoina.

Syytekohta 3a, tuottamuksellinen virkavelvollisuuden rikkominen, 31.5.2017 - 30.9.2019, Rovaniemi

Päckkilän vastustanut rangaistusvaatimusta ja on vaatinut, että syyte tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta hylätään. Päckkilä on kiistänyt huolimattomuudesta rikkoneensa virkaansa toimittaessaan perustuslain, hallintolain, kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain ja Rovaniemen kaupungin hallintosäännön säännöksiin tai määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa. Muilta osin viitataan vastaukseen syytekohtaan 3 osalta.

ASIANOMISTAJAN KORVAUSVAATIMUS

Vaatimuksen kiistäminen

Päckkilä on vastustanut kaikkia Rovaniemen kaupungin korvausvaatimuksia perusteeltaan ja määrältään. Päckkilä ei ole menetellyt tahallaan eikä huolimattomasti taikka aiheuttanut Rovaniemen kaupungille vahinkoa tuottamuksellisesti. Asianomistajalle ei ole aiheutunut taloudellista vahinkoa, joka olisi

adekvaattisessa syy-yhteydessä Päckkilän menettelyyn. Vaatimus on ennenaikaisena hylättävä. Sitä aiheutuuko kaupungille taloudellisia menetyksiä ja jos aiheutuu, niin minkä suuruisia, ei ole vielä tiedossa. Front Finance Oym saneerausohjelma lisäsuoritus- ja lisäjako-osuusvelvoitteineen jatkuu tilikaudelle 2026 saakka. Rovaniemen kaupungille mahdollisesti aiheutuva taloudellinen tappio selviää aikaisintaan vuoden 2026 jälkeen.

Rikosperuste syytekohtan 2 osalta

Päckkilä ei ole tahallaan tai tuottamuksella rikkonut lakiin, säännökseen tai määräykseen perustuvaa virkavelvollisuuttansa. Päckkilä on huolehtinut asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä, sijoituspäätöksen valmistelun perusteellisuudesta ja ohjeiden mukaisuudesta. Teonkuvauksen kappaleen kaksi kuvailtu Päckkilän virka, toimenkuva ja esimiesasema ovat riidattomia. Teonkuvauksen kappaleen kolme tiedot kaupunginhallituksen 30.3.2017 tekemästä 11,5 miljoonan euron suuruisen sijoituskokonaisuuden sijoituspäätöksestä ja päätöksen täytäntöönpanosta rahoitusyksikössä ovat riidattomia. Päckkilä on kiistänyt teonkuvauksen kappaleen neljä väitteet. Sijoitus on ollut sijoitusohjeen mukainen ja vastuullinen. Tältä osin viitataan edellä sivuilla 3-4 lausuttuun. Esittelytekstin on laatinut Heli Välikangas. Päckkilä on perehtynyt esittelytekstiin tavanomaisen huolellisesti eikä ole havainnut tekstin olevan virheellinen tai harhaanjohtava. Päckkilän tiedossa ei ole ollut Välikankaan ja palvelutarjoajan välisen yhteydenpidon sisältö. Välikankaalla on ollut käytettävissään laajempi ja parempi tieto ja materiaali yhtiön toiminnasta kuin Päckkilällä. Päckkilä on luottanut Välikankaan laatiman tekstin oikeellisuuteen. Välikankaalla on ollut Päckkilää parempi taito ja kokemus sijoittamisesta ja lisäksi Välikangas on ansiokkaasti hoitanut muun muassa säätiön sijoitustoimintaa. Päckkilällä ei ole ollut sijoitustoiminnasta kokemusta tai erityistä ammattitaitoa eikä hänen virkansa kelpoisuusvaatimuksissa sellaista ole edellytetty. Hän on luottanut ja hänellä on ollut oikeus luottaa sekä alaisensa tekemään valmistelutyöhön että palvelutarjoajalta saamiinsa tietoihin. Päckkilä on asianmukaisella ja huolellisella tavalla selvittänyt ja varmistanut valmistelun ja saamiensa tietojen oikeellisuutta ja ohjeiden mukaisuutta suullisesti sekä Välikankaalta että palvelutarjoajalta. Päckkilän viaksi jää tältä osin korkeintaan lievä tuottamus, joka jää korvausvastuun ulkopuolelle.

Rikosperuste syytekohtan 3 osalta

Päckkilän viaksi jää korkeintaan lievä tuottamus, joka jää korvausvastuun ulkopuolelle. Päckkilän menettelystä tai väitetystä menettelystä ei ole aiheutunut kaupungille vahingonkorvauksena korvattavaksi tulevaa vahinkoa. Varsinaisen vahingonkorvausvaatimuksen väitetty vahinko ei ole relevantissa syy-yhteydessä Päckkilän menettelyyn.

Varsinainen vahingonkorvausvaatimus

Päckkilä on huolehtinut virassaan sijoitusasian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä, valmistelun perusteellisuudesta ja sijoituspäätöksen ohjeiden mukaisuudesta hänelle kohtuudella asetettavan vaatimuksen mukaisesti. Sijoitusasia on pitänyt sisällään varainhoitajien kilpailuttamisen läpikäynnin, Välikankaan neljästä varainhoitajasta laatiman esittelytekstin läpikäymisen, valmistelun oikeellisuuden kontrolloimisen keskusteluin Välikankaan ja varainhoitajien kanssa sekä sijoitusohjeen mukaisuuden arvioinnin sekä omalla arvioinnilla että hyödyntäen varainhoitajien ammattitaitoa ja erityisosaamista, jota Päckkilällä itsellä ei ollut. Valmistelun perusteella kaupunginhallituksen tekemä sijoituspäätös on tuottanut kaupungille tuottoa sijoitusohjeessa asetetun tuottotavoitteen mukaisesti. Asia on Päckkilän käsityksen mukaan

riidaton, mutta mikäli näin ei ole nimetään tuotosta tarvittava näyttö. Sijoitustoiminnan luonteesta johtuen sijoittajalla on aina riski tappion aiheutumisesta. Sijoitustoiminnan tuloksellisuutta on myös aina arvioitava kokonaisuutena. Sijoitustoiminnan riskien hallinta ja tuottotavoitteisiin pyrkiminen perustuu sijoitusten hajauttamiseen. Tässäkin tapauksessa sijoitusten asianmukainen ja sijoitusohjeen mukainen hajauttaminen on turvannut sen, ettei yksittäisen sijoituskohteen riskin realisoituminen ole vaarantanut alkuperäisen pääoman menettämistä tai tuottotavoitteen mukaisen tuoton saavuttamista. Yksittäisen viranhaltijan näkökulmasta on täysin oikeusjärjestelmämme vastaista, että kaupunki pitää perusteltuna ja kohtuullisena vaatimustaan saada pitää hyötynään sijoituskokonaisuuden tuotot, mutta tuohon kokonaisuuteen kuuluvan yksittäisestä sijoituksesta realisoituneen tappion kaupunki vaatii viranhaltijan korvattavaksi. Siinäkin tapauksessa, että Front Finance Oy:n sijoitusta tarkasteltaisiin asianomistajan omaksumalla virheellisellä tavalla yksittäisenä sijoituksena irrottamalla se yhteen valmisteluun ja yhteen päätökseen perustuvasta sijoituskokonaisuudesta, on asianomistajan esittämä hypoteettinen tapahtumainkulku spekulatiivinen ja kelvoton differenssin määrittelyyn. Hypoteettisia tapahtumainkuvavaihtoja on lähtökohtaisesti kaksi - joko varoja ei olisi sijoitettu lainkaan tai sitten ne olisi sijoitettu jonkun toisen varainhoitajan kautta. Ensimmäinen vaihtoehto on ainoa riittävällä tavalla ennakoitavissa ja määriteltävissä oleva. Kahden miljoonan pääoma olisi ollut pankkitilillä, jolloin sen määrää olisi nakertanut negatiivinen tuottokorko. Vahingon määrä olisi siten alkuperäisen pääoman ja sijoituksesta takaisin saatavan pääoman ja koron määrän erotus negatiivisen tuottokoron määrällä oikaistuna. Tämä vaihtoehto on myös rikastumiskiellon mukainen. Mikäli vaihtoehtoisena tapahtumakulkuna pidetään sitä, että sama pääoma olisi sijoitettu toiselle varainhoitajalle tai eri sijoitustuotteeseen, on tapahtumakulun rekonstruoiminen erittäin spekulatiivista ja epävarmaa. Kun on kyse sijoitustoiminnasta olisi vaihtoehtoinenkin sijoitus voinut päättyä ihan mihin lopputulokseen tahansa - suurempaan tappioon, saman suuruiseen tappioon, pääoman säilymiseen tai jonkun suuruiseen voittoon. Sijoitustoiminnan riskiluonteen vuoksi differenssiä ei voida määritellä asianomistajan esittämällä tavalla.

Selvittelykulut

Toisin kuin asianomistaja väittää, ei selvittelykuluja koskeva vaatimus perustu lakiin eikä oikeuskäytäntöön. 9 Oikeuskäytännössä vahvistetun kannan mukaan kaupungilla ei julkisyhteisönä olisi oikeutta edes korvaukseen työntekijöiden selvittelyajasta, eikä korvausoikeutta siten ole, eikä voi olla, yksityiselle

asianajotoimistolle maksetuista suorituksista. Kaupungin teettämä selvitys on ollut tarpeeton. Kaupunki olisi voinut tehdä tutkintapyynnön poliisille heti rikosepäilyn herättyä ja antaa poliisiviranomaisen suorittaa esitutkinta, minkä se on nyt joka tapauksessa tehnyt. Asianomistajalla on velvollisuus rajoittaa hänelle aiheutuvan vahingon määrää. Sen lisäksi, että kaupunki on aiheuttanut täysin tarpeettoman kulun itselleen, on arvioinnissa huomioitava lisäksi, että toimeksianto asianajotoimistolle on tehty ilman kilpailuttamista ja ilman asianmukaista viranhaltijapäätöstä. Asianajotoimistolle annettu toimeksianto on myös sisältänyt rikosasiaan liittymättömiä seikkoja. Vaatimus tulee hylätä kokonaisuudessaan.

Korvausten kohtuullistaminen / sovittelu

Mikäli Päckilän katsottaisiin olevan vahingonkorvausvastuussa suhteessa kaupunkiin, on korvausmäärää alennettava kohtuullisena pidettävään, enintään viiteen prosenttiin toteen näytetyn vahingon määrästä. Vahingonkorvauslain 4 luvun 1§ ja 2§ mukaan virkamies on velvollinen korvaamaan virassaan

virheellään tai laiminlyönnillään aiheuttamasta vahingosta määrän, joka harkitaan kohtuulliseksi ottamalla huomioon vahingon suuruus, teon laatu, vahingon aiheuttajan asema, vahingon kärsineen tarve sekä muut olosuhteet. Erityisesti vahingonaiheuttajan asema ja vahingonkärsineen tarve puoltavat vahvasti sovittelua. Kohtuullista korvausta arvioitaessa on huomioitava myös kaupungin myötävaikutus vahinkoon. Tämä ilmenee muun muassa tulkinnanvaraisina ja epätäsmällisinä sääntöinä ja määräyksinä sekä Päckilän esimiehen henkilöön liittyvistä epäselvyyksistä aiheutuneeseen valvonnan ja esimiehen tuen puuttumisesta. Selvittelykulujen osalta myötävaikutus ilmenee tarpeettomista ja kilpailuttamatta hankituista palveluista aiheutuneesta lisävahingosta.

Todistelu

Kirjalliset todisteet

Syyttäjä:

1. Rovaniemen kaupunginhallituksen 30.3.2017 pöytäkirja
2. Kaupunginhallituksen kokouksessa 30.3.2017 esitetyt diat
3. Rovaniemen kaupungin ostositoumussopimukset 31.3.2017
4. Rovaniemen kaupungin sijoitustoiminnan ohje
5. Rovaniemen kaupungin omistajapoliittiset linjaukset
6. Front Finance - Uusi korkosijoittamisen aika -esite
7. Front Two Pager -esite
8. Front Finance 3_2017 esite Rovaniemen kaupungille
9. Kauppalehden artikkeli
10. Yhteydenpito Front Capitalin ja kaupungin kesken
11. Front Capitalin tekemiä muistiinpanoja tapaamisista
12. Front Capitalin asiakastiedot Rovaniemen kaupungin osalta ja luokittelu
13. Front Capitalin asiakastiedot Välikangasta koskien ja tämän luokittelu
14. Front Capital tiedonsaanti
15. Välikankaan ostositoumussopimukset 7.10.2016, 11.10.2017, 14.2.2017 ja 27.3.2018, Välikankaan asiakasvaratili, Välikankaan toteutuneet sijoitukset
16. Front esite (liite 37) ja Front Finance Oy:n saneerausohjelman vahvistaminen
17. Poliisin muistiot 13/2021 ja 14/2021
18. Krogeruksen selvitys Rovaniemen kaupungin Front Finance -sijoituksista 12.2.2021
19. Toimenkuvaus /Rovaniemen maalaiskunta, Rovaniemen maalaiskunnan kunnanvaltuuston kokouspöytäkirja 19.12.1994, sekä Rovaseutu kuntayhtymän hallituksen pöytäkirja 26.1.1994
20. Viranhaltijapäätös 28.8.2012
21. Viranhaltijapäätös 17.2.2019
22. Viranhaltijapäätös 19.2.2020
23. Viranhaltijapäätös 3.3.2020
24. Kutsu kuulemiseen 24.5.2021
25. Rovaniemen kaupungin ostositoumussopimukset 31.5.2017, 31.10.2017 ja 31.3.2018 sekä Front esite
26. Rovaniemen kaupungin hallintosääntö 1.1.2016
27. Arktisen tutkimuksen ja koulutuksen sekä Rovaniemen kaupungin kehittämisrahaston säännöt
28. Rovaniemen kaupungin vahinkorahaston säännöt
29. Jussi Päckilän päätökset

30. Rovaniemen kaupungin talousarvio 2017 ohje
31. Rovaniemen kaupungin talousarvio 2018 ja 2019 ohjeet

Asianomistaja:

1. Kunnan ja kuntayhtymän varallisuuden hoito, sijoitustoiminta ja niiden perusteista päättäminen (Kuntaliiton ohjeistukset), ETP s. 684–753
2. Kuntaliiton lausunto 5.2.2021, 84/04.00.00/2021, ETP s. 548–552
3. Viranhaltijapäätökset 10.2.2017 ja 7.2.2017, ETP s. 963–971
4. Rovaniemen kaupungin talousarvion täytäntöönpano-ohjeet 2017
5. Rovaniemen kaupungin sijoituskohteiden kehitystä kuvaava Excel ja salkkuraportit (Salassapidettävä)
6. Helsingin käräjäoikeuden ratkaisu 28.10.2020 HS 20:13696 ja Front Finance Oy Saneerausohjelmaehdotus 18.9.2020, ETP s. 975–1040
7. Luovuttu
8. Krogerus Oy laskut 22.10.2020–16.6.2021
9. Rovaniemen kaupungin hallintosääntö 1.6.2017
10. Rovaniemen kaupunginhallituksen päätös 7.12.2015
11. Rovaniemen kaupunginhallituksen päätös 4.12.2017
12. Rahastoesite eQ Liikekiinteistöt
13. Lainaaja.fi lopettanut toimintansa
14. Maila Nyländenin rahaston varojen sijoittaminen
15. Selvitys sijoitusten kilpailutuksesta vuonna 2017
16. Pöytäkirjan ote Kaupunginhallitus 30.3.2017

Vastaaja Välikangas:

1. Rovaniemen kaupunginhallituksen päätös 27.2.2006 § 101
2. Rovaniemen kaupunginhallituksen päätös 27.3.2013 § 136
3. Rovaniemen kaupunginhallituksen päätös 19.6.2017 § 350
4. Finanssivalvonnan ilmoitus 19.5.2022
5. Varallisuuden hoidon ja sijoitustoiminnan ohjeet 2022
- 6a. Evlin sijoitusrahastojen tilinpäätös 31.12.2016
- 6b. Evlin sijoitusrahastojen puolivuosisikatsaus 30.6.2017
7. Mash Group Oyj:n konkurssiasian jakoluettelo 17.1.2022
8. Rovaniemen maalaiskunnan kunnanhallituksen jaoston päätös 30.10.1995
9. Rovaniemen kaupungin hallintosääntö
- 10a-c. Viranhaltijapäätökset 26.11.2007, 26.1.2009, 22.12.2010

Vastaaja Päckilä:

1. KPMG sijoitusraportti
2. Arktisen tutkimuksen ja koulutuksen sekä Rovaniemen kaupungin kehittämisrahaston säännöt
3. Kaupungin sijoitustoiminnan ohjeet 2013
4. Rovaniemen kaupunki, Varallisuuden hoidon ja sijoitustoiminnan ohjeet 2022
5. Eviin sijoitusrahastot puolivuosisikatsaus 30.6.2017 ja tilinpäätös 2016
6. Krogeus selvitys
7. Mash Group Oyj , jakoluettelo
8. Ote kaupungin valtuuston pöytäkirjasta 21.6.2021 66 §
9. Rovaniemen kaupungin tilintarkastuskertomus 2020
10. Tarkastuslautakunnan esittelijän selvitys vastuuvapautta koskevassa asiassa 15.6.2021

11. Ote kaupungin valtuuston pöytäkirjasta (tilinpäätöksen 2019 käsittely)
12. Ote kaupungin valtuuston pöytäkirjasta (tilinpäätöksen 2018 käsittely)
13. Ote kaupungin valtuuston pöytäkirjasta (tilinpäätöksen 2017 käsittely)
14. Yhteenveto tarjouksista

Henkilötodistelu

1. Vastaaja Heli Välikangas
2. Vastaaja Jussi Päckilä
3. Todistaja Matti Konstenius
4. Todistaja Pasi Hartikainen
5. Todistaja Esko Lotvonen
6. Todistaja Liisa Ansala
7. Todistaja Petteri Liimatainen
8. Todistaja Saara Saari
9. Todistaja Janne Sandgren
10. Todistaja Kaisa Laitinen
11. Todistaja Pekka Rikala
12. Todistaja Tapio Raappana
13. Todistaja Riitta Erola
14. Todistaja Pekka Lemmetty
15. Todistaja Ville Urponen
16. Todistaja Matti Ansala

Tuomion perustelut

Syytekohta 1 Törkeä virka-aseman väärinkäyttäminen 13.2.2017 – 31.3.2017 / Välikangas

Syytteen kiistäminen

Vastaaja Välikangas on kiistänyt syytteen.

Riidattomat seikat

Syytteen teonkuvauksen kolmannen kappaleen tiedot Rovaniemen kaupunginhallituksen päätöksestä 30.3.2017 ja sijoituksista 31.3.2017, viidennen kappaleen tiedot sijoitusesityksen valmistelusta, kahdeksannen kappaleen tiedot Välikankaan omista sijoituksista, sekä 11. kappaleen tiedot Front Finance Oy:n hakeutumisesta velkasaneeraukseen ja Rovaniemen kaupungin velkakirjasaatavien leikkaamisesta.

Riitaiset seikat, esitetty näyttö ja johtopäätökset

Välikankaan vastuuasema

Virkamiesasemasta

Välikangas on syytteen tekoaikana toiminut Rovaniemen kaupungin konserniasiamiehenä.

Rikoslain 40 luvun 11 §:n 1) kohdan mukaan virkamiehellä tarkoitetaan henkilöä, joka on virka- tai siihen rinnastettavassa palvelussuhteessa valtioon,

hyvinvointialueeseen, hyvinvointiyhtymään tai kuntaan taikka kuntayhtymään tai muuhun kuntien julkisoikeudelliseen yhteistoimintaelimeen, eduskuntaan, valtion liikelaitokseen taikka evankelis-luterilaiseen kirkkoon tai ortodoksiseen kirkkoon tai sen seurakuntaan tai seurakuntien yhteistoimintaelimeen, Ahvenanmaan maakuntaan, Suomen Pankkiin, Kansaneläkelaitokseen, Työterveyslaitokseen, Kevaan, Kuntien takauskeskukseen tai Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat KT:hen (nykyisin voimassa oleva määritelmä, vastaan sisällöltään asiassa tekohetkellä voimassa ollutta määritelmää).

Päätöstä siitä, että konserniasiamiehen tehtävä olisi virka, ei ole. Syyttäjä on katsonut Välikankaan toimineen em. lainkohdan tarkoittamassa virkasuhteeseen rinnastettavassa palvelussuhteessa Rovaniemen kaupunkiin. Syyttäjä on tältä osin vedonnut siihen, että Välikankaan tehtäväkuvat ovat olleet virkaan rinnastettavia, Välikangas on hoitanut tehtäviään itsenäisesti ja myöhempi konserniasiamies oli nimitetty virkaan.

Välikangas on katsonut, ettei kyse ole ollut julkisen vallan käyttämisestä ja vedonnut kuntalain 87 §:n 2 momenttiin.

Kuntalain 87 §:n 2 momentin mukaan tehtävää, jossa käytetään julkista valtaa, hoidetaan virkasuhteessa. Hallituksen esityksen 268/2014 mukaan ”Vaikka henkilön tehtäviin sisältyisi julkisen vallan käyttöä vain vähäisessä määrin, henkilön tulee olla kuntaan virkasuhteessa”. Edelleen hallituksen esityksessä todetaan, että pykälän 2 momentissa lähdetäisiin siitä, että julkisen vallan käyttöä sisältävää tehtävää varten pääsääntöisesti perustettaisiin virka. Henkilö voitaisiin kuitenkin tietyin edellytyksin ottaa virkasuhteeseen myös ilman, että tehtävää varten on perustettu virka, mikäli tehtävässä käytetään julkista valtaa.

Nämä vastaajan vetoamat seikat puoltavat sitä, ettei kaupungin palveluksessa olleen Välikankaan voida katsoa olleen rikoksen tekoaikana rikoslain 40 luvun 11 §:n 1) kohdan tarkoittamassa virkasuhteeseen rinnastuvassa palvelussuhteessa. Välikangasta ei myöskään ole näytetty otetun virkasuhteeseen hallituksen esityksen poikkeuksena mainitsemalla tavalla ilman, että tehtävää varten olisi perustettu virka.

Loppupäätös

Välikankaan ei ole näytetty olleen syyttäjän katsomalla tavalla em. lainkohdan tarkoittamassa virkasuhteeseen rinnastettavassa palvelussuhteessa Rovaniemen kaupunkiin.

Julkisen vallan käytöstä ja julkista valtaa käyttävästä henkilöstä

Syyttäjä ja asianomistaja ovat vedonneet siihen, että Välikankaan kohdalla kyse on ollut julkista valtaa käyttävästä henkilöstä.

Rikoslain 40 luvun 12 §:n 1 momentin mukaan ”Tämän luvun virkamiestä koskevia säännöksiä sovelletaan myös julkista luottamustehtävää hoitavaan henkilöön ja julkista valtaa käyttävään henkilöön”.

Julkista valtaa käyttävän henkilön määritelmä on rikoslain 40 luvun 11 §:n 5) kohdassa. Lainkohdan mukaan julkista valtaa käyttäävillä henkilöillä tarkoitetaan rikoslaissa a) sitä, jonka tehtäviin lain tai asetuksen nojalla kuuluu antaa toista velvoittava määräys tai päättää toisen edusta, oikeudesta tai velvollisuudesta taikka joka lain tai asetuksen nojalla tehtävässään tosiasiallisesti puuttuu toisen etuun tai oikeuteen, sekä b) sitä, jonka lain tai asetuksen nojalla taikka viranomaiselta lain tai asetuksen nojalla saadun

toimeksiannon perusteella kuuluu osallistua a kohdassa tarkoitettun päätöksen valmisteluun tekemällä päätösesitys tai -ehdotus, laatimalla selvitys tai suunnitelma, ottamalla näyte tai suorittamalla tarkastus taikka muulla vastaavalla tavalla.

Säännös on jaettu 5a ja 5b kohtaan siten, että edellisessä on kysymys julkisen vallan välittömästä käyttämisestä ja jälkimmäisessä tällaisen vallan välillisestä käyttämisestä osallistumalla päätöksenteon valmisteluun. Välikangas on valmistellut yhdessä esihenkilönsä Päckilän kanssa sijoitusesityksen 30.3.2017 pidettyyn kaupunginhallituksen kokoukseen. Välikangas on laatinut esittelytekstin sijoituspäätökseen liittyen. Asiassa tulee siten pohdittavaksi rikoslain 40 luvun 11 §:n 5 b) kohdan mukaisen määritelmän soveltuminen Välikankaan teonkuvauksen mukaisessa menettelyssä.

Hallituksen esityksen 77/2001 mukaan julkisyhteisön työntekijään sovellettaisiin kaikkia virkarikossäännöksiä, jos hän käyttää tehtävässään julkista valtaa.

Rikoslain 40 luvun 11 §:n 5) kohdan säännöksellä on pyritty rajoittamaan virkarikosvastuun ulottamista kohtuuttoman laajaksi. RL 40 luvun 11 §:n 5 b) kohta saattaa rikosoikeudellisen vastuun piiriin sellaisen julkisen vallan käytön valmistelun, jossa tosiasiallisesti määrätään julkisen vallan käyttöä sisältävän päätöksen tai muun toimenpiteen sisällöstä tai ainakin keskeisesti vaikutetaan sen muotoutumiseen (HE 77/2001). Edelleen esityksessä todetaan, että rikosoikeudellisen vastuun piiri ulotettaisiin henkilöihin, jotka lain tai asetuksen nojalla taikka viranomaiselta lain tain asetuksen nojalla saadun toimeksiannon perusteella osallistuisivat 5 a kohdassa tarkoitettun julkisen vallan käyttöä sisältävän päätöksen valmisteluun määrättyjä valmistelutoimia tekemällä. Tällaisia valmistelutoimia olisivat päätösesityksen tai -ehdotuksen tekeminen, selvityksen tai suunnitelman laatiminen, näytteen ottaminen tai tarkastuksen suorittaminen taikka muu vastaava tapa.

Kun Välikangas oli valmistellut sijoituspäätösesityksen 30.3.2017 ja esityksellä oli tosiasiallisesti määrätty sijoituspäätöksen sisällöstä tai ainakin keskeisesti vaikutettu sen muotoutumiseen, niin ratkaistavaksi tulee se seikka, onko sijoituspäätös ollut julkisen vallan käyttöä.

Julkisen vallan käsite on tulkinnanvarainen. Rikoslain 40 luvun 11 §:n 5 a kohdassa on kuvattu julkisen vallan käytön ydinalue. Lisäksi määritelmän piiriin on todettu kuuluvan niin sanottu tosiasiallinen julkisen vallan käyttö (HE 77/2001). Lainkohtaa ei siten ole tulkittava kapeasti.

Julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin (Perustuslaki 2 § 3). Kuntalain 4 luvun 14 §:n 2 momentin 6 kohdan mukaan valtuusto päättää varallisuuden hoidon sekä rahoitus- ja sijoitustoiminnan perusteista. Käytännön toimivalta varallisuuden hoidossa on mahdollista siirtää muille kunnan viranomaisille. Kuntaa johdetaan valtuuston hyväksymän kuntastrategian mukaisesti (Kuntalaki 7 luku 38 § 1). Kunnanhallitus johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta (38 § 2). Kunnanhallituksen tehtävistä säädetään em. lain 39 §:ssä. Rovaniemen kaupungin hallintosäännön 1.1.2016 (syyttäjän todiste 26) mukaan kaupunginhallitus päättää muusta rahoitustoiminnan hoidosta, johon liittyvää toimivaltaa kaupunginhallitus voi siirtää edelleen muille toimielimille ja viranhaltijoille. Kaupunginhallitus oli delegoinut sijoitustoiminnan hoidon talous- ja rahoitusyksikölle. Talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden 2017 (asianomistajan todiste 4) mukaan rahavarojen sijoittamisessa tulee noudattaa kaupunginhallituksen erikseen päättämiä sijoitustoiminnan ohjeita. Varojen sijoittamisessa käytetään kunnan delegeoitua päätösvaltaa, joka on pohjautunut

em. kuntalain säännöksiin. Kunnanhallituksen päätöksiin tyytymätön saa hakea siihen oikaisua (Kuntalaki 134 §). Talouteen liittyvä päätöksenteko on säänneltyä. Nämä seikat puhuisivat sen puolesta, että sijoituspäätöksen 30.3.2017 tekeminen tulisi katsoa julkisen vallan käytöksi.

Kaupunginhallitus on sijoituspäätöksessään päättänyt yksipuolisesti kunnalle kuuluvien varojen sijoittamisesta. Sijoittaminen on pohjautunut kuntalain säännöksiin. Kuntalain tarkoitus 1 §:n mukaan on muun ohella edistää kunnan toiminnan suunnitelmallisuutta ja taloudellista kestävyttä. Sijoituspäätös 30.3.2017 on liittynyt oleellisesti kuntalain tarkoitukseen. Sen voidaan katsoa olevan kuntalaisia säädellyn toiminnan ydinaluetta. Sijoituspäätös perustuu säännöksiin ja toteuttaa myös kuntalain tarkoitusta, sekä käytännössä tarkoittaa huomattavan kuntalaisille kuuluvan varallisuuserän sijoittamisesta päättämistä. Nämä seikat puhuvat myös sen puolesta, että sijoituspäätöksen 30.3.2017 tekeminen tulisi katsoa julkisen vallan käytöksi.

Kaupunginhallituksen kokouksessa 30.3.2017 tehdyt sijoituspäätökset ovat olleet valituskelpoisia (oikaisuvaatimus kuntalaki 134 § ja edelleen kunnallisvalitus 135 §). Kyse on ollut hallintopäätöksestä. Hallintopäätöksen tekeminen on ollut tosiasiallista julkisen vallan käyttöä. Kaupungin hallituksen on katsottava käyttäneen julkista valtaa, kun se on tehnyt sijoituspäätöksen koskien julkisia varoja. Kaupunki sijoituspäätöksiä tehdessään päättää itsenäisesti, mihin se varojansa sijoittaa. Valmistelutoimiin liittyen sijoituskohteita kilpailutettaessa ehdokkaiden mahdollisuudet vaikuttaa ovat yleensä vähäiset ja asian valmisteluun liittyy julkisen vallan käyttöä. Julkisten varojen käyttämisen voidaan katsoa vaikuttavan Rovaniemen kaupungin sekä yksilöiden että alueella toimivien yritysten etuihin ja oikeuksiin. Tosiasiallisina julkisen vallankäytön kohteina voidaan pitää ainakin niitä yhtiöitä, jotka ovat olleet tai joiden olisi tullut olla mukana kilpailutuksessa.

Edellä mainituilla perusteilla kunnanhallituksen 30.3.2017 tekemän sijoituspäätöksen on katsottava olleen julkisen vallan käyttöä.

Vastaajan kiistämisperusteet analogiakiellosta, säännöksen ratiosta ja säännöksen sanamuodosta eivät anna aihetta arvioida asiaa toisin.

Lopputulokset

Kaupunginhallitus on sijoituspäätöstä 30.3.2017 tehdessään käyttänyt julkista valtaa. Välikangas oli valmistellut sijoituspäätösesityksen 30.3.2017 ja esityksellä oli tosiasiallisesti määrätty sijoituspäätöksen sisällöstä tai ainakin keskeisesti vaikutettu sen muotoutumiseen. Välikangas on sijoituspäätöstä valmistellessaan käyttänyt julkista valtaa. Rikoslain 40 luvun virkamiestä koskevat säännökset tulevat sovellettaviksi Välikankaan kohdalla.

Muut virka-aseman väärinkäyttämisen tunnusmerkistökäsitteet

Hyötymistarkoitus

Rikoslain 40 luvun 7 § edellyttää erityistä tarkoitusta, joista ensimmäisenä mainitaan hyötymistarkoitus.

Syyttäjä on katsonut Välikankaan rikkoneen virkatoiminnassa noudatettaviin säännöksiin tai määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa hankkiakseen itselleen tai toiselle hyötyä.

Em. lainkohta ei edellytä, että tekijä onnistuu hankkimaan hyötyä. Syyttäjän on kuitenkin osoitettava, että teko on tehty tässä tarkoituksessa.

Syyttäjä on teonkuvauksessaan konkretisoinut tavoitellun hyödyn kahdella eri seikalla: 1) Kun Rovaniemen kaupunki on sijoittanut Front Finance Oy:n liikkeelle laskemiin velkakirjoihin ja Front Finance Oy on edelleen sijoittanut Aasaan, on Välikankaan todennäköisyys saada omat sijoituksensa takaisin korkoineen kasvanut ja 2) Front Capital Oy on veloittanut Välikankaalta hänen henkilökohtaisista sijoituksistaan listahintoja pienemmän, saman suuruisen merkintäpalkkion kuin Rovaniemen kaupungilta ja Rovaniemen kylien kehittämissätiöltä.

Omiin sijoituksiin liittyvä hyöty

Asiassa on riidatonta, että Välikangas on 7.10.2016 ja 14.2.2017 sijoittanut omia varojaan Front Capital Oy:n kautta Aasa -konserniin kuuluvien yhtiöiden 12 kuukauden velkakirjoihin yhteensä 170.000 euroa, sekä kaupungin Front Finance sijoituksen jälkeen Aasan 12 kuukauden velkakirjoihin 7.10.2017 100.000 euroa ja Supernovan 24 kuukauden velkakirjoihin 27.3.2018 100.000 euroa.

Kaupunginhallituksen päätöksen 30.3.2017 mukaisesti Rovaniemen kaupunki on sijoittanut 31.3.2017 miljoona euroa Kehitysrahastosta ja miljoona euroa Vahinkorahastosta Front Finance Oy:n velkakirjoihin, mikä sijoitus on toteutettu palveluntarjoaja Front Capitalin kautta. Välikangas oli edellisen kappaleen mukaisesti sijoittanut aiemmin Front Capital Oy:n kautta 170.000 euroa Aasa konserniin kuuluvien yhtiöiden velkakirjoihin.

Syyttäjän kirjallisesta todisteesta 6 (Esite Front Finance – Uusi korkosijoittamisen aika) ilmenee, että Front Finance Oy:n toiminta on ollut riippuvainen velkasijoittajilta saatavasta velkakirjarahoituksesta. Rovaniemen kaupungin sijoituspäätöksen tekohetkellä 30.3.2017 Front Finance Oy:n omasta osakepääomasta oli maksettuna 1,2 miljoonaa. Rovaniemen kaupunki sijoitti tässä vaiheessa yhtiöön (yhtiön velkakirjoihin) 2 miljoonaa euroa. Front Finance Oy joutui yrityssaneeraukseen ja saneerausohjelman velkojaluettelosta ilmenee, että Rovaniemen kaupunki on ollut Front Financen 2. suurin velkoja. Front Finance Oy on sijoittanut velkakirjoilla saamiaan varoja myös Aasa konserniin, jossa Välikankaalla oli omia sijoituksia 170.000 euroa ennen kaupungin sijoituspäätöstä. Rovaniemen kaupungin huomattavan suuri sijoitus Front Finance Oy:n yhtiön toiminnan alkuvaiheessa on parantanut myös Välikankaan omien sijoitusten takaisinsaantimahdollisuutta. Mitä enemmän Aasaan esitteen (kirjallinen todiste 6) mukaan sijoittava Front Finance oli saanut velkakirjasijoituksia, sitä paremmat mahdollisuudet Välikankaalla oli saada sijoituksensa Aasalta takaisin korkoineen. Näin Rovaniemen kaupungin sijoituspäätöksellä on saatu hyötyä taikka mahdollisuutta hyötyyn myös Välikankaalle itselleen.

Rikoslain 40 luvun 7 §:n tarkoittamassa hyötymistarkoituksessa ei ole asetettu edellytyksiä hyödyn laadulle. Välikankalle itsellen syntynyt etu taikka edun mahdollisuus toteuttaa lainkohdan tarkoittaman hyödyn (hyödyn tavoittelusta jäljempänä).

Merkintäpalkkiot

Välikankaan ostositoumuksista (kirjallinen todiste 15) ilmenee Välikankaan tehneen Front Capital Oy:lle 7.10.2016 ostositoumuksen Aasa Oy:n ja/tai AA-Yleislaina Ou:n sarjalainaan pääomaltaan 100.000 euroa, lainan maturiteetti 12 kk ja maksettava vuosikorko 9 % p.a. Palkkioksi on ostositoumuksessa todettu 0,25 % ja lomakkeen mukainen palkkio olisi ollut

1,50 % kyseisenlaiselle sijoitukselle. Todisteesta ilmenee Välikankaan tehneen 14.2.2017 Front Capital Oy:lle ostositoumuksen Aasa Oy:n ja/tai AA-Yleislaina Ou:n sarjalainaan pääomaltaan 70.000 euroa, maturiteetti 12 kk ja kuponkikorko 7,0 %. Palkkioksi on ostositoumuksessa on todettu 0,25 % ja lomakkeen mukainen palkkio olisi ollut 1,00 % (joka mainittu vähintään 100.000 euron sijoitukselle). Välikangas on 11.10.2017 tehnyt Front Capital Oy:lle ostositoumuksen Aasa Global AS:n sarjalainaan pääomaltaan 100.000 euroa, sijoitusaika 12 kk ja nimelliskorko 7,0 %. Palkkioksi on ostositoumuksessa on todettu 0,25 % ja lomakkeen mukainen palkkio olisi ollut 1,00 %. Todisteesta ilmenee Välikankaan tehneen 27.3.2018 ostositoumuksen Front Capital Oy:n kautta Supernova JV S.à.r.l yhtiön sarjalainaan pääomaltaan 100.000 euroa, lainan maturiteetti 24 kk ja maksettava nimelliskorko 8,25 %. Palkkioksi on ostositoumuksessa todettu 0,75 % ja lomakkeen mukainen palkkio olisi ollut 1,50 %. Liitteestä 53 ilmenee merkintäpalkkioiden määrien olleen 250 euroa, 175 euroa, 250 euroa ja 750 euroa (liitteessä 53 mainittua ostoa 30.11.2019 ei ole mainittu syytteen teonkuvauksessa).

Todistaja Rikala on kertonut merkintäpalkkion olevan aina neuvoteltava asia. Todistajan mukaan suurin osa menee alle listahinnan.

Vastaaja Välikangas on kertonut Front Financen olleen säätiön suuntaan tuttu talo vuodesta 2014. Harkittaessa mahdollista hyötymistä omien merkintäpalkkioiden suuruuksissa, voidaan tässä asiassa kuitenkin ottaa huomioon syytteen teonkuvauksen mukaisesti vain Rovaniemen kaupungin sijoitus Front Finance Oy:n.

Välikankaan mukaan sijoituksia oli alettu valmistella alkuvuodesta 2017 kun osakkeista oli saatu tuloa. Välikankaan omaa sijoitusta vuodelta 2016 ei siten voida ottaa huomioon

Todistaja Rikalan mukaan merkintäpalkkiot ovat aina neuvoteltavissa oleva asia. Kaupungin sijoituksia oli alettu valmistelemaan alkuvuonna 2017. Välikangas on ollut sijoituksista yhteydessä Front Finance Oy:n todisteen 10 mukaan 17.1.2017 lukien. Välikankaalla on ollut 13.2.2017 tapaaminen Rovaniemellä Hartikaisen kanssa kaupungin sijoituksiin liittyen (todiste 10). Nämä seikat huomioiden lähellä Rovaniemen kaupungin sijoituspäätöstä 30.3.2017 tehdyssä Välikankaan omassa sijoituksessa 14.2.2017 ja kaupungin sijoituspäätöksen jälkeisissä Välikankaan omassa sijoituksissa Välikankaan neuvotteluaseman merkintäpalkkioiden kohdalla on katsottava parantuneen mitä enemmän hänen valmistelemaan on tullut myös kaupungilta sijoituksia Front Finance Oy:n velkakirjoihin. Kantaa tukee se, että kaupungin sijoitukset ovat olleen huomattavan suuria. Näin Rovaniemen kaupungin sijoituspäätöksellä Välikankaan on katsottava saaneen itselleen hyötyä myös merkintäpalkkioiden kohdalla.

Hyödyn tavoittelusta

Välikangas on ostositoumusten perusteella saanut ajankohtaan nähden korkeaa tuottoa sijoituksilleen. Mitä suurempi tuotto on, niin sitä suurempi on myös sijoituksiin liittyvä riski. Todistaja Hartikainen on kertonut käsityksensä, että Välikankaan asiantuntemus sijoittamisessa on ollut keskimääräistä parempi. Näin Välikankaan on katsottava tienneen sijoituksiinsa liittyvistä riskeistä ja siitä, mitä enemmän hänen sijoituskohteisiin saadaan uusia sijoittajia, niin hänen riskinsä pienenee. Kun Front Financen esitteen mukaan yhtiö sijoittaa myös samoihin yhtiöihin, joissa Välikankaalla oli omia sijoituksia, niin valmistellessaan esitystä kaupungin sijoituksesta Front Finance Oy:n

Välikankaan on tullut tietää omien sijoitustensa riskin pienenevän. Kun Front Finance Oy oli uusi toimija kun yhtiö oli perustettu loppuvuonna 2016 ja rekisteröity kaupparekisteriin 17.1.2017 (asianomistajan kirjallinen todiste 6, jossa saneerausohjelmaehdotus s. 14/37), niin näin huomattavien sijoitusten esittäminen uudelle toimijalla on ollut poikkeuksellista. Tämä tukee sitä, että valmistellessaan sijoitusta Front Finance Oy:n velkakirjoihin, Välikangas on tavoitellut myös itselleen hyötyä. Kantaa tukee myös se, että edellä olevan mukaisesti Välikankaan on katsottava saaneen hyötyä myös omien sijoitusten merkintäpalkkioihin liittyen ja tältä osinkin tavoitelleen hyötyä. Tätä kantaa tukee se, että Välikangas on 13.2.2017 neuvotellut Front Finance Oy:n edustajan Hartikaisen kanssa Rovaniemellä kaupungin sijoituksista ja tehnyt seuraavana päivänä 14.2.2017 itse oman 70.000 euron sijoituksensa Aasa Oy:n ja/tai AA-Yleislaina Ou:n sarjalainaan merkintäpalkkion ollessa huomattavasti alle listahinnan.

Lopputulokset

Välikangas on Front Finance Oy:n sijoitusesitystä valmistellessaan toiminut myös hankkiakseen itselleen hyötyä rikoslain 40 luvun 7 §:n tarkoittamalla tavalla.

Menettely on ollut myös syyttäjän vetoaman hallintolain 6 §:n vastaista kun viranomaisen on käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin.

Virkatoiminnassa noudatettaviin säännöksiin tai määräyksiin perustuva virkavelvollisuuden rikkominen

Perustuslaki

Syyttäjä on teonkuvauksessaan lausunut Välikankaan rikkoneen perustuslain säännöksiin ja määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa. Syyttäjä on ilmoittanut lainkohdiksi perustuslain 2 §:n 3 momentin ja 118 § 1 momentin.

Perustuslain säännökset eivät yksistään voi toimia yksilön rikosoikeudellisen vastuun perustana.

Kuntalaki, hallintolaki ja kunnallisista viranhaltijoista annettu laki

Syyttäjä on teonkuvauksessaan lausunut Välikankaan rikkoneen kuntalain, hallintolain ja kunnallisista viranhaltijoista annetun lain säännöksiin ja määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa.

Syyttäjä on kuntalaista konkretisoinut lainkohdaksi 97 § 2 momentin, jossa lausutaan kunnan viranhaltijan ja työntekijän esteellisyydestä säädettävän hallintolain 27-30 §:ssä.

Esteellisyydestä

Syyttäjä on katsonut, että sijoituspäätös valmistellut Välikangas on ollut asiassa esteellinen omien sijoitustensa takia ja että Välikangas on rikkonut virkavelvollisuutensa ilmoittaa esteellisyydestään asian käsittelyyn.

Hallintolain 27 § 1 momentin mukaan virkamies ei saa osallistua asian käsittelyyn, eikä olla läsnä sitä käsiteltäessä, jos hän on esteellinen. Koska esteellisyyssäännöksillä pyritään suojaamaan nimenomaan asian käsittelyn puolueettomuutta ja riippumattomuutta, esteellisyys kohdistuu jokaiseen muuhunkin asian käsittelyyn osallistuvaan henkilöön (27 § 2).

Hallintolain 28 §:n 3) kohdan mukaan virkamies on esteellinen, jos asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä hänelle.

Esteellisyyttä arvioidaan objektiivisesti. Käsiteltävän intressin suuruudella ei ole olennaista merkitystä, sillä esteellisyydenormeilla suojataan yleistä luottamusta virkatoimintaan. Olennaista on se, miltä asia ulkopuolisen kannalta näyttää ja saako asian käsittelystä sen kuvan, että käsittely on täysin puolueetonta ja riippumatonta.

Aiemmin selostetuilla perusteilla Välikankaan on katsottava kaupungin sijoituspäätöstä Front Finance Oy:n valmistellessaan tavoitelleen myös itselleen hyötyä. Välikankaan omien sijoitusten suuruus huomioiden tavoiteltua hyötyä ei voida pitää vähäisenä.

Esteellisyydeltä edellytetään myös ajallista yhteyttä. Kun Välikankaalla oli 13.2.2017 ollut tapaaminen Front Finance Oy:n edustajan Pasi Hartikaisen kanssa Rovaniemellä Rovaniemen kaupungin sijoituksiin liittyen ja kun Välikangas oli seuraavana päivänä 14.2.2017 tehnyt omaa sijoitustaan koskevan ostitoumuksen Front Capital Oy:lle (Frontin asiakasvastuullisena ”PHA”, todiste 15), niin myös ajallisen yhteyden vaatimus toteutuu. Välikangas oli hoitanut kaupungin neuvottelut Front Financen/Front Capitalin kanssa. Samaan aikaan hän on tehnyt oman sijoituksensa Front Capital Oy:n kautta. Molempien sijoituksiin liittyvä, korkeasta tuotto prosentista johtuva suuri riski huomioiden päädytään siihen, ettei Välikankaan osallistuminen kaupungin sijoituspäätöksen valmisteluun ainakaan ulkopuoliselle näyttäydy puolueettomana ja riippumattomana.

Koska esteellinen virkamies ei saa osallistua asian käsittelyyn virkamiehellä on myös velvollisuus arvioida omaa esteellisyyttään ja ottaa se asianmukaisesti huomioon asian käsittelyssä. Sama velvollisuus koskee jokaista asian käsittelyyn osallistuvaa henkilöä erikseen. Välikangas on kuitenkin osallistunut Front Finance Oy:n sijoituspäätöksen valmisteluun, eikä hän ole ilmoittanut esteellisyydestään.

Lopputulos

Välikangas on ollut esteellinen valmistelemaan Rovaniemen kaupungin sijoitusta Front Finance Oy:n. Välikangas on rikkonut velvollisuutensa ilmoittaa esteellisyydestään.

Selvittämisvelvollisuudesta ja asian valmistelun perusteellisuudesta

Syyttäjä on vedonnut hallintolain 31 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.

Lainkohdan edellyttämiin seikkoihin palataan jäljempänä kohdassa ”Esittelyn harhaanjohtavuudesta ja puutteellisuudesta”.

Sijoitustoiminnan ohjeista

Kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 17 §:n 1 momentin mukaan viranhaltijan on suoritettava virkasuhteeseen kuuluvat tehtävät asianmukaisesti ja viivytyksettä noudattaen asianomaisia säännöksiä ja

määräyksiä sekä työnantajan työnjohto- ja valvontamääräyksiä. Tämän mukaisesti sijoituspäätöksen valmistelussakin on tullut noudattaa Rovaniemen kaupungin sijoitustoiminnasta annettuja ohjeita.

Valtuuston päättämät kunnan omistajapoliittiset linjaukset ovat toimielimiä ja viranhaltijoita sitovia (syyttäjän todiste 5, Rovaniemen kaupungin omistajapoliittiset linjaukset, kohta 2).

Rovaniemen kaupunginhallitus on kuntalain ja valtuuston tekemän päätöksen nojalla vahvistanut Rovaniemen kaupungin sijoitustoiminnassa noudatettavat ohjeet (syyttäjän todiste 4). Rovaniemen kaupungin hallintosäännöissä on määräyksiä sijoitustoimintaa koskien (syyttäjän todiste 26 ja 1.6.2017 voimaan tulleet asianomistajan todiste 9). Lisäksi sijoitustoimintaa on säännelty Talousarvion täytäntöönpano-ohjeissa (asianomistajan todiste 4) sekä Omistajapoliittisissa linjauksissa (syyttäjän todiste 5).

Sijoitustoiminnan ohjeiden noudattamisesta

Rovaniemen kaupungin omistajapoliittisten linjauksien mukaan varat sijoitetaan turvallisesti ja tuloa tuottavasti siten, että kaupungin maksuvalmius turvataan kaikissa olosuhteissa. Sijoituspäätöstä tehtäessä kartoitetaan mahdollisiminnan hyvin korko-, luottotappio- ja valuuttakurssiriskit, sijoitukset hajautetaan eri sijoitusajan, -välineen ja -kohteen osalta. Kaupungin sijoituksista vastaa kaupunginhallitus, joka päättää tarkemmat sijoitustoiminnan ohjeet (syyttäjän todiste 5, kohta 7.3).

Sijoitustoiminnan ohjeissa määrätään muun ohessa tuottotavoitteista (2.1), likviditeetistä ja hajauttamisesta (2.2), omaisuuslajien vaihteluväleistä (2.3), sijoituksen omaisuusallokaatiosta ja -lajeista (2.4 – 2.6), sijoitustoiminnan riskeistä (3), vastuullisuusnäkökohdista (4.1), sijoitusten toteuttamisesta ja kilpailuttamisesta (4.2) sekä sijoitustoiminnan raportoinnista (4.3).

Syytteen teonkuvauksessa on konkretisoitu sijoitusohjeiden vastaisuudeksi se, ettei sijoitus ole ollut ohjeissa edellytetyllä tavalla vastuullinen sijoitus eikä velkakirjojen liikkeelle laskija hyvämaineinen ja tunnettu.

Sijoitustoiminnan ohjeiden mukaan tavoitteena on sijoittaa varat tuottavasti, turvallisesti ja vastuullisesti.

Ottaen huomioon, että syytteen teonkuvauksen 1. kappaleessa väitetään Välikankaan laiminlyöneen huolehtia sijoituspäätöksen ”ohjeiden mukaisuudesta” ja myöhemmin syytteen teonkuvauksessa yksilöidään syyttäjän katsomat esittelytekstin puutteellisuudet, harhaanjohtavuudet ja virheellisyydet, niihin käräjäoikeus voi tarkastella sijoitustoiminnan ohjeiden mukaisuutta muiltakin osin kuin pelkästään syyttäjän konkretisoimana puutteena (ettei sijoitus ole ollut ohjeissa edellytetyllä tavalla vastuullinen sijoitus, eikä velkakirjojen liikkeelle laskija hyvämaineinen ja tunnettu). Näiltä osin voidaan toki tarkastella vain seikkoja, joista on lausuttu pääkäsittelyssä.

Sijoitusten turvallisuudesta

Ohjeiden 1.1 mukaan tavoitteena on sijoittaa varat tuottavasti, turvallisesti ja vastuullisesti. Ohjeiden kohdassa 2.1 tuottotavoitteeksi on asetettu 3-5 % vuodessa. Tästä voidaan tehdä johtopäätös, että kaupungin riskinottovalmius sijoitustoiminnassa on maltillinen. Turvallisen sijoittamisessa voidaan siten pitää tavoitteena pääoman reaaliarvon säilyttämistä ja maltillista tuottoa.

Kuntaliiton ohjeessa (asianomistajan todiste 1) turvaavuudella tarkoitetaan sijoitusten luotto- ja hintariskin rajaamista siten, ettei vaaraa pääoman menettämisestä ole tai se on vain vähäinen (s. 15).

Kaupungin sijoitusta Front Finance Oy:n joukkovelkakirjoihin ei ole voitu pitää turvallisena ottaen huomioon, että Front Finance Oy on ollut uusi toimija (rekisteröity kaupparekisteriin 17.1.2017), sijoitukselle on tarjottu 7 %:n tuottoa, josta voidaan päätellä sijoituksen riskipitoisuudesta ja koska Front Finance Oy sijoittaa esitteen (todiste 6) mukaan kuluttaja- ja kotitalouksien saamisiin, joiden tavoitteellinen osuus salkusta tulee esitteen mukaan olemaan 40-60 %. Esitteessä on yksilöity riskejä. Likviditeettiriski (epälikvidi tuote) ja riski siitä, ettei liikkeellelaskija pysty sijoituksen eräpäivänä vastaamaan sitouksestaan eli maksamaan sijoitustuotteen pääomaa ja/tai tuottoa sijoittajalle. Nämä kaikki seikat huomioon ottaen sijoitusta Front Finance Oy:n velkakirjoihin ei ole voitu pitää sijoitustoiminnan ohjeiden edellyttämällä tavalla turvallisena sijoituksena.

Edellä olevat riskitekijät ovat olleet uusia, eikä niiden luonnetta oltu selvitetty, mikä puhuu myös sen puolesta, että sijoitusta ei tältä osin ole voitu pitää sijoitustoiminnan ohjeiden edellyttämänä turvallisena sijoituksena. Ottaen huomioon, että Front Finance Oy itsekin markkinoi ”uudenlaista korkosijoittamista” ja että sijoituspäätös oli kuntasektorille huomattava, niin turvallisen sijoittamisen vaatimus olisi edellyttänyt riskien luonteen riittävää selvittämistä.

Likviditeetti ja hajautustavoitteet

Kaupunginhallituksen päätöksessä 30.3.2017 sijoitus oli hajautettu ohjekohdan 2.2 kappaleen 1 mukaisesti.

Ohjekohdan 2.2 toisen kappaleen mukaan sijoittamien tapahtuu pääosin rahaksi nopeasti muutettavia eli likvidejä instrumenttejä käyttäen, mahdollistaen sijoituksen realisoinnin kohtuullisella aikavälillä.

Asiassa on riidatonta, että sijoitus Front Finance Oy:n velkakirjoihin on ollut epälikvidi sijoitus, joka ylittää ohjeissa realisoinnille asetetun ”kohtuullisen aikavälin”. Sijoitukselle ei ole ollut lainkaan jälkimarkkinoita. Asiassa on kuitenkin jäänyt näyttämättä, että epälikvideissä sijoituskohteissa olisi ollut Front Finance Oy:n sijoituksen takia kaupungin sijoitusvarallisuudesta enemmän kuin ohjekohdan 3. kappaleen asettama raja 20 %.

Omaisuuslajien vaihteluväli ja perusallokaatio

Ohjeiden kohdassa 2.4 on määrätty sijoitusten omaisuuslajijakaumasta eli perusallokaatiosta. Sen mukaan muissa sijoituskohteissa saa olla 0 – 20 % sijoituksista. Mikäli Front Finance Oy:n sijoituksen lisäksi eQ:n sijoitus lasketaan muuksi sijoitukseksi, on näiden sijoitusten yhteismäärä 4.490.000 euroa. Kun kaupungin koko sijoitusvarallisuus 31.12.2017 on ollut 22.294.702 euroa (asianomista Päckilän kirjallinen todiste 1, esit.ptk liite 2 s 176) saadaan muiden sijoitusten prosenttimääräksi 20,14 %.

Asiassa on jäänyt näyttämättä, että ohjeissa asetettua sijoitusallokaatiota olisi rikottu syytteen teonkuvauksessa yksilöidyn Front Finance Oy:n sijoituksen seurauksena.

Ohjeiden määräykset riskeistä

Ohjeiden kohdassa 3 annetaan määräyksiä sijoitustoiminnan riskeihin liittyen. Luottoriskin kohdalla määrätään, että kotimaisten liikkeelaskijoiden osalta edellytetään, että yritys on tunnettu ja hyvämaineinen.

Esittelyn pohjalta kaupunginhallitus on 30.3.2017 päättänyt sijoittaa Front Finance Oy:n kolmen vuoden korkosijoituksiin 2 miljoonaa euroa. Sijoitus on tehty Front Finance Oy:n velkakirjoihin. Ohjeiden määräämä hyvämaineinen ja tunnettu liikkeelle laskija on siten Front Finance Oy, eikä Front Capital, jonka historiaa ja toimintaa esittelytekstissä on selostettu.

Kun Front Finance Oy oli perustettu loppuvuonna 2016 ja rekisteröity kaupparekisteriin 17.1.2017, niin yhtiö ei ole voinut olla tunnettu. Yhtiön hyvämaineisuudesta ei muutaman kuukauden toiminta-ajalta voi olla olemassa mitään tietoa. Front Finance Oy ei ollut Finanssivalvonnan alainen. Front Finance Oy ei ollut sitotunut YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteisiin.

Sijoittaminen Front Finance Oy:n velkakirjoihin on ollut vastoin kaupungin sijoitustoiminnan ohjeiden sijoitustoiminnan riskejä koskevia määräyksiä.

Koska Front Capital Oy ei ole ollut sijoitusten kohdalla omaisuuden hoitaja, niin se seikka, että sijoitus oli tehty Front Capital Oy:n kautta, ei muuta arvostelua toiseksi.

Rovaniemen kaupungin riski aktualisoitui, kun Front Finance Oy joutui yrityssaneeraukseen, joka vahvistettiin 28.10.2020. Rovaniemen kaupungin pääomaa leikattiin yrityssaneerauksen yhteydessä 26,59 % eli 531.800 euroa ja saatavia yhteensä (pääoma + korot) 648.515,12 euroa.

Ohjeiden määräykset vastuullisuudesta

Vastuullisuusnäkökohdista määrätään ohjeiden kohdassa 4.1: ”Kaupunki toimii hyvämaineisten ja luotettavien yhteistyökumppanien kanssa. Palvelujen tarjoajilta edellytetään yleisiä periaatteita vastuullisuuskysymyksissä, ensisijaisesti YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteiden hyväksymistä”.

Sijoitukset Front Finance Oy:n velkakirjoihin on tehty Front Capital Oy:n kautta. Front Finance Oy ei ollut sitoutunut YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteisiin. Front Capital Oy oli irtautunut YK:n sijoittamisen vastuullisten periaatteiden hyväksymisestä vuoden 2017 alussa.

Kuntaliiton julkaisun (Kunnan ja kuntayhtymän varallisuuden hoito, sijoitustoiminta ja niiden perusteista päättäminen, asianomistajan kirjallinen todiste 1 s. 36) todetaan sijoitustoiminnan vastuullisuus otsikon alla: ”Kunnan toiminnan arvoperusta on määritelty kuntalaissa; kunnan tehtävänä on edistää kuntalaisten hyvinvointia ja kestävästä kehitystä alueellaan.... Kunnan sijoitustoiminnassa on otettava huomioon julkisyhteisöön kohdistuvat yhteiskunnalliset velvoitteet ja julkishallinnossa hyväksyttävät toimintaperiaatteet. Valitun sijoituskohteen toimiala ja toimintatavat eivät voi olla ristiriidassa kunnan toiminnassa hyväksytyjen arvojen ja menettelytapojen kanssa. Taloudellisten näkökohtien lisäksi kunnan on arvioitava sijoituspäätöstään hyvinvointikriteerein”.

Asiassa on ratkaistava, onko sijoitus Front Finance Oy:n velkakirjoihin ollut kaupungin sijoitusohjeiden mukaista vastuullista sijoittamista, kun Front Finance Oy on sijoittanut velkakirjoilla keräämiään varoja kuluttaja- ja kotitalouksien saamisiin, joiden tavoitteelliseksi osuudeksi salkusta on ilmoitettu 40-60 % (syyttäjän todiste 6) ja kun Front Finance Oy ei ollut hyväksynyt YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteita.

Front Finance Oy:n sijoituskohteita ovat olleet mm. Aasa, Vertaislaina ja Mash. Nämä yhtiöt ovat toimineet ns. pikaluottotoimialalla.

Aasa konsernin yhtiöt kuuluvat Front Finance oy:n lähipiiriin. Aasa on tarjonnut kuluttajille ”pikavippi” ja ”pikalaina” tuotteita (syyttäjän kirjallisen todisteen 18, liite 4, muilta osin todistetta ei ole käyty läpi). Aasa ei ole rajoittanut lainan käyttötarkoitusta ja se on tarjonnut lainoja myös luottotiedottomille henkilöille. Laina oli mainosten mukaan mahdollista saada tilille ”vain minuuteissa”. Mainosten mukaan Aasa on perinyt asiakkailtaan viivästyskorkoa, joka on vähintään yhtä suuri kuin velasta perittävä korko.

Vertaislaina Oy on toiminut Lainaaja.fi ja Luotottaja.fi – palveluiden kautta. Lainaaja on nettisivustonsa mukaan lopettanut vuoden 2019 syyskuussa voimaan astuneen kulutusluottojen korkokaton seurauksena uusien vertaislainojen tarjoamisen (asianomistajan todiste 13). Vertaislaina Oy:stä on tullut Front Finance Oy:n tytäryhtiö vuoden 2016 lopussa (asianomistajan todiste 6 s 14). Front Finance Oy on ollut tytäryhtiönsä ainoa rahoittaja (asianomistajan todiste 6 s 17).

Mash Group Oyj toimi vuonna 2017 Euroloan/Euroloan Finland nimellä (syyttäjän todiste 18 liite 4). Yhtiö on tarjonnut esim. pikaluottoa max 500 euroa. Asiakaspalvelu on ollut auki 24 h/vrk, Euroloan on mainostanut mm. seuraavasti: ”Euroloanin kulutusluotto on nopeampi ja vaivattomampi vaihtoehto kuin perinteisen pankin laina. Lainahakemuksen täyttämiseen menee vain muutama minuutti ja luottopäätöksen saat heti”.

Pankit ja rahalaitokset ovat asettaneet lainansaajille merkittävästi tiukempia edellytyksiä luoton saamiseksi, pankit eivät ole antaneet lainapäätöksiä yhtä nopeasti ja pankit ovat asettaneet kuluttajille selvästi alhaisempia korkoja. Pankit eivät ole mainostaneet kulutusluottojaan pikavippeinä tai pikaluottoina (em. liite 4).

Kaupungin varojen sijoittamista yhtiöihin, jotka markkinoivat kuluttajille ”pikavippejä” tai ”pikalainoja” ei voida pitää kaupungin sijoituskohteiden vastuullisuutta koskevien määräysten mukaisina. Tällaisen toiminnan on katsottava olevan ristiriidassa myös kunnan toiminnassa hyväksytyjen arvojen ja menettelytapojen kanssa. Kaupunki oli hoitanut velkaneuvontaa (johon useasti päädytään ”pikavippien” aiheuttaman velkaantumisen takia) velkaneuvonnan valtiolle siirtymiseen saakka. Tällaisiin yhtiöiden sijoittaminen on ollut ristiriidassa kunnan muiden toimintojen ja tavoitteiden kanssa.

Kunnan toiminnan ja tavoitteiden vastaisuuden kohdalla voidaan sijoittamisessa ns. pikavippiyhtiöihin tasoa hakea myös asetetuista korkokatoista ja/tai rikoslain 36 luvun 6 §:n 2 momentin säännöksestä ”Kiskonnasta tuomitaan myös se, joka luotonannossa ottaa tai edustaa itselleen tai toiselle korkoa tai muuta taloudellista etua, joka on selvästi epäsuhteessa luotonantajan suoritukseen ...”.

Harkintaa ei muuta toiseksi vastaajan vetoamat kaupungin nykyisten sijoitusohjeiden määräykset siitä, että sijoittaminen pikaluottotoimintaan olisi jossakin määrin sallittua. Uusissa ohjeissa (vastaajan todiste 5 s.4) lausutaan ”seuraavien poissulkevien tekijöiden liikevaihdon osuus saa olla yhteensä enintään 5 % aikuisviihde, tupakan valmistus, uhkapelitoiminta ja pikaluotot”.

Todistaja Sandgren on kertonut, että tietyillä alueilla pieni osa toiminnasta voi olla kyseenalaista toimintaa. Nollaprocentin vaatimus aiheuttaisi pahimmillaan sen, että kaikki pankkisijoitukset ja monet toimialat rajattaisiin pois.

Harkintaa ei myöskään muuta toiseksi vastaajan vetoama Evli Oyj:n hallinnoimien rahastojen sijoittaminen joltain osin vastaajan katsomalla tavalla vastuuttomiin kohteisiin. Kyse on kuitenkin täysin eri luokan mittakaavasta, eivätkä Evlin esiin nostetut sijoituskohteet ole verrattavissa Front Finance Oy:n sijoituskohteisiin kuten Aasaan tai Vertaislaina Oy:n. Front Finance Oy:n sijoituksista 50 % on sijoituksia pikavippiyhtiöihin esitteiden mukaan ja Evlin sijoitusvarallisuudesta esiinnostetut yhtiöt muodostavat hyvin pienen osan (vastaajan todiste 6 b).

Sijoittaminen Front Finance Oy:n velkakirjoihin on ollut vastoin kaupungin sijoitustoiminnan ohjeiden vastuullisuutta koskevia määräyksiä.

Kilpailuttaminen

Kaupungin sijoitustoiminnan ohjeiden kohdassa 4.2 määrätään, että sijoituksia tehtäessä tai niitä ulkoistettaessa kaupunki kilpailuttaa eri palveluiden tarjoajia varmistaakseen markkinatilanteen mukaisen palveluiden kustannustason ja palveluntarjoajien sopivuuden.

Syytekohtan 3 vastaaja Päckilä on nimennyt todisteeseen 14 asiakirjan ”Yhteenveto tarjouksista”.

Todistaja Saari on kertonut toimineensa aiemmin OP Privaten johtajana ja hän olisi ollut tietoinen, mikäli OP:ltä olisi pyydetty tarjousta. Todistaja oli ollut töissä myös Nordeassa. Nordea ja OP eivät ole koskaan tehneet tarjouksia, joita esitellään asiakirjassa ”Yhteenveto tarjouksista”. Todistaja oli lähettänyt asianomistajan kirjallisena todisteena 15 olevan sähköpostin, jonka mukaan hän on saanut kaikilta excelissä mainituilta yhtiöiltä vahvistuksen, etteivät he ole tehneet meille (Rovaniemen kaupunki) tarjousta tarjouskilpaan. Sähköpostin mukaan Marjo Jääskö olisi vahvistanut, ettei hänen mielestään mitään kilpailutusta ole tehty vuonna 2017, eikä niitä asiakirjoja löydy täältä meidän yksiköstä. Sähköpostin liitteenä olevan muistion mukaan Nordea PB ja Markets kohdalla on Jussi Makkosen sähköpostivahvistus, ettei Nordea Privat ole voinut edes tehdä Rovaniemen kaupungille institutionaalisenä sijoittajana tarjousta, Pohjolan Osuuspankki, Privat Banking Lappi kohdalla on saatu Antti Revon sähköpostiviesti ja vahvistus, ettei Rovaniemen kaupungille ole tehty tarjousta. Taalerin kohdalla Taaleritehdas on muuttunut vuonna 2016 Taaleriksi ja tarjous on tehty Taaleritehdas ETF nimellä. Evlin kohdalla on vahvistus, että he eivät ole varsinaisesti tehneet tarjousta. Dansken kohdalla on vahvistus, etteivät he ole tehneet tarjousta Rovaniemen kaupungille. Säästöpankki Optian kohdalla on vahvistus, etteivät he ole tehneet tarjousta Rovaniemen kaupungille. Handelsbankenin kohdalla on vahvistus, etteivät he ole tehneet Rovaniemen kaupungille tarjousta. Finlandia groupin kohdalla on vahvistus, etteivät he ole tehneet tarjousta Rovaniemen kaupungille. Front Capitalin kohdalla on vahvistus, etteivät he ole tehneet tarjousta täyden valtakirjan salkunhoidosta, vaan ainoastaan Front Financen velkakirjoista.

Todistaja Saaren kertomuksella ja asianomistajan kirjallisella todisteella 15 liitteinen on näytetty, ettei ennen Rovaniemen kaupunginhallituksen päätöstä 30.3.2017 sijoituksia oltu kilpailutettu sijoitusohjeiden edellyttämällä tavalla. Menettely on ollut vastoin sijoitustoiminnan ohjeiden määräyksiä.

Raportointi

Kaupungin sijoitustoiminnan ohjeiden kohdan 4.3 määräykset raportoinnista, eivät voi tulla arvioitavaksi rikosoikeudellisen vastuun kannalta syytekohdassa 1 ottaen huomioon syytteen tekoaika ja teonkuvaus.

Lopputulos

Välikangas on rikkonut Rovaniemen kaupungin sijoitustoiminnan ohjeisiin perustuvan virkavelvollisuutensa huolehtia sijoitusesitystä valmistellessaan esityksen sijoitustoiminnan ohjeiden mukaisuudesta kun sijoitus Front Finance Oy:n velkakirjoihin ei ole ollut ohjeiden edellyttämällä tavalla turvallinen, eikä vastuullinen sijoitus ja kun sijoitus on ollut vastoin sijoitustoiminnan riskejä koskevia määräyksiä, sekä jättämällä tekemättä sijoitustoiminnan ohjeiden edellyttämän kilpailuttamisen.

Esittelyn harhaanjohtavuudesta ja puutteellisuudesta, sekä hallinnollisen päätöksenteon asianmukaisuudesta ja hyvän hallinnon periaatteista

Hallintolain 31 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.

Esittelyteksti Front Finance Oy:n sijoituksiin ilmenee syyttäjän kirjallisesta todisteesta 1.

Ottaen huomioon, että Front Finance Oy on ollut uusi yhtiö (rekisteröity vuoden 2017 puolella kaupparekisteriin), mistä ei ole ollut mainintaa esittelytekstissä, eikä siitä, että sijoitus on ollut ns. epälikvidi sijoitus jälkimarkkinoidenkin puuttuessa, sijoitukseen liittyvistä riskeistä olisi edellytetty mainintaa, jotta esittely olisi täyttänyt riittävän ja asianmukaisen esittelyn vaatimukset.

Kun esittelytekstissä ei tuoda esille, että velkakirjojen liikkeelle laskija Front Finance Oy ei ole toiminut finanssivalvonnan valvonnassa ja viitattu vain palvelun tarjoajan Front Capitalin toimintaan finanssivalvonnan valvonnassa, niin esittelyteksti on ollut harhaanjohtava, mikä ei toteuta asianmukaisen esittelyn vaatimuksia.

Esittelytekstissä ei tuoda esille, että Front Finance Oy rahoittamat kulutusluotot ovat poikenneet pankkien tarjoamista kulutusluotoista olennaisesti mm. lainaehtojen ja korkojen osalta. Kun esittelytekstissä on mainittu ”Front Finance Oy sijoittaa taseestaan edelleen kohteisiin, joita pankit ovat perinteisesti rahoittaneet omasta taseestaan” niin esittelyteksti on tältä osin ollut harhaanjohtava, mikä ei toteuta asianmukaisen esittelyn vaatimuksia.

Esittelytekstissä on ehdotettu Vahinkorahastosta miljoona euroa Front Finance Oy:n korkosijoitukseen ja Arktisen tutkimuksen ja koulutuksen sekä Rovaniemen kaupungin kehittämisrahastosta miljoona euroa Front Finance Oy:n korkosijoitukseen. Kyse ei kuitenkaan ole ollut perinteisestä korkosijoituksesta, joka kohteena on kaikista turvallisim. Esittelyteksti on tältä osin ollut harhaanjohtava riskien kohdalta kun sijoituksen todellista luonnetta ja riskiä ei ole tuotu esille, mikä ei toteuta asianmukaisen esittelyn vaatimuksia.

Todistajana kuultu Pekka Rikala (Front Capital Oy:n toimitusjohtaja ja Front Finance Oy:n hallituksen jäsen) on kertonut olevan todennäköistä, että Pasi Hartikaisen 23.3.2017 Heli Välikankaalle lähettämä esittelytekstiluonnos on ollut hänen laatimansa. Menettely, jossa yksi ehdokas sijoituskohteeksi

osallistuu esittelytekstin laadintaan, on täysin vastoin hallinnollisen päätöksenteon asianmukaisuuden vaatimuksia ja vastoin hyvän hallinnon periaatteita.

Valmistelun epäasianmukaisuudella, sekä esittelytekstin puutteellisuuksilla ja harhaanjohtavuudella on ollut myös konkreettisia vaikutuksia, mikä on ilmennyt todistajien Lotvonen, Ansala ja Lemmetty kertomuksista. Sijoitusta ei olisi tehty, jos olisi ymmärretty minkälaisesta kohteesta oli kysymys.

Lopputulos

Välikangas on valmistellessaan sijoituspäätöksen esittelyä laiminlyönyt Front Finance Oy:n sijoituksen kohdalla huolehtia esittelyn asianmukaisuudesta kun valmistelua ei oltu hoidettu asianmukaisesti ja kun esittelytekstissä on ollut edellä todetut puutteellisuudet ja harhaanjohtavuudet. Valmistelu ei ole täyttänyt hallinnollisen päätöksenteon asianmukaisuudelle asetettuja vaatimuksia eikä asian valmistelussa ole noudatettu hyvän hallinnon periaatteita.

Lopputulos virka-aseman väärinkäyttämisen tunnusmerkistötekijöiden toteutumisesta ja tahallisuudesta

Edellä olevilla perusteilla Välikankaan on näytetty julkista valtaa käyttäessään ja hankkiakseen itselleen hyötyä rikkoneen virkatoiminnassa noudatettaviin säännöksiin ja määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa valmistellessaan Rovaniemen kaupungin sijoituspäätöstä Front Finance Oy:n sijoituksen kohdalla laiminlyödessään ilmoittaa esteellisyydestään, laiminlyödessään huolehtia sijoitusesitystä valmistellessaan esityksen sijoitusohjeiden mukaisuudesta ja laiminlyödessään huolehtia asian asianmukaisesta selvittämisestä ja valmistelusta.

Välikankaan menettely toteuttaa virka-aseman väärinkäyttämisen tunnusmerkistön.

Tahallisuudesta

Välikangas on ollut tietoinen omista sijoituksistaan ja niihin sisältyvistä riskeistä. Välikangas on ollut tietoinen Front Finance Oy:n sijoituksen todellisesta luonteesta. Välikangas on poistanut Front Finance Oy:n edustajan laatimasta esittelytekstiehdotuksesta oleellisen seikan, maininnan siitä, että sijoittajan riskinä on Front Finance Oy. Välikangas on valmistelun aikana laatinut ”Yhteen veto tarjouksista” asiakirjan. Aiemmillä perusteilla kilpailutusta ei oltu suoritettu. Nämä kaikki seikat puhuvat sen puolesta, että menettely on luettavissa Välikankaalle syyksi tahallisuudeksi.

Teon törkeysarvostelu

Syyttäjä on kvalifiointiperusteena vedonnut rikoslain 40 luvun 8 §:n 1 momentin 1) kohdan mukaiseen huomattavan suuren hyödyn tavoitteluun.

Hyödyn huomattavuutta arvioidaan yleisin kriteerein ensisijaisesti hyödyn arvon perusteella. Taloudellista hyötyä arvioitaessa vertailukohtaa voidaan hakea esimerkiksi vaihdanta- ja talousrikoksissa käytetystä vastaavasta ankaroitamisperusteesta. Huomattavuus voi kuvata myös hyötyä, jonka saavuttamien muilla tavoin olisi erityisen vaikeata (Alma Talent: Rikosoikeus 2022 verkkojulkaisu).

Edellä on todettu Välikankaan tavoitteleman hyödyn olleen syytteen teonkuvauksen mukaisesti todennäköisyyden kasvamista omien sijoitusten takaisinsaannissa korkoineen, sekä merkintäpalkkioihin liittyvää hyötyä.

Syytesidonnaisuuden takia käräjäoikeuden on arvioinnissaan pidättäydyttävä teonkuvauksessa konkretisoidussa hyödyssä eli todennäköisyyden kasvamisessa ja merkintäpalkkiohyödyssä.

Todennäköisyyden kasvun kohdalla ei ole konkretisoitu sitä, kuinka paljon todennäköisyys saada omat sijoituksensa takaisin korkoineen on kasvanut teonkuvauksen mukaisen menettelyn takia, eikä sellainen liene mahdollistakaan. Omien sijoitusten takaisin saamiseen todennäköisyyteen liittyy huomattavan paljon erilaisia seikkoja. Todennäköisyyden kohdalla hyödyn määrää on siten mahdotonta arvioida euromääräisesti syyttäjän vetoaman kvalifiointiperusteen toteutumisen kannalta.

Välikankaan maksamia merkintäpalkkioita on vuonna 2017 ja sen jälkeen ollut 1.175 euroa. Näiden merkintäpalkkioiden kohdalla listahintojen mukainen määrä olisi ollut 3.200 euroa. Erotus 2.025 euroa ei toteuta kvalifiointiperustetta huomattava hyöty.

Asiassa ei ole vedottu siihen, että hyöty olisi ollut muunlaista kuin taloudellisesta hyötyä.

Kvalifiointiperuste on jäänyt näyttämättä toteen.

Välikankaan menettely toteuttaa rikoslain 40 luvun 7 §:n mukaisen virka-aseman väärinkäyttämisen tunnusmerkistön.

Syyteoikeuden vanhentumisesta ja lopputulos syytekohtassa 1

Virka-aseman väärinkäyttämisen rangaistusmaksimi on kaksi vuotta vankeutta. Rikoslain 8 luvun 1 §:n 3) kohdan mukaan syyteoikeus vanhentuu viidessä vuodessa, jos ankarin rangaistus on yli vuosi ja enintään kaksi vuotta vankeutta. Saman lainkohdan 2. momentin mukaan virkarikosten vanhentumisaika on kuitenkin vähintään viisi vuotta.

Haaste asiassa oli annettu Välikankaalle tiedoksi 26.4.2022. Syyteoikeus on siten vanhentunut.

Syyttäjä on vaatinut Välikankaalle vaihtoehtoisesti rangaistusta törkeästä petoksesta syytekohtassa 1 ja vedonnut kvalifiointiperusteena myös tällöin huomattavan suuren hyödyn tavoitteluun. Välikankaan menettelyn toteuttaessa virka-aseman väärinkäyttämisen tunnusmerkistön petosrikoksesta ei ole tarpeen enemmälti lausua. Syyttäjän vetoama kvalifiointiperuste jäisi joka tapauksessa näyttämättä toteen edellä mainituilla perusteilla.

Syyte ja vaihtoehtoinen syyte, sekä syyttäjän muut vaatimukset syytekohtassa 1 on hylättävä.

Syytekohta 2 Virkavelvollisuuden rikkominen 24.3.2017 – 31.3.2017 / Päckilä

Syyttäjä on luopunut vaatimasta rangaistusta Päckilälle syytekohtassa 2 syyteoikeuden vanhennuttua. Rangaistusvaatimuksen käsittely syytekohtassa 2 on jätettävä sillensä.

Syytekohta 3 Virkavelvollisuuden rikkominen 31.5.2017 – 30.9.2019 / Päckilä

Syytteen kiistäminen

Vastaaja Päckilä on kiistänyt syytteen.

Riidattomat seikat

Päckilän virkamiesoikeudellinen asema.

Kaupunginhallituksen päättämä sijoitus 30.3.2017.

Likvidivelkakirjasijoitukset.

Säännökset ja määräykset, joihin syyttäjä katsoo virkavelvollisuuden perustuneen

Perustuslaki

Syyttäjä on teonkuvauksessaan lausunut Välikankaan rikkoneen perustuslain säännöksiin ja määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa. Syyttäjä on ilmoittanut lainkohdiksi perustuslain 2 §:n 3 momentin ja 118 § 1 momentin.

Perustuslain säännökset eivät yksistään voi toimia yksilön rikosoikeudellisen vastuun perustana.

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta

Lain 17 §:n 1 momentin mukaan viranhaltijan on suoritettava virkasuhteeseen kuuluvat tehtävät asianmukaisesti ja viivytyksettä noudattaen asianomaisia säännöksiä ja määräyksiä sekä työnantajan työnjohto- ja valvontamääräyksiä.

Hallintolaki

Hallintolain 6 §:ssä säädetään hallinnon oikeusperiaatteista ja 43 §:ssä hallintopäätöksen muodosta.

Rovaniemen kaupungin hallintosääntö 1.6.2017

Hallintosäännön 1.6.2017 155 §:n mukaan arvoltaan yli 5.000 euron sopimus on ennen allekirjoittamistaan hyväksyttävä allekirjoitettavaksi toimielimen tai viranhaltijan päätöksellä.

Aiemman hallintosäännön 1.1.2016 (voimassa 31.5.2017 saakka) päätöksentekomenettelyä koskevaa lukua VII sovelletaan kaupungin toimielimissä.

Rovaniemen kaupungin vuoden 2017 talousarvion täytäntöönpano-ohjeet

Ohjekohdan 3.5 mukaan pitkäaikaisista rahoitussijoituksista päättää kaupunginhallitus. Lyhytaikaisista kassavarojen sijoittamisista päättää kaupunginkamreeri.

Rovaniemen kaupungin sijoitustoiminnan ohje

Ohjeen määräysten osalta viitataan syytekohtaan 1 perusteluissa lausuttuun.

Riitaiset seikat, esitetty näyttö ja johtopäätökset

Toimivalta

Edellä olevan mukaan (Talousarvion täytäntöönpano-ohje) kaupunginkamreeri päättää lyhytaikaisista kassavarojen sijoittamisista. Kun Front Finance Oy:n velkakirjoihin tehtyjen sijoitusten korot on sijoitettu 36 kuukauden velkakirjoihin, kyse ei ole ollut lyhytaikaisesta kassavarojen sijoittamisesta. Näin Päckilällä ei voitaisi katsoa olleen toimivaltaa sijoitusten tekemiseen.

Päckilä on vedonnut myös siihen, ettei kyse ole ollut uusista päätöksistä, vaan vanhan kaupunginhallituksen päätöksen täytäntöönpanosta. Kaupunginhallituksen päätöksessä 30.3.2017 ei kuitenkaan lausuta mitään sijoituksesta saatavien tuottojen sijoittamisesta.

Todistaja Lotvonen on kertonut, että Päckilä saattoi itse tehdä korkosijoitukset. Tällainen on ollut kaupungin tapa. Todistaja Raapana on kertonut toimineensa Rovaniemen kaupungin tilintarkastajana ja yleisen käytännön Rovaniemellä olleen sijoituksesta kertyvän tuoton sijoittamisen ko. instrumenttiin. KPMG sijoitusraportin (vastaaja Päckilän todiste 1, s 177) mukaan kaupungilla on ollut käytäntönä sijoittaa tuottoa uudelleen tuottojen kotiuttamisen asemasta, mikä on johtanut sijoitusten arvonnousuun korkoa korolle -vaikutuksen seurauksena.

Harkinnassa on merkitystä sijoitusten tuottojen kohdalla noudatetulla käytännöllä. Päckilältä ei ole voitu edellyttää poikkeamista siitä käytännöstä, joka oli ollut olemassa Rovaniemen kaupungilla tuottojen sijoituksessa ja joka todistaja Lotvosenkin mukaan oli ollut ”maan tapa” ja jolla tavalla oli toimittu koko ajan.

Lopputulokset

Talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden mukaan Päckilällä ei ole ollut toimivaltaa päättää korkojen uudelleen sijoittamisesta teonkuvauksessa yksilöidyllä tavalla. Teonkuvauksessa kerrottu menettely on kuitenkin ollut tehokkella Rovaniemellä noudatettu yleinen käytäntö. Päckilältä ei ole voitu edellyttää poikkeamista tällaisesta käytännöstä (tahallisuudesta ja tuottamuksesta jäljempänä).

Viranhaltijapäätökset

Edellä selostetun Rovaniemen kaupungin 1.6.2017 voimaan tulleen hallintosäännön 155 §:n mukaan Päckilän olisi tullut laatia viranhaltijapäätökset 1.6.2017 jälkeen tehdyistä sijoituksistaan eli 27.10.2017 – 30.9.2019 tehdyistä Front Finance Oy:n korkosijoituksista ja 5.4.2018 tehdystä Evlin yritysainasijoituksesta.

Sen sijaan 31.5.2017 tehdyn likvidivelkakirjasijoituksen kohdalla ei ole vielä ollut voimassa hallintosäännössä 1.6.2017 mainittua velvollisuutta. Teonkuvauksessa on vedottu nimenomaan hallintosäännön mukaiseen viranhaltijapäätökseen. Syytesidonnaisuudesta seuraa, ettei mahdollista velvollisuutta tehdä viranhaltijapäätös jollain muulla perusteella tule tutkia.

Vastaaja Päckilä on kertonut olleen vaikea tulkita milloin ja miten viranhaltijapäätökset tulisi tehdä. Todistaja Lotvonen on kertonut lähtökohdan olleen: kun on ollut kaupunginhallituksen päätös, Päckilän ei ole tarvinnut erillistä viranhaltijapäätöstä tehdä. Todistaja Erola on kertonut käytännön

viranhaltijapäätösten tekemisessä olleen vaihteleva kun todistaja oli toiminut kehitysjohtajana. Rahoitusyksikön puolella oli ollut sama tapa mikä yleisesti oli ollut käytössä.

Lopputulos

Laillisuusperiaate (rikoslaki 3:1 § ja perustuslaki 8 §) edellyttää, että rangaistavan käyttäytymisen ala on riittävän selvästi määritelty. Näin ei tekohetkellä ole ollut viranhaltijapäätösten tekemisen kohdalla. Päckilän menettelystä ei voi seurata rikosoikeudellista vastuuta viranhaltijapäätösten puuttumisen kohdalla.

Sijoitusohjeiden vastaisuus

Syytekohtassa 1 mainituilla perusteilla Rovaniemen kaupunginhallituksen sijoituspäätös Front Finace Oy:n velkakirjoihin on ollut Rovaniemen kaupungin sijoitustoiminnan ohjeiden vastainen.

Syytekohtassa 3 on ollut kyse kaupunginhallituksen aiemmin päättämän sijoituksen korkojen uudelleen sijoittamisesta samaan sijoituskohteeseen kuin kaupunginhallitus oli päättänyt. Tällöin toimitaan kaupunginhallituksen päätöksen pohjalta, eikä päätöksen sijoitustoiminnan ohjeiden vastaisuus voi rikosoikeudellista vastuuta synnyttävällä tavalla tulla enää uudelleen arvioitavaksi.

Lopputulos

Päckilälle ei voi seurata rikosoikeudellista vastuuta sijoitustoiminnan ohjeiden vastaisen sijoituksen korkotuottojen sijoittamisesta samaan kohteeseen, johon kaupunginhallitus oli aiemmin jo päättänyt sijoittaa.

Syöksiluettavuudesta

Korkosijoitusten toimivallan kohdalla tulee harkittavaksi se, voidaanko menettelyä lukea Päckilälle syyksi tahallisenä (ensisijainen rangaistusvaatimus virkavelvollisuuden rikkomisesta) taikka huolimattomuudesta tehtynä (vaihtoehtoinen syyte tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta).

Toimiessaan Rovaniemen kaupungin yleisen käytännön mukaisesti Päckilän ei ole näytetty toimineen tarkoituksellisesti tai tietoisesti täytäntöönpano-ohjeiden vastaisesti. Menettely ei siten ole luettavissa Päckilälle syyksi tahallisenä.

Tuottamuksesta säädetään rikoslain 3 luvun 7 §:n 1 momentissa. Lainkohdan mukaan tekijän menettely on huolimaton, jos hän rikkoo olosuhteiden edellyttämää ja häneltä vaadittavaa huolellisuusvelvollisuutta, vaikka hän olisi kyennyt sitä noudattamaan (tuottamus).

Tarkasteltaessa Päckilältä vaadittavaa huolellisuusvelvollisuutta on otettava huomioon myös tekohetkellä vallinnut käytäntö korkosijoitusten toimivallan kohdalla. Päckilältä ei ole voitu edellyttää poikkeamista siitä käytännöstä, joka tekohetkellä oli ollut olemassa Rovaniemen kaupungilla tuottojen sijoituksessa ja joka todistaja Lotvosenkin mukaan oli ollut ”maan tapa” ja jolla tavalla oli toimittu koko ajan. Näin Päckilän ei ole näytetty rikkoneen olosuhteiden edellyttämää ja häneltä vaadittavaa huolellisuusvelvollisuutta. Menettely ei ole luettavissa Päckilälle syyksi tuottamuksellisena.

Lopputulos syytekohtassa 3

Syyte virkavelvollisuuden rikkomisesta ja toissijainen syyte tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta, sekä syyttäjän muut vaatimukset syytekohtassa 3 on hylättävä.

ASIANOMISTAJAN KORVAUSVAATIMUS

Rovaniemen kaupunki on vaatinut vastaajilta yhteisvastuullisesti ensisijaisesti rikosperusteisesti vahingonkorvausta 961.649,48 euroa.

Vastuukysymystä on perusteltua tarkastella kummankin vastaajan kohdalla erikseen.

Välikankaan korvausvastuu

Korvausvastuun peruste

Välikaan menettelyn on edellä syytekohtassa 1 katsottu toteuttavan rikoslain 40 luvun 7 §:n virka-aseman väärinkäyttämisen tunnusmerkistön ja menettely olisi luettavissa vastaajalle syyksi tahallisenä. Syyteoikeus virka-aseman väärinkäyttämässä oli vanhentunut.

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 3 luvun 8 §:n mukaan yksityisoikeudellinen vaatimus voidaan kuitenkin tutkia jos syyte hylätään. Lainkohtaa koskevan hallituksen esityksen 82/1995 mukaan pykälää sovelletaan myös silloin, kun vasta oikeudekäynnissä havaitaan, että oikeus nostaa rikoksen johdosta syyte on jo vanhentunut.

Korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 2021:60 (kohta 28) todetaan ”syyteoikeuden vanhentumisesta huolimatta asianomistajalle voidaan tuomita maksettavaksi korvausta sellaisesta vahingosta, joka on ollut seurausta syytteessä kuvatusta teosta. Edellytyksenä tälle on, että teko on näytetty toteen ja todettu sellaiseksi, että se on säädetty rangaistavaksi”.

Virka-aseman väärinkäyttäminen on näytetty toteen ja virka-aseman väärinkäyttäminen on säädetty rangaistavaksi. Syytekohtassa 1 kerrotuilla perusteilla sijoitus on ollut Rovaniemen kaupungin sijoitustoiminnan ohjeiden vastainen. Mikäli Välikangas ei olisi valmistellut kaupunginhallitukselle sijoitustoiminnan ohjeiden vastaista sijoitusesitystä, Rovaniemen kaupunki ei olisi sijoittanut Front Finance Oy:n velkakirjoihin. Näin Rovaniemen kaupungille ei olisi aiheutunut vahinkoa. Näin Rovaniemen kaupungille aiheutunut vahinko on syy-yhteydessä Välikankaan menettelyyn ja on seurausta syytteessä kuvatusta teosta. Vahinko on myös jäljempänä mainituilta kohdin ollut laadultaan sellainen, jonka voidaan katsoa olleen myös ennalta-arvattavissa taikka syy-yhteyden kannalta tarkasteltuna sellainen, että korvausvastuun aiheuttava syy-yhteys on riittävällä tavalla ollut olemassa.

Välikangas on velvollinen korvamaan jäljempänä selostetut syy-yhteydessä ja ennalta-arvattavissa olevat Rovaniemen kaupungille aiheutuneet vahingot kun hänen menettelynsä on toteuttanut virka-aseman väärinkäyttämisen tunnusmerkistön.

Aiheutunut vahinko

Rovaniemen kaupunki on vaatinut korvattavaksi varsinaista vahingonkorvausta 648.515,12 euroa ja asian selvittelykuluina 313.134,36 euroa.

Väite varsinaisen vahingonkorvausvaatimuksen ennaikaisuudesta

Vastaaja on tehnyt väitteen vahingonkorvausvaatimuksen ennaikaisuudesta varsinaisen vahingonkorvausvaatimuksen kohdalla.

Asiassa on riidatonta, että Rovaniemen kaupungin velkakirjasaatavia oli Front Finance Oy:n velkasaneerauksessa leikattu 26,59 %.

Helsingin kärjäoikeus on 28.10.2020 vahvistanut saneerausohjelman Front Finance Oy:lle. Saneerausohjelman kohdassa 13 ovat määräykset lisäsuoritusvelvollisuudesta ja mahdollisista lisäjako-osuuksista. Lisäjako-osuuden maksamisedellys on katsottu olevan sidoksissa uuden pääoman ja rahoituksen saatavuuteen liiketoimintasuunnitelma ennusteita paremmin ja siihen, että yrityksen tarjoamalle rahoitukselle on kysyntää.

Todistaja Rikala on kertonut Front Finance Oy:n kehityksen olleen ”suuressa kuvassa” suurin piirtein saneerausohjelman suunnitelman mukainen. Yksityiskohdat eivät varmaankaan täyty. Koronan vaikutukset ovat toistaiseksi olleet vähäisiä. Sijoitusten tekemistä riskimpiin kohteisiin on vähennetty. Näin ollaan tietyissä asioissa uuden sijoittamisen näkökulmasta jäljessä suunnitelmasta. Tämä on johtanut myös siihen, että ollaan säästyty vahingoilta uusien sijoittamisten osalta. Tytäryhtiöllä liiketoiminta on kehittynyt paremmin kuin suunnitelma oli. Kokonaiskuvassa ollaan pystytty suunnitelman mukaan edistymään. Front Financen osalta ollaan siinä mielessä suunnitelmasta jäljessä, että uusia sijoituksia ei ole tehty kun on haluttu madaltaa riskitasoa, mutta yhtiöllä on siten vahva kassa. Kun yrityksellä on vahva kassa, niin yritys ei tällä hetkellä tarvitse uutta rahoitusta ja silloin sitä ei myöskään ole haettu.

Kun otetaan huomioon todistaja Rikalan kertomus, niin lisäjako-osuuksien saamista on pidettävä epätodennäköisenä. Lisäjako-osuuksien maksamista ei kuitenkaan ole näytetty kokonaan poissuljetun.

Kärjäoikeuden tuomion antamisen jälkeen mahdollisesti maksettavat lisäjako-osuudet Front Finance Oy:n velkasaneerauksessa on kuitenkin jäljempänä selostettavalla perusteella määrättävä vähennettäväksi Rovaniemen kaupungille maksettavasta vahingonkorvauksesta.

Rovaniemen kaupungin vahingonkorvausvaatimusta ei ole pidettävä ennaikaisena varsinaisen vahingonkorvausvaatimuksen kohdalla sillä perusteella, että vahingon määrä voi täsmentyä myöhemminkin (vrt. KKO 2015:93).

Varsinainen vahingonkorvaus

Vahingonkorvauslain 2 luvun 1 §:n mukaan, joka tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttaa toiselle vahingon, on velvollinen korvaamaan sen. Milloin vahinko on aiheutettu rangaistavaksi säädettyllä teolla, vahingonaiheuttaja on vahingonkorvauslain 5 luvun 1 §:n mukaisesti velvollinen korvaamaan myös taloudellisen vahingon.

Vahingonkorvausoikeuden yleisten periaatteiden mukaan vahingonkorvauksen tulee olla täysi korvaus niin, että vahingonaiheuttajan on korvattava vahinkoa kärsineelle vahingosta aiheutunut menetys kokonaisuudessaan.

Vahingonkorvauksella vahingonkärsijä pyritään näin asettamaan siihen asemaan, jossa hän olisi, jos vahinkoa ei olisi tapahtunut (KKO 2019:9 kohta 15).

Vahingonkorvausoikeudessa vahingon määrittämisen lähtökohtana on vakiintuneesti pidetty niin sanotun differenssiopin mukaista tapahtumainkulkujen erotusta. Tämän mukaan vahinko perustuu hypoteettisen ja todellisen tapahtumainkulun väliseen vertailuun. Hypoteettinen tapahtumien kulku on oletus sellaisesta tapahtumaketjusta, johon ei liity korvausvastuun perustavaa seikastoa. Kun vahinko on aiheutettu rikollisella teolla, vaihtoehtoinen tapahtumainkulku on tilanne, josta on poistettu rikollinen teko ja sen vaikutukset. Korkein oikeus on esimerkiksi ratkaisussa 1999:105 todennut, että arvioitaessa vahingon määrää on tosiasiallisia tapahtumia verrattava siihen, miten tapahtumat olisivat edenneet ilman rangaistavaa toimivallan ylitystä ja laiminlyöntiä (KKO 2019:9 kohta 16).

Vahinkoa kärsineelle mahdollisesti tullut varallisuuden lisäys tai aiheutunut säästö on otettava huomioon vähennyksenä täyden korvauksen määrää laskettaessa (KKO 2019:9 kohta 17).

Vertailevaa tapahtumainkulkua on tarkasteltava suhteessa siihen rangaistavaan menettelyyn, jonka Välikankaan menettely on edellä katsottu toteuttaneen.

Kun edellä Rovaniemen kaupungin sijoituksia 30.3.2017 koskevan esityksen on katsottu olleen kaupungin sijoitustoiminnan ohjeiden vastainen Front Finance Oy:n velkakirjoihin sijoitettujen määrien osalta, niin hypoteettisen tapahtumainkulun on oltava sellainen, että sijoitus ei olisi ollut sijoitustoiminnan ohjeiden vastainen eli ei olisi sijoitettu Front Finance Oy:n velkakirjoihin.

Sijoitustoimintaan liittyy aina riski. Sijoituksesta voidaan toisaalta saada tuottotavoitteita suurempaakin tuottoa. Näin vaihtoehtoisen sijoituksen käyttämiseen hypoteettisena tapahtumainkulkuna ja sen pohjalta laskettavana lopputuloksena sisältää paljon tekijöitä, jotka eivät ole voineet olla ennalta-arvattavissa sijoituspäätöstä valmisteltaessa. Pääoman osittainen menettäminen on sijoitustoiminnan ohjeiden vastaisessa suuren riskin sijoituksessa riittävän ennalta-arvattava mahdollisuus, jotta vaihtoehtoinen tapahtumainkulku voidaan laskea sen pohjalta.

Hypoteettisena tapahtumainkulkuna on edellä olevilla perusteilla pidettävä sitä, ettei pääomaa oltaisi menetetty. Täyden korvauksen määrää laskettaessa vahingonkärsineelle sijoituksesta seurannut varallisuuden lisäys eli sijoituksen tuotot on otettava huomioon vähennyksenä.

Tuottoina on pidettävä ensinnäkin niitä 360.000 euron suuruisia korkoja, jotka Päckilä oli sijoittanut takaisin Front Finance Oy:n 36 kuukauden velkakirjoihin. Rovaniemen kaupungin sijoituksen arvo saneerausohjelmassa on ollut 2.438.943,54 euroa (asianomistajan todiste 6 liite 4 velkoja 124). Määrään on sisällynyt pääoma 2.000.000 euroa ja korot. Korkoihin on sisällynyt Päckilän edelleen sijoittama 360.000 euroa (sijoitukset 36 kuukauden velkakirjoihin, aikaisin 27.10.2017 ja saneeraukseen määrätty 20.3.2020). Näin erotus 438.943,54 euroa – 360.000 euroa = 78.943,54 euroa on muuta kuin jo edellä huomioitua tuottoa. Tämä muu tuotto vähennettynä saneerauksen leikkausprosentilla 26,59 % euroa eli 57.952,45 euroa (pyöristettynä 57.952 euroa) on myös pidettävä sellaisena sijoituksen tuottona, joka tulee huomioida vähennyksenä vahingonkorvausta määrättäessä.

Vähennyksenä tulee huomioida myös Front Finance Oy:n velkasaneerauksessa 28.10.2020 vahvisten saneerausohjelman kohdan 13 mukaiset mahdolliset lisäjako-osuudet, jotka saneerausohjelman kohdan 13.1 mukaan maksetaan tilikauden 2026 tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen vahvistamista seuraavan

vuosineljänneksen loppuun mennessä. Mahdollisesta lisäjako-osuudesta 438943/2438943 osaa eli 18 % on kuitenkin lisäjako-osuutta, jonka maksaminen ei perustuisi pääomaan, vaan korkoihin. Korot on jo edellä huomioitu vähennyksenä, eikä niitä mahdollisten lisäjako-osuuksien kohdalla voida huomioida vähennyksenä vahingonkorvauksen määrästä. Näin 82 % mahdollisista lisäjako-osuuksista ovat vahingonkorvauksesta vähennettäviä.

Front Finance Oy:n velkakirjoihin oli päätöksellä 30.3.2017 sijoitettu 2.000.000 euroa. Asiassa on riidatonta, että Rovaniemen kaupungin velkakirjasaatavia oli Front Finance Oy:n velkasaneerauksessa leikattu 26,59 %. Pääoma on siten leikattu 531.800 euroa. Sijoituksesta on kotiutunut tuottoja 360.000 euroa ja tuottoa saneerauksen alkuun mennessä on kertynyt 57.952 euroa (leikkausprosentilla vähennettynä). Näin vahingonkorvauksen määräksi saadaan 113.848 euroa. Tästä summasta on vähennettävä Front Finance Oy:n 20.10.2020 vahvistetun saneerausohjelman mukaisesti mahdollisesti maksettavat lisäjako-osuudet 82 %:n osalta.

Käräjäoikeus katsoo, ettei vastaajien katsomaa tuottoa sijoituksesta FF Likvidiin, joihin vastaaja Päckilä oli myös sijoittanut Rovaniemen kaupungin varoja, voida ottaa huomioon vähennyksenä, koska kyse on ollut eri sijoituksesta. Sijoitusohjeiden vastaisesta sijoituksesta aiheutuneita kuluja ei myöskään voida vahingonkorvauksen määrää laskettaessa ottaa vähennyksenä huomioon. Kuluja ei olisi aiheutunut, jos sijoitusta ei olisi tehty.

Selvittelykustannuksia koskeva korvausvaatimus

Rovaniemen kaupunki on vaatinut selvittelykustannusten korvaamista vahingonkorvauksena.

Perusteen osalta asianomistaja on vedonnut vastaajien menettelyyn, kyseisten rikosten ja aiheutetun vahingon laajuuden selvittämiseen. Rovaniemi on ulkoistanut asiaan liittyvän selvitystyön Koregerus Oy:lle, jonka kustannukset ilman arvonnlisäveroa ovat vaadittu määrä.

Asiassa on ratkaistava, ovatko selvittelykustannukset olleet vastaajien rikoksella tai tuottamuksella aiheuttamia vahinkoja.

Asianomistajalla on velvollisuus näyttää toteen syy-yhteys. Asianomistajan todisteena 8 on Krogerus Oy:n laskut toimenpide-erittelyineen. Asianomistaja ei ole konkretisoinut, mitkä toimenpiteet on katsottava vastaajien aiheuttamiksi vahingoiksi. Toimenpide-erittelyistä ilmenee mm. toimenpiteitä saneerausohjelmaan, viestintäsuunnitelmaan ja tiedotuskysymyksiin liittyen, kaupungin luokitteluun sijoituspalveluasiakkaana, selvittelyä entisten luottamushenkilöiden ja virkamiesten yrityssidonnaisuuksiin jne.

Pelkästään Krogerus Oy:n toimenpide-erittelyillä vahingonkorvausvaatimuksen perustetta ei ole näytetty toteen.

Asiassa on jäänyt näyttämättä, että asianomistajan vaatimat selvittelykustannukset olisivat vastaajien rikoksella tai tuottamuksella aiheuttamia vahinkoja.

Asianomistajan vahingonkorvausvaatimus selvittelykustannuksiin liittyen on hylättävä.

Korvausten sovittelua/kohtuullistamista koskeva vaatimus

Välikangas on vaatinut vahingonkorvauksen sovittelua vahingonkorvauslain 4 luvun 2 §:n, 2 luvun 1 §:n 2 momentin ja 6 luvun 1 §:n nojalla.

Vahingonkorvauslain 4 luvun 2 §:n 3 momentin viittauksen perusteella 4 luvun 1 § tulee sovellettavaksi. Lainkohdan 1. momentin mukaan vahingosta, jonka työntekijä työssään virheellään tai laiminlyönnillään aiheuttaa, hän on velvollinen korvaamaan määrän, joka harkitaan kohtuulliseksi ottamalla huomioon vahingon suuruus, teon laatu, vahingon aiheuttajan asema, vahingon kärsineen tarve sekä muut olosuhteet. Jos työntekijän viaksi jää vain lievä tuottamus, ei vahingonkorvausta ole tuomittava. Lainkohdan 2. momentin mukaan jos vahinko on aiheutettu tahallisesti, on täysi korvaus tuomittava, jollei erityisistä syistä harkita kohtuulliseksi alentaa korvausta. Saman sisältöinen on vahingonkorvauslain 2 luvun 1 §:n 2 momentti muun kuin tuottamuksellisesti aiheutetun vahingon kohdalla.

Vastaajan menettelyn on edellä katsottu toteuttaneen virka-aseman väärinkäyttämisen tunnusmerkistön ja menettely olisi ollut luettavissa vastaajalle syyksi tahallisenä.

Oikeuskirjallisuudessa säännösten tarkoittamana erityisenä syynä sovittelulle tahallisissa teoissa voinevat olla esim. tahallisuuden aste tai tahallisuuden paikallistuminen varsinaisesti muuhun kuin vahinkoseuraamuksen aikaansaamiseen (Ståhlberg – Karhu, Suomen vahinkorvausoikeus 2020 verkkojulkaisu).

Edellä tahallisuuden kohdalla perustellut seikat eivät puolla korvauksen alentamista. Sen sijaan teonkuvauksessa ei ole väitettykään Välikankaan toimineen aiheuttaakseen vahinkoa Rovaniemen kaupungille. Näin tahallisuus kohdistuu muuhun kuin vahingon aiheuttamiseen. Näin vahingonkorvauksen määrää on harkittava vahingonkorvauslain 4 luvun 1 §:n 1 momentin säännös huomioiden.

Vahingon suuruus ja teon laatu puhuvat täyden vahingonkorvauksen tuomitsen puolesta. Välikankaan tehtävänä on ollut sijoitusesityksen valmistelu kaupungin sijoitustoiminnan ohjeita noudattaen ja huolehtiminen siitä, että valmistelu on asiallista. Välikankaan on tullut huolehtia, ettei hän osallistu esteellisenä asian valmisteluun. Näin Välikankaan asema puhuu täyden korvauksen tuomitsemisen puolesta. Vastaajan olosuhteet eivät puhu sen puolesta, että korvausvastuuta tulisi määrätä täyttä korvausta alempana.

Vahingonkorvauslain 4 luvun 1 §:n 1 momentin perusteella Välikangas on velvollinen korvamaan vahingon täysimääräisesti.

Vahingonkorvauslain 2 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan vahingonkorvausta voidaan sovittaa, jos korvausvelvollisuus harkitaan kohtuuttoman raskaaksi ottaen huomioon vahingon aiheuttajan ja vahingon kärsineen varallisuusolot ja muut olosuhteet.

Vahinkorvauslain 2 luvun 1 §:n 1 momentin säännöksessä on kysymys vahingonkorvauksen sovittelusta kohtuusperusteella. Korvausvastuun sovittelu kohtuusperusteella nojaa ennen kaikkea taloudellisiin näkökohtiin. Säännös on yleinen, ja sen soveltaminen edellyttää olosuhteiden perusteella tehtävää kokonaisharkintaa. Esitöiden mukaan säännöksellä pyritään estämään sellaisen lopputuloksen syntyminen, joka olisi korvausvelvollisen kannalta selvästi loukkaava ja kohtuuton. Täysi korvausvelvollisuus on pääsääntö ja sovittelusäännösten tarkoituksena on vain kohtuuttoman raskaan korvausvelvollisuuden välttäminen.

Ottaen huomioon syytteen teonkuvauksessa mainitut Välikankaan omat sijoitukset täyden korvauksen tuomitseminen ei ole Välikankaan kannalta selvästi loukkaava ja kohtuuton.

Vahingonkorvausta ei sovitella vahingonkorvuslain 2 luvun 1 §:n 2 momentin perusteella.

Vahingonkorvauksen sovittelussa vahingonkorvauslain 6 luvun 1 §:n perusteella on kysymys vahingonkorvauksen alentamisesta vahingonkärsijän oman myötävaikutuksen perusteella. Rovaniemen kaupungin sijoitustoiminnan ohjeet ovat olleet selvät. Kaupungin puolelta ei ole myötävaikutettu vahinkoon. Vahingonkorvausta ei sovitella vahingonkorvauslain 6 luvun 1 §:n perusteella.

Lopputulokset

Vahingonkorvauksen sovittelua koskeva vaatimus hylätään Välikankaan kohdalla. Välikangas on velvollinen korvaamaan Rovaniemen kaupungille aiheutuneet vahingot 113.848 euroa täysimääräisesti, josta summasta on vähennettävä Front Finance Oy:n 20.10.2020 vahvistetun saneerausohjelman mukaisesti mahdollisesti maksettavat lisäjako-osuudet 82%:n osalta.

Päkkilän korvausvastuu

Korvausvastuun peruste

Rovaniemen kaupunki on vaatinut Päkkilältä vahingonkorvausta ensisijaisesti rikosperusteisesti.

Päkkilään kohdistettu syyte ja vaihtoehtoinen syyte syytekohtassa 3 on edellä kerrotuilla perusteilla hylättävä.

Asianomistaja on vedonnut korvausvastuun perusteena myös syytekohtaan 2 mukaiseen virkavelvollisuuden rikkomiseen ja toissijaisen rangaistusvaatimuksen mukaiseen tuottamukselliseen virkavelvollisuuden rikkomiseen, joiden kohdalla syyttäjä on luopunut vaatimasta rangaistusta syyteoikeuden vanhennuttua.

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 3 luvun 8 §:n mukaan ”Jos syyte hylätään, yksityisoikeudellinen vaatimus voidaan kuitenkin tutkia”. Esitöiden (HE 82/1995) mukaan ”Pykälää sovelletaan kuitenkin myös silloin, kun vasta oikeudenkäynnissä havaitaan, että syytteessä tarkoitettu teko ei olekaan rikos tai että oikeus nostaa rikoksen johdosta syyte on jo vanhentunut”. Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 60:2021 lausunut ”Kuten esimerkiksi ratkaisusta KKO 2004:33 ilmenee, syyteoikeuden vanhentumisesta huolimatta asianomistajalle voidaan tuomita maksettavaksi korvausta sellaisesta vahingosta, joka on ollut seurausta syytteessä kuvatusta teosta. Edellytyksenä tälle on, että teko on näytetty toteen ja todettu sellaiseksi, että se on säädetty rangaistavaksi”.

Virkavelvollisuuden rikkomista koskeva syytekohta 2

Asiassa on riidatonta Päkkilän virkamiesasema.

Kaupungin sijoituspäätöksen valmistelussa noudatettavista säännöksistä ja niistä aiheutuvista velvollisuuksista valmistelussa viitataan syytekohtaan 1 kohdalla lausuttuun.

Päkkilä on toiminut kaupunginkamreerina Rovaniemen kaupungin talous ja rahoitusyksikön päällikkönä ja Välikankaan esihenkilönä. Tässä ominaisuudessa hänelle on kuulunut myös sen valvominen, että sijoituspäätöksiä koskevat esitykset ovat kaupungin sijoitustoiminnan ohjeiden mukaisia. Kyse on ollut keskeisestä velvollisuudesta.

Sijoituspäätös Front Finance Oy:n velkakirjoihin on ollut Rovaniemen kaupungin sijoitustoiminnan ohjeiden vastainen syytekohtan 1 perusteluissa mainitun tavoin kun sijoitus Front Finance Oy:n velkakirjoihin ei ole ollut ohjeiden edellyttämällä tavalla turvallinen, eikä vastuullinen sijoitus ja kun sijoitus on ollut vastoin sijoitustoiminnan riskejä koskevia ohjeiden määräyksiä ja kun sijoituksia ei oltu kilpailutettu.

Kilpailuttamisen kohdalla Päkkilällä voidaan katsoa olleen perusteltu syy luottaa siihen, että Välikangas oli kilpailuttanut sijoitukset Päkkilän todisteesta 14 ilmenneen yhteenvedon mukaisesti.

Päkkilällä on ollut käytössään tai ainakin mahdollisuus saada käyttöönsä Front Finance Oy:n sijoitusta koskevaa markkinointimateriaalia ja hän oli tavannut Front Capital Oy:n edustajan ja osallistunut keskusteluun sijoituksesta. Päkkilällä on ollut mahdollisuus valvoa, että sijoitusesitys on kaupungin sijoitustoiminnan ohjeiden mukainen. Päkkilä on laiminlyönyt velvollisuutensa Front Finance Oy:n velkakirjasijoituksen kohdalla valvoa, että sijoitusesitys on ollut kaupungin sijoitustoiminnan ohjeiden mukainen koskien ohjeiden edellyttämää turvallista sijoitusta ja että riskit otetaan huomioon ohjeiden edellyttämällä tavalla.

Päkkilä on rikkonut rikkonut virkatoiminnassa noudatettaviin säännöksiin ja määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa kun hän ei ole valvonut sijoitusesityksen sijoitustoiminnan ohjeiden mukaisuutta. Tekoa ei ole pidettävä vähäisenä ottaen huomioon että kyse on ollut keskeisestä Päkkilän velvollisuudesta ja ottaen huomioon teon haitallisuus ja vahingollisuus. Päkkilän menettely toteuttaa virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistön.

Tahallisuudesta ja tuottamuksesta

On selvää, että Päkkilä on tuntenut Rovaniemen kaupungin sijoitusohjeen sisällön. Asiassa esitetyn perusteella ei kuitenkaan ole tehtävissä sellaista päätelmää, että Päkkilä olisi sinänsä virkavelvollisuuden vastaisesti menetellessään toiminut tarkoituksellisesti tai tietoisesti sijoitustoiminnan ohjeiden vastaisesti. Menettely ei siten olisi luettavissa Päkkilälle syyksi tahallisenä.

Rikoslain 3 luvun 7 §:n mukaan ”Tekijän menettely on huolimattonta, jos hän rikkoo olosuhteiden edellyttämää ja häneltä vaadittavaa huolellisuusvelvollisuutta, vaikka hän olisi kyennyt sitä noudattamaan (tuottamus)”.

Talous- ja rahoitusyksikön päällikkönä Päkkilältä edellytetään ja vaaditaan sen valvomista, että sijoitukset ovat kaupungin sijoitustoiminnan ohjeiden mukaisia. Päkkilä olisi kyennyt tätä velvollisuutta noudattamaan myös Front Finance Oy:n sijoituksen kohdalla.

Virkavelvollisuuden vastainen menettely olisi luettavissa Päkkilälle syyksi huolimattomuudesta tehtynä. Päkkilän menettely toteuttaa rikoslain 40 luvun 10 §:n mukaisen tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen. Syyteoikeus tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta on

vanhentunut, mutta rangaistavaksi säädetyn menettelyn toteutuminen muodostaa vahingorvausvaatimuksessa vahingonkorvauksen perusteen.

Aiheutuneesta vahingosta ja syy-yhteydestä

Aiheutuneesta vahingosta ja sen määrästä viitataan edellä Välikankaan korvausvastuun perusteiden kohdalla lausuttuun.

Mikäli Päckilä olisi valvonut kaupungin sijoitusohjeiden noudattamista myös Front Finance Oy:n sijoituksen kohdalla, sijoitusta ei olisi tehty, eikä vahinkoa kaupungille olisi aiheutunut. Päckilän menettely on syy-yhteydessä aiheutuneeseen vahinkoon.

Korvausten sovittelua/kohtuullistamista koskeva vaatimus

Asianomistajan puolelta ei ole näytetty myötävaikutetun vahingon syntymiseen.

Vahingonkorvauslain 4 luvun 1 §:n ja 2 §:n mukaan vahingosta, jonka virkamies virheellään tai laiminlyönnillään aiheuttaa, hän on velvollinen korvaamaan määrän, joka harkitaan kohtuulliseksi ottamalla huomioon vahingon suuruus, teon laatu, vahingon aiheuttajan asema, vahingon kärsineen tarve sekä muut olosuhteet. Jos työntekijän viaksi jää vain lievä tuottamus, ei vahingonkorvausta ole tuomittava.

Ottaen huomioon, että sijoitusten sijoitusohjeiden mukaisuuden valvontaa on pidettävä Päckilän keskeisenä velvollisuutena, tuottamusta ei voida pitää lainkohdan tarkoittamana lievänä tuottamuksena.

Teossa on ollut kyse laiminlyönnistä. Esimiehen on voitava toisaalta luottaa tiettyyn rajaan asti alaisiinsa ja siihen, että he noudattavat ohjeita ja määräyksiä. Kun Päckilällä ei ole ollut tietoa Välikankaan omista sijoituksista ja esteellisyydestä, eikä siitä, että sijoitusten kilpailutus oli tekemättä, niin luottamuksen kohdalla ei voida katsoa edellytetyn normaalia suurempaa tarkkaavaisuutta. Kun otetaan huomioon nämä seikat ja vahingonkärsineen tarve (koko Rovaniemen kaupunkikonsernin kirjanpidollinen arvo n. 520 miljoonaa euroa, syyttäjän todiste 5 etptk s 609), käräjäoikeus harkitsee kohtuulliseksi, että Päckilä veloitetaan korvaamaan 1/10 –osaa aiheutuneesta vahingosta.

Asianomistajan vetoama siviilioikeudellinen peruste ei muuta harkintaa toiseksi. Vastuuvapaudet ko. tilikaudelta on myönnetty.

Lopputuloks vahingonkorvausvaatimuksen kohdalla

Vastaajat Välikangas ja Päckilä on yhteisvastuullisesti, Päckilä vain 1/10 -osaan saakka, velvoitettava korvaamaan Rovaniemen kaupungille aiheutuneet vahingot 113.848 eurolla, mistä määrästä on vähennettävä Fort Finance Oy:n 20.10.2020 vahvistetun saneerausohjelman mukaisesti mahdollisesti maksettavat lisäjako-osuudet 82 %:n osalta.

Oikeudenkäyntikulut

Asianomistajan vaatimukset on hyväksytty vain osaksi. Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n 2 momentin perusteella vastaajat eivät ole velvollisia korvaamaan asianomistajan oikeudenkäyntikuluja asiassa. Asianomistajan vaatimus oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta hylätään.

Syyttäjän syyte Päckilään kohdistettuna hylätään. Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 9 luvun 1 a §:n mukaan ”Jos syyttäjän syyte tai muu vaatimus hylätään, jätetään tutkimatta tai jää sillensä, valtio on vastaajan vaatimuksesta velvollinen korvaamaan vastaajan kohtuulliset oikeudenkäyntikulut”. Lainkohdassa puhutaan nimenomaan syyttäjän syytteestä ja ne ovat tapauksessa hylätyt. Valtio on velvollinen korvaamaan Päckilän kohtuulliset oikeudenkäyntikulut asiassa. Tämä korvausvelvollisuus ei voi kuitenkaan koskea muuta kuin syyttäjän syytteestä johtuvia oikeudenkäyntikuluja. Rikosasian yhteydessä on käsitelty huomattavan suurta asianomistajan korvausvaatimusta, johon liittyen on esitetty huomattavasti näyttöä. Pääkäsittelyn kohdalla vastaajan on syytteisiin vastaamisen takia ollut tarpeellista olla koko ajan paikalla. Valmistautumisen osalta Päckilän avustaja on arvioinut valmistelutoimista noin puolen johtuneen asianomistajan korvausvaatimuksesta. Käräjäoikeus hyväksyy jaon. Käräjäoikeus katsoo, että tältä osin valtio ei ole velvollinen korvaamaan Päckilän oikeudenkäyntikuluja asiassa. Kun asianomistajan korvausvaatimus on hyväksytty osittain, kumpikin asianosainen saa tältä osin pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 3 §:n perusteella. Päckilän vaatimus Rovaniemen kaupungin velvoittamiseksi korvaamaan oikeudenkäyntikulut tältä osin hylätään.

Välikankaalle on määrätty puolustaja. Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 2 luvun 11 §:n mukaan ”Jos tuomioistuimien toteaa epäillyn syyllistyneen rikokseen, jonka esitutkintaa ja oikeudenkäyntiä varten hänelle oli määrätty puolustaja, hänet on velvoitettava korvaamaan valtiolle sen varoista 10 §:n nojalla maksetut korvaukset”. Välikankaan menettelyn on asianomistajan korvausvaatimuksen kohdalla katsottu toteuttavan virka-aseman väärinkäyttämisen tunnusmerkistön, mutta syyttäjän syytteet on hylätty. Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2007:9 (kohta 6) todennut: ”Rikosoikeudenkäyntilain 2 luvun 11 §:ssä säädellyssä takaisinmaksuvelvollisuudessa on kyse siitä, miten rikosasian vastaaja joutuu vastaamaan hänelle viran puolesta järjestetyn ja valtion varoista maksetun puolustuksen kustannuksista. Kysymys on yleisemmin siitä, miten rikosasian vastaaja joutuu vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan. Yhdenv ertaisuussyistä Korkein oikeus pitää perusteltuna, että vastaajan asemaa on tässä tilanteessa arvioitava samalla tavalla kuin silloin, kun hän vastaa itse oikeudenkäyntikuluistaan”. Kun syyttäjän syytteet on hylätty ja lain 9 luvun 1 a §:ssä puhutaan nimenomaan syyttäjän syytteistä, niin Välikangas ei ole velvollinen korvaamaan valtiolle valtion varoista puolustajalle maksettuja eriä miltään osin. Harkintaa ei muuta toiseksi se, että rikosasian yhteydessä on käsitelty myös asianomistajan korvausvaatimusta ottaen huomioon puolustajalle kuuluvat em. laissa asetetut velvollisuudet.

Välikankaan puolustajan ja Päckilän avustajan toimenpiteistä

Käräjäoikeus pitää puolustajan ja avustajan ilmoittamia toimenpiteitä tarpeellisina ja avustajan laskutusta kohtuullisena. Toimenpiteitä pidetään tarpeellisina myös toisen vastaajan avustajan kanssa käytyjen neuvottelujen osalta erittelyissä esitettyssä laajuudessa.

Lapin käräjäoikeus
Os. Rovaniemen kanslia

Tuomiolauselmä

22/132857

31.08.2022

Asianumero
R 22/624

Vastaaja

Jussi Kalervo Päckilä,

Sillensä jättäminen

2. Virkavelvollisuuden rikkominen
24.03.2017 - 31.03.2017

Hylätty syyte

3. Virkavelvollisuuden rikkominen
31.05.2017 - 30.09.2019

Korvausvelvollisuus

Heli Hannele Välikangas ja Jussi Kalervo Päckilä velvoitetaan yhteisvastuullisesti suorittamaan Rovaniemen kaupungille vahingonkorvausta, Jussi Kalervo Päckilä kuitenkin vain 1/10 -osaa vahingonkorvauksen määrästä, 113.848 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen 31.3.2017 lukien, vähennettynä niillä suorituksilla 82 %:n osalta, joita Rovaniemen kaupunki mahdollisesti saa Front Finance Oy:n 28.10.2020 vahvistetun saneerausohjelman lisäjako-osuuksina.

Muut lausunnot

Valtio velvoitetaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 9 luvun 1 a §:n nojalla suorittamaan Jussi Kalervo Päckilälle oikeudenkäyntikuluista 35.792,60 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkoineen 30.9.2022 lukien.

Lapin käräjäoikeus
Os. Rovaniemen kanslia

Tuomiolauselmä

22/132857

31.08.2022

Asianumero
R 22/624

Vastaaja

Heli Hannele Välikangas, [REDACTED]

Hylätty syyte

1. Törkeä virka-aseman väärinkäyttäminen
13.02.2017 - 31.03.2017

Korvausvelvollisuus

Valtion varoista maksetaan vastaaja Välikankaan puolustajaksi määrätylle asianajaja Jaakko Kupariselle palkkiona esitutkinnasta 4.878,50 euroa, valmistautumisesta 15.125 euroa, istuntoajasta 5.115 euroa ja jälkitoimista 110 euroa, sekä arvonisäverosta 6.054,84 euroa eli yhteensä 31.283,34 euroa, mikä määrä jää valtion vahingoksi.

Heli Hannele Välikangas ja Jussi Kalervo Päckilä veloitetaan yhteisvastuullisesti suorittamaan Rovaniemen kaupungille vahingonkorvausta, Jussi Kalervo Päckilä kuitenkin vain 1/10 -osaa vahingonkorvauksen määrästä, 113.848 euroa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisine viivästyskorkeineen 31.3.2017 lukien, vähennettynä niillä suorituksilla 82 %:n osalta, joita Rovaniemen kaupunki mahdollisesti saa Front Finance Oy:n 28.10.2020 vahvistetun saneerausohjelman lisäjako-osuuksina.

Muutoksenhaku

Tähän ratkaisuun saa hakea muutosta valittamalla hovioikeuteen tai ennakkopäätösvalituksella korkeimmalta oikeudelta.

Asianomistaja Rovaniemen Kaupunki on määräajassa hyväksytysti ilmoittanut tyytymättömyyttä koko tuomioon.

Vastaaja Heli Hannele Välikangas on määräajassa hyväksytysti ilmoittanut tyytymättömyyttä koko tuomioon.

Vastaaja Heli Hannele Välikangas on hyväksytysti toimittanut valituksen 28.9.2022.

Asianomistaja Rovaniemen kaupunki on hyväksytysti toimittanut valituksen jatketulla määräajalla 28.10.2022.

Vastaaja Jussi Kalervo Päckilä on hyväksytysti toimittanut vastavalituksen jatketulla määräajalla 11.11.2022.

Valituksen määräpäivä: 30.09.2022

Vastavalituksen määräpäivä: 14.10.2022

Lainvoimaisuus

Tuomio ei ole lainvoimainen.

Allekirjoitus

Käräjätuomari Esko Hohti

Sen, joka haluaa valittaa hovioikeuden ratkaisusta, on pyydettävä valituslupaa korkeimmalta oikeudelta. Valituslupa voidaan myöntää

- jos lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeää saattaa asia korkeimman oikeuden ratkaistavaksi
- jos siihen on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen sellaisen oikeudenkäynti- tai muun virheen vuoksi, jonka perusteella ratkaisu olisi purettava tai poistettava tai
- jos valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Määräaika valitusluvan pyytämiseen ja valituksen tekemiseen on 60 päivää hovioikeuden ratkaisun antopäivästä. Muutoksenhakijan on toimitettava korkeimmalle oikeudelle osoitettu lupahakemus- ja valituskirjelmä viimeistään määräajan päättymispäivänä hovioikeuden kirjaamoon:

Postiosoite:
Rovaniemen hovioikeus
Kirjaamo
PL 8210
96101 ROVANIEMI

Käyntiosoite:
Valtakuja 10-12
Rovaniemi
Aukioloaika 8.00 - 16.15
Puhelin: 029 564 1800
Telekopio: kirjaamo 029 564 1850
Sähköposti: rovaniemi.ho@oikeus.fi

Kirjelmän voi toimittaa hovioikeuden kirjaamoon henkilökohtaisesti, asiamiestä käyttäen, lähetin välityksellä, postitse, telekopiona tai sähköpostina. Sen on oltava perillä määräajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Lupahakemuksessa on ilmoitettava

- hovioikeuden ratkaisu johon muutosta haetaan
- peruste jolla valituslupaa pyydetään ja
- syyt joiden nojalla hakija katsoo valitusluvan myöntämiseen olevan lainmukainen peruste.

Valituksessa on ilmoitettava

- miltä kohdin hovioikeuden ratkaisuun haetaan muutosta
- mitä muutoksia hovioikeuden ratkaisuun vaaditaan tehtäväksi ja
- perusteet joilla muutosta vaaditaan.

Kirjelmään on liitettävä ne asiakirjat, joista ilmeneviin seikkoihin hakija viittaa perusteinaan. Muutoksenhakija ei saa vedota muihin seikkoihin ja todisteisiin kuin niihin, jotka on esitetty alioikeudessa tai hovioikeudessa, paitsi jos hakija saattaa todennäköiseksi, ettei hän ole voinut vedota seikkaan tai todisteeseen alemmassa tuomioistuimessa tai että hänellä muuten on ollut pätevä aihe olla tekemättä niin.

Lupahakemus- ja valituskirjelmässä on ilmoitettava hakijan nimi, ammatti ja asuinpaikka sekä hänen tai hänen asiamiehensä postiosoite, jolla asiaa koskevat ilmoitukset saadaan toimittaa. Jos postiosoite muuttuu, uusi osoite on ilmoitettava kirjallisesti korkeimman oikeuden kirjaamoon, osoite Pohjoisesplanadi 3, 00170 Helsinki. Muutoksenhakukirjelmä on hakijan tai, jollei hän itse ole sitä laatinut, sen laatijan allekirjoitettava. Kirjelmän laatijan on ilmoitettava ammattinsa ja asuinpaikkansa.

Korkein oikeus pyytää tarvittaessa vastapuolelta vastauksen muutoksenhakemukseen.

Valitusasian käsittelystä korkeimmassa oikeudessa peritään oikeudenkäyntimaksu, joka on 530 euroa. Maksuvelvollinen on muutoksenhakija tai hänen sijaansa tullut.

Rikosasiassa oikeudenkäyntimaksua ei peritä, jos hovioikeuden ratkaisua muutetaan muutoksenhakijan eduksi. Oikeudenkäyntimaksua ei myöskään peritä siltä, jolle on myönnetty oikeusapua tai joka muulla laissa säädetyllä perusteella vapautuu maksuvelvollisuudesta.

A